

31-07-2013

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

A-1

MSS/ D/ MMP/

10:00

(सभापतीस्थानी माननीय उप सभापती)

उप सभापती : सभागृहमध्ये कॅबिनेट मंत्री हजर न झाल्यामुळे मी सभागृहाची बैठक 10 मिनिटे तहकूब करित आहे. यापुढे कॅबिनेट मंत्री महोदयांनी सभागृहामध्ये वेळेवर हजर रहाण्याची नोंद घ्यावी.

(सभागृहाची बैठक सकाळी 10.01 वाजता 10 मिनिटासाठी तहकूब करण्यात आली.)

...नंतर श्री. गिते...

स्थगितीनंतर

(सभापतीस्थानी माननीय उप सभापती)

अॅड.आशिष शेलार : सभापती महोदय, सभागृहात कॅबिनेट मंत्री उपस्थित नाहीत. त्यामुळे सभागृहाचे कामकाज स्थगित करावे अशी माझी विनंती आहे.

उप सभापती : सभागृहाचे कामकाज सकाळी 10.00 वाजता ठेवतो. त्यावेळी कोणत्याही खात्याचे मंत्री सभागृहात वेळेवर आलेले नाहीत हे मी या ठिकाणी मुद्दाम अत्यंत खेदपूर्वक नमूद करतो. आपल्याकडे शासनाचे कामकाज असते, त्या कामकाजाला माननीय मंत्री वेळेवर उपस्थित राहणार नसतील तर सभागृहातील कामकाज कसे होणार ? आज लक्षवेधी सूचनेचा तास स्थगित करू काय अशी मी दोन्ही बाजूच्या सदस्यांना विचारणा करित आहे.

(अनेक सन्माननीय सदस्य "नाही" असे म्हणतात.)

माननीय मंत्र्यांना सभागृहाच्या कामकाजाचे महत्त्व दिसून येत नाही. कमीत कमी एक कॅबिनेट मंत्री सभागृहात उपस्थित राहिले तर निदान एक-दोन लक्षवेधी सूचनांवर चर्चा होऊ शकते. कॅबिनेट मंत्री सभागृहात उपस्थित नसल्यामुळे दरवेळी कामकाज थांबवावयाचे हे बरोबर नाही. मघाशी देखील कॅबिनेट मंत्री सभागृहात उपस्थित नव्हते म्हणून मी सभागृहाची बैठक 10 मिनिटांसाठी स्थगित केली होती.

श्री.सुभाष चव्हाण : सभापती महोदय, सभागृहाची बैठक 10 मिनिटांसाठी स्थगित करावी.

श्री.रामदास कदम : सभापती महोदय, सन्माननीय मंत्री महोदय सभागृहात उपस्थित रहात नाही ही बाब माननीय मुख्यमंत्र्यांच्या निदर्शनास आणून द्यावी.

उप सभापती : विधानसभेत देखील माननीय मंत्री उपस्थित रहात नसल्यामुळे माननीय उपाध्यक्षांनी काय निर्णय दिला त्याची सर्वाना माहिती आहेच. तसा निर्णय मी देणार नाही. परंतु ही परिस्थिती कोणी तरी समजून घेतली पाहिजे. एक वेळा घडले तर ते ठीक आहे. परंतु दरवेळा असे घडते हे बरोबर नाही. सभागृहाची बैठक सकाळी 10.00 वाजता ठेवल्यानंतर अनेक सभासद कामकाजात भाग घेण्यासाठी सभागृहात उपस्थित असतात. गट नेते उपस्थित असतात. मग

2...

उप सभापती...

माननीय मंत्र्यांना सभागृहात उपस्थित राहण्यास काय अडचणी आहेत ? या बाबतीत शासनाने गंभीर दखल घ्यावी. सभागृहात कॅबिनेट मंत्री उपस्थित नसल्यामुळे सभागृहाची बैठक सकाळी 10.30 वाजेपर्यंत स्थगित करतो.

(सभागृहाची बैठक सकाळी 10.13 ते 10.30 वाजेपर्यंत स्थगित झाली.)

यानंतर श्री. भोगले...

असुधारित प्रत / प्रसिद्ध झाले आहे

स्थगितीनंतर

(सभापतीस्थानी माननीय उप सभापती)

उप सभापती : माननीय संसदीय कार्यमंत्री यांच्या मी वस्तुस्थिती निदर्शनास आणू इच्छितो, आज सकाळी 10.00 वाजता सभागृहाची विशेष बैठक आयोजित करण्यात आली होती. त्यावेळी सभागृहात कॅबिनेट मंत्री उपस्थित नव्हते. दुर्दैवाने अनेकदा असे आढळून येते की, सभागृहात कॅबिनेट मंत्र्यांपैकी कोणीही उपस्थित नसतात. आज देखील दोन वेळा याच कारणास्तव सभागृहाची बैठक तहकूब करावी लागली. या घटनेची पुनरावृत्ती होऊ नये एवढी शासनाने दखल घ्यावी.

श्री.हर्षवर्धन पाटील : सभापती महोदय, आपण सांगितलेली वस्तुस्थिती खरी आहे. काल विधानसभेची बैठक रात्री उशिरापर्यंत सुरु होती. त्यामुळे कामकाजपत्रिकेवरील अर्धातास चर्चा प्रलंबित राहिल्यामुळे आज सकाळी 10.00 वाजता आयोजित केलेल्या विशेष बैठकीमध्ये अर्धातास चर्चा घेण्याचा निर्णय झाला. त्यामुळे दोन कॅबिनेट मंत्री त्यांच्या विभागाशी संबंधित अर्धातास चर्चा सभागृहामध्ये चर्चला येणार असल्यामुळे विधानसभेत उपस्थित होते. ही बाब अतिशय गंभीर आहे. अशी वेळ पुन्हा येणार नाही याची निश्चितपणे आम्ही खबरदारी घेऊ.

पु. शी. : अंबापूर (ता.मंगळूरपीर, जि.वाशिम) धरणाची मुख्य भिंत फुटून शेतकऱ्यांचे झालेले कोट्यवधी रुपयांचे नुकसान

मु. शी. : अंबापूर (ता.मंगळूरपीर, जि.वाशिम) धरणाची मुख्य भिंत फुटून शेतकऱ्यांचे झालेले कोट्यवधी रुपयांचे नुकसान यासंबंधी डॉ.रणजित पाटील, श्री.नागो पुंडलिक गाणार,वि.प.स. यांनी दिलेली लक्षवेधी सूचना.

श्री.नागो पुंडलिक गाणार (नागपूर विभाग शिक्षक) : सभापती महोदय, मी नियम 101 अन्वये पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे आपल्या अनुमतीने सन्माननीय जलसंधारण मंत्र्यांचे लक्ष वेधू इच्छितो आणि त्याबाबत त्यांनी निवेदन करावे, अशी विनंती करतो.

"वाशिम जिल्ह्यातील मंगळूरपीर येथील गेल्या एक वर्षापासून सुरु असलेले अंबापूर धरणाचे काम अत्यंत निकृष्ट दर्जाचे झाले असणे, नुकत्याच दिनांक १४ जून रोजी झालेल्या पावसामुळे अंबापूर धरणाची मुख्य भिंत फुटून शेतकऱ्यांचे कोट्यवधी रुपयांचे नुकसान होणे, धरणातील पाणी लगतच्या शेतात साचल्याने शेतीतील पिके खरडून गेलेली असणे, शेतातील विहिरी खचल्या असणे, शेतीतील अवजारे व पाईप धरणाच्या पाण्याने वाहून गेले असणे, बागायती शेतीची मोठ्या प्रमाणात हानी झाली असणे, शेतात खड्डे पडले असणे, संबंधित दोषी अधिकाऱ्यांवर व कंत्राटदारांवर कुठल्याच प्रकारची कार्यवाही झाली नसणे, तसेच नुकसान भरपाई मिळाली नसणे, यामुळे शेतकऱ्यांच्या मनात शासनाप्रती झालेली तीव्र संतापाची भावना, याबाबत शासनाची प्रतिक्रिया व करावयाची कार्यवाही."

श्री.सुरेश धस (जलसंधारण राज्यमंत्री) : सभापती महोदय, लक्षवेधी सूचनेसंबंधीच्या निवेदनाच्या प्रती माननीय सदस्यांना आधीच वितरित केल्या असल्यामुळे मी ते निवेदन आपल्या अनुमतीने सभागृहाच्या पटलावर ठेवतो.

उप सभापती : निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आले आहे.

निवेदन

(प्रेस : येथे सोबतचे निवेदन छपावे)

लक्षवेधी सूचना क्रमांक-1.....

श्री.नागो पुंडलिक गाणार : सभापती महोदय, ता.मंगळूरपीर, जि.वाशिम येथील अंबापूर साठवण तलावाचे काम एस.डी.बियाणी या कंत्राटदारामार्फत जून, 2011 पासून सुरु आहे. हे काम 31 डिसेंबर, 2013 पर्यंत पूर्ण होणे अपेक्षित होते. या कामाकरिता 151.81 लक्ष रुपये एवढा खर्च अपेक्षित असून आतापर्यंत 94.05 लक्ष रुपये देण्यात आले आहेत. हे काम पूर्ण होण्यापूर्वीच 14 जून, 2013 रोजी या धरणाच्या भिंतीचा काही भाग पाण्यामध्ये वाहून गेला आणि 4 शेतकऱ्यांच्या 4 हेक्टर जमिनीवरील शेती पिकाचे अतोनात नुकसान झाले. ज्या शेतकऱ्यांचे नुकसान झाले त्यांना शासनामार्फत किती दिवसात नुकसानभरपाई दिली जाणार आहे? या धरणाचे काम योग्यप्रकारे झालेले नाही, त्याकरिता जबाबदार असणाऱ्या अधिकारी व कंत्राटदाराविरुद्ध कोणती कारवाई केली जाणार आहे?

श्री.सुरेश धस : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्यांनी सांगितलेली बाब खरी आहे. मंगळूरपीर तालुक्यामध्ये सरासरी वर्षाचे पर्जन्यमान 818 मी.मी.इतके आहे. परंतु यावर्षी दिनांक 14 जून, 2013 या दिवशी 347 मी.मी. इतका पाऊस झालेला आहे. हे काम सुरु असताना रॅपवरून पाणी डायव्हर्ट झाल्यामुळे ही घटना घडली. त्यामुळे शेतकऱ्यांची जमीन खरडून गेली. 17 घरांचे नुकसान झाले. मी स्वतः संबंधित जिल्हाधिकाऱ्यांशी, तहसीलदारांशी आणि कृषी अधिकाऱ्यांशी चर्चा केली आहे. 29 तारखेला मी स्वतः जिल्हाधिकाऱ्यांना घटनास्थळी भेट द्यायला लावले आहे. अंबापूर आणि आडार अशा दोन प्रकल्पातील पाणलोट क्षेत्रामुळे शेतकऱ्यांचे नुकसान झाले. 31 पैकी खालच्या भागातील 2 गावे वगळता 29 गावे यवतमाळ जिल्हयातील आहेत. 29 जुलै रोजी स्वतः जिल्हाधिकाऱ्यांनी त्या ठिकाणी भेट दिली आहे. शेतीच्या नुकसानीबाबत कृषी, महसूल व घरांच्या नुकसानीबाबत सार्वजनिक बांधकाम विभाग यांना त्या ठिकाणी पाठवून पंचनामे करण्यास सांगितले आहे.

नंतर डी.1..

श्री. सुरेश धस ...

दोन गावामधील ज्या शेतकऱ्यांचे नुकसान झालेले आहे, ज्या शेतकऱ्यांच्या जमिनी खरडून गेलेल्या आहेत, ज्या शेतकऱ्यांच्या विहिरीचे नुकसान झालेले आहे अशा शेतकऱ्यांची नावे या वर्षीच्या मनरेगा आराखडयामध्ये घेऊन त्या शेतकऱ्यांना विहिरी देण्यात येतील.

श्री. जयंत प्र.पाटील : सभापती महोदय, या धरणाचे प्लॅन एस्टिमेट कोणी केले होते, या धरणाचे फायनल बिल झाले होते काय, या घटनेमुळे ज्या शेतकऱ्यांचे नुकसान झालेले आहे ते नुकसान ठेकेदाराकडून वसूल केले जाणार आहे काय, संबंधित ठेकेदाराला ब्लॅकलिस्टेड केले जाणार आहे काय ?

श्री.सुरेश धस : सभापती महोदय, या धरणाच्या कामाला दि.20/8/2009 रोजी प्रशासकीय मान्यता मिळाली होती. सन्माननीय सदस्य श्री. जयंत प्र.पाटील यांनी ज्या शेतकऱ्यांचे नुकसान झालेले आहे ते संबंधित ठेकेदाराकडून वसूल केले जाईल काय असा प्रश्न विचारलेला आहे. परंतु उत्तरामध्ये म्हटले आहे की, "क्षतिग्रस्त भागाची दुरुस्ती कंत्राटदारामार्फत कंत्राटदाराच्या खर्चाने करून घेण्यात येईल व जानेवारी 2014 पर्यंत 111 हेक्टर सिंचन क्षेत्र निर्मिती करण्याचे नियोजन आहे." या ठेकेदाराला अधिकचे पैसे दिले जाणार नाहीत. जे काम वाहून गेलेले आहे ते काम त्याच ठेकेदाराकडून करून घेण्यात येणार आहे. यामध्ये प्लॅन एस्टिमेटचा प्रश्न नाही तर रॅम्पवरून पाणी गेल्यामुळे ही दुर्घटना घडलेली आहे.

श्री. भगवानराव साळुंखे : सभापती महोदय, धरणांची कामे पावसाळयापूर्वी पूर्ण करण्याची आवश्यकता असते. परंतु काही वेळेला प्रशासकीय विलंब तर काही वेळेला ठेकेदाराचा हलगर्जीपणा यामुळे कामे लांबले जातात व पावसाळयात नुकसान होते. त्यामुळे यापुढे तरी पावसाळयापूर्वी कामे पूर्ण करण्याच्या संदर्भात शासन काही कार्यवाही करणार आहे काय ?

श्री. सुरेश धस : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री. भगवानराव साळुंखे यांनी योग्य सूचना केलेली आहे. कामासाठी शासनाची 28 फेब्रुवारी ही तारीख असते. परंतु काही वेळेला प्रामाणिकपणे तसेच एसई कडून ऑर्डर मिळणे यामध्ये थोडी दिरंगाई होत असते. त्यामुळे यासंदर्भातील तारीख पुढे लांबवून याबाबतीत पुन्हा असे काही होणार नाही याबाबत निश्चितपणे काळजी घेण्यात येईल. परंतु 347 मिमी. पाऊस एकाच वेळी झाल्यामुळे ही दुर्घटना घडलेली आहे.

..2..

प्रा. सुरेश नवले : सभापती महोदय, सन्माननीय मंत्री महोदयांनी अतिशय सुरेख उत्तर दिलेले आहे. जी जमीन खरडून गेली, ज्या जमिनीवर आता मातीच शिल्लक नाही अशा शेतकऱ्यांच्या पंचनाम्यात कशा प्रकारे उल्लेख करून त्यांना मदत करणार आहात ?

श्री. सुरेश धस : सभापती महोदय, खरडून गेलेल्या जमिनीच्या संदर्भात जुन्या राज्य रोहयोमध्ये आणि आताच्या मनरेगामध्ये 25 हजार रुपये प्रती हेक्टर या प्रमाणे पैसा देता येतो. परंतु यापेक्षाही अधिकचे नुकसान असेल तर त्याबाबतीतही शेतकऱ्याला पूर्णपणे मदत करता येते.

..3..

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

31-07-2013

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

D-3

SGJ/ D/ MMP/

प्रथम श्री. भोगले.....

10:35

लक्षवेधी सूचना क्रमांक 2 बाबत

उप सभापती : सन्माननीय सदस्य श्री. अमरसिंह पंडित यांची प्रकृती बरी नसल्यामुळे लक्षवेधी सूचना क्रमांक 2 नंतर घेण्यात यावी यासंदर्भात त्यांनी पत्र पाठवून विनंती केलेली आहे. त्यामुळे लक्षवेधी सूचना क्रमांक 2 नंतर घेण्यात येईल.

आता लक्षवेधी सूचना क्रमांक 7 घेण्यात येईल.

...4..

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

पु. शी. : तेरणा शेतकरी सहकारी साखर कारखान्याच्या सन 2009-2010 च्या लेखा परीक्षणात अनेक गंभीर बाबी समोर येणे

मु. शी. : तेरणा शेतकरी सहकारी साखर कारखान्याच्या सन 2009-2010 च्या लेखा परीक्षणात अनेक गंभीर बाबी समोर येणे यासंबंधी श्री.राणा जगजितसिंह पाटील,वि.प.स. यांनी दिलेली लक्षवेधी सूचना.

श्री.राणा जगजितसिंह पाटील (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, मी नियम 101 अन्वये पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे आपल्या अनुमतीने सन्माननीय सहकार मंत्र्यांचे लक्ष वेधू इच्छितो आणि त्याबाबत त्यांनी निवेदन करावे, अशी विनंती करतो.

"तेरणा शेतकरी सहकारी साखर कारखाना लि.ढोकी, ता.जि.उस्मानाबादची गेल्या ४ वर्षांत अंदाजे ६०० कोटी रूपये वार्षिक उलाढाल झालेली असणे, सन २००९-१० पर्यंत लेखा परीक्षण पूर्ण झाले असून, त्यात बऱ्याच गंभीर बाबी समोर येणे, त्या अनुषंगाने लेखा परीक्षकाकडून विशेष अहवाल अद्याप प्रादेशिक सहसंचालक साखर, नांदेड यांच्याकडे दाखल झालेला नसणे, त्यामुळे अद्याप गैरव्यवहारासंदर्भात कोणतीही कार्यवाही झालेली नसणे, तसेच लेखा परीक्षकानी सन २०१० नंतरचे लेखापरीक्षण हे कामगार संपावर असल्यामुळे कागदपत्रे मिळत नाहीत अशी सबब देवून पूर्ण केलेले नसणे, यामुळे सभासदांमध्ये शासनाप्रती निर्माण झालेला तीव्र असंतोष व चिडीची भावना, याबाबत शासनाने केलेली वा करावयाची कार्यवाही व शासनाची प्रतिक्रिया."

श्री. हर्षवर्धन पाटील (सहकार मंत्री) : सभापती महोदय, लक्षवेधी सूचनेसंबंधीच्या निवेदनाच्या प्रती माननीय सदस्यांना आधीच वितरित केल्या असल्यामुळे मी ते निवेदन आपल्या अनुमतीने सभागृहाच्या पटलावर ठेवतो.

उप सभापती : निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आले आहे.

निवेदन

(प्रेस : येथे सोबतचे निवेदन छपावे)

यानंतर श्री. भारवि....

श्री.राणा जगजितसिंह पाटील : सभापती महोदय, लक्षवेधी सूचनेतील विषय अतिशय गंभीर आहे. भंगार विक्रीमध्ये अनियमितता आढळून आल्याचे माननीय मंत्री महोदयांनी लेखी निवेदनातच नमूद केले आहे. तसेच, दिनांक 28.6.2012 रोजी चौकशी करण्याबाबतचे आदेश निर्गमित केले असून आर्थिक नुकसान टाळण्याची जबाबदारी निश्चित करण्यासाठी चौकशी अधिकारी म्हणून विशेष लेखा परिक्षक वर्ग-1, सहकारी संस्था (साखर), उस्मानाबाद यांची नियुक्ती केली आहे. चौकशीचे काम प्रगतीपथावर आहे असे आपण लेखी निवेदनामध्ये नमूद केले आहे. एक वर्ष होऊन गेले तरी अजून पर्यंत चौकशी पूर्ण झालेली नाही. तेव्हा माझा पहिला प्रश्न असा आहे की, सदर चौकशी कधी पर्यंत पूर्ण होणार आहे व त्यासंबंधातील कारवाई कधी करण्यात येईल ? या चौकशीसाठी विलंब लागलेला आहे. ज्या अधिकाऱ्याने चौकशीसाठी विलंब केलेला आहे त्या अधिकाऱ्यावर आपण कोणती कारवाई करणार आहात ? या कारखान्याचे लेखा परिक्षण करण्यासाठी जास्त वेळ लागत गेलेला आहे. त्यामुळे काही सभासद उच्च न्यायालयामध्ये गेले. उच्च न्यायालयाने ताशेरे ओढल्यानंतर परत विशेष लेखा परिक्षक नेमण्यात आले. सन 2006 ते 2010 पर्यंत लेखा परिक्षण अहवाल दिनांक 31.12.2011 रोजी पूर्ण करण्यात आला. यासंबंधी कलम 83 अन्वये चौकशी करण्याचे काम सुरु आहे असे देखील सांगण्यात आले आहे. तेव्हा यासंबंधी कारवाई किती दिवसामध्ये पूर्ण करण्यात येणार आहे ? सन 2010 च्या पुढील वर्षाचे लेखा परिक्षण करावयाचे आहे. सध्या कर्मचारी संपावर आहेत म्हणून लेखा परिक्षण करता येत नाही, असे सांगण्यात आले होते. कागदपत्र जप्त करण्यासंबंधीचा देखील निर्णय झाला होता. परंतु, ही कागदपत्रे अजून जप्त झालेली नाहीत. ही कागदपत्रे उपलब्ध झाल्यानंतर लेखा परिक्षण किती दिवसात पूर्ण करण्यात येईल ? असे माझे तीन प्रश्न आहेत. माझी आपल्याला विनंती आहे की, मंत्री महोदयांचे उत्तर झाल्यानंतर मला अजून उप प्रश्न विचारावयाचे असतील तर त्यास आपण अनुमती द्यावी.

श्री.हर्षवर्धन पाटील : सभापती महोदय, पहिल्या प्रश्नाचे उत्तर असे आहे की, विलंब झाला ही गोष्ट खरी आहे. विलंब का झाला याबद्दल संबंधित अधिकाऱ्याकडून खुलासा मागविण्यात येईल. दिनांक 1.4.2006 ते 31.3.2010 या कालावधीतील लेखा परिक्षणाच्या अहवालात नमूद केल्या नुसार कमी दरात मूल्यवर्धित उत्पादनाची विक्री केल्याबाबत महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, 1960 च्या कलम 83 अन्वये चौकशी करण्याबाबतचे आदेश निर्गमित करण्याची कार्यवाही प्रादेशिक सहसंचालक (साखर) नांदेड यांच्याकडे करण्यात येत आहे. यासंदर्भात तातडीने कलम 83 अन्वये चौकशी करण्यामध्ये कोणतीही अडचण येणार नाही. तालुका कार्यकारी दंडाधिकारी, उस्मानाबाद यांच्याकडे पोलीस यंत्रणेचे दफ्तर, कारखान्याचे काही रेकॉर्ड ताब्यात घेण्यासंबंधीचे अपील दाखल झालेले आहे. प्रादेशिक सहसंचालक (साखर), नांदेड यांच्याकडून पुढील कार्यवाही करण्यासाठी जे सहकार्य तालुका दंडाधिकारी यांना लागेल ते करण्यासंबंधी आमची भूमिका राहणार आहे. एक गोष्टी खरी आहे की, या कारखान्याची आर्थिक स्थिती चांगली नाही. सन्माननीय सदस्यांनी उपस्थित केलेला मुद्दा बरोबर आहे. या कारखान्यावरील कर्ज खूप वाढले आहे. लेखा परिक्षणाचे सर्व अहवाल आल्यानंतर योग्य ती कारवाई केली जाईल.

श्री.राणा जगजितसिंह पाटील : सभापती महोदय, विद्यमान संचालक मंडळ गेल्या सहा वर्षापासून कार्यरत आहे. या कालावधीत रुपये 600 कोटींची उलाढाल झाल्याचा अंदाज आहे. या संचालकांच्या कार्यकाळामध्ये नाबार्डने लोन रि-स्ट्रक्चर्ड करून दिले होते. दरवर्षी अकरा कोटी रुपयांचा हप्ता देणे अपेक्षित होते. गेल्या चार-पाच वर्षांमध्ये एकही हप्ता दिला गेलेला नाही. त्यामुळे बँकेने कारखान्यावर जप्तीची कारवाई केली आहे. सन 2007 मध्ये निवडणुका झाल्या होत्या. त्यासाठी रुपये 25.00 लाख इतका खर्च झाला होतो. तो खर्च देखील कारखान्याने दिलेला नाही. त्यामुळे माननीय लोक आयुक्तांनी आरआरसी ची कारवाई करण्यास सांगितले आहे. त्याच बरोबर सन 2010-11 मध्ये शेतकऱ्यांना एफआरपी प्रमाणे पैसे देणे आवश्यक असताना ते पैसे देखील दिले गेलेले नाहीत. शेवटी साखर आयुक्तांनी आरआरसीचे आदेश काढले. या आदेशानुसार एक कोटी आठ लाख रुपये देणे आहे. आरआरसीमुळे कारखान्याची मालमत्ता अटँच्ड करून विक्रीची प्रक्रिया सुरू व्हायला लागली आहे.

यानंतर श्री.अजित....

श्री.राणा जगजितसिंह पाटील.....

ज्यांनी चुकीची कामे केली ती बाब लेखापरीक्षणामध्ये लक्षात आली. स्कॅप विक्रीच्या चौकशीमध्ये लक्षात आली. परंतु संबंधितांवर कारवाई झालेली नाही. शेतकऱ्यांच्या मालकीच्या जमिनी विकून शेतकऱ्यांना पैसे द्यायचे असे चुकीचे व्यवहार होत आहेत. माननीय मंत्री महोदयांनी दिलेल्या उत्तराने माझे पूर्ण समाधान झालेले नाही. माझा मंत्रिमहोदयांना प्रश्न आहे की, 83ची कारवाई किती दिवसांत पूर्ण करणार आहात, दुसरी 83 ची कारवाई केव्हा पूर्ण होईल ? लेखापरीक्षणाकरिता लागणारी कागदपत्रे ताब्यात घेऊन लेखापरीक्षण किती दिवसांत करण्यात येईल ?

श्री.हर्षवर्धन पाटील : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्यांनी जी मागणी केलेली आहे त्यामध्ये प्रामुख्याने स्कॅप विक्री हा विषय आहे. कारखान्याचा एकूण टर्नओव्हर किती आहे हे कारखान्याच्या गाळप क्षमतेवर अवलंबून असते. त्या संदर्भातील माहिती मी आता सांगू शकणार नाही. सन्माननीय सदस्यांनी नेमक्या कोणत्या गोष्टींची चौकशी करावी हे स्पष्टपणे सांगावे. स्कॅप विक्रीची चौकशी करावी, संपूर्ण कारखान्याच्या व्यवहाराची करावी, जिल्हा मध्यवर्ती बँकेने त्या कारखान्याला कोणत्या माध्यमातून कर्ज पुरवठा उपलब्ध करून दिलेला आहे त्या संदर्भात चौकशी करावी, कारखान्याकडे किती देणे आहे त्यामध्ये शेतकऱ्यांचे देणे किती आहे, कामगारांचे देणे किती आहे, व्यापाऱ्यांचे देणे किती आहे या संदर्भातील चौकशी करावी हे नेमके सांगावे. हा अतिशय जुना व नावाजलेला कारखाना आहे. आज त्या कारखान्याची परिस्थिती चांगली नाही हे आपणा सर्वांना माहित आहे. नव्या कायदानुसार 83 च्या चौकशीचा कालावधी जास्तीत जास्त सहा महिने केलेला आहे. तेव्हा 83 च्या चौकशीचा कालावधी सहा महिन्याचा असल्यामुळे त्या कालावधीच्या आत चौकशी पूर्ण करण्यात येईल.

सभापती महोदय, दप्तर ताब्यात घेण्यासंदर्भात तालुका दंडाधिकारी यांचा अर्ज आलेला आहे. त्या संदर्भात आरजीडी, नांदेड यांना लवकरात लवकर दप्तर उपलब्ध करून देण्यास सांगण्यात येईल. कारण दप्तर असल्याशिवाय पुढील गोष्टी करणे शक्य होणार नाही. आपणास या कारखान्याचा बाबतीत लॉग टर्मचा विचार करावा लागणार आहे.

..2.

पु.शी.: मुंबई विद्यापीठाने विद्यार्थ्यांची माहिती खाजगी विद्यापीठांना देणे
मु.शी.: मुंबई विद्यापीठाने विद्यार्थ्यांची माहिती खाजगी विद्यापीठांना देणे
या संबंधी श्री.विनायक राऊत, वि.प.स. यांनी दिलेली लक्षवेधी
सूचना

(सन्माननीय सदस्य अनुपस्थित)

उप सभापती : आजच्या कामकाजपत्रिकेवरील लक्षवेधी क्रमांक 3 ही सन्माननीय सदस्य श्री.विनायक राऊत यांची आहे आणि ते सभागृहात येत नाहीत. तेव्हा ही लक्षवेधी सूचना लॅप्स करायची की नंतर घ्यायची ?

श्री.हर्षवर्धन पाटील : सभापती महोदय, आताच आपण निदेश दिले की, मंत्री महोदयांनी सभागृहात उपस्थित राहणे बंधनकारक आहे. आपली सूचना अतिशय रास्त आहे. लक्षवेधी सूचना देणारे सन्माननीय सदस्य सभागृहात उपस्थित नसतील आणि त्यांनी त्या संदर्भात आपल्याकडे कोणत्याही प्रकारचा अर्ज दिला नसेल तर आपण नियमाप्रमाणे लक्षवेधी सूचना लॅप्स करावी.

उप सभापती : सन्माननीय सदस्य श्री.विनायक राऊत यांनी त्यांच्या अनुपस्थितीबद्दल मला काहीही कळविलेले नाही. तेव्हा मी त्यांची लक्षवेधी सूचना लॅप्स करित आहे.

पु. शी. : सन 2014 ते 2034 अशा विकास आराखड्याचा फेर आढावा घेताना पूर्वीपासून असलेली वेगवेगळी आरक्षणे व त्यावर झालेल्या अतिक्रमणांच्या बाबतीत ठोस भूमिका घेणे

मु. शी. : सन 2014 ते 2034 अशा विकास आराखड्याचा फेर आढावा घेताना पूर्वीपासून असलेली वेगवेगळी आरक्षणे व त्यावर झालेल्या अतिक्रमणांच्या बाबतीत ठोस भूमिका घेणे या संबंधी अॅड.आशिष शेलार, सर्वश्री विनोद तावडे, विजय ऊर्फ भाई गिरकर, चंद्रकांत पाटील, वि. प. स. यांनी दिलेली लक्षवेधी सूचना.

अॅड.आशिष शेलार (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, मी नियम 101 अन्वये पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे आपल्या अनुमतीने सन्माननीय मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधू इच्छितो आणि त्याबाबत त्यांनी निवेदन करावे, अशी विनंती करतो.

"मुंबई महानगरपालिकेने सन 2014 ते 2034 पर्यंतचा नवीन विकास आराखडा बनविण्याची कार्यवाही सुरु असणे, महानगरपालिकेमध्ये सध्या अस्तित्वात असलेल्या जागा व त्यावर प्रत्यक्षात असलेले बांधकाम कोणत्या प्रकारचे आहे त्याचा सर्व्हे माहे एप्रिल, 2012 मध्ये पूर्ण करून त्या जागेचे सामान्य नागरिकांकडून लेखी अर्जांन्वये हरकत सूचना मागविणे, गेले 30 ते 40 वर्षे काही रिकाम्या जागांवर महानगरपालिकेने विकास आराखड्यामध्ये वेगवेगळ्या आरक्षण केलेल्या जागांवर मोठ्या प्रमाणात अतिक्रमण होऊन हजारो झोपडीधारक सन 1995 पूर्वीपासून तेथे रहात असूनही त्यांना SRA अंतर्गत प्रकल्प करता येत नसणे, या झोपडीधारकांना शासनाने घरे देणे, बंधनकारक असणे, यास्तव सन 2014 ते सन 2034 अशा विकास आराखड्यांचा फेर आढावा घेत असताना पूर्वी वर्षानुवर्षे असलेली वेगवेगळी आरक्षणे, त्यावर झालेली अतिक्रमणे व याबाबत शासनाने ठोस भूमिका घेणे आवश्यक असणे, याबाबत शासनाने करावयाची कार्यवाही व झोपडपट्टीतील गोरगरीब लोकांना न्याय देण्याची भूमिका."

..4..

श्री.उदय सामंत (नगरविकास राज्यमंत्री) : सभापती महोदय, लक्षवेधी सूचनेसंबंधीच्या निवेदनाच्या प्रती माननीय सदस्यांना आधीच वितरित केल्या असल्यामुळे मी ते निवेदन आपल्या अनुमतीने सभागृहाच्या पटलावर ठेवतो.

उप सभापती : निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आले आहे.

निवेदन

(प्रेस : येथे सोबतचे निवेदन छपावे)

..5..

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

अॅड.आशिष शेलार : सभापती महोदय, मुंबई शहरासाठी हा अतिशय महत्वाचा असा विषय आहे. मुंबई शहराचा विकास आराखडा आणि मुंबई शहराची आजची स्थिती पाहता त्या बाबत मुंबईतील नागरिक चिंतेत आहे. मुंबईच्या विकास आराखड्यामध्ये जसा शहरांचा विकास होतो तसा काही विकासकाचा, काही व्यक्तींचा आणि काही योजनांचा मोठ्या प्रमाणावर विकास होतो असा आरोप करण्यात येतो. सन 1991 मध्ये विकास आराखड्यात दाखविण्यात आलेल्या नो डेव्हलपमेंट झोन जागेवर मोठ्या प्रमाणात झोपड्या झाल्या आहेत. 1995 पूर्वीच्या झोपड्यांना संरक्षण मिळणार आहे.

यानंतर श्री.बोर्डे...

31-07-2013

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

G-1

SJB/ MMP/ D/

पूर्वी श्री.अजित....

10:50

अॅड.आशिष शेलार.....

कायद्याने मुंबई महानगरपालिकेला सर्व मोकळे भूखंड घ्यावयाचे असतील तर सर्व झोपडीधारकांचे पीएपी म्हणून दुसऱ्या ठिकाणी पुनर्वसन करावे लागेल. पीएपीचे पुनर्वसन करण्यासाठी मुंबई महापालिकेकडे तेवढा पैसा नाही. झोपडपट्ट्यांचा विकास करावयाचा झाल्यास आरक्षण आडवे येते. कारण ही सर्व आरक्षणे ओपन टु स्काय आहेत. शिवाय आता सिटी स्पेस नावाच्या न्यायालयाच्या निर्णयानुसार प्रपोज्ड आरक्षणावर रिडेव्हलपमेंट करावयाचे असेल तर त्यासाठी एसआरए परवानगी देत नाही. किंबहुना यासाठी न्यायालयाकडे अर्ज करण्यास सांगितले जाते. या बाबत न्यायालयाने 2002 मध्ये ऑर्डर दिलेली आहे. 2002 पासून 2013 पर्यंत केवळ 4 प्रस्ताव मंजूर झाले आहेत. परंतु झोपडपट्ट्या आहे तेथेच आहेत, पेपर रिझर्व्हेशन सुध्दा आहे तेथेच आहे. मुंबईकरांना आरजी, पीजीचे आरक्षण आहे तसेच झोपडपट्ट्यांना सुध्दा प्रोटेक्शन आहे. तरी देखील झोपडपट्ट्या आणि आरजी, पीजीचा विकास होत नाही अशी स्थिती आहे. या निमित्ताने मी स्पेसिफिक विचारतो की, होऊ घातलेल्या डी.पी. मध्ये ज्या ठिकाणी प्रोटेक्टीव्ह स्लम आहेत त्या ठिकाणी "House for dis-house" अशा पध्दतीच्या आरक्षणाबाबत शासन विचार करणार काय किंवा तशा प्रकारचे आदेश महानगरपालिकेला देणार काय ?

महोदय, दुसरा मुद्दा सुध्दा अतिशय महत्त्वाचा आहे. या सर्व प्रक्रियेमध्ये डी.पी. होत असताना नवीन विकास नियंत्रण नियमावली सुध्दा तयार होत असते. मुंबई शहरामध्ये आता मोकळ्या जागा राहिलेल्या नाहीत. मोकळ्या जागांवरील विकासाला "Green Land Development Approach" असे म्हटले जाते. या ऐवजी "Redevelopment Friendly Approach" चा डी.एस.आर. आपण बनविणार काय किंवा तसे आदेश महानगरपालिकेला देणार काय ? विकास नियंत्रण नियमावलीमध्ये पुनर्विकासाला चालना मिळेल अशा पध्दतीचा डी.एस.आर. करणार काय ?

महोदय, माझा तिसरा प्रश्न देखील महत्त्वाचा आहे. या संदर्भातील काम एस.सी.ई.ग्रुपला दिले आहे. या कंपनीला टेंडर दिल्यानंतर त्या कंपनीचे पार्टनर बँकआऊट झाले होते. त्या कंपनीने महानगरपालिकेला कळविले की, हे काम आम्हाला पुढे करता येणार नाही. तत्कालीन आयुक्त श्री.सुबोधकुमार यांनी त्या कंपनीसोबत निगोशिएशन केले. They force into work again. महोदय, हा फार गंभीर विषय आहे. मुंबईतील बरेच विकासक आणि मॅन्युप्लेट

..2..

31-07-2013

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

G-2

SJB/ MMP/ D/

पूर्वी श्री.अजित....

10:50

अॅड.आशिष शेलार....

डी.पी.मध्ये घालतात. कारण पुढे त्यांना त्याचा फायदा होणार असतो. हा आर्थिकदृष्ट्या महत्त्वाचा विषय आहे. मी पुन्हा एकदा विचारतो की, डी.पी. करण्याचे काम एस.सी.ई.ग्रुप कंपनीला दिले तेव्हा त्यांचे मुंबईतील पार्टनर कोण होते आणि निगोशिएशन केल्यानंतर ते ज्यावेळी कामाला लागले त्यावेळी त्यांचे पार्टनर बदलले काय ?

श्री.उदय सामंत : महोदय, मुंबईचा पहिला डी.पी. 1964-67 दरम्यान आणि त्यानंतर 1991-94 दरम्यान मंजूर झाला. सन्माननीय सदस्यांनी जे सांगितले ती वस्तुस्थिती आहे. मुंबईमध्ये ज्या मोकळ्या जागा होत्या त्या ठिकाणी आता झोपडपट्ट्यांचे साम्राज्य झाले आहे. त्या झोपड्या 1995 पूर्वीच्या किंवा 1995 नंतरच्या असतील. डी.पी.सध्या इनिशियल स्टेजला आहे. भूमापन सर्वेक्षणाचा नकाशा तयार करण्याची आणि त्याचे प्रारूप जाहीर करण्याची प्रक्रिया सध्या सुरु आहे. दि.30 मार्च, 2013 रोजी भूमापन सर्वेक्षणाचा नकाशा जाहीर केला आहे. त्या अनुषंगाने 5825 सूचना आल्या आहेत. त्या सूचनांचा सारासार विचार करण्यात येणार आहे. सन्माननीय सदस्य अॅड.आशिष शेलार यांनी सांगितले की, डेव्हलपमेंट प्लॅनमध्ये भविष्यात अडचणी येऊ नयेत, डी.पी.मध्ये काय काय असावे आणि डी.पी. चा फायदा केवळ बिल्डर ओरिएंटेड असू नये. त्यामुळेच कलम-26 अन्वये डी.पी. चे प्रारूप जाहीर करुन हरकती मागविणार आहोत. डेव्हलपमेंट प्लॅनबाबत ज्या हरकती येतील त्यावर मुंबईकरांचे हित लक्षात घेऊन विचार केला जाईल. तो डेव्हलपमेंट प्लॅन संचालकांकडून महापालिका समितीकडे जाईल व त्या नंतर तो शासनाकडे येईल. शासन सर्व सूचना व हरकतींचा विचार करुन किंबहुना सन्माननीय सदस्यांचे म्हणणे मान्य करुनच डी.पी.ला मंजूरी देईल.

अॅड.आशिष शेलार : महोदय, माननीय राज्यमंत्री जे सांगत आहेत ते लक्षवेधी सूचनेच्या निवेदनात नमूद केलेले आहे. लक्षवेधी सूचनेच्या निवेदनामध्ये जे काही नमूद केले आहे त्या अनुषंगाने मी एकही प्रश्न विचारलेला नाही. या निमित्ताने मी स्पेसिफिक विचारले की, प्रपोज्ड डी.पी. चे काम ज्या कंपनीला दिले त्या वेळी त्यांच्या पार्टनरने बँकआऊट केले. ज्यावेळी त्यांना निगोशिएशन करुन काम दिले त्यावेळी बँकआऊट झालेले पार्टनर पुन्हा आले. असे केल्याने आर्थिक घोटाळा होऊ शकतो. परंतु या बाबत माननीय राज्यमंत्र्यांनी उत्तरामध्ये काहीही सांगितले नाही.

नंतर श्री.बरवड....

अॅड. आशिष शेलार

ज्यावेळी शहराचा नवीन डीपी होतो त्याच वेळेला नवीन डीसीआर सुध्दा होतो. नवीन डीसीआर रिडेव्हलपमेंट फ्रेंडली असला पाहिजे या संदर्भात आपण काही मार्गदर्शन देणार आहात का किंवा दिले आहे का ? जे निवेदनामध्ये नमूद केले आहे तेच मंत्री महोदयांनी सांगितले. ज्या ठिकाणी संरक्षित झोपडपट्ट्या आहेत त्या ठिकाणी House for Dis-house, Redevelopment, झोपडपट्ट्यांचा पुनर्विकास होईल अशा पध्दतीचे रिझर्व्हेशन आले पाहिजे असा सरकारचा अॅप्रोच आहे का ?

श्री. उदय सामंत : सभापती महोदय, हाऊसिंगच्या बाबतीत सन्माननीय सदस्यांनी ज्या सूचना या ठिकाणी मांडल्या त्या समाविष्ट कराव्यात अशा सूचना महानगरपालिकेला शासनाकडून दिल्या जातील. सन्माननीय सदस्यांनी कंपनीच्या संदर्भात मुद्दा उपस्थित केला. हे काम मे.एस.सी.ई. कंपनीला दिले आहे. यामध्ये फक्त कंपनीच्या नावामध्ये बदल झालेला आहे. या कंपनीचे नाव एस.सी.ई. आहे आणि पूर्वीचे नाव इ.एस.पी. होते. फक्त कंपनीच्या नावामध्ये बदल झालेला आहे.

अॅड. आशिष शेलार : सभापती महोदय, ज्या कंपनीला काम दिले, that was one legal entity. त्यांच्याशी निगोशिएशन करून दुसरीच कंपनी आली. यामध्ये काय गडबड गोंधळ आहे ? महानगरपालिकेने ज्यावेळेला एका कंपनीला डी.पी.बनविण्याचे काम दिले त्या कंपनीऐवजी दुसऱ्या नावाची कंपनी येते त्यामुळे मी असे विचारले की दोन्ही कंपनीतील पार्टनर तेच आहेत की बदलले आहेत ? कंपनी बदलण्याचा निर्णय आयुक्तांनी कोणत्या अधिकाराखाली घेतला ? कारण हा मुंबईतील 603 चौरस किलोमीटरचा डी.पी. ठरविण्याचा विषय आहे. यामध्ये विकास, पुनर्विकास, रिझर्व्हेशनस, मोकळे भूखंड या अनुषंगाने हजारो कोटी रुपयांचा सहभाग आहे. ते काम ज्या कंपनीला दिले त्यामध्ये दुसरी कंपनी कशी आली आणि त्यामध्ये पार्टनर तेच आहेत की नाही ?

श्री. उदय सामंत : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्यांनी सांगितलेली वस्तुस्थिती खरी आहे की, कंपनीच्या नावामध्ये बदल झालेला आहे. नावामध्ये बदल का झाला, तो कोणी केला या संदर्भात सविस्तर चौकशी केली जाईल. ही बाब तपासून जर त्यामध्ये काही आढळले तर कारवाई केली जाईल. बाकीचे जे मुद्दे आहेत त्या संदर्भात मी सांगितले की, कलम 26 प्रमाणे अजूनही

...2...

RDB/ D/ D/ MMP/

श्री. उदय सामंत

प्रारूप तयार करण्याची कार्यवाही महानगरपालिकेकडून व्हावयाची आहे. त्यामुळे प्रारूप जाहीर झाल्यानंतर या सर्व हरकती आणि सूचना मागविल्या जातील. काल या ठिकाणी पुण्याच्या बाबतीत चर्चा झाली आणि ती चर्चा होत असताना असे सांगण्यात आले की, पुण्याच्या बाबतीत जो काही विलंब झालेला आहे त्यामध्ये शासनाने हस्तक्षेप करावा. मुंबईच्या बाबतीत सांगावयाचे तर ज्या काही हरकती असतील त्या मागविल्या जातील आणि त्या हरकतींवर सविस्तर विचार केला जाईल. ज्या ठिकाणी अडचण निर्माण होईल त्या ठिकाणी शासन हस्तक्षेप करील आणि डी.पी. जाहीर करील.

श्रीमती विद्या चव्हाण : सभापती महोदय, या लक्षवेधी सूचनेच्या निमित्ताने अनेक महत्वाच्या विषयांकडे लक्ष वेधलेले आहे. मला स्पेसिफिक दोन प्रश्न विचारावयाचे आहेत. महानगरपालिकेचे पी.जी., आर.जी. किंवा इतर प्लॉट्स असतील त्यावर अनेक ठिकाणी झोपडपट्ट्या झालेल्या आहेत आणि त्या 1995 पूर्वीच्या आहेत. महानगरपालिकेच्या नियम 33(7) किंवा अनेक नियमांच्या अंतर्गत जो पुनर्विकास केला जातो त्यामध्ये विकासकाने महानगरपालिकेला पीएपीसाठी 15 टक्के घरे उपलब्ध करून देणे बंधनकारक आहे. परंतु अनेक प्रोजेक्टमध्ये असे लक्षात आलेले आहे की, इस्टेट डिपार्टमेंट आणि विकासक यांच्या हातमिळवणीमुळे ही घरे महानगरपालिकेला मिळत नाहीत. जे विकासक महानगरपालिकेच्या इस्टेट डिपार्टमेंट मार्फत डेव्हलपमेंट करीत आहेत त्यांच्याकडून आतापर्यंत किती प्रोजेक्टमधून पीएपीची किती घरे मिळालेली आहेत ? जो डेव्हलपमेंट प्लॅन आहे त्यामध्ये मनोरी, गोरई अशा अनेक ठिकाणी आदिवासी पाडे, मच्छीमार यांची छोटीछोटी घरे किंवा जागा आहेत किंवा शेतजमिनी आहेत. त्यांना या विकासामध्ये समाविष्ट करून घेणार का ?

श्री. उदय सामंत : सभापती महोदय, मी सुरुवातीलाच सांगितले की, अजून या संदर्भात हरकती देखील मागवावयाच्या आहेत. कलम 26 प्रमाणे प्रारूप प्रसिध्द व्हावयाचा आहे. त्यावेळी जर अशा पध्दतीच्या सूचना आल्या तर त्याचा देखील विचार केला जाईल.

...3...

श्रीमती विद्या चव्हाण : सभापती महोदय, हरकती पाठविलेल्या आहेत. 15 टक्के प्रमाणे पीएपीची एकूण किती घरे मिळाली याचा आढावा घेणार का ? माझ्या माहितीप्रमाणे अनेक विकासक महानगरपालिकेच्या अधिकाऱ्यांशी संगनमत करून अशी घरे महानगरपालिकेला देत नाहीत. त्यामुळे या ठिकाणी पीएपीचा प्रश्न निर्माण होतो.

श्री. उदय सामंत : सभापती महोदय, यामध्ये जी पहिली समिती आहे ती याची छाननी करणार आहे. त्यानंतर नगररचनाकार छाननी करणार आहेत. त्यानंतर ते शासनाकडे येणार आहे. या हरकतीचा समावेश आलेल्या हरकतींमध्ये असेल तर त्याचा विचार केला जाईल.

यानंतर श्री. खंदारे

श्री.प्रविण पोटे-पाटील : डी.पी.मध्ये जमिनी टाकणे आणि मॅन्युपुलेट करुन परत काढणे असे प्रकार पूर्ण राज्यामध्ये चालू आहेत. मला एक स्पष्ट प्रश्न विचारावयाचा आहे की, ज्या डी.पी.मध्ये जागा घेतल्या गेल्या आहेत त्याची संबंधित महानगरपालिकेने नुकसान भरपाई किती दिवसामध्ये दिली पाहिजे ? महानगरपालिकेने नुकसान भरपाई दिली नाही तर संबंधित व्यक्ती ती जागा विकू शकतो काय ? जागा परत घेण्यासाठी कोर्टाचे आदेश आणले आहेत त्यासाठी काही निर्बंध आहे की नाही किंवा शासनाकडून त्यांना पैसे देण्याची प्रक्रिया सुरु केली जाईल काय ?

श्री.उदय सामंत : आरक्षित जागा विकसित करावयाची असते त्यावेळी तडजोड करुन जमिनीच्या संपादनासाठी पैसे दिले जातात. काही ठिकाणी जमिनीचे थेट संपादन करुन पैसे दिले जातात. ज्या ज्यावेळी जमिनीच्या आरक्षणाची आवश्यकता असते त्यावेळी भूसंपादन करुन त्याचे पैसे दिले जातात.

NTK/ MMP/ D/

पु. शी. : औरंगाबाद सिडको विशेष प्राधिकरणाने झालर क्षेत्र विकासाच्या नावाखाली तयार केलेल्या आराखड्यामुळे शेतकऱ्यांचे अतिनुकसान होणे

मु. शी. : औरंगाबाद सिडको विशेष प्राधिकरणाने झालर क्षेत्र विकासाच्या नावाखाली तयार केलेल्या आराखड्यामुळे शेतकऱ्यांचे अतिनुकसान होणे यासंबंधी श्री.एम.एम.शेख,वि. प. स. यांनी दिलेली लक्षवेधी सूचना.

श्री.एम.एम.शेख (नामनियुक्त) : सभापती महोदय, मी नियम 101 अन्वये पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे आपल्या अनुमतीने सन्माननीय मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधू इच्छितो आणि त्याबाबत त्यांनी निवेदन करावे, अशी विनंती करतो.

"औरंगाबाद सिडको विशेष प्राधिकरणाने 28 खेड्यांतील 15,184 हेक्टर जमिनीवर झालर क्षेत्र विकासाच्या नावाखाली तयार केलेला आराखडा, त्यात सातारा व देवळाई येथे 50 टक्केपेक्षा जास्त बांधकाम होणे, सातारा गावाची लोकसंख्या 40 हजार असून तेथे नवीन नगरपालिका विचाराधीन असणे, सिडकोने झालर क्षेत्र जाहीर करताना ग्रीन झोन व डोंगर लगतचा भाग फॉरेस्ट स्लोप झोन टाकल्याने शेतकऱ्यांचे अतिनुकसान होणे, सातारा परिसरात दोन इंजिनिअरिंग कॉलेज, चार डी.एड.- बी.एड.-महाविद्यालये, दहा प्राथमिक शाळा, सहा माध्यमिक शाळा, चार उच्च माध्यमिक विद्यालये, तसेच, कमलनयन बजाज अद्ययावत रुग्णालय असणे, एस.आर.पी. प्रशिक्षण केंद्र, वॉटर अँड लँड मॅनेजमेंट इन्स्टिट्यूट वाल्मी (500 एकर जमीन) असणे, असे असताना, येथे ग्रीन झोन, फॉरेस्ट स्लोपी झोन दाखविणे त्यामुळे शेतकऱ्यांत पसरलेले चिंतेचे व संतापाचे वातावरण, याबाबत योग्य चौकशी करून संबंधित शेतकऱ्यांना न्याय देण्याकरिता शासनाने केलेली वा करावयाची तातडीची कार्यवाही व शासनाची प्रतिक्रिया."

श्री.उदय सामंत (नगरविकास राज्यमंत्री) : सभापती महोदय, लक्षवेधी सूचनेसंबंधीच्या निवेदनाच्या प्रती माननीय सदस्यांना आधीच वितरित केल्या असल्यामुळे मी ते निवेदन आपल्या अनुमतीने सभागृहाच्या पटलावर ठेवतो.

उप सभापती : निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आले आहे.

निवेदन

(प्रेस : येथे सोबतचे निवेदन छपावे)

3....

श्री.एम.एम.शेख : सभापती महोदय, औरंगाबाद शहराचे क्षेत्र वाढत आहे. त्या शहराला लागून असलेल्या सातारा व देवळाई या गावामध्ये 70 टक्के बांधकाम झालेले आहे. औरंगाबाद सिडकोने 28 गावांचा 15 हजार हेक्टर जागेसाठी विशेष आराखडा जाहीर केलेला आहे. दि.1.2.2011 रोजी सिडकोच्या प्रशासकांनी हा आराखडा जाहीर केल्यानंतर 1700 आक्षेप नोंदविण्यात आले होते. त्याबाबत विचार करून माननीय मुख्यमंत्र्यांनी दि.1.2.2011 रोजीचा आराखडा रद्द करून नगररचना, विकास योजना यांना नवीन विकास आराखडा तयार करण्याचे आदेश दिले. दि.27.6.2013 रोजी सुधारणासह नवीन आराखडा जाहीर झाला. त्यामध्ये काही त्रुटी राहिल्या आहेत. ही दोन्ही गावे औरंगाबाद शहराला लागून असल्यामुळे तेथील लोकसंख्या जवळपास 50 हजारापर्यंत आहे. या गावामधील काही जमिनींवर ग्रीन झोन, फॉरेस्ट स्लोपी झोन आरक्षण दाखविलेले आहेत. त्यामुळे तेथील अल्पभूधारक शेतकऱ्यांच्या जमिनींवर आरक्षण आलेले आहे. काही शेतकरी भूमिहीनही झालेले आहेत. निवेदनात असे उत्तर दिलेले आहे की, देवळा व सातारा येथे बऱ्याचशा ठिकाणी अनधिकृत बांधकामे झालेले आहेत. बहुतांशी क्षेत्र या बांधकामांनी व्याप्त आहे. ही दोन गावे या आराखड्यातून वगळली जातील काय ? देवळाई व सातारा येथील जमिनीमधील ग्रीन झोनमध्ये वॉटर बॉडिजकरिता, हिल स्लोपमध्ये जमीन दाखविली आहे ते आरक्षण रद्द केले जाणार आहे काय ? सातारा व देवळाई या ग्रामपंचायतीने ठराव मंजूर करून गावाची लोकसंख्या 50 हजार असल्यामुळे तेथे नगरपालिका स्थापन करण्याला मान्यता देण्यात यावी अशी मागणी केलेली आहे. शासन नवीन नगरपालिकेला मान्यता देणार आहे काय ?

श्री.उदय सामंत : मघाशी मुंबईच्या विकास आराखड्याचा प्रश्न होता. आता औरंगाबादच्या सिडकोच्या संदर्भातील प्रश्न आलेला आहे. साधारणपणे प्रक्रिया तशीच आहे. पूर्वीचे आरक्षण माननीय मुख्यमंत्र्यांनी रद्द केले होते ही वस्तुस्थिती आहे. त्यानंतर सिडकोने जाहीर केलेल्या आराखड्यात काही आरक्षणे आहेत. त्या आराखड्याबाबत तेथील जनतेचा आक्षेप आहे असे सन्माननीय सदस्यांनी सांगितले आहे. विकास आराखड्याचे प्रारूप जाहीर झाल्यावर त्यावर हरकत घेण्याचे अधिकार तेथील जनतेला आहेत. इतर महानगरपालिकांच्या विकास आराखड्याबाबत आलेल्या हरकतीची छाननी होणार आहे. परंतु औरंगाबादच्या बाबतीत मात्र

4....

श्री.उदय सामंत.....

1700-1800 हरकतीबाबत वैयक्तकरित्या सुनावणी होणार आहे. त्यानंतर डी.पी.जाहीर केला जाणार आहे. त्यामध्ये लोकांवर अन्याय न होण्याची दक्षता घेण्यात येईल. सातारा व देवळाई या दोन ग्रामपंचातीकडून नगरपालिका किंवा नगरपंचायत करण्याचा ठराव शासनाकडे आलेला आहे असे त्यांनी म्हटले. परंतु या दोन पैकी केवळ सातारा ग्रामपंचायतीकडून ठराव आला होता. त्यामध्ये काही त्रुटी असल्यामुळे तो पुन्हा जिल्हाधिकार्यांकडे पाठविलेला आहे. या दोन्ही ग्रामपंचायती क्लब करून नगरपालिका करावयाची की स्वतंत्र दोन नगरपालिका करावयाच्या, याबाबत जिल्हाधिकार्यांकडून जसा प्रस्ताव येईल त्याप्रमाणे शासन निर्णय घेईल.

श्री.एम.एम.शेख : या आरक्षणामुळे बरेच शेतकरी भूमिहीन व अल्पभूधारक होत आहेत. ग्रीन झोनमध्ये कालावधीनंतर अनधिकृत बांधकामे तयार होतात. वस्तीच्या आराखड्याचे स्वरूप बदलून जाते.

यानंतर श्री.शिगम....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नही

म्हणून शेती विभागासाठी दर्शविलेले 152.30 हेक्टर क्षेत्र तसेच वॉटर बॉडिज करिता दर्शविण्यात आलेले 140.13 हेक्टर क्षेत्राचे आरक्षण रद्द करण्यात येईल काय ?

श्री. उदय सामंत : जवळपास 1700 ते 1800 हरकती आलेल्या आहेत. या सर्व हरकतींचा विचार करून शासन निर्णय घेईल. मी आधीच्या लक्षवेधी सूचनेच्या वेळी महानगरपालिकेच्या विकास आराखड्याच्या प्रस्तावासंबंधीचे जे प्रोसिजर आहे तेच प्रोसिजर सिडकोच्याही बाबतीत अवलंबिले जाईल. प्रारूप समितीकडून सिडकोकडे येईल आणि सिडकोकडून शासनाकडे येईल. शासन सर्व गोष्टींचा विचार करून नागरिकांवर अन्याय होणार नाही असा निर्णय घेईल.

श्री. सतीश चव्हाण : शहराच्या बाजूला आपण ग्रीन झोन ठेवले तर त्याठिकाणी घरे बांधण्याची परवानगी मिळत नाही. मग लॅण्ड माफिया 20x30 चे प्लॉट पाडून गरीब आणि गरजू माणसाला ते विकतात. त्या ठिकाणी झोपडपट्टी निर्माण होते किंवा पक्की घरे देखील बांधली जातात. अशा वेळी महापालिकेचे कर्मचारी, पोलीस, महसूल विभागातील कर्मचारी या लोकांकडून हप्ते घेतात आणि अनधिकृत बांधकामाकडे दुर्लक्ष करतात. जेव्हा वर्तमानपत्रातून किंवा मीडिया मधून अशा अनधिकृत बांधकामाबाबत माहिती दिली जाते त्यावेळी त्यांच्यावर बुलडोझर फिरविला जातो. मग माणुसकीच्या भावनेतून त्या कारवाईस स्टे दिला जातो. माझा प्रश्न असा आहे की, ग्रीन झोन केल्यानंतर त्यावर अनधिकृत वस्ती निर्माण होणार नाही याची हमी कोण घेईल ?

श्री. उदय सामंत : हा आराखडा तयार करताना सन्माननीय सदस्य श्री. सतीश चव्हाण यांनी केलेल्या सूचनांचा विचार केला जाईल.

श्री. प्रवीण पोटे : 2005 सालापासून सिडकोने चिखलद-यामध्ये शेतक-यांच्या जमिनी घेतलेल्या आहेत. सिडकोने जमिनीवर आरक्षण दाखविल्यामुळे शेतक-यांना त्यांची जमीन विकता येत नाही किंवा अन्य कोणतेही व्यवहार करता येत नाहीत. तेव्हा चिखलद-याच्या संदर्भात शासन काही विशेष धोरण राबविणार आहे काय ? सिडको शेतक-यांना पैसे देणार आहे काय ?

श्री. उदय सामंत : मूळ लक्षवेधी सूचना ही दोन गावापुरती मर्यादित आहे. सन्माननीय सदस्यांनी चिखलद-यासंबंधी वेगळा प्रश्न विचारलेला आहे. या प्रश्नासंबंधी सन्माननीय सदस्यांनी पुढील अधिवेशनामध्ये एक स्वतंत्र लक्षवेधी सूचना दिली तर त्यावर सविस्तर चर्चा करता येईल.

...2..

डॉ. नीलम गो-हे : ज्या ठिकाणी शेतक-यांच्या जमिनी गेलेल्या असतात त्या ठिकाणी आरक्षण लागू नये असे वाटणे स्वाभाविक आहे. जेव्हा महानगरपालिकेच्या विकास आराखड्याचा विचार होतो त्यावेळी वॉटर बॉडीज, क्रीडांगण, शाळा इत्यादीसाठी असलेले आरक्षण बदलत गेले तर औरंगाबाद, पुणे यासारख्या शहरांमध्ये सार्वजनिक हिताच्या बाबींसाठी आरक्षण राहणार नाही. सन्माननीय सदस्य श्री. सतीश चव्हाण यांनी सांगितले की, आरक्षित झोनवर अनधिकृत बांधकाम होता कामा नये. जेथे सार्वजनिक हिताच्या बाबींसाठी आरक्षण लावलेले आहे, विशेषतः वॉटर बॉडीज, क्रीडांगणे, उद्याने यासाठी असलेल्या आरक्षणामध्ये बदल करता येणार नाही, त्या ठिकाणी अतिक्रमण होणार नाही यादृष्टीने शासनाने एखादे धोरण आखलेले आहे काय, नसेल तर त्यादृष्टीने कोणती पावले उचलली जाणार आहेत ?

श्री. उदय सामंत : औरंगाबादमध्ये 181 हेक्टरवर आरक्षण दाखविलेले आहे. प्रशिक्षण केंद्र, प्राथमिक शाळा, हायस्कूल, सांस्कृतिक केन्द्र, दवाखाना अशा समाजोपयोगी बाबींसाठी आरक्षण ठेवलेले आहे. काही ठिकाणी आरक्षित जागेवर झोपडपट्टी वाढते, अनधिकृत बांधकामे होतात. सर्व सन्माननीय सदस्यांनी केलेल्या सूचनांचा विचार करून लवकरात लवकर धोरण जाहीर करता येईल का याचा विचार केला जाईल.

..3..

लक्षवेधी सूचना क्रमांक 6 व 8 संबंधी

उप सभापती : लक्षवेधी सूचना क्रमांक 8 संबंधी माननीय मंत्री महोदयांचे मला पत्र आलेले असून या लक्षवेधीला उत्तर देण्यासाठी त्यांनी एक-दोन दिवसांचा वेळ मागून घेतलेला आहे. या लक्षवेधी सूचनेवर मंत्री महोदयांनी उद्या निवेदन करावे असे निदेश मी देत आहे.

श्री. रामदास कदम : सभापती महोदय, मी आपला आभारी आहे.

उप सभापती : लक्षवेधी सूचना क्रमांक 8 पुढे ढकलण्यात यावी असे पत्र सन्माननीय सदस्य श्री. वसंतराव खोटे यांनी दिलेले आहे. तसेच ही लक्षवेधी सूचना देणारे सन्माननीय सदस्य श्री. विक्रम काळे व डॉ. सुधीर तांबे हे देखील सभागृहामध्ये उपस्थित नसल्यामुळे ही लक्षवेधी सूचना पुढे ढकलण्यात येत आहे.

--

...नंतर श्री. गिते...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी आहे

पृ.शी./मु.शी. : लक्षवेधी सूचने संदर्भातील अधिक माहिती

सभागृहासमोर ठेवणे.

श्री.अनिल देशमुख (अन्न व नागरी पुरवठा आणि ग्राहक संरक्षण मंत्री) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने "नवीन गोदाम बांधकाम कार्यक्रमांतर्गत जिल्हानिहाय बांधावयाच्या गोदामांच्या अंदाजित क्षतेबाबतची माहिती" या विषयावरील डॉ.रणजित पाटील व इतर वि.प.स.यांनी नियम 101 अन्वये उपस्थित केलेल्या लक्षवेधी सूचनेवरील चर्चेच्या वेळी दिनांक 15 एप्रिल, 2013 रोजी सभागृहात दिलेल्या आश्वासनानुसार अधिक माहिती सभागृहासमोर ठेवतो.

उप सभापती : अधिक माहिती सभागृहासमोर ठेवण्यात आली आहे.

अधिक माहिती

(प्रेस : कृपया येथे सोबत जोडलेली अधिक माहिती छपावी.)

पृ.शी./मु.शी. : औचित्याचे मुद्दे

उप सभापती : वेळेचा सदुपयोग करावा असे माझे मत आहे आणि म्हणून मी आता सन्माननीय सदस्यांना औचित्याचे मुद्दे मांडण्यास परवानगी देत आहे.

डॉ.नीलम गोन्हे : सभापती महोदय, माझा औचित्याचा मुद्दा आहे.

सभापती महोदय, आपणच आम्हा सदस्यांचे कैवारी आहात म्हणून मी आपली मनःपूर्वक आभारी आहे. "सरोगसी मदर" संबंधीचा माझा औचित्याचा मुद्दा आहे. "सरोगसी मदर" हा विषय गेल्या काही दिवसापासून चर्चेला आलेला आहे. काही वेळेला या "सरोगसी मदर" पैशांसाठी गर्भाशय दान करतात अशा प्रकारची गंभीर परिस्थिती समोर आलेली आहे. काही वेळेला "सरोगसी मदर" जर स्वतः सरकारी नोकरीत असेल तर तिला बाल संगोपनासाठी शासनाने मंजूर केलेली रजा मिळत नाही. पुणे विद्यापीठातील एका मातेने दुसऱ्या एका मातेकडून "सरोगसी मदर" म्हणून बाल घेतलेले आहे. कारण त्यांना नैसर्गिकरित्या मूल होणे शक्य नव्हते म्हणून त्यांनी "सरोगसी मदर" म्हणून बाल घेतलेले आहे. पुणे विद्यापीठासारख्या विद्यापीठाने त्या मातेला शासकीय रजा देणे गरजेचे होते. त्या मातेने बाल सांभाळण्यासाठी शासकीय रजा घेतलेली आहे. परंतु या बाबतीत पुणे विद्यापीठाची भूमिका अन्यायकारक दिसून आली आहे. म्हणून "सरोगसी मदर" या विषयाच्या संदर्भामध्ये शासनाने काही नियमावली, त्याबद्दलचे काही प्रमाणिकरण, सर्व्हीस रुल बदलणे यात शासनाने विशेष लक्ष घातले पाहिजे. त्याच बरोबर "सरोगसी मदर" होत असताना बालाचे लिंग मुलगा आहे की मुलगी आहे, यासंदर्भात काही वेळेला तपासणी केली जाते. त्यामुळे "सरोगसी मदर" यांना शासकीय रजा देण्याच्या संदर्भातील नियमात बदल करावा. "सरोगसी मदर"च्या माध्यमातून एखादी माता छोट्या बालाच्या संगोपनासाठी रजा घेण्याचा निर्णय घेते, अशा वेळी बाल संगोपनाची रजा पुणे विद्यापीठ असो वा अन्य शासकीय कार्यालये तेथील महिलांसाठी बाल संगोपनाची रजा देण्याच्या संदर्भात निर्णय घेण्यात यावा, अशी मी औचित्याच्या मुद्द्याद्वारे मागणी करीत आहे.

3...

श्रीमती विद्या चव्हाण : सभापती महोदय, माझा औचित्याचा मुद्दा आहे.

"सभापती महोदय, भारतरत्न डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांनी मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांच्या उच्च शिक्षणाकरिता मुंबईमध्ये पीपल्स एज्युकेशन सोसायटीच्या माध्यमातून सिध्दार्थ विहार, वडाळा, मुंबई येथे मागासवर्गीय वसतिगृहाची उभारणी केलेली असणे, सदर वसतिगृहाची इमारत मोडकळीस आलेली असून सद्यःस्थितीत अतिधोकादायक अवस्थेत असल्याची तसेच वसतिगृह व परिसरात अस्वच्छता व दुर्गंधी निर्माण झाल्याचे निदर्शनास आलेली गंभीर तथा धक्कादायक माहिती, सदर वसतिगृहामध्ये सुमारे 250 विद्यार्थी वास्तव्यास असून विद्यार्थ्यांच्या जीवितास धोका निर्माण झालेला असणे, धोकादायक अवस्थेत असलेल्या इमारतीची पुनर्बांधणी करण्यासंदर्भात प्रशासनाकडे अलीकडील काळात वारंवार मागणी केलेली असतानाही आवश्यक कार्यवाही करण्यात होत असलेली दिरंगाई, वसतिगृहातील काही खोल्यांमध्ये राजकीय पक्षांचे कार्यालये अनधिकृतरीत्या वर्षानुवर्षे सुरु असणे, याकडे शासनाचे होत असलेले दुर्लक्ष, परिणामी गोरगरीब मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांमध्ये पसरलेला तीव्र असंतोष, संताप तसेच चिडीची भावना, कोणत्याही क्षणी इमारत कोसळण्याची स्थिती असल्याने त्यांचेमध्ये असेलेले चिंतेचे तथा असुरक्षिततेचे वातावरण, सदर ऐतिहासिक वसतिगृहाच्या माध्यमातून कला, साहित्यिक, सामाजिक, राजकीय क्षेत्रातील महनीय व्यक्तींनी आपल्या आयुष्याची वाटचाल केलेली असून ही वास्तू समाजासाठी दिशादर्शक अशा आंबेडकरी चळवळीचे मुख्य केंद्र राहिलेली असणे, त्याचबरोबर गोरगरीब मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना उच्च शिक्षण घेत असताना त्यांच्या मुंबईतील वास्तव्याचा गंभीर प्रश्न सोडविणाऱ्या व सद्यःस्थितीत मोडकळीस आलेल्या सिध्दार्थ विहार वसतिगृह इमारतीच्या पुनर्बांधणीसाठी युद्धापातळीवर निर्णय घेऊन त्याची अंमलबजावणी करण्यांत यावी, अशी मागणी मी औचित्याच्या मुद्द्याद्वारे करीत आहे."

यानंतर श्री. भोगले...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धिपाठी नाही

श्री.मोहन जोशी : सभापती महोदय, माझा औचित्याचा मुद्दा आहे.

सभापती महोदय, पुणे शहरामध्ये महापालिकेकडून आतापर्यंत काही भागामध्ये 24 तास पाणीपुरवठा केला जातो. काही भागामध्ये दिवसातून दोनवेळा पाणीपुरवठा केला जात होता. मागील वर्षी धरण क्षेत्रात कमी पाऊस झाल्यामुळे पुणेकर नागरिकांवर पाणी कपातीचे संकट आले होते. या वर्षी निसर्गाने कृपा केल्यामुळे जुलै महिन्याच्या दुसऱ्या आठवड्यात पुणे शहराला पाणीपुरवठा करणाऱ्या धरणांमध्ये 75 टक्क्यापेक्षा जास्त पाणी साठा उपलब्ध झालेला आहे.

आज धरणातून पाणी नद्यांमध्ये सोडले जात आहे. काही प्रमाणात उजनी धरणामध्ये पाणी सोडले जात आहे. धरणातील पाण्याबाबत प्रत्येक महिन्याचे नियोजन केलेले असते. त्या अनुषंगाने सध्या जादा पाणी साठा झालेला आहे. माझी या औचित्याच्या मुद्द्याद्वारे शासनाला विनंती आहे की, पुणेकरांना मागील वर्षापर्यंत दिवसातून दोनवेळा पाणी पुरवठा केला जात होता त्यात केलेली कपात रद्द करून पूर्ववत दोनवेळा पाणीपुरवठा केला जावा. या संदर्भात आपण शासनाला निर्देश द्यावेत अशी विनंती करतो.

श्री.हेमंत टकले : सभापती महोदय, माझा औचित्याचा मुद्दा आहे.

सभापती महोदय, 1 ऑगस्ट रोजी लोकशाहीर अण्णाभाऊ साठे यांची 93 वी जयंती साजरी होत आहे. 'परिवर्तनाच्या नव्या वाटेचा शोधकर्ता' असा हा लोकोत्तर साहित्यिक. नवीन वाटेचा शोध घेताना भांडवलशाही, वर्ण, वर्गवारी मानसिकतेची कातडी सोलवत त्यांनी लहुजीची कुन्हाड, फकीराची तलवार, महात्मा फुलेंचा आसूड, आंबेडकरांचा भिमटोला आणि गाडगेबाबांचा सोटा हे क्रांतीकारी संघर्षाचे शस्त्र सामाजिक दंभाच्या काटेरी वाटेला साफ करण्यासाठी वापरले.

शासनाने 10 वर्षापूर्वी चिरागनगरला अण्णाभाऊ साठेंचे भव्य स्मारक बांधण्याचे जाहीर केले होते. महाराष्ट्रातील लोकजीवनात साहित्यातून सामाजिक परिवर्तनाच्या तत्वज्ञानाच्या पुरस्कर्त्यांचे स्मारक केव्हा होणार? किंबहुना आज किंवा उद्या शासनाने या संदर्भात घोषणा करावी अशी मी या औचित्याच्या मुद्याद्वारे विनंती करतो.

श्री.संजय दत्त : सभापती महोदय, माझा औचित्याचा मुद्दा आहे.

सभापती महोदय, राजीव गांधी जीवनदायी आरोग्य योजना राज्यातील 8 जिल्हयात सुरु झालेली आहे. मात्र मुंबईमध्ये नियोजनाच्या अभावामुळे ही योजना गरीब लोकांपर्यंत पोहोचू शकली नाही. कारण लाभार्थ्यांना कार्ड वितरणाच्या जबाबदारीमध्ये घोळ झालेला आहे. शिधावाटप कार्यालयामार्फत अंगणवाडी सेविकांना हे काम दिले होते. परंतु त्यांनी योग्यप्रकारे काम न केल्यामुळे पुन्हा निविदा काढून खाजगी कंत्राटदारांना काम देण्यात आले आहे. अद्याप कार्ड वाटप झाले नसल्याची माहिती उपलब्ध झाली आहे. ही खूप चांगली योजना आहे. राज्यामध्ये या योजनेचे कौतुक झालेले आहे. परंतु लाभधारकांपर्यंत कार्ड पोहोचू शकले नाही तर त्यांना योजनेचा उपयोग घेता येणार नाही. म्हणून औचित्याच्या मुद्द्याद्वारे मी शासनाचे या विषयाकडे लक्ष वेधू इच्छितो.

श्री.निरंजन डावखरे : सभापती महोदय, माझा औचित्याचा मुद्दा आहे.

सभापती महोदय, पडघा पोलिसांनी (जि.ठाणे) केलेल्या कारवाईत पकडलेला गहू वेळीच संबंधित ग्रामीण पुरवठा शाखेकडे सुपूर्द न करणे, तसेच पुरवठा शाखेने देखील हे धान्य वेळीच ताब्यात न घेणे, त्यामुळे या दोन्ही कार्यालयीन यंत्रणांकडून झालेल्यानिष्काळजीपणामुळे सुमारे 516 क्विंटल गहू सडून पडला असून, हा सडलेला गहू सध्या भिवंडी येथील गोदामात ठेवण्यात आला आहे.

नंतर एम.1...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री. निरंजन डावखरे ...

त्यामुळे साहजिकच गोदामात चांगल्या स्थितीत असलेल्या अन्य धान्याच्या गोण्यांना धोका निर्माण झाल्याचे दिनांक 29 जुलै, 2013 रोजी उघडकीस येणे, वास्तविकतः सप्टेंबर, 2012 मध्ये पडघा पोलिसांनी बेकायदेशीर वाहतूक होणारा हा धान्यासाठी जप्त करून फेब्रुवारी, 2013 पर्यंत पोलीस स्टेशन आवारात ठेवणे व महसूल विभागाच्या ग्रामीण पुरवठा शाखेने देखील तोपर्यंत सदरहू जप्त केलेला धान्यसाठी आपल्या ताब्यात घेऊन व्यवस्थितरित्या न ठेवल्याने हा 516 किंक्टल गहू सडून त्यास बुरशी लागल्याने त्याचे झालेले पर्यावसन व त्यामुळे लाखो रुपये वाया जाणे परिणामी, या प्रकरणी जबाबदारी निश्चित करून संबंधित अधिकाऱ्याविरुद्ध कारवाई करण्यात यावी, अशी मागणी मी, या औचित्याच्या मुद्याद्वारे करित आहे."

..2..

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री. जयवंतराव जाधव: सभापती महोदय, माझा औचित्याचा मुद्दा आहे.

"शिवछत्रपती क्रीडा पुरस्कार नियमावलीमध्ये बदल करण्याच्या कारणास्तव गेल्या तीन वर्षांपासून प्रतिक्षेत असलेल्या खेळाडूंचा सलग तीन वर्षांपासून हिरमोड होत असणे, शिवछत्रपती क्रीडा पुरस्कारासोबतच राज्य क्रीडा जीवनगौरव पुरस्कार, आंतरराष्ट्रीय दर्जाच्या अपंग खेळाडूंना दिला जाणारा एकलव्य राज्य क्रीडा आणि जिजामाता क्रीडा पुरस्कार, तसेच साहसी खेळामध्ये राष्ट्रीय आंतरराष्ट्रीय दर्जाची कामगिरी करणाऱ्या खेळाडूंना दिला जाणारा राज्य क्रीडा साहसी पुरस्कार या सर्व पुरस्कारांपासून खेळाडू वंचित राहिले असणे, त्यामुळे राज्याच्या क्रीडा प्रेमींमध्ये मोठी नाराजी निर्माण झालेली असणे, एखाद्या खेळाडूला किंवा त्या खेळासाठी आयुष्य घालविलेल्या व्यक्तींना जर पुरस्कारासाठी तीन-तीन वर्षे वाट पहावी लागणार असेल तर त्या पुरस्काराबाबत खेळाडूमधील उत्साह कमी होत असणे, त्यामुळे शासनाने हे तिन्ही वर्षांचे प्रलंबित पुरस्कार लवकरात लवकर एकत्रित करून द्यावे आणि पुढील वर्षांपासून पुरस्कारांसाठी चालढकल न करता हे पुरस्कार वेळच्यावेळी द्यावे, अशी मागणी मी विशेष उल्लेखाच्या सूचनेद्वारे करित आहे."

..3..

उप सभापती : आजच्या लक्षवेधी सूचना झाल्यानंतर औचित्याचे मुद्दे मांडण्याची आपल्याला संधी देण्यात आलेली आहे. लक्षवेधी सूचनेनंतर लागलीच औचित्याचे मुद्दे कसे काय घेण्यात आले असे बहुतेक सन्माननीय सदस्यांना वाटले असेल. परंतु एक तर लक्षवेधी सूचनेनंतर सभागृहापुढे वेळ होता तसेच प्रेक्षक गॅलरीमध्ये बरेचसे विद्यार्थी सभागृहाचे कामकाज बघण्यासाठी 11 वाजून 5 मिनिटांनी आले होते. 11 वाजून 5 मिनिटांपर्यंत आपल्या लक्षवेधी सूचना जवळपास संपल्या होत्या. विद्यार्थी सभागृहाचे कामकाज बघण्यासाठी लांबवरून आल्यानंतर विद्यार्थ्यांना काही तरी चांगले पहावयास मिळावे म्हणून औचित्याचे मुद्दे घेण्यात आले. या संधीचा गैरफायदा पुढच्या वेळेस घेतला जाऊ नये अशी आपल्याला कटाक्षाने विनंती करतो.

सभागृहाची विशेष बैठक आता स्थगित होत असून सभागृहाची नियमित बैठक 12.00 वाजता सुरु होईल.

(सभागृहाची बैठक सकाळी 11.22 ते दुपारी 12.00 वाजेपर्यंत स्थगित झाली.)

(स्थगिती नंतर)

(सभापतीस्थानी माननीय उप सभापती)

पृ.शी./मु.शी.: तोंडी उत्तरे.

कळवा (जि.ठाणे) येथील छत्रपती शिवाजीमहाराज रुग्णालय येथे नव्यानेच स्थापन केलेल्या अतिदक्षता कक्षात (ICCU Centre) सोईसुविधा नसल्याबाबत

(1) * 42753 **अॅड. निरंजन डावखरे** : सन्माननीय **मुख्य मंत्री** पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (1) कळवा (जि.ठाणे) येथील छत्रपती शिवाजी महाराज रुग्णालयात लाखो रुपये खर्च करून अत्याधुनिक पध्दतीच्या अतिदक्षता कक्षाचे (ICCU Center) उद्घाटन दिनांक 16 मे, 2013 रोजी वा त्यासुमारास करण्यात आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (2) असल्यास, सदर अतिदक्षता कक्ष बांधकामासाठी एकूण किती खर्च करण्यात आला आहे,
- (3) तसेच, या कक्षात कोणत्याही सोयी सुविधा नसल्याने व कोणीही रुग्ण दाखल न झाल्याने हा कक्ष बंदच ठेवण्यात आल्यामुळे त्यावर झालेला लाखो रुपयांचा खर्च वाया गेल्याचे दिनांक 21 मे, 2013 रोजी वा त्या सुमारास निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,
- (4) असल्यास, या कक्षात दाखल होणाऱ्या रुग्णांसाठी प्रसाधनगृह, उपहारगृह, कपडे धुलाई मशीन, उपचारासाठी सक्शन लाईन व रुग्णालयीन कर्मचाऱ्यांसाठी बसण्याची व्यवस्था इत्यादी कोणत्याही सुविधा उपलब्ध करून देण्यात आल्या नसल्याच्या तक्रारी रुग्णालयीन कर्मचारी यांनी दिनांक 21 मे, 2013 रोजी वा त्यासुमारास केल्या आहेत, हे ही खरे आहे काय,
- (5) असल्यास, या प्रकरणी चौकशी करण्यात आली आहे काय, त्यात काय आढळून आले व त्यानुसार संबंधितांविरुद्ध कोणती कारवाई करण्यात आली वा येत आहे ?

श्री.उदय सामंत, श्री.पृथ्वीराज चव्हाण यांच्याकरिता : (1) कळवा (जि.ठाणे) येथील छत्रपती शिवाजी महाराज रुग्णालयातील अत्याधुनिक पध्दतीच्या अतिदक्षता कक्षाचे (ICCU Center) उद्घाटन दिनांक 14 मे, 2013 रोजी करण्यात आले, हे खरे आहे,

(2) छत्रपती शिवाजी महाराज रुग्णालयामार्फत 5 अत्याधुनिक मॉड्युलर शस्त्रक्रियागृहे, 40 खाटांचे अत्याधुनिक मॉड्युलर आय.सी.यु. 20 खाटांचे मॉड्युलर ट्रामा युनिट व अपघात कक्ष असे एकत्रितपणे उभारण्यात आले आहे. सदर सर्व कामाची टर्न की स्वरूपातील निविदेची एकूण एकत्रित किंमत रुपये 13,62,50,000/- इतकी होती. त्यामध्ये अत्याधुनिक पध्दतीच्या अतिदक्षता कक्षासाठी झालेल्या खर्चाचा देखील समावेश आहे.

(3) छत्रपती शिवाजी महाराज रुग्णालयातील अत्याधुनिक पध्दतीचा अतिदक्षता कक्ष दिनांक 17.5.2013 पासून सुरु करण्यात आला असून सदरच्या दिवशी एकूण 6 रुग्ण आय.सी.यु. विभागात भरती होते. त्यानंतर दररोज सुमारे 10 रुग्ण भरती आहेत.

(4) कक्षात दाखल होणाऱ्या रुग्णांसाठी अतिदक्षता कक्षास लागू असलेल्या सर्व सोयी सुविधा उपलब्ध करून देण्यात आलेल्या आहेत.

याबाबत रुग्णालयीन कर्मचाऱ्यांसाठी बसण्याची व्यवस्था नाही याबाबतची कोणत्याही प्रकारची तक्रार रुग्णालय प्रशासनाकडे प्राप्त झालेली नाही.

(5) प्रश्न उद्भवत नाही.

ता.प्र.क्र.42753....

अॅड.निरंजन डावखरे : सभापती महोदय, ठाणे, कळवा येथील छत्रपती शिवाजी महाराज रुग्णालयासंबंधात जे लेखी प्रश्न विचारले होते त्या प्रश्नांची बरीच उत्तरे आलेली आहेत. ठाणे महानगरपालिकेकडून ठाणेकरांसाठी चांगली सुविधा झाल्याचे आपण मान्य करित आहोत. मी माझा प्रश्न फार जास्त काही डेव्हलप करणार नाही. मी स्पेसिफिक प्रश्न विचारणार आहे. या रुग्णालयात चांगल्या सुविधा उपलब्ध केलेल्या आहेत. असे असताना येथील विविध 47 पदे रिक्त आहेत. त्यात डॉक्टर्स, नर्सस, क्लास फोरची काही पदे आहेत. यातील दहा पदे ही प्रामुख्याने आयसीयु आणि ट्रामा युनिटची असल्याने तेथे मोठा प्रश्न निर्माण होत आहे. ही पदे भरण्यासाठी ठाणे महानगरपालिकेने सन 2008, 2009, 2010, 2011 मध्ये नगरविकास विभागाकडे प्रस्ताव पाठविले आहेत. मात्र, शासनाने अद्याप ही पदे भरण्यासंबंधात कोणताही निर्णय घेतलेला नसल्यामुळे हे आयसीयु अद्याप कोमामध्ये आहे. शासनावर कुठलाही आर्थिक बोजा पडत नसेल तर आपल्याला या पदांना मान्यता देण्यास हरकत काय आहे ? सदर पदांना शासन कधी पर्यंत मान्यता देणार आहे हा माझा पहिला प्रश्न आहे. क्रमांक 4 च्या लेखी उत्तरामध्ये नमूद करण्यात आले आहे की, "अतिदक्षता विभागात सोयी सुविधा उपलब्ध करून देण्यात आलेल्या आहेत." या रुग्णालयात कोणत्या कोणत्या सोयी सुविधा उपलब्ध करून दिलेल्या आहेत यासंबंधी उत्तर दिले तर मी आपला आभारी राहीन. तेव्हा माझ्या या दोन प्रश्नांचे उत्तर माननीय मंत्री महोदयांनी द्यावे अशी मी विनंती करित आहे.

श्री.उदय सामंत : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य अॅड.निरंजन डावखरे यांनी ठाण्याच्या नागरिकांच्या आरोग्याच्या दृष्टीने महत्त्वाचा प्रश्न येथे उपस्थित केला आहे. मला या माध्यमातून आपल्याला सांगावयाचे आहे की, रुपये 13 कोटी 62 लाख 50 हजार इतका खर्च करून छत्रपती शिवाजी महाराज रुग्णालयात नव्याने अत्याधुनिक पद्धतीचा अतिदक्षता विभाग स्थापन करण्यात आला आहे. येथील 47 पदे भरावयाची आहेत ही वस्तुस्थिती खरी आहे. यासंबंधी शासनाने असा निर्णय घेतला आहे की, महानगरपालिकेने 47 पदांसंबंधी वेगवेगळ्या पद्धतीचे सहा प्रस्ताव शासनाकडे पाठविले होते. शासनाने महानगरपालिकेला तात्काळ कळविले आहे की, सगळे प्रस्ताव एकत्रित करून एकच प्रस्ताव शासनाकडे पाठवावा. 47 पदांचा एकत्रित

श्री.उदय सामंत.....

प्रस्ताव महानगरपालिकेकडून 15 दिवसांमध्ये आमच्याकडे प्राप्त होईल. पुढील एक महिन्याच्या आत 47 पदाला मंजूरी दिल्यानंतर कळवा येथील रुग्णालयातील अतिदक्षता विभाग चांगल्या पद्धतीने सुरु होईल.

श्री.मुझफ्फर हुसेन : सभापती महोदय, आताच मंत्रिमहोदयांनी सांगितले की, 47 पदे भरण्यासंबंधीचा प्रस्ताव शासनाकडे पाठविण्यात येणार आहे. माझा स्पेसिफिक प्रश्न आहे की, सध्या त्या रुग्णालयात किती एमबीबीएस, एम.डी., एम.डी.अॅनेस्थेशियन, एम.एस.सर्जन व इन्सेन्टीव्हीस्ट कार्यान्वित आहेत ? या रुग्णालयाने स्टॅंडर्ड ऑपरेटिंग प्रॅक्टिसचे पालन केले आहे काय ? या रुग्णालयाला एनएबीएच अॅक्रीडीएशन मिळण्यासंबंधी आपण कधी अर्ज करणार आहात ?

श्री.उदय सामंत : सभापती महोदय, छत्रपती शिवाजी महाराज रुग्णालयामध्ये मॉड्युलर शस्त्रक्रियागृहामध्ये दहा पदांची आवश्यकता आहे. त्यातील 4 पदे भरलेली असून 6 पदे रिक्त आहेत. 40 खाटांचे अत्याधुनिक मॉड्युलर आयसीयु आहे. यासाठी 12 पदे आवश्यक असून त्यापैकी 1 पद भरलेले असून 11 पदे रिक्त आहेत. 20 खाटांचे मॉड्युलर ट्रामा युनिट व अपघात कक्षासाठी 4 पदांची आवश्यकता असून यातील एकही पद भरलेले नाही. चारही पदे रिक्त आहेत. अशा प्रकारे 47 पदांचा प्रस्ताव आम्ही तातडीने शासनाकडे मागविला आहे. तो प्रस्ताव आल्यानंतर एक महिन्याच्या आत या सर्व पदांना मंजूरी दिली जाईल.

श्री.मुझफ्फर हुसेन : सभापती महोदय, माझा रुग्णालयासंबंधात स्पेसिफिक प्रश्न होता. या रुग्णालयात एमबीबीएसचे किती डॉक्टर्स कार्यरत आहेत, एम.डी.किती आहेत, एम.डी.अॅनेस्थेशियन, सर्जन किती आहेत, इन्सेन्टीव्हीस्ट किती आहेत ? या रुग्णामध्ये हे डॉक्टर्स उपलब्ध नसतील तर सदर रुग्णालयाचे आयसीयु, जनरल सर्जरी डिपार्टमेंट किंवा ऑपरेशन थिएटर हे कार्यान्वित होऊ शकत नाही. तेव्हा यासंबंधातील माहिती मंत्रिमहोदयांनी अशी माझी विनंती आहे.

यानंतर श्री.अजित...

ता.प्र.क्र..42753....

श्री.उदय सामंत : सभापती महोदय, मी अगोदरच सांगितले आहे की, एम.बी.बी.एस. झालेले 13 डॉक्टर्स, एम.डी.झालेले 83 डॉक्टर्स आणि अॅनेस्थेशिएनचे 4 डॉक्टर्स आहेत. इतक्या डॉक्टर्सवर आयसीसीयु युनिट चांगल्या पध्दतीने चालू शकत नाही याची शासनाला जाणीव आहे. 47 पदांची निर्मिती झाल्यानंतर हे युनिट चांगल्या पध्दतीने चालू शकेल. सद्यःस्थितीत 40 लोकांच्या मर्यादेपर्यंत हे आय.सी.युनिट आहे. परंतु ते 10 क्षमतेने चालते याची देखील शासनाला पूर्ण कल्पना आहे. तेव्हा प्रस्ताव आल्यानंतर एक महिन्याच्या आत पदांच्या कार्यवाहीला मंजूरी दिली जाईल आणि आय.सी युनिट चांगल्या पध्दतीने चालविले जाईल.

श्रीमती विद्या चव्हाण : सभापती महोदय, छत्रपती शिवाजी महाराज रुग्णालयाच्या अनुषंगाने एका अत्यंत महत्वाच्या प्रश्नाला वाचा फोडलेली आहे. जी परिस्थिती कळवा येथील रुग्णालयाची आहे तीच परिस्थिती के ईएम रुग्णालय, जे.जे.रुग्णालयाच्या बाबतीत आहे. एकूण जीडीपीच्या तीन टक्के खर्च आरोग्यावर करणे आवश्यक आहे. ऑपरेशन थिएटरमध्ये लागणाऱ्या मदतनीसांची देखील पदे भरण्यात आलेली नाहीत. डॉक्टर्सची पदे भरण्यात आलेली नाहीत. तेव्हा डॉक्टर्सची पदांची भरती युध्द पातळीवर करण्यात येईल काय ?

श्री.उदय सामंत : सभापती महोदय, आम्हाला लोकांना आरोग्याच्या सुविधा देणे अत्यंत महत्वाचे वाटते. परंतु हा प्रश्न ठाणे येथील कळवा रुग्णालयापुरता मर्यादित आहे.

श्री.मनिष जैन : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री.निरंजन डावखरे यांनी अतिशय चांगला प्रश्न उपस्थित केलेला आहे. लेखी प्रश्नाच्या क्रमांक 4 मध्ये प्रश्न विचारण्यात आलेला आहे की, कर्मचाऱ्यांना बसण्यासाठी व्यवस्था नाही आणि त्या संदर्भात दिनांक 21 मे 2013 रोजी तक्रार करण्यात आलेली आहे. त्या प्रश्नाचे उत्तर दिलेले आहे की, "रुग्णालयातील कर्मचाऱ्यांसाठी बसण्याची व्यवस्था नाही याबाबतीतची कोणत्याही प्रकारची तक्रार रुग्णालय प्रशासनाकडे प्राप्त झालेली नाही." प्रश्नामध्ये तक्रारीची स्पेसिफिक तारीख दिलेली असताना लेखी उत्तरामध्ये "तक्रार नाही" असे म्हटलेले आहे. तेव्हा कर्मचाऱ्यांची बसण्यासाठी कोणती उपाय योजना करणार आहे ? माझा दुसरा प्रश्न आहे की, एनएबीएच अॅक्रिडेटेडसाठी अर्ज केलेला आहे काय ?

..2..

ता.प्र.क्र..42753....

श्री.उदय सामंत : सभापती महोदय, प्रत्येक वॉर्ड आणि प्रत्येक विभागामध्ये बसण्याची व्यवस्था केलेली आहे. सन्माननीय सदस्यांनी जो दुसरा प्रश्न विचारलेला आहे त्या संदर्भातील माहिती घेऊन ती पटलावर ठेवण्यात येईल.

उप सभापती : कळवा येथील छत्रपती शिवाजी रुग्णालयात अत्यंत गैरव्यवस्था आहे. कारण मी स्वतः त्याठिकाणी जाऊन आलो आहे. मुंब्रा येथे इमारत पडली होती त्यामध्ये जखमी झालेल्या लोकांना तेथे नेण्यात आले होते. मी त्यांना पाहण्यासाठी तेथे गेलो होतो. तेथील डॉक्टर्स चांगल्या प्रकारे काम करीत आहेत. या ठिकाणी 47 डॉक्टर्सच्या नियुक्तीचा प्रश्न निघाला आहे. मी आपणास निर्देश देतो की, या डॉक्टर्सची भरती करण्याकरिता एक महिन्याचा कालावधी घेऊ नये. कारण ही मागणी अनेक दिवसांपासून प्रलंबित आहे. येत्या 15 दिवसांच्या आत महानगरपालिकेचे संबंधित अधिकारी व शासनाच्या विभागाचे संबंधित अधिकारी यांची ताबडतोब एकत्रित बैठक घेऊन 47 पदे ताबडतोब मंजूर करून घ्यावीत. महानगरपालिका डॉक्टर्सच्या भरतीची प्रक्रिया महिन्याभरात पार पाडेल.

या रुग्णालयामध्ये मोठ्या प्रमाणावर असुविधा आहेत. ठाण्यामध्ये एकच शासकीय रुग्णालय आहे. त्या रुग्णालयाची क्षमता देखील कमी आहे. सर्वसामान्य जनतेकरिता उपलब्ध असलेले हे दुसरे रुग्णालय आहे. ठाण्यातील लोकसंख्या पाहता त्या ठिकाणी काही बाबी तातडीने पुरवणे अत्यंत आवश्यक आहे. तेथील रुग्णालय सुसज्ज असले पाहिजे. तेव्हा माझी आपणास विनंती आहे की, येत्या 15 दिवसांत किंवा महिनाभराच्या आत मी, आपण आणि महानगरपालिका आयुक्त यांच्यासह त्या रुग्णालयास भेट देऊ. रुग्णालयामध्ये ज्या ज्या असुविधा असतील किंवा शासनाकडून ज्या काही गोष्टींची आवश्यकता असेल त्या गोष्टींची एकदाच माहिती घेऊ आणि त्या पध्दतीने कामाला लागू. 47 पदांची भरती करण्यासाठी येत्या 15 दिवसांत मिटींग बोलावणार काय याबाबत माननीय मंत्री महोदयांनी स्पष्ट उत्तर द्यावे.

यानंतर श्री.बोर्डे...

31-07-2013

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

P-1

SJB/ D/ MMP/

पूर्वी श्री.अजित....

12:10

ता.प्र.क्र.42753....

श्री.उदय सामंत : महोदय, आपल्या निर्देशानुसार कार्यवाही केली जाईल.

श्री.मुजफ्फर हुसेन : महोदय, आम्हाला सुध्दा त्या बैठकीसाठी बोलवावे.

उप सभापती : ठीक आहे. आपल्याला बोलाविण्यात येईल.

..2..

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

मुंबई महानगर परिवहन प्राधिकरणाच्या हद्दीत चालविल्या जाणा-या टॅक्सीची वैधता २० वर्षे व रिक्शाची १६ वर्षे करण्याच्या निर्णयाबाबत

(२) * ४२६३६ डॉ.दीपक सावंत , डॉ.नीलम गोन्हे , श्री.विनायक राऊत : सन्माननीय मुख्य मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मुंबई महानगर परिवहन प्राधिकरणाच्या (एमएमआरडीए) हद्दीत चालवल्या जाणा-या टॅक्सीची वैधता २० वर्षे व रिक्शाची १६ वर्षे करण्याचा शासनाने दिनांक २९ एप्रिल, २०१३ रोजी वा त्यासुमारास निर्णय घेतला आहे, हे खरे काय,

(२) असल्यास, या निर्णयाचे स्वरूप काय आहे, सदर निर्णयास टॅक्सी-रिक्शा चालकांचा विरोध आहे काय, तसेच त्याची अंमलबजावणी करण्यात आली आहे काय,

(३) या निर्णयाची अंमलबजावणी अद्यापही करण्यात आली नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.सचिन अहिर, श्री.पृथ्वीराज चव्हाण यांच्याकरिता : (१) व (२) मुंबई महानगर प्रदेश परिवहन प्राधिकरणाच्या कार्यक्षेत्रात, प्रथम नोंदणी दिनांकापासून २० वर्षे पूर्ण झालेल्या टॅक्सी आणि १६ वर्षे पूर्ण झालेल्या रिक्शांचे, दिनांक ०१.०८.२०१३ पासून योग्यता प्रमाणपत्र नूतनीकरण करू नये. सध्याच्या योग्यता प्रमाणपत्राच्या वैधतेच्या दिनांकानंतर अशी वाहने परवान्यावरून उतरविणे आवश्यक राहिल असा निर्णय राज्य परिवहन प्राधिकरणाने दिनांक २९.०४.२०१३ च्या बैठकीत घेतला आहे.

सदर निर्णयाला काही टॅक्सी / ऑटोरिक्शा संघटनांनी विरोध केला आहे. तथापि हकीम समितीने टॅक्सी / ऑटोरिक्शांना भाडेवाढ देताना प्रवाशांना मिळणाऱ्या सेवेच्या दर्जात सुधारणा करण्याची व्यक्त केलेली अपेक्षा व जनहित याचिका क्रमांक १५०/२०१२ मधील सुनावणीदरम्यान मा.उच्च न्यायालय, मुंबई यांनी भाडेवाढ दिल्यानंतर प्रवाशांना मिळणाऱ्या सेवेच्या दर्जात होणाऱ्या सुधारणेबाबत केलेली विचारणा या बाबी विचारात घेऊन, मुंबई महानगर क्षेत्रातील प्रवाशांना आरामदायी व सुरक्षित सेवा उपलब्ध व्हावी यादृष्टीने, राज्य परिवहन प्राधिकरणाने वरील निर्णय घेतला.

या ठरावाची अंमलबजावणी दिनांक ०१.०८.२०१३ पासून करावयाची आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

श्री.संजय दत्त : महोदय, एमएमआरडीए क्षेत्रात प्रथम नोंदणीच्या दिनांकापासून २० वर्षे पूर्ण झालेल्या टॅक्सी आणि १६ वर्षे पूर्ण झालेल्या रिक्शांची संख्या किती आहे ? दि.१ ऑगस्ट, २०१३ पासून शासन निर्णयाची अंमलबजावणी करण्यासाठी कोणत्या उपाययोजना केल्या आहेत ?

श्री.सचिन अहिर : महोदय, मी सन्माननीय सदस्यांना सांगतो की, ती संख्या अंदाजे १ लाखाच्या आसपास आहे. हकीम समितीच्या शिफारशीनुसार शासनाने अध्यादेश काढला आहे.

..3..

ता.प्र.क्र.42636.....

श्री.सचिन अहिर...

दि.1 ऑगस्ट, 2013 पासून त्याची अंमलबजावणी केली जाणार आहे. प्रवाशांना आरामदायी वाहन आणि त्यातून चांगल्या सुविधा मिळाव्यात हा शासनाचा हेतू आहे. त्यामुळे पुन्हा नवीन उपाययोजना करण्याची गरज नाही. पुढील काळात या बाबतची गरज लागल्यास तशा प्रकारची तयारी शासनाने केली आहे.

श्री.मोहन जोशी : महोदय, टॅक्सीसाठी 20 वर्षे आणि रिक्षांसाठी 16 वर्षांची मुदत निश्चित करण्यात आली आहे. पर्यावरण कराच्या बाबतीत शासनाने नवीन नियम केले आहेत. ज्या रिक्षांना 15 वर्षे झाली आहेत त्यांच्याकडून 15 वर्षांनंतर पुढील 5 वर्षासाठी पर्यावरण कर घेतला जातो. 15 अधिक 5 म्हणजेच 20 वर्षे रिक्षा चालकांकडून पर्यावरण कर घेतला जातो. परंतु त्या रिक्षांना 16 वर्षे झाल्यानंतर ती बाद केली जातात. त्यामुळे मी स्पेसिफिक विचारतो की, रिक्षा चालकांकडून 4 वर्षांचे जे जादा पैसे वसूल केले जातात ते रद्द करणार करणार काय किंवा रिक्षांच्या आयुष्याची मुदत 4 वर्षे वाढवून देणार काय ?

श्री.सचिन अहिर : महोदय, शासनाची निश्चितपणे ही भूमिका राहणार आहे. परंतु हे देखील लक्षात घेतले पाहिजे की, फिटनेस प्रमाणपत्र घेतल्यानंतर ज्या रिक्षा आपोआप बाद होणार आहेत त्या रिक्षा चालकाने नवीन रिक्षा घेतल्यानंतर त्या मुदतीसाठी कर आकारणार आहेत. त्यामुळे नवीन काही करण्याची शासनाची भूमिका नाही.

श्री.मोहन जोशी : महोदय, रिक्षा चालकांकडून 15 व्या वर्षी 5 वर्षांचा कर एकदम घेतला जातो. या बाबत आपण काय करणार आहात ?

श्री.सचिन अहिर : महोदय, आपण काल माननीय मुख्यमंत्र्यांना भेटला होता. रिक्षा चालकांकडून एकाच वेळी 5 वर्षांची रक्कम घेण्याऐवजी ती वर्षा वर्षाने घेता येईल काय, ही बाब शासनाच्या विचाराधीन आहे.

महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री.संजय दत्त यांनी विचारलेली माहिती मला नुकतीच प्राप्त झाली आहे. मी त्यांना सांगू इच्छितो की, मुंबई शहरात 48,704 टॅक्सी, 1,20,937 रिक्षा आहेत. उर्वरित महाराष्ट्रात 17,027 टॅक्सी आणि 5,54,944 रिक्षा आहेत.

..4..

31-07-2013

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

P-4

SJB/ D/ MMP/

पूर्वी श्री.अजित....

12:10

ता.प्र.क्र.42636....

श्री.प्रकाश बिनसाळे : महोदय, शासनाने रिक्षा आणि टॅक्सीवर अनुक्रमे 16 आणि 20 वर्षांची मर्यादा घातली आहे. टॅक्सी वा रिक्षा चालकांकडून टॅक्सीबाबत फिटनेस प्रमाणपत्र घेतले जाते. परंतु अनेक वेळा टॅक्सी वा रिक्षांची अत्यंत दुर्दशा झाल्याचे दिसून येते. चांगल्या पध्दतीची टॅक्सी वा रिक्षा रस्त्यावर धावण्यासाठी फिटनेस प्रमाणपत्राबाबत कडक नियम करण्यात येतील काय ? अत्यंत दुर्दशा झालेल्या टॅक्सी वा रिक्षा रस्त्यावर धावत असतील तर त्यावर नजर ठेवण्यासाठी फिरते पथक तयार करून, त्यांच्या मार्फत ज्या अधिकाऱ्यांनी खराब रिक्षा वा टॅक्सींना फिटनेस प्रमाणपत्र दिले त्यांच्यावर कारवाई करणार काय ?

श्री.सचिन अहिर : महोदय, यासाठी शासनाने टॅक्सी वा रिक्षा चालकांवर दंडात्मक कारवाईची तरतूद केली आहे. परवा सुध्दा आपण या बाबत बैठक आयोजित केली होती. त्या वेळी या विषयावर चर्चा झाली होती. सन्माननीय सदस्य श्री.प्रकाश बिनसाळे यांच्या दुसऱ्या प्रश्नाबाबत सांगू इच्छितो की, सजेशन फॉर ॲक्शन.

उप सभापती : मी माननीय राज्यमंत्र्यांच्या निदर्शनास आणून देतो की, रिक्षा चालकांना 100 रुपयांचा दंड परवडणारा नाही. आपण बैठकीमध्ये या बाबतचा परामर्श घेतला आहे. त्या बैठकीत मला आपल्या भूमिकेपेक्षा प्रशासनाची भूमिका अवास्तव वाटली. प्रशासनाची भूमिका मला सयुक्तिक वाटली नाही. रिक्षा चालक दिवसाला किती कमवितात ? दररोज त्यांना 100 रुपये दंड लावणार असाल तर ते चुकीचे ठरेल, असे मला वाटते. या बाबत आपण विचार करावा.

श्री.सचिन अहिर : महोदय, रिक्षा चालकांना दंड आकारून त्यांच्याकडून पैसे वसूल करण्याचा शासनाचा मानस नाही. परंतु कोठे तरी शिस्त लागली पाहिजे. फिटनेस प्रमाणपत्राच्या बाबतीत या ठिकाणी चर्चा झाली आहे. न्यायालयातील पीआयएल ची धास्ती घेऊन शासन कार्यवाही करित आहे असे नाही.

नंतर श्री.बरवड....

31-07-2013

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

Q-1

RDB/ MMP/ D/

पूर्वी श्री.बोर्डे

12:15

ता. प्र. क्र. 42636

श्री. सचिन अहिर

परंतु यामध्ये ग्राहकवर्ग सुध्दा आहेत. सभापती महोदय, आपण सांगितल्याप्रमाणे याचा विचार करावा अशा सूचना निश्चितपणे प्राधिकरणाला दिल्या जातील.

उप सभापती : सन्माननीय सदस्य श्री. प्रकाश बिनसाळे यांनी सांगितले की, टॅक्सी फिट नसताना फिटनेस सर्टिफिकेट दिले जाते. मग त्या अधिकाऱ्याला आपण रोज 100 रुपये दंड लावणार का ?

श्री. सचिन अहिर : सभापती महोदय, अयोग्यरितीने जर फिटनेस सर्टिफिकेट दिले असेल तर त्यांच्यावर निश्चितपणे कारवाई केली जाईल.

..2....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

RDB/ MMP/ D/

मुंबईतील जुन्या व मोडकळीस आलेल्या इमारतीची पुनर्रचना करण्याबाबत

(३) * ४३१५१ श्री.रामदास कदम , अॅड.अनिल परब , श्री.रमेश शेंडगे , श्री.संदिप बाजोरिया , श्री.किरण पावसकर , श्री.नरेंद्र पाटील , श्री.अनिल भोसले , श्रीमती विद्या चव्हाण , श्री.दीपकराव साळुंखे-पाटील , श्री.हेमंत टकले , श्री.प्रकाश बिनसाळे , श्री.सतीश चव्हाण , श्री.विनायक राऊत , श्री.संजय दत्त , श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप , डॉ.सुधीर तांबे , डॉ.दीपक सावंत , श्रीमती अलका देसाई , श्री.चरणसिंग सप्रा , अॅड.आशिष शेलार , श्री. विजय ऊर्फ भाई गिरकर , श्री.विनोद तावडे : तारांकित प्रश्न क्रमांक ३६९१४ ला दिनांक २० मार्च, २०१३ रोजी दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात : सन्माननीय मुख्य मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) मुंबईत १९ हजार उपकरप्राप्त इमारती (सेस इमारती) असून त्यांच्या दुरुस्तीसाठी वर्षाला शासनाकडून १०० कोटी रुपये देण्यात येतात, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, राज्य शासनाने १०० कोटी रुपये थकविल्याने निधीअभावी पावसाळ्यापूर्वी इमारत दुरुस्तीची कामे होवू शकणार नाहीत, हे खरे आहे काय,
- (३) तसेच, बांधकामाच्या खर्चात वाढ झाल्यामुळे १०० कोटी रुपयात या इमारतीची दुरुस्ती होऊ शकत नाही, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, मुंबई शहरातील जुन्या सुमारे १९ हजार उपकर प्राप्त इमारतींच्या दुरुस्तीसाठी २०० कोटी रुपये खर्चाचा प्रस्ताव ३ ते ४ वर्षापूर्वी इमारत दुरुस्ती व पुनर्रचना मंडळाने शासनाकडे पाठविला होता, हे खरे आहे काय,
- (५) असल्यास, सदर प्रस्तावास कॅव्हा पर्यंत मंजूरी देणे अपेक्षित आहे,
- (६) असल्यास, जादा निधी वाढवून देण्याबाबत तसेच थकित १०० कोटी रुपये दुरुस्तीसाठी देणेबाबत शासनाने कोणती उपाययोजना केली आहे वा करण्यात येत आहे ?

श्री. सचिन अहिर, श्री.पृथ्वीराज चव्हाण यांच्याकरिता : (१), (२) व (३) मुंबईत सद्यःस्थितीत उपकर प्राप्त इमारतींची संख्या ही १४९७२ इतकी आहे. या उपकर प्राप्त इमारतींच्या संरचनात्मक दुरुस्ती व देखभालीसाठी मुंबई इमारत दुरुस्ती व पुनर्रचना मंडळास खालीलप्रमाणे निधी उपलब्ध होतो.

१) बृहन्मुंबई महानगरपालिकेने शासनाकडे जमा केलेली उपकराची अंदाजित रक्कम रु. ४० कोटी.

२) शासनाचे अंशदान रु. ४० कोटी

३) बृहन्मुंबई महानगरपालिकेचे अंशदान रु. १० कोटी

४) म्हाडा प्राधिकरणाचे अंशदान रु. १० कोटी

असे एकूण रु. १०० कोटी दुरुस्ती मंडळास उपलब्ध होतात.

राज्य शासनाने दरवर्षी दुरुस्ती मंडळास निधीचे वितरण केलेले असून सन २०१२-२०१३ साठी मंडळास रु. ११६.३७ कोटी इतक्या निधीचे वितरण करण्यात आलेले आहे.

(४), (५) व (६) या आशयाचा प्रस्ताव म्हाडा प्राधिकरणाकडून शासनास प्राप्त झाला असून शासनाकडून देण्यात येणाऱ्या अंशदानात वाढ करणेबाबत म्हाडा अधिनियम, १९७६ च्या कलम ९७ मध्ये बदल करणे आवश्यक आहे. त्या सुधारणेबाबतच्या दृष्टीने प्रस्तावावर कार्यवाही करण्यात येत आहे.

RDB/ MMP/ D

ता. प्र. क्र. 43151.....

श्री. प्रकाश बिनसाळे : सभापती महोदय, प्रश्नाच्या उत्तरामध्ये अशी माहिती दिलेली आहे की, मुंबई शहरामध्ये 14972 उपकरप्राप्त इमारती आहेत. गेली अनेक वर्षे त्यांच्या दुरुस्तीचा जो खर्च होतो त्यामध्ये ज्या पध्दतीने सिमेंटचे दर, रेतीचे दर, इतर बांधकाम साहित्याचे दर वाढत आहेत त्यामुळे 2 हजार रुपयांची जी मर्यादा आहे ती अत्यंत तुटपुंजी आहे. अनेक वेळा आमदारांनी मागणी केली, अनेकांनी मागणी केली की, ही मर्यादा वाढविली पाहिजे. या इमारत दुरुस्तीसाठी 200 कोटी रुपये रिपेअर बोर्डाला उपलब्ध करून दिले पाहिजेत अशी तीन चार वर्षांपासून मागणी होत आहे. कारण पावसाळ्यामध्ये अनेक इमारती पडून त्यामध्ये जीवितहानी झालेली आपण पाहतो. त्यामुळे हा गंभीर प्रश्न मुंबई शहराला भेडसावतो. 2 हजार रुपयांची जी मर्यादा आहे ती शासन वाढविणार आहे का ? दुरुस्ती मंडळाने 200 कोटी रुपयांची जी मागणी शासनाकडे केलेली आहे ती मागणी शासन पूर्ण करणार आहे का ? हे दुरुस्तीचे काम वेगाने करण्यासाठी शासनाचा काही विशिष्ट पावले उचलण्याचा मानस आहे का ?

श्री. सचिन अहिर : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्यांनी जो दुसरा प्रश्न विचारला त्याचा जोपर्यंत निर्णय होत नाही तोपर्यंत पहिल्या प्रश्नाला न्याय मिळणार नाही. सन्माननीय सदस्यांनी जो दुसरा प्रश्न विचारला त्याबाबत सांगू इच्छितो की, ही बाब निश्चितपणे शासनाच्या विचाराधीन आहे. या निमित्ताने मी आणि माननीय मुख्यमंत्र्यांनी आजच संयुक्तरितीने निर्णय घेतलेला आहे की, या रिपेअर बोर्डाला 200 कोटी रुपयांचा निधी शासनाच्या वतीने, महानगर पालिका असेल, म्हाडा असेल, सर्व मिळून दिला जाईल. एकदा हा निधी मंजूर झाल्यानंतर 2 हजार रुपये मर्यादेचा जो प्रश्न आहे त्यामध्ये सुध्दा निश्चितपणे बदल केला जाईल.

श्रीमती अलका देसाई : सभापती महोदय, मुंबई शहरामध्ये 14972 उपकरप्राप्त इमारती आहेत आणि शासनाने फक्त 100 कोटी रुपये देण्याचे प्रस्तावित केले आहे. ही रक्कम पुरेशी नाही हे आपणही सांगत आहात. पण यामध्ये अडचण कोठे येते याचे देखील उत्तर या ठिकाणी मिळावे अशी माझी अपेक्षा आहे. नेहमी इमारत पुनर्रचित करणार आहोत, तेथील रहिवाशांना चांगले घर देणार आहोत असे आपण सांगत असतो. यासाठी सरकारकडे काय योजना आहे ? या

...4...

RDB/ MMP/ D/

ता.प्र.क्र. 43151

श्रीमती अलका देसाई

सेस इमारतीमध्ये, जुन्या इमारतीमध्ये राहणाऱ्या लोकांची जीव मुठीत धरून जीवन जगण्याची जी परिस्थिती आहे ती शासन केव्हा संपविणार आहे ?

श्री. सचिन अहिर : सभापती महोदय, आपल्याला माहित असेल की, पूर्ण भारतामध्ये आणि जगामध्ये अशी कोणतीही यंत्रणा नाही की, ज्या यंत्रणेकडून खाजगी मालकीच्या जमिनीवरील खाजगी इमारती व खाजगी भाडेकरुंची देखरेख केली जाते. परंतु आपल्या पुरोगामी शासनाने इमारत पुनर्रचित करण्यासाठी दुरुस्ती मंडळ स्थापन केले. त्यामध्ये शासन सुध्दा कॉन्ट्रीब्युट करते. काही पैसे सेसच्या रुपाने भाडेकरुंकडून घेतल्यानंतर हा निधी एकत्रित केला जातो. खाजगी इमारत असली तरी शासनाने त्यांची संपूर्ण जबाबदारी घेण्याचा प्रयत्न केलेला आहे. एकदा जर आपण हा निधी वाढवून दिला तर त्यातून त्यांच्या सुरक्षिततेच्या दृष्टीकोनातून किंवा इमारत धोकादायक होणार नाही याची खबरदारी आपल्याला घेता येईल. अर्थात 100 कोटी रुपयांचा निधी कमी होता म्हणून आपण 200 कोटी रुपयांची आज घोषणा केलेली आहे. पुढच्या काळामध्ये देखील पुनर्बांधणीच्या संदर्भात नियम 33(7) आणि 33(9) मध्ये बदल करण्याचा सुध्दा शासनाचा मानस आहे.

श्री. रमेश शेंडगे : सभापती महोदय, अतिशय धोकादायक असणाऱ्या या इमारतीमध्ये राहणारे रहिवाशी स्वतःचा जीव धोक्यात घालून राहात असतात. 200 कोटी रुपयांची मागणी असताना आपण फक्त 116 कोटी रुपये दिले. आता आपल्याला 1976 च्या म्हाडा अधिनियमाच्या कलम 97 मध्ये बदल करणे आवश्यक आहे असे उत्तरामध्ये म्हटले आहे. 1976 च्या म्हाडा अधिनियमाच्या कलम 97 मध्ये जो बदल करावयाचा आहे तो किती दिवसात करणार ? आपण याबाबतीत काही धोरण अवलंबिले आहे का ? क्लस्टर डेव्हलपमेंटच्या बाबतीत जसे आपण धोरण ठरवित आहात त्यामध्ये या जुन्या मोडकळीस आलेल्या इमारतींचा समावेश करणार आहात का ?

यानंतर श्री. खंदारे

ता.प्र.क्र.43151.....

श्री.सचिन अहिर : सभापती महोदय, निधी वाढविल्यानंतर कलम 88 व 97 मध्ये बदल करावा लागेल. तो बदल येणाऱ्या अधिवेशनामध्ये आणण्याचा प्रयत्न करू. त्याचप्रमाणे नियम 33(9) नुसार क्लस्टर डेव्हलपमेंटबाबत पुरोगामी दृष्टीकोनातून विचार केला होता. परंतु त्याला फार प्रतिसाद मिळालेला नाही. केवळ 10 प्रस्ताव प्राप्त झालेले आहेत. नियम 33 (9) मध्ये बदल करण्याबाबत प्रधान सचिव, नगरविकास विभाग यांच्या अध्यक्षतेखाली एक समिती नेमलेली आहे. त्या समितीचा अहवाल आल्यानंतर त्यावर विचार झाल्यावर नवीन धोरण जाहीर केले जाईल.

श्री.किरण पावसकर : लेखी उत्तरामध्ये म्हाडाच्या संदर्भात, महापालिकेबाबतचा उल्लेख आलेला आहे. परंतु इमारती दुरुस्ती मंडळावर केवळ अध्यक्ष नेमलेले आहेत. या मंडळाच्या सदस्यांची नेमणूक केलेली नाही. उत्तरामध्ये सर्व नमूद केले आहे की, या कामासाठी 10 कोटी लागतील, 40 कोटी शासनाचे अंशदान असेल, हे सर्व खरे आहे. पण या मंडळावर सदस्यच नसल्यामुळे मंडळ कोणताही निर्णय घेऊ शकणार नाही. त्यामुळे शासन किती दिवसांमध्ये या मंडळावरील सदस्यांची नेमणूक करणार आहे आणि मंडळ कार्यरत कधी करणार आहे ?

श्री.सचिन अहिर : सभापती महोदय, या मंडळावरील सदस्यांच्या नेमणुकीबाबतचा प्रस्ताव माननीय उप मुख्यमंत्री व माननीय मुख्यमंत्री यांच्याकडे प्रलंबित आहे. त्या मंडळावर सदस्य नसले तरी त्या मंडळाचे कोणतेही काम थांबणार नाही याची निश्चितपणे काळजी घेतली जाईल. तसेच ही बाब माननीय मुख्यमंत्री व माननीय उप मुख्यमंत्र्यांच्या लक्षात आणून सदस्यांची नेमणूक लवकरात लवकर केली जाईल.

NTK/ D/ MMP/

मौजे नळेगाव (ता.चाकूर, जि.लातूर) येथील बस स्थानकात बसमध्ये स्फोट होवून 19 प्रवासी जखमी झाल्याबाबत

(4) * 43159 डॉ.नीलम गोन्हे , श्री.किरण पावसकर , श्री.नरेंद्र पाटील , श्री.संदिप बाजोरिया , श्री.अनिल भोसले , श्री.हेमंत टकले , श्रीमती विद्या चव्हाण , श्री.दिपकराव साळुंखे-पाटील , श्री.प्रकाश बिनसाळे , श्री.माणिकराव ठाकरे , श्री.सुभाष चव्हाण , श्रीमती अलका देसाई , श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप , श्री.संजय दत्त , डॉ.सुधीर तांबे , श्री.विनायकराव मेटे , श्री.अब्दुला खान दुर्राणी , श्री.अमरसिंह पंडित , श्री.सतीश चव्हाण , श्री.विक्रम काळे , श्री.राम पंडागळे , श्री.राणा जगजितसिंह पद्मसिंह पाटील , श्री. शरद रणपिसे : सन्माननीय मुख्य मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(1) मौजे नळेगाव (ता.चाकूर, जि.लातूर) येथील बस स्थानकात प्रवाशांनी भरलेल्या बसमध्ये स्फोट होवून सुमारे 19 प्रवासी जखमी झाल्याची घटना माहे मे, 2013 च्या दुसऱ्या सप्ताहात घडली, हे खरे आहे काय,

(2) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय,

(3) असल्यास, चौकशीत काय आढळून आले व तदनुसार सदर स्फोटास जबाबदार असणाऱ्यांवर कोणती कडक कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(4) तसेच स्फोटात जखमी झालेल्या प्रवाशांना कोणती आर्थिक मदत करण्यात आली आहे वा करण्यात येत आहे,

(5) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.सचिन अहिर, श्री.पृथ्वीराज चव्हाण यांच्याकरिता : (1) हे खरे आहे.

(2) व (3) होय, चौकशीत दि.10.05.2013 रोजी उद्गीर-लातूर मार्गावर धावणारी बस 19.15 वा. नळेगाव बसस्थानकात पोहचली असता बस बंद करून चालक वाहतूक नियंत्रण कक्षात गेले तेव्हा बसमधून प्रवाशी चढ उतार करीत होते या बसमधील प्रवासी श्री.नारायण ढाले व त्यांचा परिवार हे बसमधून उतरत असताना त्यांच्या पत्नीकडील पिशवीत असलेल्या लग्न कार्यात उडवावयाच्या गंधक व पोट्याश मिश्रित पावडरचा बसमध्येच स्फोट झाल्याचे निष्पन्न झाले आहे. या स्फोटात एकूण 19 जण जखमी झाले होते. या बसच्या चालकाने दिलेल्या फिर्यादीनुसार पोलीस स्टेशन चाकूर येथे गु.र.नं.96/13 भा.दं.वि.कलम 436, 337, 338, 286, 34 व भारतीय स्फोटक पदार्थ अधिनियम, 1908 च्या कलम 3, 5 आणि बारी पदार्थ अधिनियम, 1884 कलम 5, 1 (3) अन्वये गुन्हा दाखल करण्यात आला असून या गुन्ह्यात एकूण 4 आरोपी असून त्यापैकी 3 आरोपींना अटक केली असून 1 आरोपी जखमी असल्याने उपचार घेत आहे. गुन्ह्याचा पुढील तपास पोलीसांमार्फत सुरु आहे. त्याचप्रमाणे सदर बसचे चालक व वाहक यांना, बसमधून स्फोटके जवळ बाळगून प्रवास करणाऱ्या प्रवाशांना मज्जाव न केल्याने स्फोटकाचा बसमध्ये स्फोट झाला म्हणून जबाबदार धरून त्यांच्यावर विभागीय कारवाई करण्यात येत आहे.

(4) सदर बसमधील जखमी झालेल्या 17 जखमींना तात्काळ शासकीय रुग्णालय, लातूर येथे उपचारार्थ नेण्यात आले. तसेच विभाग नियंत्रक लातूर यांनी स्वतः जखमींची भेट घेवून औषधोपचारांचा खर्च व बरे झाल्यानंतर प्रवाशांना मूळ गावापर्यंत पोहचण्याची जबाबदारी पार पाडली.

अपघातग्रस्त प्रवाशांना तात्काळ मदत म्हणून प्रत्येकी रु.500/- प्रमाणे एकूण रु.7000/- राज्य परिवहन लातूर विभागातर्फे देण्यात आली आहे.

(5) प्रश्न उद्भवत नाही.

3...

अॅड.जयदेव गायकवाड : सभापती महोदय, मौजे नळेगाव येथील बस स्थानकात बसमध्ये स्फोट होऊन 19 प्रवासी जखमी होण्याची गंभीर घटना घडलेली आहे. या प्रश्नाच्या लेखी उत्तरात असे नमूद केले आहे की, "या बसमधील प्रवासी श्री.नारायण ढाले व त्यांचा परिवार हे बसमधून उतरत असताना त्यांच्या पत्नीकडील पिशवीत असलेल्या लग्न कार्यात उडवावयाच्या गंधक व पोट्याश मिश्रित पावडरचा बसमध्येच स्फोट झाल्याचे निष्पन्न झाले आहे." सभापती महोदय, हजारो बसेसमधून राज्यातील प्रवासी प्रवास करीत असतात. परंतु अशा प्रकारे प्रवासी स्फोटक पदार्थ घेऊन प्रवास करीत असतील तर ती बाब गंभीर आहे. त्यामुळे बसमधून स्फोटक पदार्थ घेऊन प्रवास करणाऱ्या प्रवाशाना शासन कोणत्या प्रकारची सुरक्षितता देणार आहे ?

श्री.किरण पावसकर : सभापती महोदय, माझा हरकतीचा मुद्दा आहे. या सभागृहात विचारण्यात आलेल्या प्रश्नाचे गांभीर्य लक्षात घेतले पाहिजे. सन्माननीय सदस्या डॉ.नीलम गोन्हे यांनी बसमध्ये स्फोट झाल्याविषयी हा प्रश्न विचारलेला आहे. सन्माननीय सदस्या डॉ.नीलम गोन्हे यांनी मागील एका घटनेत वक्तव्ये केली होती. त्याबाबतच्या चौकशीत त्या वक्तव्यातील आवाज त्यांचाच आहे काय याची हायकोर्टात चौकशी चालू आहे. सन्माननीय सदस्या डॉ.नीलम गोन्हे यांनी पुणे बंद करीत असताना बस जाळा, ट्रक जाळा, टेम्पो जाळा अशा प्रकारचे लोकांना निर्देश दिले होते. एका बाजूला त्यांच्या निर्देशाची पोलिसांकडून छाननी चालू आहे. त्याच सन्माननीय सदस्या लातूर येथे बसमध्ये स्फोट झाल्याचा प्रश्न विचारत आहेत. हे कितपत योग्य आहे ? त्याबाबत त्यांनी हायकोर्टात स्टे मागितलेला आहे. सन्माननीय सदस्यांनी असे शब्द उच्चारल्यामुळे पोलिसांनी गुन्हाची नोंद केलेली आहे. बस जाळा, टेम्पो जाळा असे त्यांनी म्हटले होते. ती बस शाळेची होती. या गंभीर प्रकरणात त्यांची चौकशी चालू आहे. टेलिफोनवरील रेकॉर्डिंग त्यांचेच आहे का याबाबत चौकशी चालली आहे. हा प्रश्न कसा काय स्वीकृत होऊ शकतो ?

या प्रश्नाची गंभीरता लक्षात घेण्यासारखी आहे. एकीकडे त्यांची चौकशी चालू आहे. त्यांनी केलेले संभाषण त्यांचेच आहे का, आवाज त्यांचाच आहे का याची चौकशी चालू आहे, स्टे घेण्यासाठी त्या हायकोर्टात गेलेल्या आहेत आणि दुसरीकडे या बसमधील स्फोटाबाबत प्रश्न विचारत आहेत.

4...

ता.प्र.क्र.43159...

उप सभापती : सन्माननीय सदस्या डॉ.नीलम गोन्हे यांची त्या विषयी चौकशी चालू असेल तर तो वेगळा विषय आहे आणि हा तारांकित प्रश्न वेगळा आहे. त्यामुळे सन्माननीय सदस्यांनी कृपया खाली बसावे.

श्री.सचिन अहिर : प्रत्येक बस चालकाच्या कॅबिनच्या मागे स्फोटक पदार्थ ठेवण्यास मनाई आहे.

यानंतर श्री.शिगम....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

त्याच प्रमाणे प्रत्येक बसस्थानकावर उद्घोषणा केली जाते, अशा अनेक गोष्टी केल्या जातात. या पुढच्या काळामध्ये आणखी दक्षता घ्यायला पाहिजे. या संदर्भात सचिवांच्या माध्यमातून सूचना दिल्या जातील.

(विरोधी पक्षाचे सन्माननीय सदस्य सभागृहामध्ये प्रवेश करतात.)

उप सभापती : सन्माननीय सदस्यांनी आपल्या जागेवर बसून घ्यावे.

श्री. विनोद तावडे : सभापती महोदय, दोन गोष्टी आपल्या कानावर घालायच्या आहेत. पहिली गोष्ट म्हणजे राज्यमंत्री महोदय श्री. रणजित कांबळे यांच आज वाढदिवस असल्यामुळे ते लवकर मंत्री व्हावेत अशा मी त्यांना मनापासून शुभेच्छा देतो.

दुसरी गोष्ट अशी की, परवा पासून या सभागृहामध्ये डेडलॉक झाला होता तो आपल्या पुढाकाराने आणि सर्वांच्या पुढाकाराने संपविला. कोणताही प्रतिष्ठेचा विषय न करता आम्ही या सभागृहामध्ये येऊन बसलो आणि एक विधेयक आपण सर्वांनी पारित केले. काल याच मुद्यावर विधानसभेमध्ये माननीय मुख्यमंत्र्यांनी निवेदन केले.

उप सभापती : प्रश्नोत्तराच्या तासानंतर आपण जरूर बोलावे. त्यासाठी मी आपणास परवानगी देईल. आता प्रश्नोत्तराचा तास आधीच सुरु झालेला असल्यामुळे या कामकाजामध्ये व्यत्यय आणू नये. मी आपले म्हणणे प्रश्नोत्तराच्या तासानंतर नक्की ऐकून घेईन.

श्री. विनोद तावडे : तोपर्यंत आम्ही खाली बसतो.

उप सभापती : आपण सारखे सारखे खाली बसणे हे मला वाटते आपणासही बरोबर दिसत नाही.... आपण जर दरवेळी खाली बसणार असाल तर त्या खाली बसण्याला काही अर्थ उरणार नाही. आपल्या कोणत्याही कृतीमध्ये अर्थ उरला पाहिजे. त्याची किंमत झाली पाहिजे. मी आपणास विनंती केली की, प्रश्नोत्तराचा तास संपल्यानंतर मी आपले म्हणणे ऐकून घेईन. प्रश्नोत्तराचा तास हा आधीच सुरु झालेला आहे. त्यामुळे आपण कृपा करुन कामामध्ये व्यत्यय आणू नये अशी माझी आपणास पुनश्च विनंती आहे.

श्री. विनोद तावडे : सभापती महोदय, आम्हाला आमची किंमत माहिती आहे. आमची किंमत लाखपटीने बरी आहे....

उप सभापती : मी आपली किंमत केलेली नाही.

..2..

श्री. विनोद तावडे : सत्ताधारी पक्ष विरोधी पक्षाची काय किंमत करतात ?

उप सभापती : आपण कृपा करुन शब्द उलटसुलटे फिरवू नये. मी आपणास सांगू इच्छितो की, मला 11वीच्या परीक्षेमध्ये मराठी विषयात 100 पैकी 96 गुण मिळालेले आहेत. मला एवढेच म्हणावयाचे आहे की, आपण जर सारखे सारखे खाली बसलात तर त्याला काही अर्थ उरत नाही. "अर्थ उरत नाही" असे मी म्हटलेले आहे. दुसरी गोष्ट अशी आहे की, आपण या सद्नाचे माननीय विरोधी पक्षनेते आहात. आपणास माहीत आहे की एकदा प्रश्नोत्तराचा तास सुरु झाल्यानंतर कितीही महत्वाचे विषय असले तरी ते आपण प्रश्नोत्तराच्या तासानंतर घेतो. मी आपणास आवाहन केल्यानंतर आपण निश्चितपणे माझे ऐकाल. विरोधी पक्षाचे सर्व सन्माननीय सदस्य समजूतदार आहेत. आपणास जे काही विचारावयाचे असेल ते आपण प्रश्नोत्तराच्या तासानंतर जरूर विचारावे. त्यासाठी मी आपणास निश्चितपणे सहकार्य करीन.

श्री. विनोद तावडे : आपण "किंमत" हा शब्द वापरलेला असेल तर तो कार्यवृत्तातून काढून टाकावा.

उप सभापती : मी जर तो शब्द चुकून वापरला असेल तर तो कार्यवृत्तातून काढून टाकला जाईल.

(विरोधी पक्षाचे सन्माननीय सदस्य मार्गिकेमध्ये बसून असतात.)

श्री. सचिन अहिर : या पुढच्या काळामध्ये कंडक्टरला देखील सूचना दिल्या जातील. याबाबतीत कौन्सिल करण्याची गरज आहे. पोलीस विभाग आणि कंडक्टर यांचे एक कौन्सिल सेमिनार घेऊन जे प्रवाशी अशा प्रकारच्या वस्तू आणतात त्याबाबतीत काय उपाययोजना करता येईल यादृष्टीने निश्चितपणे विचार केला जाईल.

श्री. रमेश शेंडगे : या स्फोटामध्ये बसमधील 19 प्रवासी जखमी झालेले आहेत. त्यांना 500 रुपये मदत दिली गेली आहे. जखमींना एकूण 7000 रुपये मदत दिली गेली आहे. जखमींना केवळ 500 रुपये मदत करण्याचे परिवहन विभागाचे धोरण आहे काय ? असल्यास, या धोरणामध्ये बदल करुन जखमींना औषधोपचाराचा पूर्ण खर्च देण्यात येईल काय, आणि तो किती दिवसात देण्यात येईल ?

...नंतर श्री. गिते...

31-07-2013

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

T-1

ABG/ D/ MMP/

प्रथम श्री.शिगम

12:30

ता.प्र.क्र.43159....

श्री.सचिन अहिर : सभापती महोदय, जखमी प्रवाश्यांना त्यावेळची मदत म्हणून 500 रुपये देण्यात आले आहेत. जखमी प्रवाश्यांजो सिव्हील हॉस्पिटलमध्ये मोफत उपचार केलेले आहेत. एस.टी.महामंडळाची एक प्रथा आहे की, जखमी प्रवाशांनी "पी" फॉर्म भरून द्यावयाचा असतो. "पी" फॉर्म भरून दिल्यानंतर त्या जखमींना औषधांसाठी किती खर्च लागलेला आहे त्याची माहिती घेतली जाते. जखमींवर शासनाने मोफत उपचार केलेले असले तरी त्या व्यतिरिक्त त्यांना औषधोपचारासाठी खर्च दिला जात असतो. परंतु या जखमींवर अजून ट्रिटमेंट सुरु असल्यामुळे त्यांनी अजून "पी" फॉर्म भरून दिलेला नाही. एस.टी.महामंडळाची एक समिती असते, त्या समिती समोर जखमींचा "पी" फॉर्म आल्यानंतर त्या संदर्भात विचार केला जातो. त्या जखमींना उपचारासाठी खर्च झाला असेल आणि तो योग्य असेल तर संपूर्ण खर्च एस.टी.महामंडळाकडून देण्याची विनंती निश्चितपणे करण्यात येईल.

2...

राज्यात राजीव गांधी जीवनदायी योजना राबविण्यास नकार देणाऱ्या धर्मादाय रुग्णालयांवर कठोर कारवाई करण्याबाबत

(५) * ४२०९८ श्री.संजय दत्त , श्री.जयप्रकाश छाजेड , डॉ.सुधीर तांबे , श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप , श्री.माणिकराव ठाकरे , श्री.सुभाष चव्हाण , श्रीमती अलका देसाई , श्री.मोहन जोशी : सन्माननीय मुख्य मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) सरकारी मदत मिळवूनही गरीब रुग्णांसाठी राजीव गांधी जीवनदायी योजना राबविण्यास नकार देणाऱ्या धर्मादाय रुग्णालयावर कठोर कारवाई करून दिलेली जागा परत घ्यावी असे निर्देश मा.मुख्यमंत्री महोदयांनी दिनांक १५ मे, २०१३ रोजी वा त्या सुमारास दिले होते, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, मा.मुख्यमंत्री महोदयांनी दिलेल्या निर्देशाची अंमलबजावणी करून आतापर्यंत राज्यातील किती धर्मादाय रुग्णालयांवर कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.उदय सामंत, श्री. पृथ्वीराज चव्हाण यांच्याकरिता : (१) नाही. तथापि, दिनांक १३ मे, २०१३ रोजीच्या बैठकीमध्ये शासन सवलती घेऊन रुग्णांना खाटा राखीव ठेवण्याच्या योजनेची अंमलबजावणी न करणाऱ्या रुग्णालयांबाबत संबंधितांची बैठक घेऊन तोडगा काढणेबाबत निर्देश दिले आहेत.

(२) प्रश्न उद्भवत नाही.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

श्री.संजय दत्त : सभापती महोदय, एक अत्यंत महत्वाचा प्रश्न असून त्या बाबतीत मात्र तोडगा निघताना दिसून येत नाही. राजीव गांधी जीवनदायी योजना ही सरकारची महत्वाकांक्षी योजना आहे. त्या योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी जी प्रतिष्ठीत धर्मादाय रुग्णालये आहेत, त्यांनी ही योजना राबविण्यास स्पष्टपणे नकार दिलेला आहे. जमिनीची मदत, एफएसआय, सेल टॅक्स, इन्कमटॅक्स, कस्टम ड्यूटी इत्यादी बाबींमध्ये मदत घेतलेल्या रुग्णालयांनी सदर योजना राबविण्यास नकार दिलेला आहे. एका बाजूला ही प्रतिष्ठीत रुग्णालये शासनाची अशा प्रकारची

३...

मदत मिळवितात आणि दुसऱ्या बाजूला राजीव गांधी जीवनदायी आरोग्य योजना राबविण्यास स्पष्टपणे नकार देतात. या रुग्णालयांमध्ये गरीब रुग्णांसाठी २० टक्के बेडस् राखीव ठेवण्याची तरतूद करण्यात आलेली आहे. त्या तरतुदीची सुध्दा अंमलबजावणी या रुग्णालयांकडून केली जात नाही. माझ्याकडे आकडेवारी उपलब्ध आहे. शासनाच्या धर्मादाय आयुक्त कार्यालयातील इन्स्पेक्शन टीमने ५० धर्मादाय रुग्णालयांचे इन्स्पेक्शन केले होते. त्यामधील ३९ रुग्णालये गरीब रुग्णांसाठी २० टक्के बेडस् राखीव ठेवण्याची योजना अंमलात आणत नाहीत. तसेच या रुग्णालयांनी राजीव गांधी जीवनदायी योजना राबविण्यास नकार दिला आहे. या प्रतिष्ठीत रुग्णालयांना ही योजना राबविण्यासंदर्भात शासनाने ऐच्छिक केलेली आहे. परंतु त्या रुग्णालयांना ही योजना राबविण्यासंदर्भात शासनाकडून सक्ती का करण्यात येत नाही? ही प्रतिष्ठीत धर्मादाय रुग्णालये शासनाच्या या योजना अंमलात आणण्यासाठी तयारी दाखवित नाहीत, त्या रुग्णालयांना शासनाकडून ज्या सवलती दिलेल्या आहेत, त्या सवलती शासन विड्रॉ का करीत नाही ? या रुग्णालयांना बडगा दाखविण्यासाठी शासन काही ठोस पाऊल का उचलत नाही ?

श्री. उदय सामंत : सभापती महोदय, यात दोन महत्वाचे मुद्दे आहेत. आमच्या विधी व न्याय खात्याच्या फ्लॉइंग स्कॉडच्या माध्यमातून तपासणी झाली आहे. गरीब रुग्णांसाठी २० टक्के बेडस् राखीव ठेवण्याबाबतचा एक मुद्दा आहे. राजीव गांधी जीवनदायी योजना राबविण्यासंदर्भातील दुसरा मुद्दा आहे. राजीव गांधी जीवनदायी योजनेचा प्रश्न हा थोड्या फार प्रमाणात आरोग्य विभागाशी निगडित आहे. कोणकोणत्या धर्मादाय रुग्णालयांनी ही योजना राबविण्यास नकार दिला आहे अशा प्रकारची सन्माननीय सदस्यांनी माहिती मागितली आहे. ती यादी माझ्याकडे उपलब्ध आहे.

श्री.संजय दत्त : आपण माझा प्रश्न समजून घ्यावा. ही धर्मादाय रुग्णालये खुल्यापणाने गरिबांसाठी राखीव असलेल्या २० बेडस्ची योजना अंमलात आणत नाही. ही रुग्णालये राजीव गांधी जीवनदायी योजना राबविण्यास देखील नकार देतात. या योजनांची अंमलबजावणी या रुग्णालयांकडून होत नाही, त्या बाबतीत शासन काय करणार आहे ?

श्री.उदय सामंत : सभापती महोदय, मी सन्माननीय सदस्यांच्या प्रश्नांनाच उत्तरे देत होतो. धर्मादाय रुग्णालयांमध्ये गरीब रुग्णांसाठी २० टक्के खाटा राखून ठेवण्यासंबंधीचा विषय निर्माण

४...

३१-०७-२०१३

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

T-४

ABG/ D/ MMP/

प्रथम श्री.शिगम

१२:३०

ता.प्र.४२०९८...

श्री.उदय सामंत....

केला गेला. या अनुषंगाने मी सांगू इच्छितो की, एकूण ४९ धर्मादाय रुग्णालयांची तपासणी केली गेली आहे. यात १५ रुग्णालये या सर्व गोष्टी फूल फिल करीत नाहीत असे निदर्शनास आले आहे. त्या रुग्णालयांना नोटीस देण्यात आल्या होत्या, त्यातील काही रुग्णालयांनी परिपूर्तता केली आहे. यात ५ रुग्णालयांनी परिपूर्तता केली नाही. त्या रुग्णालयांची नावे सुध्दा माझ्याकडे उपलब्ध आहेत. ज्या काही शासनाच्या सवलती देण्यात आल्या आहेत, त्या काढून का घेण्यात येऊ नये अशा प्रकारच्या नोटीसा त्या ५ रुग्णालयांना देण्यात आलेल्या आहेत. त्या नोटीसचे उत्तर रुग्णालयांकडून वेळेत आले नाही तर शासनाने ठरविलेली कार्यवाही देखील केली जाईल. सदर रुग्णालयांची नावे मी या ठिकाणी वाचून दाखवितो. दि बांद्रा हॉली फॅमिली सोसायटी, वांद्रे (पश्चिम), दि नॅशनल हेल्थ अँड एज्युकेशन सोसायटी, भारतीय आरोग्य निधी, विले पार्ले, ग्लोबल हॉस्पिटल अँड रिसर्च सेंटर, लायन ताराचंद बाप्पा हॉस्पिटल अँड रिसर्च सेंटर. या पाच हॉस्पिटलनी परिपूर्तता केलेली नाही. ज्या रुग्णालयांमध्ये राजीव गांधी जीवनदायी योजना राबविली जात नाही, त्या रुग्णालयांची देखील यादी माझ्याकडे आहे. ती यादी फार मोठी आहे. या बाबतीत माननीय आरोग्य मंत्र्यांनी असे उत्तर दिलेले आहे की...

यानंतर श्री. भोगले...

आणि आरोग्य खात्याचा असा निर्णय आहे की, धर्मादाय रुग्णालय असले तरी ही ऐच्छिक बाब आहे. ती ऐच्छिक बाब काढून घेतल्यानंतरच कारवाई करता येईल. ही बाब आरोग्य खात्याशी निगडित असल्यामुळे माननीय आरोग्यमंत्र्यांशी चर्चा केली जाईल आणि त्यातून ऐच्छिक बाब बाजूला निघाली तरच कारवाई होऊ शकते. कारण ही ऐच्छिक बाब आहे. आरोग्यमंत्र्यांशी चर्चा करून हा निर्णय घेता येईल.

श्रीमती दिप्ती चवधरी : सभापती महोदय, पुण्यामध्ये सर्रास असे प्रकार सुरु आहेत. मागील अधिवेशनात मी हा प्रश्न उपस्थित केला होता. जेव्हा आम्ही धर्मादाय रुग्णालयामध्ये उपचारासाठी गरीब रुग्ण पाठवितो तेव्हा बेड फूल आहेत म्हणून सांगितले जाते. रुग्णालयामध्ये किती बेड रिक्त आहेत याची माहिती ऑनलाईन उपलब्ध करण्याची सुविधा निर्माण केली जाईल काय?

श्री.उदय सामंत : सभापती महोदय, या बाबत नक्की विचार केला जाईल. मी आपल्या माध्यमातून महाराष्ट्राच्या जनतेला आणि सन्माननीय सदस्यांना सांगू इच्छितो की, तीन महिन्यांच्या आत 20 टक्के खाटा राखून ठेवण्याबाबत संपूर्ण सर्व्हे केला जाईल. जी खाजगी आणि धर्मादाय रुग्णालये याची पूर्तता करित नाहीत त्यांच्यावर कारवाई केली जाईल.

श्री.दिपकराव साळुंखे : सभापती महोदय, सोलापूर जिल्हा पातळीवरील रुग्णालयांकडून राजीव गांधी जीवनदायी आरोग्य योजनेतर्गत उपचाराची बिले चार-पाच महिन्यांपासून दिलेली नसल्यामुळे रुग्णांवर उपचार करण्यास नकार दिला जातो, रुग्ण परत पाठवितात हे खरे आहे काय?

श्री.उदय सामंत : हा आरोग्य खात्याशी निगडित प्रश्न आहे. परंतु सन्माननीय सदस्यांनी सांगितलेली माहिती आरोग्य विभागाला कळविली जाईल.

श्री.मुजफ्फर हुसेन : सभापती महोदय, राजीव गांधी जीवनदायी आरोग्य योजना सध्या राज्यातील 8 जिल्ह्यामध्ये सुरु झालेली असली तरी त्या माध्यमातून 75 हजार रुग्णांना या योजनेचा फायदा मिळालेला आहे. महाराष्ट्राच्या उर्वरित जिल्ह्यांमध्ये ही योजना केव्हापासून लागू करण्यात येईल?

..2..

श्री.उदय सामंत : सभापती महोदय, ही माहिती म्हणून सभागृहाला सांगतो. आरोग्य खात्याने आणि सन्माननीय मुख्यमंत्री व उप मुख्यमंत्र्यांनी जाहीर केले आहे की, ही योजना 15 ऑगस्ट ते 15 सप्टेंबरपर्यंत संपूर्ण महाराष्ट्रामध्ये कार्यान्वित केली जाईल.

श्री.संजय दत्त : सभापती महोदय, हा प्रश्न प्रत्येक वेळी सभागृहात चर्चेला येतो. हा प्रश्न आरोग्य विभागाशी निगडित असला तरी विधी व न्याय विभागाचा देखील या प्रश्नाशी संबंध आहे. दोन्ही विभागाकडून एकमेकाकडे हा विषय टोलविला जाण्यापेक्षा नोडल एजन्सी म्हणून हा विषय एकाच विभागाकडे हँडल करण्यासाठी द्यावा या दृष्टीने शासन निर्णय घेईल काय?

श्री.उदय सामंत : होय.

..3..

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी

मुंबईतील पवई येथील म्हाडाने बांधलेल्या नियोजित इमारतीमधील १५ सदनिका सोडतीतून रद्द करण्यात आल्याबाबत

(६) * ४२५७० श्री.प्रकाश बिनसाळे , श्री.रमेश शेंडगे , श्री.संदीप बाजोरिया , श्री.किरण पावसकर , श्रीमती विद्या चव्हाण , श्री.दिपकराव साळुंखे-पाटील , श्री.नरेंद्र पाटील , श्री.हेमंत टकले , श्री.अनिल भोसले , श्री.सतीश चव्हाण : सन्माननीय मुख्य मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) मुंबईतील पवई येथील म्हाडाने बांधलेल्या नियोजित इमारतीमधील २२ मजल्यावरील १५ सदनिका सोडतीतून रद्द करण्यात आल्या आहेत, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, त्याची कारणे काय आहेत,
- (३) या १५ सदनिकांची सोडत केंव्हा काढण्यात येणार आहे ?

श्री.सचिन अहिर, श्री.पृथ्वीराज चव्हाण यांच्याकरिता : (१) मुंबईतील पवई येथील म्हाडाने बांधलेल्या नियोजित इमारतीमधील १५ सदनिका मे, २०१३ च्या सोडतीतून वगळण्यात आल्या आहेत.

- (२) १५ सदनिका बृहन्मुंबई महानगरपालिकेच्या रिफ्युज एरियाच्या (Refuse Area) सुधारित धोरणानुसार त्या प्रयोजनार्थ राखीव ठेवण्यात आल्या आहेत.
- (३) प्रश्न उद्भवत नाही.

श्री.प्रकाश बिनसाळे : सभापती महोदय, १५ सदनिका बृहन्मुंबई महापालिकेच्या रिफ्युज एरियाच्या सुधारित धोरणाच्या प्रयोजनार्थ राखीव ठेवण्यात आल्याचे उत्तरात नमूद केले आहे. म्हाडाच्या या योजनेला महापालिकेने मंजूरी केव्हा दिली होती व सुधारित नियम केव्हापासून लागू केले? हे सुधारित नियम फक्त म्हाडाच्या योजनेसाठी लागू केले आहेत की खाजगी बिल्डरांच्या योजनांसाठी सुध्दा लागू केले आहेत? खाजगी बिल्डरांच्या योजनेला लागू केले असतील तर किती बिल्डरांनी रिफ्युज एरिया म्हणून त्यांनी बांधलेल्या इमारतीमध्ये सदनिका राखीव ठेवलेल्या आहेत?

नंतर व्ही.१...

श्री. प्रकाश बिनसाळे ...

माझ्याकडे योजना आल्या की, त्यामध्ये काही तरी आडकाठी करण्याचा बिल्डरांकडून प्रयत्न होत असतो. या सदनिका तयार झाल्या असून म्हाडाचे त्यामध्ये पैसे खर्च झालेले आहेत. रिफ्यूज एरिया करण्यासाठी या सदनिका तोडव्या लागणार आहेत. सदनिका तोडल्यामुळे जे नुकसान होणार आहे ते नुकसान आपण कशा प्रकारे भरून काढणार आहात?

श्री. सचिन अहिर : सभापती महोदय, पहिला ले आऊट दि. 16/12/2010 रोजी अॅप्रुव्हलला देण्यात आला होता. आपल्याला अॅप्रुव्हल जून,2013 रोजी मिळालेले आहे. नवीन डीसीआर सर्वांना लागू आहे असे अभिप्रेत आहे. सन्माननीय सदस्यांनी स्पेसिफिक माहिती दिली तर ती माहिती नगरविकास विभागाकडून निश्चितपणे मागवली जाईल. परंतु नवीन डीसीआर मुळे रिफ्यूजल एरिया वाढल्यामुळे 15 सदनिका कमी झालेल्या आहेत. एक प्रकारे म्हाडाचे 15 सदनिकाचे जरी नुकसान झाले असले तरी यामध्ये ग्राहकांचा निश्चितपणे फायदा होणार आहे.

खामगांव (जि.बुलढाणा) येथील नगर परिषदेअंतर्गत मंजूर झालेली कामे न केल्याबाबत

(७) * ४२९७८ श्री.पांडुरंग फुंडकर , डॉ.रणजित पाटील : सन्माननीय मुख्य मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) नगर विकास विभाग शासन निर्णय क्र.जी.ई.एन.२००८/प्र.क्र.१६/नवि-१६ दिनांक ६ ऑक्टोबर, २००८ नुसार नगर परिषदांना वैशिष्ट्यपूर्ण कामांसाठी रुपये २५.२७ कोटीचे अनुदान उपलब्ध करून दिले होते, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, खामगांव, जि.बुलढाणा नगर परिषदे अंतर्गत एकूण ७ कामांसाठी रुपये २९५ लाखांच्या प्रशासकीय मान्यतेच्या वावाप्रमाणे प्रत्यक्ष कामे झालेली नाहीत व त्यातील अ.क्र.६ व ७ ची कामे केलेली नाहीत, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, अ.क्र.६ व ७ चे कामे न करताच दोन्ही कामांचे अनुक्रमे २५ लाख व १० लाख असे एकूण ३५ लाख रुपयांचे बील काढले, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, तसेच प्रशासकीय मान्यता मिळालेल्या जागेवरच कामे न करताच बिले काढण्याच्यावर नगर परिषदेचे तत्कालीन पदाधिकारी तसेच तत्कालीन मुख्याधिकारी यांचेवर काय कारवाई करण्यात आली आहे,

(५) नसल्यास, गैरव्यवहार करणाऱ्या दोषी अधिकाऱ्यांवर शासनाने कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(६) अद्याप कोणतीच कारवाई केली नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. उदय सामंत, श्री.पृथ्वीराज चव्हाण यांच्या करिता : (१) प्रश्नात नमूद शासन निर्णयाअन्वये विविध नगर परिषदांना रुपये १२,३४,००,०००/- अनुदान मंजूर करण्यात आले, हे खरे आहे.

(२) मुख्याधिकारी, नगरपरिषद खामगांव यांच्या अहवालानुसार अ.क्र.६ मधील काम तांत्रिक व प्रशासकीय मंजूरी मधील नमूद बाबीनुसार करण्यात आले आहे.

अनु. क्र.७ चे काम नगरपरिषदेच्या अधिकार क्षेत्रात येत नसल्याने सदर कामाचा रुपये १०.०० लक्षाचा निधी जिल्हाधिकारी यांच्या परवानगीने "श्री.छत्रपती शिवाजी महाराज स्टेडीयम विकसित व सौंदर्यीकरण करणे" ह्या कामासाठी वळती करण्यात आलेला असून जिल्हाधिकारी, बुलढाणा यांचे मान्यतेनुसार सदरहू काम करण्यात आलेले आहे.

(३) हे खरे नाही. जिल्हाधिकारी यांच्या मान्यतेने सुधारित कामावर खर्च केलेला आहे.

(४), (५) व (६) प्रश्न उद्भवत नाही.

श्री. मनिष जैन : सभापती महोदय, राज्यात विविध नगरपरिषदांना २५.२७ कोटी रुपयांचे अनुदान देण्यात आलेले आहे. त्यामुळे माझा प्रश्न असा आहे की, हे अनुदान नगरपरिषदांना केव्हा देण्यात आलेले आहे, वैशिष्ट्यपूर्ण कामांमध्ये कोणत्या नगरपरिषदांचा समावेश होता ?

श्री. उदय सामंत : सभापती महोदय, दिनांक ६ ऑक्टोबर, २००८ च्या शासन निर्णया प्रमाणे वैशिष्ट्यपूर्ण कामांना १२.३४ कोटी रुपये विविध कामांना देण्यात आलेले आहेत. यामधील २.९५ कोटी रुपये वैशिष्ट्यपूर्ण कामासाठी खामगाव नगरपालिकेला देण्यात आले होते. कोणकोणत्या नगरपरिषदेला वैशिष्ट्यपूर्ण कामांसाठी पैसे देण्यात आले याची यादी मोठी

३१-०७-२०१३

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

V-३

SGJ/ D/ MMP/

प्रथम श्री. भोगले.....

१२:४०

ता.प्र.क्र. :४२९७८.....

श्री.उदय सामंत

असून आपल्याला ती हवी असेल तर ती सुध्दा देण्यात येईल. परंतु हा खामगाव नगरपरिषदेचा विषय असल्यामुळे खामगाव नगरपरिषदेला २.९५ कोटी रुपये वैशिष्ट्यपूर्ण योजनेसाठी देण्यात आलेले आहेत.

(ता.प्र.क्र.४१६९० प्रश्न उपस्थित करण्यात आला नाही.)

..४...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

हिंगोली जिल्ह्यातील १०६ गावांना दूषित पाणीपुरवठा होत असल्याबाबत

(९) * ४२४९७ श्री.दिपकराव साळुंखे-पाटील , श्री.हेमंत टकले , श्री.संदिप बाजोरिया , श्री.अनिल भोसले , श्री.सतीश चव्हाण , श्री.प्रकाश बिनसाळे , श्री.जयवंतराव जाधव , श्री.नरेंद्र पाटील , श्री.किरण पावसकर , श्री.रमेश शेंडगे , श्री.माणिकराव ठाकरे , श्री.सुभाष चव्हाण , श्री.संजय दत्त , श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप , डॉ.सुधीर तांबे , श्री.विक्रम काळे , श्री.राम पंडागळे , श्रीमती दिप्ती चवधरी : सन्माननीय पाणीपुरवठा व स्वच्छता मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) हिंगोली जिल्ह्यातील ग्रामीण भागात १०६ गावांना दूषित पाणीपुरवठ्यामुळे नागरिकांचे आरोग्य धोक्यात आल्याचे माहे-एप्रिल, २०१३ मध्ये वा त्या दरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय,

(३) असल्यास, या प्रकरणाकडे दुर्लक्ष करणाऱ्या अधिकाऱ्यांवर कारवाई करून गावांना शुध्द पाणीपुरवठा करण्यासाठी शासनस्तरावरून कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) अद्याप उक्त प्रकरणी कोणतीच कार्यवाही झाली नसल्यास विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. रणजित कांबळे, श्री.दिलीप सोपल यांच्या करिता : (१), (२) व (३) माहे एप्रिल २०१३ महिन्यात हिंगोली जिल्ह्यात एकूण ५१३ पाणी नमुने तपासण्यासाठी प्रयोगशाळेत पाठविण्यात आले असता त्यापैकी १०१ पाणी नमुने दूषित आढळून आले आहेत हे खरे आहे, तथापि कोणती साथ उद्भवली नाही वा नागरिकांचे आरोग्य धोक्यात आले नाही.

सदरील १०१ गावात पाणी निर्जंतुकीकरण करण्याची मोहीम राबवून सर्व स्त्रोतांचे पाणी निर्जंतुकीकरण करण्यात आले व ओ.टी.टेस्ट चाचणी करून पाणी पिण्यायोग्य असल्याची खात्री करण्यात आली आहे. तसेच जिल्ह्यातील सर्व गावांना ब्लिचिंग पावडर उपलब्ध करून देण्यात आली असून साथरोग उद्भवणार नाही, याची दक्षता घेण्यात आली आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

श्री. दीपकराव साळुंखे : सभापती महोदय, उत्तरामध्ये असे म्हटले आहे की, "पाण्याचे ५१३ नमुने तपासले असून त्यातील १०१ पाण्याचे नमुने दूषित आढळून आलेले आहे". या ठिकाणी साथीचा रोग पसरला होता. ज्या अधिकाऱ्यांनी दुर्लक्ष केलेले आहे त्या अधिकाऱ्यांवर शासन कारवाई करणार आहे काय ?

श्री. रणजित कांबळे : सभापती महोदय, हिंगोली जिल्ह्यातील ग्रामीण भागातील पाण्याचे एकंदर ५१३ सॅम्पल घेण्यात आले होते त्यातील ११३ नमुन्यांमध्ये बॅक्टोरियल कंटेमिनेशन आढळून आले होते हे सत्य आहे. पाण्याचे नमुने नेहमी घेतले जात असतात. ज्यावेळेस अस्वच्छ वातावरण राहते त्यावेळेस बॅक्टोरियल कंटेमिनेशन होत राहते. वेगवेगळ्या प्रकारचे सॅम्पल घेतले जातात. त्यामध्ये केमिकल कंटेमिनेशन तसेच बॅक्टोरियल कंटेमिनेशन घेत असतो. यामध्ये पाण्याचे नमुने घेण्याची मूळ जबाबदारी ही ग्रामपंचायतीची राहते. नमुने घेण्यासाठी कर्मचाऱ्यांची नियुक्ती केलेली असते. ज्या ठिकाणावरून पाण्याचा पुरवठा होत असतो त्यामध्ये ठरावीक वेळेनंतर

३१-०७-२०१३

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

V-५

SGJ/ D/ MMP/

प्रथम श्री. भोगले.....

१२:४०

ता.प्र.क्र. : ४२४९७.....

श्री. रणजित कांबळे...

ब्लिचींग पावडर टाकणे आवश्यक असते. ही बाब जेव्हा निदर्शनास आली होती तेव्हा मुख्य कार्यकारी अधिकार्यांनी यासंदर्भात एक आढावा बैठक घेतली होती व त्यामध्ये वरिष्ठ अधिकार्यांना गावांची जबाबदारी देण्यात आली होती.

यानंतर श्री. भारवि....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

जिल्हा परिषदेने ब्लिचिंग पावडर दिलेली आहे. त्यावर वरिष्ठ अधिकाऱ्यांच्या मार्फत नियंत्रण करण्यात आले आहे. त्याची पुढच्या महिन्यामध्ये ओ.टी.टेस्ट घेतली होती. त्यात बॅक्टेरियल कंटेमिनिशन आढळून आलेले नाही.

श्री.प्रकाश बिनसाळे : सभापती महोदय, महाराष्ट्रातील ग्रामीण भागामध्ये बोअरवेलचे पाणी पिण्यासाठी सर्रासपणे वापरले जाते. परंतु, ग्राऊंड कंटेमिनिशन फार मोठ्या प्रमाणावर आहे. बोअरवेलचे पाणी हार्ड असते. त्याला आपण जड पाणी म्हणतो. या पाण्यामध्ये धातू मिसळलेले असतात. हे पाणी प्यायल्या नंतर अनेक रोगराईला आमंत्रण मिळते. ग्रामीण भागातील सर्व ग्रामपंचायतीमध्ये वॉटर फिल्टरेशन प्लांट करावेत. कारण आपण अनेक ठिकाणी नळ पाणी पुरवठा योजना केलेली आहे. तेव्हा वॉटर फिल्टरेशन अँड सॉफ्टनिंग प्लांट उभारण्यासाठी आपण सर्व ग्रामपंचायतींना प्रोत्साहन देऊन ग्रामीण भागातील लोकांना चांगले पिण्याचे पाणी उपलब्ध करून देणार आहात काय ?

श्री.रणजित कांबळे : सभापती महोदय, जीएसडीए मार्फत पाण्याच्या पातळीची तपासणी करण्यात येते. पाण्यामध्ये अनेक ठिकाणी केमिकल कंटेमिनिशन आलेले आहे. काही ठिकाणी हार्ड वॉटर देखील आहे. फार क्वचित प्रमाणात बोअरवेलमध्ये हार्ड वॉटर आढळते. केमिकल कंटेमिनिशन येऊ शकते. हार्ड वॉटर हे नदीच्या पाण्यामध्ये आढळते. ते बोअरवेलमध्ये आढळत नाही. अशा वेळी सॉफ्टनिंग करणे गरजेचे आहे. आपण आर.ओ.मशिन्स आणि सॉफ्टनिंग मशिन्स दिलेल्या आहेत. जेव्हा आपण मशिन बसविले तेव्हा प्रॉब्लेम यायला लागले. त्यामुळे केंद्र शासनाने सूचना केलेली आहे की, आपण यासाठी पर्याय निवडावा. आपण सॉफ्टनिंग मशिन्स बसविल्यानंतर सॉफ्ट वॉटर मिळेल अशी अपेक्षा करतो. परंतु, या मशिन्सची देखभाल दुरुस्ती होत नाही. जेथे आपल्याकडे कोणताही पर्याय नाही तेथे मशिन बसवावे अथवा अन्य पर्याय शोधावा अशा केंद्र शासनाच्या सूचना आहेत. जेथे पर्याय नाही तेथे आपण मशिन्स बसविलेल्या आहेत. पण हा शेवटचा पर्याय आहे.

विक्रमगड (जि.ठाणे) तालुक्यातील पाणी टंचाई दूर करण्यासाठी करावयाची कार्यवाही
 (10) * 42435 श्री.नरेंद्र पाटील , श्री.हेमंत टकले , श्री.किरण पावसकर , श्री.रमेश शेंडगे ,
 श्री.संदिप बाजोरिया , श्री.प्रकाश बिनसाळे , श्री.सतीश चव्हाण : सन्माननीय पाणीपुरवठा व
 स्वच्छता मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (1) ठाणे जिल्ह्यातील विक्रमगड तालुक्यात सद्यःस्थितीत तीव्र पाणीटंचाई निर्माण झाली आहे, हे खरे आहे काय,
- (2) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय,
- (3) असल्यास, चौकशीत काय आढळून आले व तदनुसार विक्रमगड तालुक्यातील पाणीटंचाई दूर करणेबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (4) अद्याप कोणतीच कार्यवाही केली नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.रणजीत कांबळे श्री.दिलीप सोपल यांच्याकरिता : (1) नाही. तथापि, मार्च अखेर ते 16 जून, 2013 पर्यंत विक्रमगड तालुक्यात पाणी टंचाई निर्माण झाली होती.

(2) व (3) होय.

टंचाई कालावधीत टंचाईग्रस्त 8 गावामध्ये व 14 पाड्यांमध्ये 3 टँकरद्वारे व 33 विधन विहिरींवर हातपंप बसवून पाणी पुरवठा करण्यात आला आहे.

(4) प्रश्न उद्भवत नाही.

श्री.रणजीत कांबळे : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने उत्तरामध्ये दुरुस्ती करित आहे. "टंचाईग्रस्त 8 गावामध्ये" या ऐवजी "टंचाईग्रस्त 2 गावामध्ये" असे वाचण्यात यावे.

श्री.किरण पावसकर : सभापती महोदय, ठाणे जिल्ह्यातील विक्रमगड तालुक्यात सद्यःस्थितीत तीव्र पाणी टंचाई निर्माण झाली आहे काय असा प्रश्न विचारला असता त्यास उत्तर देण्यात आले आहे की, "मार्च अखेर ते 16 जून 2013 पर्यंत विक्रमगड तालुक्यात पाणी टंचाई निर्माण झाली होती. टंचाई कालावधीत टंचाईग्रस्त 8 गावामध्ये व 14 पाड्यांमध्ये 3 टँकरद्वारे व 33 विधन विहिरींवर हातपंप बसवून पाणी पुरवठा करण्यात आला आहे." ठाणे जिल्हा हा मुंबई पासून कमी अंतरावर आहे. दोन दिवसांपूर्वीच बातमी वाचली की, 22 बालकांचा कुपोषणामुळे मृत्यू झाला आहे. माझा स्पेसिफिक प्रश्न आहे की, 8 गावांमध्ये आणि 14 पाड्यांमध्ये 3 टँकरद्वारे एक दिवसाआड पाणी पुरवठा करित होता की, आठवड्यातून एकदा पाणी पुरवठा करण्यात येत होता, की, दररोज पाणी पुरवठा करण्यात येत होता ? या 8 गावांमध्ये व 14 पाड्यांमध्ये 3 टँकरचे पाणी पुरत होते काय ? आजही तेथे पाणी टंचाई आहे. 33 विधन विहिरींवर हात पंप बसविले असले तरी तेथे पाणी मिळण्याची परिस्थिती नाही. त्यासाठी आपण कोणती पर्यायी व्यवस्था केलेली आहे ?

ता.प्र.क्र.42435...

श्री.रणजित कांबळे : सभापती महोदय, विक्रमगड तालुक्यातील 446 पाडे आणि 94 गावांपैकी 14 पाड्यांमध्ये आणि 2 गावांमध्ये टंचाई भासली होती. हे तीन टँकर 1200 लिटरचे होते. या टँकरद्वारे दररोज पाड्यांवर पाणी पुरवठा होत होता.

यानंतर श्री.अजित....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

31-07-2013

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

X-1

AJIT/ D/ MMP/

पूर्वी श्री.भारवि...

12:50

ता.प्र.क्र.42435...

श्री.किरण पावसकर : सभापती महोदय, जे पंप बसविले आहेत त्यातून पुरेसे पाणी मिळते की नाही याची माहिती मंत्री महोदयांनी घेतली आहे काय ?

श्री.रणजित कांबळे : सभापती महोदय, होय.

..2..

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

राज्यात विविध जिल्ह्यांतील आधार नोंदणी केंद्रांतून व कार्यालयातून नोंदणी केलेल्या

लॅपटॉपमधील माहिती गहाळ झाल्याबाबत

(11) * 42865 श्री. विजय ऊर्फ भाई गिरकर , श्रीमती विद्या चव्हाण , श्री.संदिप बाजोरिया , श्री.अनिल भोसले , श्री.सतीश चव्हाण , श्री.किरण पावसकर , अॅड.अनिल परब : सन्माननीय मुख्य मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(1) राज्यात विविध जिल्ह्यांतील आधार नोंदणी केंद्रांतून किंवा कार्यालयातून लॅपटॉप चोरीस जाण्याच्या सात ते आठ घटना घडल्या आहेत, हे खरे आहे काय,

(2) असल्यास, त्यामुळे त्या लॅपटॉपमध्ये नोंदणी झालेली माहिती हरवली किंवा नष्ट झाली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(3) असल्यास, मुंबईतील 3 लाख नागरिकांनी आधार कार्ड नोंदणीसाठी तासनतास उभे राहून दिलेली माहिती शासनाच्या माहिती व तंत्रज्ञान विभागाकडून गहाळ झाल्याची घटना माहे एप्रिल, 2013 मध्ये वा त्या दरम्यान निदर्शनास आली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(4) असल्यास, या संदर्भात चौकशी करण्यात आली आहे काय,

(5) असल्यास, त्यात काय आढळून आले व तदनुसार उक्त 3 लाख लोकांच्या व अन्य आधारकार्ड नोंदणी केलेल्या नागरिकांच्या आधारकार्ड नोंदणीसाठी शासनाने काय कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(6) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

प्रा.फौजिया खान, श्री.पृथ्वीराज चव्हाण यांच्याकरिता : (1), (2), (3) व (4) 23/8/2011 ते मार्च 2013 या कालावधीमध्ये वेगवेगळ्या नोंदणी केंद्रातून लॅपटॉप चोरीला जाण्याच्या 7 घटना उघडकीस आलेल्या आहेत. या संदर्भात पोलीसांकडे तक्रार दाखल करण्यात आली आहे. सहा नोंदणी संस्थांकडील संगणकातील माहिती करपट झाल्याचे उघडकीस आलेले आहे. सदर माहिती इनक्रीप्ट स्वरूपात असल्यामुळे त्याचा गैरवापर होण्याची शक्यता नाही.

(5) व (6) संबंधित रहिवाशांना नोंदणी पुन्हा करण्याच्या सूचना देण्यात आल्या आहेत.

ता.प्र.क्र.42765....

श्रीमती विद्या चव्हाण : सभापती महोदय, आम्ही विचारलेल्या प्रश्नांना जे लेखी उत्तरे दिलेली आहेत ती वाचून चीड येते. नोंदणी कार्यालयातून लॅपटॉप चोरीला जाण्याच्या सात-आठ घटना घडल्या आहेत. उत्तरामध्ये नमूद केलेले आहे की, "सहा नोंदणी संस्थांकडील संगणकातील माहिती करप्ट झाल्याचे उघडकीस आलेले आहे. सदर माहिती इनक्रीप्ट स्वरूपात असल्यामुळे त्याचा गैरवापर होण्याची शक्यता नाही." कार्यालयातील लॅपटॉप चोरीला गेलेले आहेत. तेव्हा त्या संदर्भात तेथील अधिकाऱ्यांना जबाबदार धरून त्यांच्यावर कारवाई करणार काय ?

प्रा.फौजिया खान : सभापती महोदय, लॅपटॉप चोरीला जाण्याच्या प्रकरणामध्ये एजन्सीच्या विरोधात सात-आठ ठिकाणी एफ.आय.आर.नोंदविण्यात आलेले आहेत.

श्री.रमेश शेंडगे : सभापती महोदय, मुंबई महानगरपालिकेच्या कार्यालयातून हजारो फाईल्स गायब झाल्या हे ऐकून महाराष्ट्रातील सर्व जनतेला धक्का बसला. संपूर्ण शहरातील लोकांना आधार कार्डाचा आधार होणार आहे. आधारकार्डामुळे राज्यातील जनतेमध्ये आत्मविश्वास निर्माण झाला होता. तेव्हा अशाप्रकारे लॅपटॉप चोरीला जाणे योग्य नाही. लॅपटॉप चोरीला जाण्याचे कारण काय ? एजन्सीकडून हलगर्जीपणा झालेला आहे. उत्तरामध्ये नमूद केलेले आहे की, "सदर माहिती इनक्रीप्ट स्वरूपात असल्यामुळे त्याचा गैरवापर होण्याची शक्यता नाही." माझा प्रश्न आहे की, या प्रकरणी जे कोणी जबाबदार असतील त्यांच्यावर किती दिवसांत व कोणती कारवाई करणार आहात ?

प्रा.फौजिया खान : सभापती महोदय, नोंदणी कार्यालयामध्ये काम करणारे कर्मचारी पळून गेल्यामुळे लॅपटॉप चोरीला गेलेले आहेत. जे लॅपटॉप चोरीला गेलेले आहेत त्यामध्ये 40 ते 50 हजार लोकांचा डेटा असल्यामुळे तो गहाळ होण्याची शक्यता आहे. आम्ही असा निर्णय घेतलेला आहे की, ज्यांनी 2011 पूर्वी आधार कार्डाची नोंदणी केली असेल त्यांनी त्यांचे नाव ई-आधार वेबसाईटवर चेक करावे. जर त्यांचे नाव नसेल तर त्यांनी पुन्हा आधार कार्डासाठी नोंदणी करावी.

बीड जिल्ह्यातील मंजूर झालेल्या 276 पाणी पुरवठा योजनांच्या कामाबाबत

(12) * 41573 श्री.जयंत पाटील : सन्माननीय पाणीपुरवठा व स्वच्छता मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (1) बीड जिल्ह्यातील सन 2010-11 ते सन 2012-13 अखेर पाणी पुरवठ्याच्या एकूण 276 योजनांना मंजूरी देण्यात आली, हे खरे आहे काय,
- (2) असल्यास, मंजूर झालेल्या किती योजनांचे मुल्यांकन झाले आहे,
- (3) तसेच, किती योजनांना अद्यापही निधी उपलब्ध करण्यात आलेला नाही,
- (4) असल्यास, मुल्यांकनापेक्षा जास्त निधी उपलब्ध करून काही समित्यांनी सदर निधीचा दुरुपयोग केला आहे, हे खरे आहे काय,
- (5) असल्यास, संबंधित समित्यांवर कोणती कारवाई करण्यात आली आहे,
- (6) अद्याप कारवाई करण्यात आली नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.रणजित कांबळे, श्री.दिलीप सोपल यांच्याकरिता : (1) बीड जिल्ह्यातील सन 2010-11 ते 2012-13 अखेर मान्यता देण्यात आलेल्या योजनांची संख्या 228 आहे.

(2) व (3) 228 योजनांना कामाच्या प्रगतीनुसार मुल्यांकन करून प्रथम द्वितीय व तृतीय हप्ता वर्ग करण्यात आलेला आहे. मंजूर 228 योजनांचे कामाच्या प्रगतीनुसार मुल्यांकन करण्यात आलेले आहे व उपरोक्त सर्व योजनांना निधी वितरीत करण्यात आलेला आहे.

(4) होय, हे खरे आहे, आतापर्यंत मुल्यांकन केलेल्या 228 योजनांपैकी 15 पाणी पुरवठा व स्वच्छता समित्यांनी त्यांच्या हातावर जास्त निधी ठेवल्याचे आढळून आलेले आहे.

(5) जास्त निधी हाती ठेवलेल्या तथापि, कामे न केलेल्या 15 समित्यांपैकी 2 समित्यांनी योजनेची कामे केली असून पुढील हप्त्याची मागणी केलेली आहे. उर्वरित 13 समित्यांवरील कारवाईची माहिती खालीलप्रमाणे आहे.

1) 6 समित्यांवर FIR दाखल करण्यात आलेला आहे.

2) 5 समित्यांवर FIR दाखल करण्याच्या सूचना देण्यात आल्या असून पुढील कार्यवाही सुरु आहे.

3) 2 गावांमध्ये निवडणुकीनंतर नविन समित्या स्थापन झाल्या आहेत. तथापि, जुन्या समित्यामार्फत योजनेची कामे पूर्ण करण्यासाठी जुन्या समित्या कोर्टात गेल्या आहेत. नियमानुसार नवीन समित्यांनी कामे करावीत असे जिल्हा परिषदेने कोर्टाला कळविले आहे. सद्यःस्थितीत दोन्ही प्रकरणे न्यायप्रविष्ट आहेत.

..5..

ता.प्र.क्र. 41573....

श्री.रणजित कांबळे...

उपरोक्त 13 समित्यांपैकी ज्या समित्या निधी परत करणार नाहीत वा योजनांची कामे करणार नाहीत अशा समित्यांच्या सदस्यांच्या मालमत्तेवर 7/12 बोजा टाकण्याची कार्यवाही जिल्हाधिकारी यांच्यामार्फत चालू आहे.

(6) प्रश्न उद्भवत नाही.

सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने उत्तरामध्ये दुरुस्ती करू इच्छितो. पाच क्रमांकाच्या लेखी उत्तरामध्ये " 15 समित्यांपैकी " असे म्हटलेले आहे त्याऐवजी "19 समित्या" असे वाचावे.

श्री.निरंजन डावखरे : सभापती महोदय, उत्तरामध्ये नमूद केलेले आहे की, बीड जिल्ह्यातील सन 2010-2011 ते 2012-2013 अखेर मान्यता देण्यात आलेल्या योजनांची संख्या 228 आहे. आताच माननीय मंत्री महोदयांनी उत्तरामध्ये दुरुस्ती करून सांगितले की, ती संख्या 19 आहे. माझा प्रश्न आहे की, उर्वरित योजनां संदर्भात शासनाची कोणती भूमिका आहे ? उत्तरामध्ये नमूद केलेले आहे की, सहा आणि पाच समित्यांवर एफ.आय.आर.दाखल केलेले आहेत. माझा प्रश्न आहे की, ज्यांनी चुकीचा कारभार केलेला आहे त्यांच्यावर किती दिवसांत आणि कोणती कारवाई करणार आहात ?

यानंतर श्री.बोर्डे...

ता.प्र.क्र.41573....

श्री.रणजित कांबळे : महोदय, कोणत्याही योजनेचे बांधकाम करण्यासाठी पाणी पुरवठा व स्वच्छता समितीला पूर्ण पैसे दिले जातात. त्यांच्याकडून हे अपेक्षित आहे की, योजनेचे बांधकाम पूर्ण केल्यानंतर व योजनेचे ऑडिट केल्यानंतर ती योजना ग्रामपंचायतीला हस्तांतरित केली पाहिजे. बीड जिल्ह्यामध्ये अनेक ग्रामपंचायतीतील योजनांबाबत तक्रारी आल्या होत्या. प्राप्त झालेल्या तक्रारींच्या अनुषंगाने त्या योजनांचे मूल्यांकन करून घ्यावे असे जिल्हाधिकाऱ्यांनी आदेश दिले. सुरुवातीला 8 व नंतर 5 असा एकूण 13 योजनांचा आकडा निश्चित करण्यात आला आहे. योजनांचे मूल्यांकन केल्यानंतर अनेक योजनांच्या बाबतीत जास्त पैसा उचलून देखील काम करण्यात आले नसल्याचे निदर्शनास आले. त्यामुळे त्यांना संधी दिली की, त्यांनी ते काम पूर्ण करावे. जर त्यांनी काम पूर्ण केले नाही तर त्यांच्यावर अनियमिततेबाबत एफ.आय.आर. दाखल करण्यात येईल, असेही सांगितले होते. त्या अनुषंगाने 13 प्रकरणी एफ.आय.आर. दाखल केला आहे. 5 पाणी वापर समित्या अशा आहेत की, त्यांचे ऑडिट होणे आवश्यक आहे. त्यांचे ऑडिट केल्याशिवाय एफ.आय.आर. दाखल करू शकत नाही. या 5 संस्थांचे ऑडिट झाल्यानंतर निश्चितपणे त्यांच्यावर एफ.आय.आर. दाखल करण्यात येईल.

मुंबई महानगरपालिकेच्या शाळांचे वर्ग शिक्षणबाह्य कामासाठी विविध संस्थांना दिल्याबाबत (१३) * ४२१६० श्रीमती अलका देसाई , श्री.संजय दत्त , श्री.अशोक ऊर्फ भाई जगताप , श्री.एम.एम.शेख , डॉ.सुधीर तांबे , श्री.मुझफ्फर हुसेन सय्यद : सन्माननीय मुख्य मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मुंबई महानगरपालिकेच्या शाळांचे ६२८ वर्ग शिक्षणबाह्य कामासाठी विविध संस्थांना दिलेले असून सदर वर्ग त्वरीत ताब्यात घेण्याबाबतचा पालिकेने ठराव करण्यात येऊनही अद्यापी वर्ग ताब्यात घेण्यात आले नसल्याचे माहे एप्रिल, २०१३ मध्ये वा त्या दरम्यान आढळून आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उपरोक्त वर्ग त्वरीत ताब्यात घेण्याबाबत शासनाने कोणती तातडीची कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(३) अद्याप, कोणतीच कार्यवाही करण्यात आली नसल्यास विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री.उदय सामंत, श्री.पृथ्वीराज चव्हाण यांच्याकरिता : (१) व (२) महानगरपालिकेने असा ठराव केलेला नाही. तथापि, शिक्षण विभागाने बालकांचा मोफत व सक्तीच्या शिक्षणाचा हक्क अधिनियम, २००९ अन्वये वर्गखोल्यांची आवश्यकता लक्षात घेता, महापालिकेच्या शालेय इमारतीत अशैक्षणिक उपक्रमासाठी अनुज्ञा व अनुज्ञापन तत्वावर उपलब्ध करून दिलेल्या वर्गखोल्यांबाबत संबंधित संस्थांना निष्कासनाची सूचना देऊन तातडीने सदर वर्गखोल्या महानगरपालिकेच्या ताब्यात घेण्याबाबतची कार्यवाही कार्यान्वीत आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

श्रीमती अलका देसाई : सभापती महोदय, या प्रश्नाच्या लेखी उत्तरामध्ये नमूद केले आहे की, "...शिक्षण विभागाने बालकांचा मोफत व सक्तीच्या शिक्षणाचा हक्क अधिनियम, २००९ अन्वये वर्गखोल्यांची आवश्यकता लक्षात घेता, महापालिकेच्या शालेय इमारतीत अशैक्षणिक उपक्रमासाठी अनुज्ञा व अनुज्ञापन तत्वावर उपलब्ध करून दिलेल्या वर्गखोल्यांबाबत संबंधित संस्थांना निष्कासनाची सूचना देऊन तातडीने सदर वर्गखोल्या महानगरपालिकेच्या ताब्यात घेण्याबाबतची कार्यवाही कार्यान्वीत आहे." माझी अशी माहिती आहे की, मुंबई महानगरपालिकेमध्ये प्रस्थापित झालेली काही मंडळी आहे. त्यांच्या शैक्षणिक संस्था वेगळे काम करीत आहेत. अशाच मंडळींच्या ताब्यात संस्था आणि वर्गखोल्या आहेत. मुंबईच्या माजी महापौर श्रीमती श्रध्दा जाधव यांच्या पतीच्या संस्थेने मोठ्या प्रमाणावर वर्गखोल्या ताब्यात घेतलेल्या आहेत. असे असताना अशा प्रकारचे लेखी उत्तर देऊन सभागृहाची दिशाभूल कशासाठी केली जात आहे, जर दिशाभूल केली जात नसेल तर शासन या वर्गखोल्या किती दिवसात ताब्यात घेणार आहे ?

..3..

ता.प्र.क्र.42160....

श्री.विनोद तावडे : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्या श्रीमती अलकाताई देसाईना जो विषय मांडावयाचा आहे तो मांडण्यास माझी हरकत नाही. परंतु मुंबईच्या महापौर राहिलेल्या व्यक्तीबाबत अशा प्रकारचे वक्तव्य रेकॉर्डवर आले नाही तर ते सभागृहाला साजेशे राहिल, असे मला वाटते. माझी विनंती आहे की, सन्माननीय सदस्यांनी मुंबईच्या माजी महापौरांबाबत जे वक्तव्य केलेले आहे ते रेकॉर्डवरून काढून टाकावे. त्यांना या व्यतिरिक्त जे काही बोलायचे असेल ते त्यांनी बोलावे. त्याला आमचा आक्षेप नाही.

उप सभापती : ठीक आहे. सन्माननीय सदस्यांचे वक्तव्य तपासून ते नक्की रेकॉर्डवरून काढून टाकण्यात येईल.

श्री.किरण पावसकर : महोदय, सद्यःस्थिती असेल ती सभागृहासमोर मांडली पाहिजे. मग त्या सद्यःस्थितीमध्ये महापौर असोत किंवा अन्य कोणी असोत, ती माहिती सभागृहाला दिली पाहिजे.

सन्माननीय सदस्य श्री.दिवाकर रावते यांनी त्यांच्या भाषणात सांगितले होते की, राज्यपालांच्या अभिभाषणाबद्दल खेद व्यक्त करता येऊ शकतो. महोदय, माजी महापौरांनी चुकीचे केले असेल आणि त्या बाबतचा उल्लेख सन्माननीय सदस्यांनी केला असेल तर ते चुकीचे होऊ शकत नाही. राज्यपाल महोदय सभागृहाचे सदस्य नाहीत. तरी देखील त्यांच्या अभिभाषणाबद्दल खेद व्यक्त करता येऊ शकतो. त्यामुळे रेकॉर्डवर महापौरांचे नाव आले असेल तर ते कामकाजातून काढून न टाकता तसेच ठेवावे व त्यावर चर्चा होऊ द्यावी.

उप सभापती : मी अगोदरच सांगितले आहे की, सन्माननीय सदस्यांचे वक्तव्य मी तपासून बघेन व त्यानंतर निर्णय घेईन. आता सन्माननीय सदस्यांनी या प्रश्नाच्या बाबतीत नेमका उपप्रश्न विचारावा.

श्री.किरण पावसकर : महोदय, मुंबई महानगरपालिकेच्या कारभाराविषयी वारंवार सभागृहात चर्चा होते. मुंबईतील खडे, शाळा, वर्गखोल्या इत्यादी अनेक विषयांवर चर्चा होते. मराठी शाळांतील वर्ग हे दुसऱ्या कामांसाठी दिले जातात. अशा वर्गखोल्यांची मी यादी देऊ शकतो.

नंतर श्री.बरवड....

ता. प्र. क्र. 42160

श्री. किरण पावसकर

प्रश्नाला दिलेल्या उत्तरामध्ये असे म्हटले आहे की, "अनुज्ञापन तत्वावर उपलब्ध करून दिलेल्या वर्गखोल्याबाबत संबंधित संस्थांना निष्कासनाची सूचना देऊन तातडीने सदर वर्गखोल्या महानगरपालिकेच्या ताब्यात घेण्याबाबतची कार्यवाही कार्यान्वित आहे." कार्यवाही कार्यान्वित आहे म्हणजे काय ? वर्षानुवर्षे काही मराठी शाळांचे वर्ग बंद करून त्या खोल्या युनियनच्या कार्यालयांसाठी दिलेल्या आहेत. पोर्तुगीज चर्चला युनियनची कार्यालये उघडलेली आहेत. महापालिकेची संस्था, महापालिकेची इमारत असताना तेथील वर्ग बंद करून त्या ठिकाणी युनियनची कार्यालये थाटावयाची आणि ते सुध्दा एक दोन वर्षांपासून नाही तर चार पाच वर्षांपासून ही कार्यालये चालू आहेत. त्यावर शासन कारवाई करू असे उत्तर देत असेल तर माझा असा प्रश्न आहे की, महानगरपालिकेवर या शासनाचा काही पगडा आहे की नाही ? शासनापेक्षा महानगरपालिका मोठी आहे का ? आपण त्यांच्या सर्व गोष्टींच्या बाबतीत या सभागृहामध्ये उत्तर देत आहात. आजपर्यंत त्यांनी या खोल्या अशा कामासाठी वापरलेल्या आहेत. महापौरांची जरी प्रॉपर्टी असली तरी सुध्दा त्यांनी गोडारून केलेले आहेत त्यासाठी शाळेचे वर्ग वापरले जातात. त्यावर शासन किती दिवसात कारवाई करणार आणि किती दिवसात हे वर्ग ताब्यात घेणार ?

श्री. उदय सामंत : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्यांनी सांगितलेली वस्तुस्थिती आहे की, महानगरपालिकेच्या 628 वर्गखोल्या अशैक्षणिक संस्थांना देण्यात आलेल्या आहेत. यामध्ये 11 महिन्यांची लिज आहे व मार्चनंतर ते अॅग्रिमेंट संपणार आहे. शासनाने यामध्ये हस्तक्षेप करून महानगरपालिकेला स्पष्ट सूचना दिलेल्या आहेत की, अॅग्रिमेंट संपल्यानंतर मार्च-एप्रिलला त्यांना मुदतवाढ देण्यात येऊ नये. शासनाने हस्तक्षेप केल्यानंतर आता ही मुदतवाढ देण्यात आलेली नाही. 628 खोल्यांचा हा प्रश्न आहे त्या बाबतीत कार्यवाही चालू आहे याचा अर्थ सर्वांना नोटिसेस दिलेल्या आहेत. सन्माननीय सदस्य श्री. किरण पावसकर यांनी सांगितलेली वस्तुस्थिती आहे की, यामध्ये काही खोल्या युनियनसाठी दिलेल्या आहेत. त्यामुळे तातडीने या नोटिसेस दिल्यानंतर त्यामध्ये जर काही गैरप्रकार चालू असतील तर पोलिसांमार्फत देखील कारवाई केली जाईल.

...2...

RDB/ D/ MMP/ KTG/

ता. प्र. क्र. 42160

श्री. हेमंत टकले : सभापती महोदय, शिक्षणबाह्य कामासाठी त्या वर्गखोल्या दिलेल्या आहेत ही वस्तुस्थिती आहे. त्या खोल्यांचा गैरवापर होतो ही वस्तुस्थिती सुध्दा सभागृहासमोर आलेली आहे. आपण अशा प्रकारचा नियम करताना आणि सर्व सर्वशिक्षा अभियांनाच्या अंतर्गत सर्वाना शिक्षण देण्याची जबाबदारी आलेली असताना काही विशिष्ट घटकांना, जसे गतिमंद मुलांची संस्था असेल, अशा काही संस्थांना यातील काही वर्गखोल्या दिल्या गेल्या असतील तर या कायद्याखाली त्यांचे वर्ग काढून घेतल्या तर अशा अपंग विद्यार्थ्यांवर अन्याय होण्याची शक्यता आहे. त्यामुळे आपण याची तपासणी करून ज्या ठिकाणी गतिमंदांसाठी खोल्या दिल्या असतील किंवा अपंगांसाठी खोल्या दिल्या असतील तर त्यांना पुढे चालू ठेवण्याची परवानगी देणार का ?

श्री. उदय सामंत : सभापती महोदय, महानगरपालिकेशी चर्चा केल्यानंतर असे निदर्शनास आले की, या ज्या 628 खोल्या आहेत त्या महानगरपालिकेच्या शैक्षणिक उपक्रमासाठी आवश्यक आहेत. परंतु यामधील काही खोल्या शिल्लक राहणार असतील तर सन्माननीय सदस्य श्री. हेमंत टकले साहेबांनी जो गतिमंद आणि मतिमंद मुलांचा जो प्रश्न या ठिकाणी मांडलेला आहे त्यांच्या गरजेनुसार या बाबतीत देखील निर्णय घेतला जाईल.

श्री. कपिल पाटील : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री. किरण पावसकर यांनी विचारलेला प्रश्न अतिशय महत्वाचा आहे. मुलूंडला 50 वर्षापूर्वीची जुनी शाळा पडली. त्या शाळेत 3 हजार विद्यार्थी शिकतात. आज ते 3 हजार विद्यार्थी बाहेर आहेत. त्यांना महानगरपालिकेची रिकामी इमारत मिळावी अशी मागणी केली जात आहे. परंतु महानगरपालिका त्या शाळेला इमारत देण्यास तयार नाही. रात्रशाळा जागा मागतात त्यांना महानगरपालिका जागा देण्यास तयार नाही. गेल्या आठवड्यात इमारत कोसळल्यानंतर मुलूंड येथील गुरुनानक विद्यालयाचे 3 हजार विद्यार्थी 10 दिवस बाहेर आहेत. त्यांनी महानगरपालिकेला विनंती केल्यानंतरही त्यांना शाळा देण्यास तयार नाही. महापालिकेचे असे म्हणणे आहे की, आमचे तसे धोरण आहे. ज्यांचा शिक्षणाशी काडीचाही संबंध नाही त्यांना खोल्या दिल्या जातात पण यांना खोल्या दिल्या जात नाहीत. त्यामुळे राज्य शासनाने हस्तक्षेप करून 3 हजार विद्यार्थी बाहेर आहेत त्या मुलूंड येथील शाळेला आणि रात्र

RDB/ D/ MMP/ KTG

ता. प्र. क्र. 42160

श्री. कपिल पाटील

शाळेला वर्गखोल्या तातडीने उपलब्ध करुन देणार का ? शैक्षणिक उपक्रमांसाठी यातील ज्या ज्या ठिकाणी गरज आहे त्या ठिकाणी खोल्या देण्यास भाग पाडणार का ?

श्री. उदय सामंत : सभापती महोदय, महानगरपालिकेच्या परिसरातील मुलांची संख्या लक्षात घेऊन निश्चितपणे हा निर्णय घेतला जाईल. भांडूप, मुलूंडच्या बाबतीत जर मुले बाहेर बसणार असतील तर आजच महापालिकेशी तातडीने चर्चा करुन जागा उपलब्ध असेल तर दिली जाईल.

उप सभापती : प्रश्नोत्तराचा तास संपलेला आहे.

यानंतर श्री. खंदारे ...

नियम 289 अन्वयेच्या प्रस्तावाच्या सूचनेबाबत

उप सभापती : सन्माननीय विरोधी पक्ष नेते श्री.विनोद तावडे, सन्माननीय सदस्य सर्वश्री रामदास कदम, पांडुरंग फुंडकर, चंद्रकांत पाटील, डॉ.दीपक सावंत, श्री.जयंत प्र.पाटील, डॉ.नीलम गोन्हे, श्रीमती शोभा फडणवीस, श्री.विजय उर्फ भाई गिरकर, अॅड.अनिल परब, श्री.रामनाथ मोते, अॅड.आशिष शेलार, डॉ.रणजित पाटील, सर्वश्री भगवान साळुंखे, नागो पुंडलिक गाणार, विनायक राऊत यांनी "गत दीड वर्षांपासून प्रत्येक अधिवेशनामध्ये सिंचनाचे विविध गैरव्यवहार पुराव्यानिशी सभागृहात मांडून देखील साधी चौकशी करण्याची बाब देखील सभागृहात मान्य करण्यात न येणे, सिंचनामध्ये झालेला गैरव्यवहार मान्य न करता श्वेतपत्रिका शासनाकडून काढण्यात येणे, उपरोक्त श्वेतपत्रिका वस्तुस्थितीवर आधारित नसल्याने या गैरव्यवहारांची चौकशी एस.आय.टी.मार्फत करण्याचे मान्य करण्यात येणे, सदर अॅक्ट अंतर्गत समितीची स्थापना करण्यात न येणे, सिंचनातील गैरव्यवहाराची चौकशी करण्याची तसेच एस.आय.टी.ची कार्यक्षमता बदलण्याची मागणी करणे, परंतु शासनाकडून सकारात्मक प्रतिसाद न मिळाल्यामुळे सिंचन गैरव्यवहाराच्या चौकशीबाबत कोट्यवधी जनतेमध्ये निर्माण झालेला संभ्रम, सिंचन गैरव्यवहाराचा योग्यरितीने तपास होण्यासाठी एस.आय.टी.च्या कार्यक्षेत्र व रचनेत बदल करण्याची आवश्यकता" या विषयावर सभागृहाचे सर्व कामकाज बाजूला ठेवून चर्चा करण्यासाठी नियम 289 अन्वयेच्या प्रस्तावाची सूचना दिलेली आहे.

नियम स्थगित करण्यासंदर्भात मे.कौल आणि शकधर यांच्या प्रॅक्टिस अॅण्ड प्रोसिजर ऑफ पार्लमेण्ट या ग्रंथात नमूद केल्या प्रमाणे प्रश्नोत्तराचा तास स्थगित करण्यासाठी दिवसाच्या कामकाजाच्या क्रमात एखादा विशिष्ट असा प्रस्ताव सभागृहासमोर असणे आवश्यक आहे व तो विचारात घेण्यासाठी सभागृहाचे कामकाज किंवा प्रश्नोत्तराचा तास स्थगित करण्यासंबंधात प्रस्ताव देता येईल. सन्माननीय विरोधी पक्ष नेते श्री.विनोद तावडे, सन्माननीय सदस्य सर्वश्री रामदास कदम, पांडुरंग फुंडकर, चंद्रकांत पाटील, डॉ.दीपक सावंत, श्री.जयंत प्र.पाटील, डॉ.नीलम गोन्हे, श्रीमती शोभा फडणवीस, श्री.विजय उर्फ भाई गिरकर, अॅड.अनिल परब, श्री.रामनाथ मोते, अॅड.आशिष शेलार, डॉ.रणजित पाटील, सर्वश्री भगवान साळुंखे, नागो पुंडलिक गाणार, विनायक

2...

उप सभापती.....

राऊत यांनी नियम 289 अन्वये उपस्थित केलेल्या विषयाबाबत आजच्या दिवसाच्या कामकाजपत्रिकेवर समाविष्ट असलेल्या बाबी संदर्भातील प्रस्ताव समाविष्ट नाही. त्यामुळे नियम 289 अन्वयेच्या प्रस्तावाच्या उपरोक्त सूचनेस मी अनुमती नाकारीत आहे.

श्री.विनोद तावडे : सभापती महोदय, उद्या प्रश्नोत्तराचा तास संपल्यानंतर सिंचन या विषयाबाबत आम्ही दिलेल्या नियम 289 अन्वयेच्या प्रस्तावाची सूचना नियम 97 खाली अल्पकालीन चर्चेमध्ये रुपांतरित करण्याची माननीय सभापतींच्या दालनामध्ये चर्चा झालेली आहे. त्यावेळी सभागृहाचे नेते व माननीय उप मुख्यमंत्रीही उपस्थित होते.

श्री.अजित पवार : सभापती महोदय, माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांनी केलेली सूचना आम्हाला मान्य आहे. त्यांच्या सूचना आम्हाला नेहमीच मान्य असतात.

3...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

पृ.शी.: लेखी उत्तरे

मु.शी.: तारांकित प्रश्नासंबंधी अधिक माहिती सभागृहासमोर ठेवणे.

श्री.सचिन अहिर (नगरविकास राज्यमंत्री) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने "मुंबईतील म्हाडाच्या संक्रमण शिबिरात 2200 रहिवाशी हक्काच्या घरांच्या प्रतिक्षेत असल्याबाबत" या विषयावरील श्री.विजय उर्फ भाई गिरकर, अॅड.आशिष शेलार, श्री.विनोद तावडे,वि.प.स. यांचा तारांकित प्रश्न क्र.38225 ला दिनांक 20 मार्च, 2013 रोजी अनुपूरक प्रश्नोत्तराच्या वेळी दिलेल्या आश्वासनानुसार अधिक माहिती सभागृहाच्या पटलावर ठेवतो.

उप सभापती : अधिक माहिती सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आली आहे.

(प्रेस : अधिक माहिती येथे छपावी.)

श्री.रणजित कांबळे (अन्न व नागरी पुरवठा आणि ग्राहक संरक्षण राज्यमंत्री) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने "मुंबईत राज्य शासनाकडे धान्य ठेवण्यासाठी गोदामे नसल्याबाबत" या विषयावरील श्री.रामदास कदम, डॉ.दीपक सावंत, वि.प.स.यांचा तारांकित प्रश्न क्रमांक 38945 ला दिनांक 17 एप्रिल, 2013 रोजी अनुपूरक प्रश्नोत्तराच्या वेळी दिलेल्या आश्वासनानुसार अधिक माहिती सभागृहाच्या पटलावर ठेवतो.

उप सभापती : अधिक माहिती सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आली आहे.

(प्रेस : अधिक माहिती येथे छापवी.)

अॅड.दिलीप सोपल (पाणीपुरवठा व स्वच्छता मंत्री) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने सातारा व सांगली जिल्ह्यातील दुष्काळग्रस्त तालुक्यांना कायम स्वरुपी पाणीपुरवठा करण्याबाबत" या विषयावरील सर्वश्री विनोद तावडे, नितीन गडकरी, पांडुरंग फुंडकर, चंद्रकांत पाटील, वि.प.स.यांचा तारांकित प्रश्न क्रमांक 30091 ला दिनांक 24 जुलै, 2012 रोजी अनुपूरक प्रश्नोत्तराच्या वेळी दिलेल्या आश्वासनानुसार अधिक माहिती सभागृहाच्या पटलावर ठेवतो.

उप सभापती : अधिक माहिती सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आली आहे.

(प्रेस : अधिक माहिती येथे छापवी.)

यानंतर श्री.शिगम....

(विरोधी पक्षाचे सन्माननीय सदस्य मार्गिकेमध्ये बसलेले असतात.)

पृ.शी./मु.शी.: कागदपत्रे सभागृहासमोर ठेवणे

श्री. उदय सांमत (नगरविकास राज्यमंत्री) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने मुंबई महानगर प्रदेश लोखंड व पोलाद बाजार समिती, कळंबोली यांचा सन 2011-2012 या वर्षाचा पंचविसावा वार्षिक अहवाल सभागृहासमोर ठेवतो.

उप सभापती : वार्षिक अहवाल सभागृहासमोर ठेवण्यात आला आहे.

श्री. राजेंद्र मुळक (वित्त राज्यमंत्री) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने दिनांक 1 एप्रिल 2012 ते 31 मार्च 2013 या कालावधीत शासनाच्या वेगवेगळ्या विभागांतर्गत संस्था, उपक्रमांनी घेतलेल्या कर्ज, कर्जरोखे व त्यावरील व्याजास देण्यात आलेल्या हमीविषयीचे विवरणपत्र सभागृहासमोर ठेवतो.

उप सभापती : विवरणपत्र सभागृहासमोर ठेवण्यात आले आहे.

..2..

सन्माननीय सदस्य श्री. दिवाकर रावते यांचे निलंबन मागे घेण्यासंबंधी

श्री. विनोद तावडे : सभापती महोदय, विरोधी पक्षनेत्यांची सूचना मी नेहमी मान्य करतो असे सभागृहाचे नेते श्री अजित दादा पवार यांनी मघाशी सांगितले. सन्माननीय सदस्य श्री. दिवाकर रावते यांचे निलंबन मागे घेण्यासंबंधी सरकार काय विचार करीत आहे यासंबंधी आम्ही काल पासून या सदनामध्ये विचारणा करीत आहोत. सत्ताधारी पक्षाची सभागृहामध्ये कामकाज करण्याची तयारी आहे. ओला दुष्काळ, सुका दुष्काळ, सिंचन या मुद्यावर दोन्ही बाजूकडून चर्चा करण्याची तयारी आहे. आता अधिवेशनाचे दोन दिवस उरलेले आहेत. आमचे म्हणणे मान्य करतो असे सभागृहाच्या नेत्यांनी सांगिलेले आहे. तेव्हा त्याबाबतीत त्यांनी स्पष्टीकरण करावे. जनतेच्या हिताच्या दृष्टीने सभागृहाचे कामकाज पुढे नेले पाहिजे. प्रश्नोत्तराच्या तासानंतर निलंबनाच्या संदर्भात खुलासा केला जाईल असे आम्हाला काल सांगितलेले होते. तेव्हा त्याबाबत सभागृहाच्या नेत्यांनी आम्हाला माहिती द्यावी अशी माझी त्यांना विनंती आहे.

श्री. अजित पवार : सन्माननीय विरोधी पक्षनेते श्री. विनोद तावडे यांनी आज पुन्हा एक मुद्दा उपस्थित केलेला आहे. मी सभागृहाच्या ही गोष्ट लक्षात आणून देऊ इच्छितो की, कोणावर अन्याय व्हावा, कोणाला कारण नसताना निलंबित करावे अशा प्रकारची राज्य सरकारची भूमिका अजिबात नाही. माननीय विरोधी पक्षनेत्यांनी जी विनंती केलेली आहे त्याबाबतीत आघाडी सरकार निश्चितपणे योग्य वेळी सकारात्मकच निर्णय घेईल.

उप सभापती : विरोधी पक्षाच्या सर्व सन्माननीय सदस्यांनी कृपा करुन आपापल्या जागेवर बसावे.

(विरोधी पक्षाचे सन्माननीय सदस्य आपापल्या जागेवर बसतात.)

श्री. रामदास कदम : सभापती महोदय, सभागृहाचे नेते माननीय उप मुख्यमंत्री श्री. अजित दादा पवार यांनी चांगली भूमिका घेतलेली आहे. योग्य वेळी सकारात्मक भूमिका घेतली जाईल असे त्यांनी सांगितले. ही योग्य वेळ कधी येणार आहे ? विधानसभेमध्ये माननीय मुख्यमंत्र्यांनी सांगितले की, उद्या आम्ही सकारात्मक भूमिका घेऊ. तेव्हा ही सकारात्मक भूमिका कधी घेण्यात येणार आहे ? ती एक तासानंतर घेण्यात येणार आहे की उद्या सकाळी घेण्यात येणार आहे यासंबंधीचा खुलासा माननीय सभागृहाच्या नेत्यांनी केला तर केला तर मी त्यांचा आभारी राहीन.

...नंतर श्री. गिते...

श्री.रामदास कदम ...

सभापती महोदय, आपण म्हणालात की, खाली बसल्यानंतर सन्मान कमी होतो. विरोधी पक्षाच्या सदस्यांना सभागृहाच्या वेलमध्ये बसण्याची हौस नाही. विरोधी पक्षाचा सन्मान शासनाने ठेवला पाहिजे. सभापती महोदय, जसे आपणाला दुःख होत आहे, तसे दुःख शासनाला देखील झाले पाहिजे.

उप सभापती : सन्माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांनी माननीय उप मुख्यमंत्री महोदयांना प्रश्न विचारला. त्या प्रश्नाच्या बाबतीत त्यांनी उभे राहून उत्तर दिलेले आहे की, योग्य वेळी सकारात्मक निर्णय घेतला जाईल. ही योग्य वेळ लवकरच येईल असे आपण सगळ्यांनी मिळून विचार करू या.

पृ.शी./मु.शी. : कागदपत्रे सभागृहासमोर ठेवणे

श्री.संजय सावकारे (सामाजिक न्याय राज्यमंत्री) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने "महाराष्ट्र राज्य इतर मागासवर्गीय वित्त आणि विकास महामंडळ मर्यादितचा सन 2011- 2012 या वर्षाचा वार्षिक अहवाल" सभागृहासमोर ठेवतो.

उप सभापती : वार्षिक अहवाल सभागृहासमोर ठेवण्यात आला आहे.

श्री.संजय सावकारे : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने "शामराव पेजे कोकण इतर मागासवर्ग आर्थिक विकास महामंडळ मर्यादित चा सन 2010-2011 व 2011-2012 या वर्षाचा वार्षिक अहवाल सभागृहासमोर ठेवतो.

उप सभापती : वार्षिक अहवाल सभागृहासमोर ठेवण्यात आले आहेत.

श्री.राजेंद्र मुळक (जलसंपदा (कृष्णा खोरे पाटबंधारे महामंडळ वगळून) राज्यमंत्री : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने "महाराष्ट्र जलसंपत्ती नियमन प्राधिकरण, मुंबई यांचा सन 2011-2012 या वर्षाचा वार्षिक लेखा अहवाल" सभागृहासमोर ठेवतो.

उप सभापती : वार्षिक लेखा अहवाल सभागृहासमोर ठेवण्यात आला आहे.

श्री.राजेंद्र मुळक : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने "महाराष्ट्र जलसंपत्ती नियमन प्राधिकरण, मुंबई यांचा सन 2011-2012 या वर्षाचा अलग लेखा परीक्षा अहवाल" सभागृहासमोर ठेवतो.

उप सभापती : लेखा परीक्षा अहवाल सभागृहासमोर ठेवण्यात आला आहे.

श्री.राजेंद्र मुळक : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने " कोकण पाटबंधारे विकास महामंडळ, ठाणे यांचा सन 2011-2012 या वर्षाचा वार्षिक वित्तीय अहवाल" सभागृहासमोर ठेवतो.

उप सभापती : वार्षिक वित्तीय अहवाल सभागृहासमोर ठेवण्यात आला आहे.

श्री. डी.पी.सावंत (उच्च व तंत्र शिक्षण राज्यमंत्री) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने "उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ,जळगांव यांचा सन 2009-2010 या वर्षाचा विसावा वार्षिक अहवाल सभागृहासमोर ठेवतो.

उप सभापती : वार्षिक अहवाल सभागृहासमोर ठेवण्यात आला आहे.

श्री.रमेश शेंडगे : सभापती महोदय, या महामंडळाचे आणि माथाडी बोर्डाचे 2011-2012 या वर्षाचे वार्षिक लेखा अहवाल सभागृहात सादर व्हावयास लागले आहेत. पूर्वी दहा-दहा वर्षे अहवाल सभागृहासमोर येत नव्हते. प्रत्येक अहवाल ठेवताना मी त्याचा पाठपुरावा केला आणि त्या बाबतीत आपण निर्देश दिले आणि 2011-2012 या वर्षाचे अहवाल सभागृहात सादर होत आहेत. म्हणून मी आपले अभिनंदन करण्यासाठी उभा राहिलो होतो.

उप सभापती : ठीक आहे. मी या ठिकाणी एक निर्णय देतो आहे.

शोकप्रस्तावाच्या वेळी भावना व्यक्त करताना राज्यमंत्री प्रा.फौजिया खान**यांनी केलेल्या विधानाबाबत घेतलेल्या आक्षेपाच्या संदर्भात माननीय****सभापतींचा निर्णय**

उप सभापती : सन्माननीय सदस्य श्री.दिवाकर रावते यांनी दिनांक 16 जुलै, 2013 रोजी औचित्याच्या मुद्द्याद्वारे राज्यमंत्री श्रीमती फौजिया खान यांनी दिनांक 15 जुलै, 2013 रोजी शोक प्रस्तावावर आपल्या भावना व्यक्त करताना केलेल्या काही विधानांचा उल्लेख करून त्यावर आक्षेप घेतला होता. त्यात विशेषतः "भाषावाद आणि प्रांतवाद हे देशाच्या ऐक्याला हानिकारक आहेत" या वाक्यावर जोरदार आक्षेप व्यक्त करण्यात आला.

यावर सभागृहात सन्माननीय सदस्य श्री.रामदास कदम, माननीय विरोधी पक्ष नेते श्री. विनोद तावडे, सन्माननीय सदस्या डॉ.नीलम गोन्हे यांनी देखील आग्रही भूमिका मांडली. तसेच, राज्यमंत्री फौजिया खान यांची आक्षेपार्ह विधाने सभागृहाच्या कार्यवाहीतून काढून टाकावी अशी मागणी केली.

त्यानंतर माननीय सभागृह नेते श्री.अजित पवार यांनी देखील विनंती केली की, माननीय राज्यमंत्री महोदयांची वक्तव्ये तपासून पहावीत. त्यात अयोग्य काही असेल तर आपल्याला पुढील निर्णय घेता येईल. तसेच सभागृहाचे कामकाज व्यवस्थित चालण्याच्या दृष्टीने आम्ही सकारात्मक भूमिका घेऊ असेही त्यांनी पुढे नमूद केले.

या सर्व भूमिका व सदस्यांचे आग्रह लक्षात घेऊन त्यावेळी पीठासनावर असलेले माननीय उप सभापती महोदयांनी सर्व बाबी तपासून याबाबत एक-दोन दिवसात निर्णय घेऊन सभागृहाला अवगत केले जाईल असे जाहीर केले.

या संदर्भात मी संबंधित कार्यवृत्ते तपासली आहेत.

यानंतर श्री. भोगले....

उप सभापती.....

दिनांक 15 जुलै, 2013 रोजी शोक प्रस्तावावर आपल्या भावना व्यक्त करताना राज्यमंत्री श्रीमती फौजिया खान यांनी उत्तराखंडमध्ये नैसर्गिक आपत्तीमध्ये मृत्युमुखी पडलेल्या यात्रेकरु व शहीद जवान यांच्या प्रती सर्वप्रथम शोक व्यक्त केला. त्यानंतर परभणी जिल्हयातील जी कुटुंबे उत्तराखंडमध्ये जाऊन परत आली त्या कुटुंबांना राज्यमंत्री महोदया भेटण्यासाठी त्यांच्या घरी गेल्या असता त्या कुटुंबीयांनी त्यांच्याजवळ व्यक्त केलेले काही अनुभव त्यांनी सभागृहात सांगताना पुढील विधान केले :-

"जेव्हा हेलिकॉप्टरची मदत घेण्यात येत होती त्यावेळी असे सांगण्यात येत होते की महाराष्ट्रामध्ये जातीयवाद आणि प्रांतवाद असल्यामुळे त्या राज्यातील लोकांना लवकर घेऊ नये."

शेवटी त्यांच्या भाषणाच्या समारोपाच्या वेळी त्यांनी "भाषावाद आणि प्रांतवाद हे देशाच्या ऐक्याला हानीकारक आहेत" हे विधान केले असल्याचे दिसून येते. परंतु या विधानाच्या पूर्वी आणि नंतर त्यांनी जी विधाने केली ती देखील प्रस्तुत ठिकाणी विचारात घेणे अत्यावश्यक आहे. ती विधाने मी सभागृहाच्या निदर्शनास आणतो.

"या घटनेत मनुष्यामधली वाईट प्रवृत्ती दिसून आली आहे. त्याचबरोबर मानवतेचे, शौर्याचे आणि बंधुत्वाचे दर्शनही आपल्याला या निमित्ताने घडलेले आहे. अनेक मुस्लीम संघटनांनी पैसे जमा करुन उत्तराखंडातील प्रलयात मरण पावलेल्या लोकांच्या नातेवाईकांना आर्थिक मदत पाठविलेली आहे. आपल्या देशाच्या एकात्मतेच्या दृष्टीने हे महत्वाचे आहे.

"या निमित्ताने मला असे सांगावेसे वाटते की, बंधुत्व आणि प्रेम यापेक्षा दुसरे काहीही श्रेष्ठ नाही. भाषावाद आणि प्रांतवाद हे देशाच्या एकतेला हानीकारक आहेत. उत्तराखंडातील प्रलयंकारी नैसर्गिक आपत्तीतून आपण अनेक धडे घेतले पाहिजेत."

दिनांक 16 जुलै, 2013 रोजी औचित्याच्या मुद्याद्वारे ही बाब उपस्थित करताना सन्माननीय सदस्य श्री.दिवाकर रावते यांनी पुढीलप्रमाणे विधाने केली आहेत :-

"सभापती महोदय, दुसऱ्याला जातीयवादी ठरवित असताना माझ्यातील मुस्लीम जातीयवाद गप्प बसू देण्यास तयार नाही म्हणून माननीय मंत्री महोदयांनी या सदनात असे सांगितले की, अनेक मुस्लीम संघटनांनी या संदर्भात पैसे जमा करुन मदत केलेली आहे."

..2..

उप सभापती.....

"माझ्या मुस्लीम बांधवांनी मदत केली हे सांगण्यासाठी जेव्हा मुस्लीम मंत्री उभा राहतो तेव्हा तो जातीयवाद नसतो."

"पण माननीय मंत्री महोदयांनी पुन्हा या सभागृहामध्ये अकलेचे तारे तोडून सभागृहाचा अवमान करण्याचा प्रयत्न केला. त्यांनी पुढे असे म्हटले की, भाषावाद आणि प्रांतवाद हे देशाच्या ऐक्याला हानीकारक आहेत."

"या सदनमध्ये येऊन महाराष्ट्राला अशाप्रकारे हिणवण्याचे काम एका माननीय मंत्र्यांकडून होणार असेल तर त्यांना महाराष्ट्राच्या मंत्रीपदावर बसण्याचा अधिकार नाही.

मी वर नमूद केलेली सर्व विधाने विचारात घेता सन्माननीय सदस्य श्री.दिवाकर रावते यांनी त्यांच्या विधानात व्यक्त केलेला जातीयवादाचा भाव राज्यमंत्री महोदयांच्या वक्तव्यामध्ये आढळत नाही. "...बंधुत्व आणि प्रेम यापेक्षा दुसरे काहीही श्रेष्ठ नाही. भाषावाद आणि प्रांतवाद हे देशाच्या एकतेला हानीकारक आहेत." हे विधान, राज्यमंत्री महोदयांनी त्यांना भेटलेल्या लोकांनी जे अनुभव सांगितले, त्या अनुषंगाने केले असल्याचे दिसून येते.

हे लक्षात घेता मा.मंत्री महोदयांना जातीयवादी ठरविणे, व्यक्तीगत आरोप करणे हे योग्य नाही. सभागृहाची त्यांनी माफी मागावी अशी मागणी करणे हेही संयुक्तिक नाही. म्हणून याबाबत सभागृहाची माफी मागण्याची यत्किंचितही गरज नाही, या निष्कर्षाप्रत मी आलो आहे.

आपल्या सर्वांची भूमिका एकच आहे, आणि ती म्हणजे सभागृहाची प्रतिष्ठा राखली गेली पाहिजे.

..3...

पृ. शी./ मु.शी. : गोकूळ दूध संघामार्फत पशुखाद्याच्या
भावामध्ये केलेली भरमसाठ दरवाढ याबाबत
श्री.जयंत प्र.पाटील, वि. प. स. यांनी दिलेली
नियम 93 अन्वये सूचना

श्री.संजय सावकारे (पशुसंवर्धन राज्यमंत्री) : सभापती महोदय, नियम 93 अन्वये दिलेल्या
सूचनेला अनुलक्षून, आपण निदेश दिल्याप्रमाणे मला निवेदन करावयाचे आहे. निवेदनाच्या प्रती
सन्माननीय सदस्यांना अगोदरच वितरित केलेल्या असल्याने मी निवेदन क्रमांक 2 सभागृहाच्या
पटलावर ठेवतो.

उप सभापती : निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आले आहे.

निवेदन

(प्रेस : येथे सोबतचे निवेदन छपावे)

नंतर 2इ.1.....

असुधारित प्रत / प्रारूपित आहे

श्री. जयंत प्र.पाटील : सभापती महोदय, कोल्हापूर येथील गोकुळ दूध संस्था चांगल्या प्रकारे काम करित आहे. परंतु या ठिकाणी पशुखाद्याची जी विक्री होते त्यामध्ये मोठया प्रमाणात नफा कमावला जातो आहे. खाद्यासाठी लागणारे साहित्य जास्त दराने घेतले जाते. त्यामुळे बाजार भावाप्रमाणे सर्व यंत्रणेची चौकशी केली जाणार आहे काय ? गोकुळ दूध संस्थेमध्ये भरमसाठ नफा कमविला जातो त्याची सखोल चौकशी करण्याची मागणी मी या निमित्ताने करु इच्छितो.

श्री. संजय सावकारे : सभापती महोदय, दुग्ध व्यवसाय विकास आयुक्तांना वस्तुस्थिती तपासण्याचे निर्देश देण्यात आलेले आहेत.

..2..

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

पृ. शी./ मु.शी. :विकासक व मुद्रांक जिल्हाधिकारी यांनी संगनमत करुन शासनाचा कोटयावधी रुपयांचा महसूल बुडविणे याबाबत सर्वश्री विनोद तावडे,अॅड. आशिष शेलार, श्री. चंद्रकांत पाटील, श्री. रामनाथ मोते, वि. प. स. यांनी दिलेली नियम 93 अन्वये सूचना

श्री. बाळासाहेब थोरात (महसूल मंत्री) : सभापती महोदय, नियम 93 अन्वये दिलेल्या सूचनेला अनुलक्षून, आपण निदेश दिल्याप्रमाणे मला निवेदन करावयाचे आहे. निवेदनाच्या प्रती सन्माननीय सदस्यांना अगोदरच वितरित केलेल्या असल्याने मी निवेदन क्रमांक 4 सभागृहाच्या पटलावर ठेवतो.

उप सभापती : निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आले आहे.

निवेदन

(प्रेस : येथे सोबतचे निवेदन छपावे)

... 3...

श्री. विनोद तावडे : सभापती महोदय, या प्रकरणात शासनाचे रु.14,65,32,035/- नुकसान झाल्याचे नोंदणी महानिरीक्षकांनी मान्य केलेले आहे. असंख्य प्रकरणात मुद्रांक बुडवून शासनाचे नुकसान झालेले आहे. त्यामुळे मुद्रांक विभागाकडे अंतर्गत लेखा परीक्षणाची समिती गठीत करून राज्यातील अशा स्वरूपाच्या प्रकरणाची पडताळणी करण्याची आवश्यकता आहे. जेथे महसूल चुकवला गेला आहे अशा प्रकरणामध्ये व्याजासह मुद्रांक शुल्क आकारावे तसेच ज्या अधिकाऱ्यांनी कसूर केलेली आहे अशा अधिकाऱ्यांची चौकशी सुरु केली जाणार आहे काय ?

श्री. बाळासाहेब थोरात : सभापती महोदय, या प्रकरणामध्ये मोठ्या प्रमाणात अफरातफर झालेली आहे असे सकृतदर्शनी दिसून आलेले आहे. या प्रकरणाची चौकशी आयजीआर यांच्या नेतृत्वाखाली अॅडज्युडीकेशन केले जाणार आहे. सदर काम एक महिन्यात पूर्ण केले जाईल. यामध्ये ज्या गोष्टी आढळून आलेल्या आहेत त्या पाहता संबंधित ज्या अधिकाऱ्याने पहिले अॅडज्युडीकेशन केलेले आहे त्यांच्यावर कारवाई तर केलीच जाईल परंतु मात्र तर मत असे आहे की, त्यांच्यावर निलंबनाची कारवाई कदाचित कमी असेल निलंबनापेक्षाही जादा कारवाई करता येईल काय हे तपासले जाईल. अशा प्रकारची अनेक प्रकरणे येत आहेत असे सन्माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांनी सांगितले आहे. 1992 सालापासून ही पध्दत सुरु झालेली असून त्या पध्दतीने रेडीरेकनर ठरविले जाते व 1 जानेवारीनंतर त्यामध्ये कोणताही बदल करणे शक्य नसते. त्यामुळे यासंदर्भात सचिवांच्या अध्यक्षतेखाली एक समिती नेमलेली आहे. या पध्दतीमध्ये ज्या त्रुटी आढळल्या आहेत त्यासंदर्भात 20 वर्षांनंतर काय बदल केले पाहिजे याबाबतही समिती विचार करित असून त्यांचा अहवालही शासनाला एक महिन्यात प्राप्त होणार असून त्या प्रमाणे पुढील काळात त्या प्रमाणे बदल केले जातील. अशी प्रकरणे पुढे आली तर चौकशी केली जाईल असे मी सांगितलेले. यामध्ये स्वतः आयजीआर चौकशी करतील आणि योग्य ती कारवाई करतील एवढे मी या निमित्ताने सांगू इच्छितो.

पृ. शी./ मु.शी. :एलबीटीला व्यापाऱ्यांचा विरोध असतांनाही मुंबई वगळता सर्व पालिकांमध्ये एलबीटी कर प्रणाली लागू करणे याबाबत डॉ. नीलम गोऱ्हे,वि. प. स. यांनी दिलेली नियम 93 अन्वये सूचना

श्री. उदय सामंत (नगरविकास राज्य मंत्री) : सभापती महोदय, नियम 93 अन्वये दिलेल्या सूचनेला अनुलक्षण, आपण निदेश दिल्याप्रमाणे मला निवेदन करावयाचे आहे. निवेदनाच्या प्रती सन्माननीय सदस्यांना अगोदरच वितरित केलेल्या असल्याने मी निवेदन क्रमांक 5 सभागृहाच्या पटलावर ठेवतो.

उप सभापती : निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आले आहे.

निवेदन

(प्रेस : येथे सोबतचे निवेदन छपावे)

...5 ...

डॉ. नीलम गोन्हे : सभापती महोदय, महाराष्ट्रातील सामान्य जनतेच्या दृष्टीने एलबीटीचा विषय अतिशय महत्वाचा आहे. मधील काळात व्यापाऱ्यांनी एलबीटीला विरोध करून संप पुकारला होता त्यामध्ये जनतेचे अतोनात हाल झाले होते. आता पुढील महिना श्रावणाचा असून त्यामध्ये गणपती उत्सव येणार आहे. या अधिवेशनामध्ये एलबीटीच्या संदर्भात व्यापाऱ्यांनी मोर्चाचा इशारा दिला होता तसेच त्यांनी ठिकठिकाणी निदर्शनेही केली होती. या संदर्भात माझे दोन प्रश्न आहेत. उत्तरामध्ये म्हटले आहे की, "10 महानगरपालिकांमध्ये वस्तुचे वर्गीकरण समान करण्यात आले असून कर माफ असलेल्या 59 वस्तु निश्चित करण्यात आल्या आहेत. त्यामध्ये प्रामुख्याने जीवनावश्यक वस्तुंचा समावेश आहे." खरे म्हणजे कर माफ आलेल्या वस्तू अगोदरच जाहीर करण्यात आलेल्या असतात. पुणे आणि चिंचवड येथे वस्तुंचे समान दर लावण्यात आलेले आहेत काय ?

यानंतर श्री. भारवि....

डॉ.नीलम गोन्हे....

कारण सर्व व्यापाऱ्यांची ती मागणी होती. पुण्यात आणि पिंपरी-चिंचवड येथे वेगवेगळे दर आहेत. त्यामुळेच पुणे-पिंपरी येथून मोठ्या प्रमाणावर आंदोलन उभे राहिले. तेव्हा यासंबंधातील नेमकी वस्तुस्थिती काय आहे असा माझा पहिला प्रश्न आहे. तसेच, मुंबई महानगरपालिकेत एलबीटी लागू न करण्याचा आपण धोरणात्मक निर्णय घेतला आहे काय, असा माझा दुसरा प्रश्न आहे.

श्री.उदय सामंत : सभापती महोदय, एलबीटीमुळे कुठल्याही महानगरपालिकेची आर्थिक घडी विस्कटणार नाही याची दक्षता शासनाने घेतलेली आहे. पुणे आणि पिंपरी येथे जीवनावश्यक आणि शैक्षणिक वस्तूंचे ही कर प्रणाली लागू केलेली नाही. दर फायनल निर्णय करण्याचा निर्णय त्या त्या महानगरपालिकेने घेतलेला आहे. मुंबई महानगरपालिकेच्या क्षेत्रात एलबीटी लागू करण्यासंबंधीचा विषय आहे. सध्या मुंबई सोडून संपूर्ण महाराष्ट्रातील महानगरपालिकांमध्ये आपण एलबीटी लागू केला आहे. मुंबईला देखील एलबीटी लागू करण्याचे प्रस्तावित आहे. मुंबई महानगरपालिका अधिनियमामध्ये बदल केल्यानंतर एलबीटी लागू होणार आहे.

.....

...2

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

विशेष उल्लेख

पृ. शी./मु. शी. : राजभाषा मराठीचा विकास करणे याबाबत श्री.विनोद तावडे, वि. प. स. यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना

श्री.विनोद तावडे (विरोधी पक्ष नेता) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखाची सूचना मांडतो.

एखादी गोष्ट काळाच्या ओघात टिकवायची असेल तर बदलत्या काळासोबत त्या गोष्टीची उपयुक्तता कायम राखणे व तिचा विकास करत राहणे गरजेचे असते. राजभाषा मराठी टिकवायची असेल तर विज्ञान, तंत्रज्ञान, वैद्यक आदी व्यवहार क्षेत्रात मराठीचा वापर वाढवावा लागेल व ती अधिकाधिक विकसित करावी लागेल. केवळ साहित्य विकास एवढ्याच मर्यादित अर्थाने याकडे पाहिले जाऊ नये. प्रशासन, न्यायदान, प्रसारमाध्यमे, व्यापार यादी यंत्रणामधील मराठीचा वापर वाढवा यासाठी ती अधिक लोकाभिमुख करावी लागेल. भाषा समृद्धीसाठी भाषांतरे, नव्या शब्दांचा स्वीकार, प्रतिशब्दांची निर्मिती आदी कार्ये जोमाने हाती घ्यावी लागतील. अन्य राज्यात व परदेशांत मराठी भाषिकांसाठी विविध उपक्रम हाती घ्यावे लागतील.

सध्या अस्तित्वात असलेला मराठी भाषा विभाग माननीय मुख्यमंत्र्यांच्या अधिपत्याखाली असणे स्वागतार्ह आहे. परंतु, मुख्यमंत्र्यांची कार्यबहुलता लक्षात घेता या विभागास राज्यमंत्री व स्वतंत्र कार्यभार असलेला सचिव असणे आवश्यक आहे. शासनाने यासंबंधात मराठी अभ्यास केंद्रांकडून मागवलेल्या प्रस्तावाच्या आधारे मराठी भाषा विभागाची पुनर्रचना करून सर्व भाषाविषयक यंत्रणा एका छत्राखाली आणून त्यांच्या कार्यात सुसूत्रता आणावी व मराठी भाषेच्या विकासाच्या दीर्घकालीन नियोजनासाठी संस्थात्मक यंत्रणा उभारावी अशी विनंती मी या विशेष उल्लेखाद्वारे करीत आहे.

परवाच डॉ.दीपक पवार यांनी श्वेतपत्रिका प्रकाशित केली आहे. त्यात याचा सविस्तर उल्लेख आहे. त्या अर्थाने शासन या सर्वांचा विचार करेल अशी अपेक्षा मी या विशेष उल्लेखाद्वारे करीत आहे.

.....

उप सभापती : ज्या सन्माननीय सदस्यांची नावे विशेष उल्लेख सूचनांच्या यादीमध्ये नाहीत त्यांना मी येथे विशेष उल्लेखाच्या सूचना मांडण्यास अनुमती देणार नाही. त्यामुळे मला कोणीही विशेष उल्लेख मांडण्यास अनुमती देण्यासंबंधातील विनंती करू नये.

पृ. शी./मु. शी. : आदर्श सहकारी गृहनिर्माण संस्थेचा एटीआर सदनाला सादर करणे याबाबत अॅड.आशिष शेलार, वि. प. स. यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना

अॅड.आशिष शेलार (विधान सभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखाची सूचना मांडतो. सभागृहामध्ये माननीय उप मुख्यमंत्री श्री.अजित पवार उपस्थित असल्याने मी त्यांचे देखील या विशेष उल्लेख सूचनेकडे लक्ष वेधत आहे.

सभापती महोदय, आदर्श सहकारी गृहनिर्माण संस्थेमध्ये घोटाळा झाला आहे. त्यासंबंधी न्या.पाटील आयोगाने आपला अहवाल शासनाला सादर केला आहे. न्या.पाटील आयोगाने 13 शिफारशी केल्या असून 4 शिफारशीबाबत सरकारमध्ये मतभेद आहेत असे माननीय उप मुख्यमंत्री श्री.अजित पवार यांचे स्टेटमेंट मी वर्तमानपत्रात वाचले. बेस्टचा प्लॉट यासाठी दिला जाऊ शकतो काय, याबाबत मतभेद असल्याचे मी वर्तमानपत्रात वाचले. बेस्टचा एफएसआय आदर्श सहकारी गृहनिर्माण संस्थेला देता येतो काय, यासंबंधी देखील सरकारमध्ये मतभेद असल्याचे लक्षात आले आहे. कोणत्या व्यक्ती सदस्य होऊ शकतात यासंबंधी तत्कालीन जिल्हाधिकाऱ्यांचे वेगळे मत होते. शिफारशीमध्ये वेगळे मत आहे. सरकारमध्ये मतभेद आहेत हे वर्तमानपत्रात आले आहे. सीआरझेडच्या बाबतीत देखील मतभेद आहे असे वर्तमानपत्रात आले होते. अशा या आदर्श सहकारी गृहनिर्माण संस्थेचा एटीआर हा कायदानुसार इन्क्वायरी ऑफ कमिशन अॅक्टच्या सेक्शन 3 अनुसार 6 महिन्यांच्या आत सदना समोर येणे आवश्यक आहे. त्या विषयाकडे मी शासनाचे लक्ष वेधू इच्छितो. यामध्ये माननीय उप मुख्यमंत्री श्री.अजित पवार यांनी मार्गदर्शन केले तर बरे होईल असे मला वाटते.

.....

पृ. शी./मु. शी. : शिक्षक व विद्यार्थी यांना आधार कार्ड मिळण्याबाबत
श्री.जयंत प्र.पाटील, वि. प. स. यांनी दिलेली विशेष
उल्लेखाची सूचना

श्री.जयंत प्र.पाटील (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने
पुढील विशेष उल्लेखाची सूचना मांडतो.

सभापती महोदय, रायगड, मुंबई व ठाणे जिल्ह्यातील शिक्षक आणि विद्यार्थ्यांना शाळे मार्फत
आधारकार्ड देण्याची योजना मुदत संपूनही 100 टक्के अंमलात आलेली नाही. 31 मे 2013 पर्यंत
अनुदानित शाळांमधील सर्व शिक्षक आणि विद्यार्थ्यांचे आधारकार्ड काढण्यात येणार होते. परंतु,
अद्यापपर्यंत आधारकार्ड काढण्यात आलेले नाहीत.

रायगड जिल्ह्यातील 9206 शिक्षकांची व 4,62,279 विद्यार्थ्यांची आधारकार्ड मिळालेलीच
नाहीत. तसेच मुंबई शहरातील 9476 शिक्षक व 4,51,946 विद्यार्थी, बृहन्मुंबई मधील 423 शिक्षक व
1,77,544 विद्यार्थी....

यानंतर श्री.अजित....

31-07-2013

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

GG-1

AJIT/ KTG/ D/

पूर्वी श्री.भारवि..

13:35

श्री.जयंत प्र.पाटील.....

तसेच ठाणे जिल्ह्यातील 14 हजार 137 शिक्षक व 18 लाख 42 हजार 917 विद्यार्थ्यांचे आधार कार्डस मिळालेली नसल्यामुळे शिक्षक, पालक व विद्यार्थ्यांमध्ये असंतोषाचे वातावरण निर्माण झाले आहे.

सबब, आधारकार्डापासून वंचित राहिलेल्या शिक्षक व विद्यार्थ्यांना आधारकार्डस मिळावीत यासाठी मी या विशेष उल्लेखाद्वारे शासनाचे लक्ष वेधीत आहे.

..2..

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

पृ. शी./मु. शी. :सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील रस्त्यांवरील खड्डे बुजविणे तसेच एस.टी.च्या फेऱ्या पुनः सुरु करणे या बाबत श्री. विनायक राऊत, वि. प. स. यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना

श्री. विनायक राऊत (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखाची सूचना मांडतो.

सध्या पावसाळ्याच्या दिवसांमध्ये सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील जवळपास 101 मार्गावरच्या एस.टी.च्या फेऱ्या रस्त्यातील खड्ड्यांमुळे बंद करण्याचा निर्णय एस.टी.महामंडळाने घेतला आहे. जिल्ह्यातील मालवण, वेंगुर्ला, विजयदुर्ग, देवगड, कुडाळ, कणकवली, सावंतवाडी इत्यादी ठिकाणच्या अनेक एस.टी.डेपोच्या गाड्या खड्ड्यांमुळे बंद करण्यात आल्या आहेत. खड्ड्यांमुळे डिझेल जास्त लागून एस.टी.ला तोटा होत आहे. तसेच खड्ड्यांमुळे बसच्या खालच्या बाजूची सिंग्रिंग वरचेवर तुटल्यामुळे, टायरची झीज होत असल्यामुळे एस.टी.महामंडळाला आर्थिक भुर्दंड पडत आहे. सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील एस.टी.फेऱ्या बंद केल्यामुळे स्थानिक जनतेला वाहतुकीच्या दृष्टीने अडचणी होत आहेत. तरी सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील रस्त्यांवरील सर्व खड्डे बुजविण्याचे तसेच एस.टी.फेऱ्या पुनः नव्याने सुरु करण्याची कार्यवाही एस.टी.महामंडळाने करावी अशी मी या विशेष उल्लेखाद्वारा शासनास विनंती करित आहे.

सभापती महोदय, मागील पंधरा दिवसांमध्ये सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील अनेक भागांतील एस.टी.फेऱ्या बंद झाल्यामुळे विद्यार्थ्यांना शाळेत जाता आले नाही. आता श्रावण महिना सुरु होत आहे आणि त्या महिन्यामध्ये अनेक सण येतात. तसेच गणेशोत्सव सण देखील तोंडावर आला आहे. कोकणातील घराघरांत गणेशोत्सव मोठ्या प्रमाणावर साजरा होत असतो. कोकणात येणाऱ्या गणेश भक्तांना रस्त्यांवरील खड्ड्यांमुळे मोठ्या प्रमाणावर त्रास होणार आहे. तेव्हा रस्त्यांवरील खड्डे बुजविण्यात यावेत तसेच 101 मार्गावरच्या एस.टी.च्या फेऱ्या तातडीने सुरु कराव्यात अशी विनंती आहे.

..3..

पृ. शी./मु. शी. : पशुविमा योजनेची माहिती शेतकऱ्यांपर्यंत पोहोचविणे याबाबत अॅड.जयदेव गायकवाड,वि.प.स. यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना

अॅड.जयदेव गायकवाड (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखाची सूचना मांडतो.

सन 2005-2006 मध्ये केंद्र शासनामार्फत दूध उत्पादनासाठी सक्षम गाई आणि म्हशीच्या संरक्षणासाठी पशुविमा योजना प्रायोगिक स्वरूपात राबविण्यात आली. सद्यःस्थितीत राज्यातील 18 जिल्ह्यांत सदर योजना राबविली जाते. मात्र केंद्र शासनाच्या सदर योजनेला अत्यल्प प्रतिसाद मिळत आहे. काही जिल्ह्यात या योजनेची मागणी होत असताना सदर योजनेला प्रतिसाद मिळावा म्हणून सदर योजनेची माहिती शेतकऱ्यांकडे पोहोचावी याबाबत कार्यवाही करण्याची आवश्यकता आहे. सदर योजनेची माहिती प्रसार माध्यमार्फत जनतेला द्यावी व सदर योजना सर्वच जिल्ह्यांत राबविण्यात यावी, अशी विनंती मी या विशेष उल्लेखाद्वारे शासनास करीत आहे.

पृ. शी./मु. शी. : नाबार्ड बँकेने 25 टक्के हिस्सा शेतकऱ्यांच्या खात्यात जमा न केल्यामुळे शेतकऱ्यांची होत असलेली फसवणूक या बाबत श्रीमती शोभा फडणवीस, वि. प. स. यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना

श्रीमती शोभा फडणवीस (विधानसभेने निवडलेल्या) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखाची सूचना मांडते.

चंद्रपूर जिल्ह्यातील मूल तालुक्यामध्ये शेतकऱ्यांची होत असलेली फसवणूक लक्षात येणे, शेतकरी हा शेतीपूरक व्यवसाय करताना नाबार्ड बँकेमार्फत कर्ज उचलत असणे, यामध्ये 25 टक्के अनुदान दिले जाणे, शेतकऱ्यांना शेतीपूरक व्यवसाय म्हणजे दुग्ध व्यवसाय, शेतीपालन, कुक्कुटपालन, जोड व्यवसाय चालवत असणे, पण मागील दोन वर्षांपासून शेतकऱ्यांना या व्यवसायाकरिता उचलेल्या कर्जावर नाबार्ड बँकेने आपला 25 टक्के अनुदानाचा हिस्सा त्यांच्या खात्यात जमा न करणे त्यामुळे शेतकऱ्यांची फसवणूक केली जात असणे, त्यासोबत शेतकऱ्यांना पूर्ण व्याजाचा भुर्दंड सहन करावा लागणे, यासाठी शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही याकडे शासनाचे लक्ष वेधण्याकरिता मी विशेष उल्लेखाची सूचना देत आहे.

यानंतर श्री.बोर्डे...

पृ. शी./मु. शी.: पुणे शहरातील वाडे पडून मालक/भाडेकरू यांचे होत असलेले मृत्यू, यास प्रतिबंध घालण्यासाठी पुण्यात घरदुरुस्ती मंडळ स्थापन करण्याची होत असलेली मागणी, या बाबत श्री.अनिल भोसले, वि. प. स. यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना

श्री.अनिल भोसले (पुणे स्थानिक प्राधिकारी संस्था) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखाची सूचना मांडतो.

पुणे शहरात मोठ्या प्रमाणात वाडे संस्कृती असून, सन 2008 मध्ये महापालिकेने केलेल्या सर्वेक्षणात सुमारे 1186 वाडे हे धोकादायक असल्याचे उघडकीस येणे, सदर वाड्याचे मालक आणि भाडेकरू या दोघांमधील समन्वयाचा अभाव तसेच काही वाडे हे पुणे शहराच्या नगर रचनेत अडथळा करणारे तर काही वाडे अतिक्रमण करून बांधलेले असल्याने सदर वाड्याच्या बांधकामास महापालिकेकडून येत असलेल्या अडचणी, परिणामी वाड्यात वास्तव्य करीत असलेले मालक/भाडेकरू यांचे वाडे पडून होत असलेले मृत्यू, यास प्रतिबंध करण्यासाठी पुण्यात घर दुरुस्ती मंडळ स्थापन करण्याबाबत नागरिकांकडून सातत्याने होत असलेली मागणी, जुन्या वाड्याचा विकास करण्यात यावा, अशी मागणी मी विशेष उल्लेखाच्या सूचनेद्वारे करीत आहे.

पृ. शी./मु. शी. : आयपीएल क्रिकेट मॅचच्या स्पॉट फिक्सिंग प्रकरणातून राजस्थान रॉयल्स व चेन्नई सुपर किंगच्या मालकांना बीसीसीआयने दोषमुक्त केले असून, अंकित चव्हाण या खेळाडूचा बळी जाऊ नये म्हणून त्या प्रकरणाची चौकशी करणे, या बाबत श्री.कपिल पाटील, वि.प.स. यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना

श्री.कपिल पाटील (मुंबई विभाग शिक्षक) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखाची सूचना मांडतो.

आयपीएल क्रिकेट मॅचच्या स्पॉट फिक्सिंग प्रकरणातून राजस्थान रॉयल्स संघाचे मालक राज कुंद्रा आणि चेन्नई सुपर किंग संघाचे गुरुनाथ मय्यपन या दोघांनाही बीसीसीआयने क्लिन चीट देऊन परस्पर दोषमुक्त केले आहे. उच्च न्यायालयाने त्यांना चपराक दिली आहे. परंतु मला भीती आहे की, यथावकाश त्यांना पोलिसांच्या चौकशी यंत्रणाही क्लिन चीट देतील याबद्दल शंका नाही. माझा प्रश्न आहे की, मग आपल्या अंकित चव्हाणचा बळी का द्यायचा ?

आयपीएलच्या माध्यमातून क्रिकेटचा जुगार आणि स्टेडियमचा चिअरगर्ल्सच्या नावाने डान्सबार ज्यांनी केला ते आता नामनिराळे आहेत. खेळाडूंचा मात्र बळी जात आहेत. यांनीच स्पॉट फिक्सिंग करायचे, मॅच फिक्सिंग करायचे, क्रिकेटचा जुगार करायचा, स्टेडियमवर चिअरगर्ल्स नाचवायच्या, ज्याचा क्रिकेटच्या खेळाशी काही संबंध नाही आणि त्यांच्याच ट्रॅपमध्ये खेळाडू सापडले की त्यांना जुगारी आणि देशद्रोही ठरवून त्यांच्या खेळाचे करिअर फासावर लटकवायचे, हा नवा धंदा सुरु झाला आहे. बेटिंगमध्ये भाग घेणारा राज कुंद्रा दोषमुक्त ठरतो. त्याला ठरवावेच लागते. कारण त्या जुगारात आयपीएलच्या बड्या आसामींचे हात गुंतलेले आहेत. क्रिकेट संघांचा लिलाव करायचा आणि बख्खळ पैसा कमवायचा हा खेळ नाही तर हा अनैतिक व्यापार आहे.

कायद्याचे लांब हात तेथपर्यंत पोहोचतील की नाही, हे मला माहित नाही. या ठिकाणी सभागृहाचे नेते उपस्थित आहेत. मी त्यांना विनंती करतो की, शिवाजी पार्कवरच्या आपल्या अंकित चव्हाणचा तरी बळी का जाऊ द्यायचा ?

या प्रकरणाची खरी व न्याय्य चौकशी व्हायला पाहिजे अशी मागणी या विशेष उल्लेख सूचनेद्वारे मी करीत आहे.

..3..

पृ. शी./मु. शी. : खेळाडूंना प्रलंबित पुरस्कार एकत्रित देऊन, पुढील वर्षापासून सर्व पुरस्कार वेळच्या वेळी देणे, या बाबत श्री.रमेश शेंडगे, वि.प.स. यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना

श्री.रमेश शेंडगे (नामनियुक्त) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखाची सूचना मांडतो.

शिवछत्रपती क्रीडा पुरस्कार नियमावलीमध्ये बदल करण्याच्या कारणास्तव गेल्या तीन वर्षापासून प्रतिक्षेत असलेल्या खेळाडूंचा सलग तीन वर्षापासून हिरमोड होत असणे, शिवछत्रपती क्रीडा पुरस्कारासोबतच राज्य क्रीडा जीवनगौरव पुरस्कार, आंतरराष्ट्रीय दर्जाच्या अपंग खेळाडूंना दिला जाणारा एकलव्य राज्य क्रीडा आणि जिजामाता क्रीडा पुरस्कार, तसेच साहसी खेळांमध्ये राष्ट्रीय, आंतरराष्ट्रीय दर्जाची कामगिरी करणाऱ्या खेळाडूंना दिला जाणारा राज्य क्रीडा साहसी पुरस्कार या सर्व पुरस्कारांपासून खेळाडू वंचित राहिले असणे, त्यामुळे राज्याच्या क्रीडा प्रेमींमध्ये मोठी नाराजी निर्माण झालेली असणे, एखाद्या खेळाडूला किंवा त्या खेळासाठी आयुष्य घालविलेल्या व्यक्तींना जर पुरस्कारासाठी तीन-तीन वर्षे वाट पहावी लागणार असेल तर त्या पुरस्काराबाबत खेळाडूंमधील उत्साह कमी होत असणे, त्यामुळे शासनाने हे तिन्ही वर्षांचे प्रलंबित पुरस्कार लवकरात लवकर एकत्रित करून द्यावे आणि पुढील वर्षापासून पुरस्कारांसाठी चालढकल न करता हे पुरस्कार वेळच्या वेळी द्यावे, अशी मागणी मी या विशेष उल्लेखाद्वारे करित आहे.

पृ. शी./मु. शी. : राज्यात मोफत व सक्तीचे शिक्षण देण्यासाठी प्राथमिक शाळा सुरु करण्यासाठी जिल्हा परिषदांना आदेश देणे, या बाबत श्री.भगवान साळुंखे, वि.प.स. यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना

श्री.भगवान साळुंखे (पुणे विभाग शिक्षक) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखाची सूचना मांडतो.

सन 2012-13 मध्ये शासनाने बालकांच्या मोफत व सक्तीच्या प्राथमिक शिक्षणाचा अधिकार अधिनियम, 2009 ची प्रभावी अंमलबजावणी करण्यासाठी राज्यात सुमारे 2300 ठिकाणी प्राथमिक शाळा सुरु करण्यासाठी बृहत आराखडा तयार केला होता. त्या ठिकाणी प्राथमिक शाळा सुरु करण्याची जबाबदारी स्थानिक स्वराज्य संस्थांवर (जिल्हा परिषद व इतर) सोपविली होती. मात्र जिल्हा परिषद प्रशासनाने शासन आदेशाची दखल घेऊन 2300 शाळा सुरु करण्याकडे दुर्लक्ष केले, त्यामुळे त्या ठिकाणी प्राथमिक शाळेत प्रवेश घेऊ इच्छिणाऱ्या बालकांची मोठी गैरसोय झाली आहे. सारांश, शासनाने चालू शैक्षणिक वर्षात या सर्व ठिकाणी शाळा सुरु करण्याबाबत सर्व जिल्हा परिषदांना आदेश द्यावेत व त्या अनुषंगाने शासनाने योग्य ती कार्यवाही करावी.

पृ. शी./मु. शी. : श्री.बाळासाहेब मराळे सारख्या संशोधक शेतकऱ्यांना कृषी खात्याने प्रोत्साहन व संशोधनास अर्थसहाय्य उपलब्ध करून देणे, या बाबत श्री.हेमंत टकले, वि.प.स. यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना

श्री.हेमंत टकले (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखाची सूचना मांडतो.

नाशिक जिल्ह्यातील सिन्नर तालुक्यामध्ये एक तरुण शेतकरी बाळासाहेब मराळे आता बिहार सरकारच्या आमंत्रणावरून शेवगा लागवडीबाबत मार्गदर्शन करणार आहेत. टंचाईग्रस्त भागातील शेतकऱ्यांना वरदान ठरणारी शेवगा लागवड मराळे यांनी प्रयोग करून यशस्वी केली आहे. मराळे यांनी 'रोहित-1' या वाणासाठी प्रयत्न केला आहे. या शेवग्यापासून कमी पाण्यात व कमी खर्चात एकरी वार्षिक एक ते दीड लाख रुपये उत्पन्न मिळविता येते. गेल्या पंधरा वर्षांच्या अथक परिश्रमातून मराळेंचे संशोधन यशस्वी झाले आहे. राज्यातील मराठवाडा, विदर्भ, कोकण, उत्तर महाराष्ट्रातील असे कोरडवाहू शेतकरी आता या पिकाकडे वळत आहेत. अनावश्यक प्रांतवाद बाजूला ठेवून महाराष्ट्र राज्य बिहारला करीत असलेल्या मोलाच्या सहकार्याची नक्कीच नोंद घेऊन अशा संशोधक शेतकऱ्यांना कृषी खात्याने प्रोत्साहन व संशोधनास अर्थसहाय्य उपलब्ध करून द्यावे.

नंतर श्री.बरवड....

पृ. शी./मु. शी. : वालधुनी नदीच्या विकासासाठी ठोस पावले उचलण्याची आवश्यकता याबाबत श्री. संजय दत्त, वि. प. स. यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना

श्री. संजय दत्त (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखाची सूचना मांडतो.

"महापुरात मिठी नदीचे रौद्र रूप ज्याप्रमाणे मुंबईकरांनी पाहिले, अनुभवले त्याचप्रमाणे या प्रलयंकारी महापुरात कल्याण शहरातील वालधुनी नदीनेही हाहाकार माजवला होता. मलंग गडाच्या कडेकपारीत उगम पावलेल्या वालधुनी नदीचे अंबरनाथ, उल्हासनगर, विठ्ठलवाडी, कल्याणपर्यंत प्रवास करता-करता नाल्यात रुपांतर झाले. कल्याण परिक्षेत्रात या नदीची लांबी 11 कि.मी. आहे. कल्याणसह इतर क्षेत्राचा विचार करता एकूण 31 कि.मी. अंतर वाहणाऱ्या या नदीकिनाऱ्यावर अतिक्रमणे झाली आहेत. भुयारी गटार योजनेअभावी कल्याण व परिक्षेत्रातील संपूर्ण सांडपाणी सोडण्याचे वालधुनी सद्यःस्थितीला एकमेव ठिकाण झाले आहे. वालधुनीतील प्रदूषण थांबवावे अशी मागणी आधीपासूनच सुरु होती परंतु शासनाने 2005 च्या महापुरानंतरच मिठी नदीच्या धर्तीवर वालधुनी विकास प्राधिकरण नेमण्याचा निर्णय घेतला. सन 2007 मध्ये ठाणे जिल्हाधिकार्यांच्या अध्यक्षतेखालील समितीने मूळ वालधुनी नदीचे सर्वेक्षण करून अहवाल सादर करण्याच्या सूचना केल्या. जिल्हाधिकार्यांच्या अध्यक्षतेखाली नेमण्यात आलेल्या उपसमितीने वालधुनी नदी विकासाच्या संदर्भातील सविस्तर अहवाल तयार करून तो तत्कालीन जिल्हाधिकारी श्री. आबासाहेब जन्हाड यांच्याकडे सप्टेंबर, 2011 मध्ये सादर केला. नदीचे रुंदीकरण, खोलीकरण, प्रदूषणावर उपायोजना करणे, नदीपात्रात येणारी बांधकामे हटविणे, पाणी वाहून जाईल याची खात्री करून घेणे, अशा बाबी अहवालात समाविष्ट आहेत. याला सुमारे 650 कोटी रुपये खर्च अपेक्षित असून निधीअभावी अहवाल सादर करून तीन वर्षे लोटली तरी ठोस कारवाई झालेली नाही. सध्या सुरु असलेल्या पावसामुळे वालधुनी नदी दुथडी भरून वाहात आहे. 26 जुलै, 2005 रोजी प्रमाणे वालधुनी नदीने हाहाकार माजवू नये याकरिता वालधुनी नदीचा विकास करण्यासाठी शासनाने ठोस पावले उचलावीत अशी मागणी मी या विशेष उल्लेखाद्वारे करीत आहे."

...2...

पृ.शी./मु.शी. : 1 जुलै, 1972 नंतर सेवेत लागलेल्या अप्रशिक्षित सेवानिवृत्त शिक्षकांना सेवानिवृत्तीचे लाभ मिळण्याबाबत अॅड. निरंजन डावखरे, वि. प. स. यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना

अॅड. निरंजन डावखरे (कोकण विभाग पदवीधर) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखाची सूची मांडतो.

"दिनांक 1 जुलै, 1972 नंतर सेवेत लागलेल्या अप्रशिक्षित सेवानिवृत्त शिक्षकांना सेवानिवृत्तीचा कोणताच लाभ अद्याप देण्यात आलेला नाही. याबाबत दिनांक 8 ऑगस्ट, 2011 व दि. 24 जुलै, 2012 रोजी सभागृहात हा विषय उपस्थित करण्यात आला असता 'माननीय मुख्यमंत्री महोदयांशी चर्चा करून एक महिनाभरात निर्णय घेऊ असे आश्वासन माननीय शालेय शिक्षण मंत्र्यांनी सभागृहात देणे, तर 'हे प्रकरण तातडीने निकालात काढण्यात येईल' असे आश्वासन माननीय शालेय शिक्षण राज्यमंत्री यांनीही देणे, तथापि, त्यानंतर दोन वर्षांचा कालावधी होऊन देखील या प्रकरणी अद्याप निर्णय न झाल्याने संबंधित सेवानिवृत्त शिक्षकांची कौटुंबिक, आर्थिक स्थिती बिकट होणे, परिणामी निवृत्तीच्या वयात त्यांचेवर आलेली उपासमारीची पाळी, तरी दिनांक 1 जुलै, 1972 नंतर सेवेत लागलेल्या अप्रशिक्षित सेवानिवृत्त शिक्षकांना सेवानिवृत्तीचे लाभ मिळण्याबाबत शासनाने सभागृहात दिलेल्या आश्वासनाच्या दृष्टीने तातडीने निर्णय घ्यावा, एवढीच मागणी मी या विशेष उल्लेखाच्या माध्यमातून शासनाकडे करीत आहे."

...3...

(सभापतीस्थानी तालिका सभापती श्री. किरण पावसकर)

पृ.शी./मु.शी. : खड्ड्यांमुळे पुणे शहरातील रस्त्यांची झालेली दुर्दशा याबाबत श्री. मोहन जोशी, वि. प. स. यांनी दिलेली विशेष उल्लेखाची सूचना

श्री. मोहन जोशी (नामनियुक्त) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील विशेष उल्लेखाची सूचना मांडतो.

"पुणे महानगरपालिकेने दोन वर्षात 18 कोटी रुपये खर्च करूनही रस्त्यांची दुर्दशा संपलेली नाही. मागच्या रविवारी सासवड रस्त्यावरील फुरसुंगी उड्डाण पुलाजवळील रस्त्यावरील खड्ड्यांमुळे टेंपो उलटून दुचाकीवरील स्वार आणि त्याच्या मागे बसलेली त्याची आई असे दोघेजण या अपघातात मृत्यूमुखी पडले. सहकार नगर येथील बागुल उद्यानासमोर रस्त्यावरील खड्ड्यात साचलेल्या तळ्यात तर बंदके फिरत असणारी छायाचित्रे वर्तमानपत्रात प्रकाशित झाली आहेत. सेनापती बापट मार्ग असेल किंवा सातारा रस्ता परिसरातील सारस्वत बँकेजवळील रस्ता आणि वारजे येथील साई सयाजी नगर बाह्य वळण रस्त्याचे काम न झाल्यामुळे तेथे ट्रक उलटण्याची घटना असेल, तेथे खड्ड्यांमुळे वारंवार अपघात होत आहेत, रस्त्यावर पाणी साचू नये यासाठी मध्यापासून दोन्ही बाजूला दोन टक्के उतार देणे यासारख्या बाबीकडे पुणे महापालिकेचे दुर्लक्ष झाले आहे. शहरातील रस्त्यांचे काम इंडियन रोड काँग्रेसच्या निकषानुसार झालेले नाही. रस्ता दुरुस्तीची कामे वेगवेगळ्या ठेकेदारांना देण्याऐवजी एकाच ठेकेदाराकडे देऊन त्यावर मुदतीपूर्वी रस्ता खराब झाल्यास संबंधित ठेकेदाराची बँक गॅरंटी जप्त करणे अशा प्रकारच्या उपाययोजना अंमलात आणणे आवश्यक आहे. रस्त्यांची दुरुस्ती म्हणून खड्ड्यामध्ये केवळ मुरुम टाकला जातो आणि पावसात तो वाहून जातो. तरी पुणे शहरातील रस्त्यांची दुरुस्ती ताबडतोब करण्यात यावी असे निर्देश शासनाने पुणे महानगरपालिकेला द्यावेत अशी मी या विशेष उल्लेखाद्वारे शासनास विनंती करतो."

RDB/ D/ KTG/

श्री. मोहन जोशी

सभापती महोदय, पुणे शहरामध्ये महानगरपालिकेने गेल्या दोन वर्षांमध्ये 18 कोटी रुपये खर्च करून रस्ते बांधले होते. या पावसाळ्यामध्ये पुणे शहरामध्ये रस्त्यांवर जे खडे पडले त्यात दुर्दैवाने तीन लोक मृत्यूमुखी पडले. या संदर्भात जे ठेकेदार असतील त्यांच्यावर शासनाने महानगरपालिकेच्या माध्यमातून कडक कारवाई करणे अत्यंत आवश्यक आहे. त्यांची बँक गॅरंटी असतील किंवा बाकीच्या गोष्टी असतील त्या बाबतीत कारवाई करणे आवश्यक आहे. शासनाने पुणे महानगरपालिकेच्या माध्यमातून ताबडतोब हे खडे दुरुस्त करण्याचे आदेश द्यावेत आणि ज्या ठेकेदारांनी हे काम इंडियन रोड कॉग्रेसच्या नियमानुसार केले नसतील त्या ठेकेदारांना काळ्या यादीमध्ये टाकून त्यांच्याकडून पूर्णपणे ही रक्कम वसूल करून घ्यावी अशी मागणी मी या विशेष उल्लेखाच्या माध्यमातून करीत आहे.

--

यानंतर श्री. खंदारे

श्री.भाई जगताप : सभापती महोदय, माझा औचित्याचा मुद्दा आहे.

सभापती महोदय, मुंबईतील चारही आमदार निवास व सह्याद्री अतिथीगृहामध्ये रोजंदारी आस्थापनेवर काम करणाऱ्या 508 कर्मचाऱ्यांना रुपांतरित अस्थायी आस्थापनेवर घेण्यात आले नसल्याचे माहे जुलै, 2013 रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास येणे, उक्त रोजंदारी कर्मचाऱ्यांना मा.श्री.चारी, प्रधान सचिव, वित्त समितीच्या शिफारशीच्या अनुषंगाने शासन निर्णय इएसटी 1094/प्र.क्र.169/प्रशासन-1,मंत्रालय, मुंबई-32, दि.16.12.2005 नुसार दि.21.9.2005 रोजी आस्थापनेवर घेण्यात आले असणे तत्पूर्वी हे कर्मचारी अनेक वर्षे रोजंदारी पध्दतीने काम करीत असणे, या कर्मचाऱ्यांना कामावर लागलेल्या तारखेपासून 5 वर्षांनंतर सारग्रंथातील कलम 28 नुसार रुपांतरित अस्थायी आस्थापनेवर घ्यावे या मागणीसाठी दिनांक 23.8.2012 रोजी मा.सार्वजनिक बांधकाम मंत्री यांच्यासमवेत चर्चा झाली. तदनुषंगाने या कामगारांना रुपांतरित अस्थायी आस्थापनेवर घेण्याचा निर्णय विनाविलंब घेण्यात येईल असे आश्वासन देऊनही अद्यापही रुपांतरित अस्थायी आस्थापनेवर घेण्यात आले नसणे, तसेच त्यांच्या इतरही मागण्या प्रलंबित मान्य व्हाव्यात म्हणून या कामगारांमध्ये निर्माण झालेली असंतोषाची भावना, तसेच त्यांनी चक्रीय उपोषणाची दिलेली नोटीस"

सभापती महोदय, या निमित्ताने मला थोडक्यात म्हणणे मांडावयाचे आहे.

शासनाचे प्रधान सचिव, वित्त श्री.चारी या समितीने शिफारशी केलेल्या आहेत. मा.सार्वजनिक बांधकाम मंत्री यांच्यासमवेत त्यांची चर्चा झालेली आहे. त्या बैठकीत त्यांनी मान्य केलेले आहे. हे कामगार अनेक वर्षांपासून काम करीत आहेत. त्यामुळे त्यांना तात्पुरते कर्मचारी म्हणता येत नाही, कॅज्युअली कामगार म्हणता येत नाही. हे 508 कर्मचारी आहेत. अनेक सन्माननीय सदस्यांनी हा प्रश्न सभागृहात मांडला होता. त्यावेळी शासनाने सकारात्मक उत्तरे दिली होती, परंतु त्याबाबत अंमलबजावणी झालेली नाही. ते कामगार चक्रीय उपोषणाला बसलेले असल्यामुळे त्यांना दिलासा देणे आवश्यक आहे. हे शासन कष्टकरी कामगारांच्या मागे उभे आहे असा संदेश देणे आवश्यक आहे. शासनाने या प्रश्नावर तत्काळ निर्णय घ्यावा अशी मी या औचित्याच्या मुद्द्याद्वारे विनंती करीत आहे.

2...

तालिका सभापती (श्री.किरण पावसकर) : हे कामगार आमदारांची वर्षानुवर्षे काळजी घेण्याचे काम करीत असल्यामुळे त्यांच्या मागण्यांची मंत्री महोदयांनी दखल घ्यावी.

श्री.भाई जगताप : या प्रश्नाची सभागृहामध्ये नोंद कोण घेत आहे ?

तालिका सभापती : सन्माननीय संसदीय कार्य मंत्र्यांनी या विषयाची नोंद घ्यावी.

श्री.मोहन जोशी : सभापती महोदय, सभागृहामध्ये या सद्नाचे नेते व राज्याचे माननीय अर्थ मंत्री श्री.अजित पवार हे उपस्थित आहेत. मुंबईतील चारही आमदार निवासात 5 वर्षांपासून काम करणाऱ्या कामगारांचा प्रस्ताव प्रलंबित आहे. प्रधान सचिव, वित्त यांच्या समितीने त्या प्रस्तावाला मान्यता दिलेली आहे. माननीय मंत्री महोदयांनी कामगारांच्या बाजूने निर्णय जाहीर केला तर त्या कामगारांना न्याय दिल्यासारखे होईल.

यानंतर श्री.शिगम....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी

श्री. अजित पवार : सभापती महोदय, या सभागृहामध्ये दोन्ही बाजूच्या सन्माननीय सदस्यांना योग्य वाटतात अशा प्रकारचे मुद्दे औचित्याच्या आणि विशेष उल्लेखाच्या माध्यमातून या ठिकाणी मांडले जात असतात. त्याची नोंद सभागृहामध्ये निश्चितपणे घेतली जाते. त्यामुळे प्रत्येक वेळी उठून नोंद घेतली, नोंद घेतली असे सांगण्याची गरज नसते. मी या सभागृहामध्ये सांगू इच्छितो की, मी जरी राज्याचा अर्थमंत्री असलो तरी एखाद्या निर्णयाचा आर्थिक भार जेव्हा राज्याच्या तिजोरीवर पडत असतो त्यावेळी तो निर्णय सामुदायिकरित्या मंत्रिमंडळामध्ये बसून घेतला जातो. सन्माननीय सदस्यांनी सांगितले की, मुख्य सचिवांनी शिफारस केलेली आहे. मुख्य सचिवांनी शिफारस केलेली असेल तर मंत्रिमंडळापुढे तो विषय येईल आणि मंत्रिमंडळाला योग्य वाटले आणि तेवढा भार सोसण्याची तयार दर्शविली गेली तर त्याप्रमाणे निर्णयाची अंमलबजावणी होईल.

--

..2..

(सभापतीस्थानी माननीय उप सभापती)

श्री. जयंत प्र. पाटील : सभापती महोदय, माझा औचित्याचा मुद्दा आहे. या राज्यामध्ये आज वेगळी चर्चा सुरु झालेली आहे. आंध्रप्रदेश राज्याचे विभाजन होऊन स्वतंत्र तेलंगणा राज्य निर्माण झाल्याचे जाहीर झाल्यानंतर या महाराष्ट्रामध्ये स्वतंत्र विदर्भ होण्याची मागणी सुरु झालेली आहे. त्या मागणीला विरोधी करण्यासाठी मी औचित्याचा मुद्दा उपस्थित केलेला आहे.

सभापती महोदय, हे महाराष्ट्र राज्य अखंड राहिले पाहिजे, हे राज्य 105 हुतात्म्यांचे रक्त सांडून निर्माण झालेले आहे. त्यामुळे जर या राज्याचे तुकडे पाडण्यासाठी वेगवेगळी आंदोलने केली जात असतील तर त्याचा या सभागृहाने निषेध केला पाहिजे. महाराष्ट्र राज्याच्या निर्मितीच्या वेळी जो करार झाला होता त्याची अंमलबजावणी झालेली आहे. अखंड महाराष्ट्र राहिला पाहिजे. हे राज्य निर्माण करण्यासाठी संयुक्त महाराष्ट्र समितीच्या माध्यमातून लाखो लोकांनी आंदोलने केली होती. या औचित्याच्या मुद्द्याद्वारे माझी अशी विनंती आहे की, हे अधिवेशन संपण्यापूर्वी महाराष्ट्र राज्य अखंड राहिले पाहिजे, महाराष्ट्र राज्याचे अस्तित्व कायम राहिले पाहिजे अशा प्रकारचा प्रस्ताव शासनाने आणावा.

...3..

पु.शी./ मु.शी : औरंगाबाद जिल्ह्यातील सिल्लोड येथे रोजगार हमीच्या कामावरील मजुरांना मजुरी न मिळणे याबाबत श्री. कपिल पाटील, वि. प. स. यांनी दिलेली नियम 93 अन्वये सूचना.

डॉ. नितीन राऊत (रोजगार हमी योजना मंत्री) : सभापती महोदय, नियम 93 अन्वये दिलेल्या सूचनेला अनुलक्षून आपण निदेश दिल्याप्रमाणे मला निवेदन करावयाचे आहे. निवेदनाच्या प्रती सन्माननीय सदस्यांना अगोदरच वितरित केलेल्या असल्याने मी हे निवेदन क्रमांक 1 सभागृहाच्या पटलावर ठेवतो.

उप सभापती : निवेदन सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आले आहे.

निवेदन

(प्रेस : येथे सोबतचे निवेदन छपावे)

..4..

श्री. कपिल पाटील : मी तीन मुद्दे उपस्थित केले होते. त्या मुद्द्यांना उत्तर मिळालेले नाही. अजिंठा डोंगराळ भागातील आदिवासी पट्ट्यातील मजुरीमध्ये तफावत आहे, 6 शेतमजुरांनी आत्महत्या केल्याचे सरकारने मान्य केलेले आहे, परंतु कारणे वेगळी दिलेली आहेत, या दोन मुद्द्याबाबत शासनाची भूमिका स्पष्ट होण्याची आवश्यकता आहे. रोजगार हमी योजनेच्या कामावर ठेकेदारांचे वर्चस्व वाढायला लागलेले आहे, त्याबाबतीत शासन चौकशी करील काय, असा माझा तिसरा मुद्दा आहे.

डॉ. नितीन राऊत : मी सन्माननीय सदस्य श्री. कपिल पाटील यांना सांगू इच्छितो की, सदर प्रकरणी एकदा नाही तर दोन-तीन वेळा चौकशी करण्यात आलेली असून संबंधित दोषी अधिका-यांवर आक्षेप ठेवून कारवाई देखील केलेली आहे. सिल्लोड प्रकरणी जी देयक द्यायची होती त्याचे पेमेंट केलेले आहे. रुपये 6 कोटी 25 लक्ष 333 इतके पेमेंट केलेले आहे. त्यामुळे आमच्या स्तरावर कोणतेही पेमेंट प्रलंबित नाही. सेल्फवर पुरेशी कामे उपलब्ध आहेत. ज्या चार लोकांचा मृत्यू झालेला आहे

...नंतर श्री. गिते...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी

डॉ.नितीन राऊत...

त्यामध्ये बुलढाणा येथील श्री.दत्ता वागळे नावाचा गृहस्थ होता, त्याच्या नातेवाईकांनी पोलीस चौकशीमध्ये लिहून दिले आहे की, तो अल्कहोलिक होता आणि अति मद्यसेवनाने त्याचा मृत्यू झालेला आहे. त्यानंतर प्रल्हाद कोकाटे, अमृता गोटे आणि चांगुनाबाई डाकोरे व इतर लोकांचा मृत्यू झालेला आहे. ते नरेगाच्या कामावरील मजूर नव्हते. त्यामुळे त्यांना शासकीय लाभ देण्याचा प्रश्नच उद्भवत नाही.

सभापती महोदय, तिसऱ्या मुद्याच्या बाबतीत सांगू इच्छितो की, नरेगा कामावर ठेकेदारी पध्दत अवलंबिली जाते. नरेगाच्या कामावर ठेकेदारी पध्दत अवलंबिली जात नाही ही गोष्ट मी या ठिकाणी आवर्जून सांगतो.

2...

पृ.शी.: सहकारी संस्था (सुधारणा) विधेयक

मु.शी.: सन 2013 चे वि.प.वि.क्रमांक-2 महाराष्ट्र सहकारी संस्था (सुधारणा) विधेयक यांस संयुक्त समितीच्या अहवालानुसार विधानसभेने संमत केलेल्या सुधारणांना विधानपरिषदेने सहमती देण्याबद्दल विनंती करणारा विधानसभेचा संदेश व तत्संबंधीचा प्रस्ताव

उप सभापती : विधानसभेकडून एक संदेश आलेला आहे. उप सचिव तो संदेश वाचून दाखवतील.

संदेश

उप सचिव : महोदय, मला आपणास असे कळविण्याचा निदेश आहे की, म.वि.स. नियम 149 च्या पोट-कलम (6) अन्वये दोन्ही सभागृहांच्या संयुक्त समितीने केलेल्या व विधानसभेने संमत केलेल्या खालील सुधारणा विधानपरिषदेच्या सहमतीसाठी पाठविण्यात आलेल्या आहेत.

अ.क्र.1- खंड 46, पृष्ठ क्रमांक 33, ओळ क्रमांक 32 व 33 " व जिला निष्प्रभावित करण्यात आले असेल अशा समितीचे सर्व सदस्य" हा मजकूर वगळण्यात यावा.

अ.क्र.2- खंड 67, पृष्ठ क्रमांक 44, "ओळ क्रमांक 15 ते 20 वगळण्यात याव्यात"

या सुधारणांना विधानपरिषदेने सहमती द्यावी, अशी विधानसभेची विनंती आहे.

श्री.हर्षवर्धन पाटील (सहकार मंत्री) : सभापती महोदय, सन 2013 चे वि.प.वि.क्रमांक-2, महाराष्ट्र सहकारी संस्था (सुधारणा) विधेयक, 2013 यांस विधानसभेने संयुक्त समितीच्या अहवालानुसार संमत केलेल्या सुधारणा व विधानसभेने संमत केलेल्या सुधारणा विचारात घेण्यात याव्यात, असा मी आपल्या अनुमतीने प्रस्ताव मांडतो.

प्रस्ताव मतास टाकून संमत झाला.

..3..

म.वि.प.नियम 260 अन्वयेच्या प्रस्तावाबाबत

श्री. विनोद तावडे : आज सकाळी 10.00 वाजेपासून सभासद या ठिकाणी उपस्थित आहेत. माननीय सभापतींच्या दालनात चर्चा झाली. त्यात असे ठरले की, ओल्या दुष्काळावरील चर्चा आधी घ्यावी. ओल्या दुष्काळावरील चर्चा विधानसभेत सुरु होणार आहे. सभापती महोदय, तुम्ही कामकाज रेटत नेत आहात. तुम्ही आमचे ऐकतच नाही. काय चालले आहे ?

उप सभापती : आपल्या बरोबर मी देखील सकाळी 10.00 वाजेपासून सभागृहात उपस्थित आहे. मी त्या बाबतीत काही तक्रार करतो आहे काय ? मी एका मिनिटांसाठी बाहेर गेलो होतो.

श्री.हर्षवर्धन पाटील : सभापती महोदय, प्रथम आपण सहकार विधेयकावर चर्चा करू आणि त्यानंतर ओल्या दुष्काळावरील चर्चा घेऊ.

श्री.विनोद तावडे : आम्हाला सहकार विधेयकावर बोलावयाचे आहे ?

श्री.हर्षवर्धन पाटील : आपण सहकार विधेयकावर बोलू शकता.

श्री.विनोद तावडे : राज्यात ओल्या दुष्काळाबाबत सरकार काय निवेदन करणार आहे याची राज्यातील जनता वाट बघते आहे. विधानसभेत माननीय मुख्यमंत्र्यांची घोषणा झाल्यानंतर विधानपरिषदेत माननीय श्री.अजित दादांनी घोषणा करावयाची असे आपण ठरविले आहे काय ? कृपया असे करू नका. वरिष्ठ सभागृहाला काही मान,सन्मान आहे की नाही. आपण ओल्या दुष्काळावर चर्चा करू. सदर चर्चेवरील उत्तर पूर्ण झाल्यानंतर लागलीच सहकार विधेयकावरील चर्चा सुरु करू.

उप सभापती : माननीय सहकार मंत्री श्री.हर्षवर्धन पाटील यांनी ऑलरेडी विधेयक मांडलेले आहे.

श्री.विनोद तावडे : आजच्या कार्यक्रम पत्रिकेत सहकार विधेयक दाखविण्यात आलेले नाही. कार्यक्रम पत्रिकेत मध्यंतर दाखविलेले आहे. मध्यंतर न करता आपण पुढील कामकाज कसे काय सुरु करीत आहात.

उप सभापती : आपण कित्येक वेळा सभागृहाची सहमती घेऊन कामकाजाच्या क्रमात बदल करीत असतो.

श्री. विनोद तावडे : विशेष उल्लेख झाल्यानंतर लागलीच सहकार विधेयकावर चर्चा करणे योग्य नाही. कार्यक्रम पत्रिकेत विशेष उल्लेख झाल्यानंतर "मध्यंतर" दाखविण्यात आले आहे.

..4..

श्री.विनोद तावडे....

मध्यंतर होणार म्हणून आमचे अनेक सन्माननीय सदस्य जेवणासाठी गेले आहेत. त्यांना देखील सहकार विधेयकावर आपले विचार व्यक्त करावयाचे आहेत.

श्री.हर्षवर्धन पाटील : माझी माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांना विनंती आहे. माननीय सभापती महोदयांच्या दालनात चर्चा झाली, त्यावेळी हे सहकार विधेयक लागलीच घेण्यात यावे अशी मी विनंती केली होती. मागील अधिवेशनात या सभागृहात सतत तीन दिवस या विधेयकावर चर्चा होऊन विधेयक मंजूर देखील झाले होते. हे विधेयक या सभागृहात मंजूर होऊन विधानसभेकडे पाठविण्यात आले होते. आता विधानसभेने सदर विधेयक सुधारणेसह संमत केले आहे. त्या सुधारणेसह सदर विधेयक विधानपरिषदेची संमती घेण्यासाठी आले आहे. या विधेयकाच्या अनुषंगाने संयुक्त समिती नेमली गेली होती. त्या समितीमध्ये अनेक सदस्यांनी सहभाग घेतला आहे. या संयुक्त समितीच्या आठ बैठका झाल्या. दोन-दोन दिवस या विधेयकावर विस्ताराने चर्चा झाली. हे विधेयक चर्चेला घेऊन ते संमत करावे अशी माझी विनंती आहे.

श्री.विनोद तावडे : या विधेयकावर विरोधी पक्षाच्या अनेक सन्माननीय सदस्यांना बोलावयाचे आहे. आपण आम्हाला बोलण्यासाठी संधी देणार नसाल तर आम्हाला आपले संरक्षण हवे आहे.

उप सभापती : माननीय सहकार मंत्र्यांनी विधेयक सभागृहात मांडलेले आहे. विधेयकाची प्रोसीजर सुरु झालेली आहे...

यानंतर श्री. भोगले...

श्री.विनोद तावडे : मघाशी विषय उपस्थित केला होता. आपण म्हणालात की बोलायचे असेल तर बोलता येईल. माननीय सभागृह नेते सुध्दा आम्हाला म्हणाले होते. असे असेल तर माननीय सभापतींच्या दालनात एकत्र बसून कामकाजाची दिशा ठरविण्याची काही गरज नाही.

श्री.हर्षवर्धन पाटील : सभापती महोदय, माझी माननीय विरोधी पक्षनेत्यांना विनंती आहे.....

श्री.विनोद तावडे : (जागेवर बसून) कामकाज रेटणे सुरु आहे.

श्री.हर्षवर्धन पाटील : माननीय सभापतींच्या दालनामध्ये चर्चा होत असताना माननीय उप मुख्यमंत्री उपस्थित होते, सर्व गटनेते मंडळी उपस्थित होती. त्यावेळी असे ठरले की, सहकार विभागाचे विधेयक मंजूर करावयाचे आहे. कामकाजपत्रिकेवरील क्रमवारी पाहिली तर त्या अनुषंगानेच हे विधेयक सभागृहापुढे मांडण्यात आलेले आहे. सभापती महोदय, मागील अर्थसंकल्पीय अधिवेशनामध्ये या बिलावर याच सदनमध्ये तीन दिवस सातत्याने सविस्तर चर्चा होऊन हे बिल मंजूर करण्यात आले होते. त्यानंतर हे बिल विधानसभेपुढे सादर करण्यात आल्यानंतर त्या सभागृहाने हे बिल संयुक्त समितीपुढे पाठविण्याचा प्रस्ताव मंजूर केला आणि त्या प्रस्तावानुसार दोन्ही सभागृहाच्या सदस्यांची संयुक्त समिती गठीत करण्यात आली होती. त्या समितीवर दोन्ही सभागृहाचे सन्माननीय सदस्य कार्यरत होते. संयुक्त समितीने या बिलावर क्लॉजनिहाय चर्चा केलेली आहे. त्या बैठकांचे प्रोसिडिंग माझ्याकडे उपलब्ध आहे. या सदनमध्ये हे विधेयक मंजूर झालेले आहे.

सभापती महोदय, राज्यामध्ये सहकार कायद्याच्या अध्यादेशाबाबत खूप संभ्रम निर्माण झालेला आहे. उच्च न्यायालयामध्ये काही पिटिशन्स दाखल झालेल्या आहेत. राज्यामध्ये अशी संभ्रमावस्था ठेवणे योग्य नाही. 5.5 कोटी सभासद, 2.5 लाख सहकारी संस्था, 4 लाख कोटी रुपयांच्या ठेवी, 6 लाख कोटी रुपयांची उलाढाल इतकी या सहकार क्षेत्राची व्याप्ती आहे. त्यामुळे संभ्रम दूर झाला पाहिजे. या बिलावर या सभागृहामध्ये चर्चा होत असताना माननीय सदस्य अॅड.आशिष शेलार, माननीय सदस्या श्रीमती शोभाताई फडणवीस यांनी भाषण केलेले आहे. माननीय सदस्य श्री.दिवाकर रावते यांनी सलग चार ते साडेचार तास भाषण केले आहे. हे बिल मंजूर करण्यास सभागृहाने सहकार्य करावे अशी माझी विनंती आहे.

..2..

श्री.विनोद तावडे : सभापती महोदय, माननीय सभापतींच्या दालनात झालेल्या चर्चेच्या वेळी सभागृहाचे नेते माननीय उप मुख्यमंत्री, संसदीय कार्यमंत्री आणि माननीय सदस्य श्री.जयंत प्र.पाटील हे देखील उपस्थित होते. त्या ठिकाणी झालेल्या चर्चेनुसार आजचे कामकाज पूर्ण होण्यापूर्वी विधेयके मंजूर करण्याच्या संदर्भात विरोधी पक्षाकडून सहकार्य केले जाईल असे ठरले होते. त्याकरिता आम्ही बांधिल आहोत.

सभापती महोदय, मंत्री महोदयांनी कामकाजपत्रिकेतील क्रमवारीचा उल्लेख केला आहे. कामकाजपत्रिकेतील क्रमवारीनुसार आता मध्यंतरासाठी सभागृहाची बैठक तहकूब होणे अपेक्षित आहे. त्यानंतर ओल्या दुष्काळासंबंधीच्या प्रस्तावावर चर्चा करावयाची आहे. आजही महाराष्ट्राच्या अनेक भागात मोठया प्रमाणात पाऊस पडत आहे. त्या प्रस्तावावरील चर्चा अडीच तासात संपवू. वेळ पडल्यास सभागृहाचे कामकाज पूर्ण करण्यासाठी उशिरापर्यंत बसण्याची आमची तयारी आहे. काल विधानसभेची बैठक रात्री 12.45 पर्यंत सुरु होती. आम्ही देखील अतिरिक्त वेळ बसून कामकाज पूर्ण करण्यास सहकार्य करण्याची हमी दिली आहे. त्याउपर आपण कामकाज रेटून नेता ही कोणती पध्दत आहे? कामकाजपत्रिकेत नमूद केल्याप्रमाणे आता मध्यंतरासाठी सभागृहाची बैठक स्थगित होणे अपेक्षित आहे.

श्री.हर्षवर्धन पाटील : सभापती महोदय, कामकाज रेटून नेणे हे शब्द रेकॉर्डवर असता कामा नये. रेटून नेणे म्हणण्यापेक्षा आम्ही विनंती करीत आहोत.

उप सभापती : ठीक आहे. सभागृहाची बैठक आता मध्यंतरासाठी दुपारी 2.45 वाजेपर्यंत स्थगित होत आहे. सभागृहाची बैठक पुन्हा सुरु झाल्यानंतर सहकार विभागाचे विधेयक चर्चेला घेण्यात येईल आणि त्यानंतर नियम 260 अन्वयेच्या ओल्या दुष्काळाविषयीच्या प्रस्तावावर चर्चा होईल.

(सभागृहाची बैठक दुपारी 2.09 ते 2.45 वाजेपर्यंत मध्यंतरासाठी स्थगित झाली.)

(स्थगितीनंतर)

(सभापतीस्थानी माननीय तालिका सभापती श्री. मोहन जोशी)

तालिका सभापती : आता सहकार विधेयक चर्चेला घ्यावयाचे आहे काय ?

श्री. विनोद तावडे : सभापती महोदय, सहकार विधेयकावर चर्चा करून आम्हाला ते पास करावयाचे आहे. परंतु ओला आणि सुका दुष्काळ हा जनभावनांचा विषय आहे. सहकार विधेयकाची आपल्याला एवढी घाई होती तर आपण ते या अगोदरच का आणले नाही ? ओल्या आणि सुक्या दुष्काळाचा विषय सामान्य जनतेच्या भावनांच्या संदर्भात आम्हाला आमचे मत मांडावयाचे आहे. ज्यावेळेस विरोधी पक्ष जनतेच्या भावनांचा विषय उपस्थित करतो तेव्हा जनसामान्यांच्या भावनांचा विचार होणे आवश्यक आहे अशी आमची अपेक्षा आहे. आपल्याला जर आमचे ऐकायचे नसेल आणि आपल्याला विधेयक घ्यावयाचे असेल तर विधेयक घ्या. परंतु मग सभागृहाचे कामकाज किती वाजेपर्यंत चालवावयाचे हे तुम्हीच ठरवा एवढेच आम्हाला म्हणायचे आहे.

श्री. हर्षवर्धन पाटील : सभापती महोदय, कामकाज पत्रिके प्रमाणे सहकार विधेयकावर चर्चा होणे आवश्यक आहे. सहकार विधेयक टेबल सुद्धा झालेले आहे. सन्माननीय विरोधी पक्ष नेते म्हणत आहेत त्या प्रमाणे ओल्या दुष्काळावर चर्चा करण्यासाठी आपण किती वेळ घेणार आहात ? विधेयक आणि ओला दुष्काळ हे दोन्ही विषय महत्वाचे आहेत. सभागृहाचे कामकाज खेळीमेळीने चालावे याबद्दल आमचे दुमत नाही. आपण जी ओल्या दुष्काळाची चर्चा प्रथम घ्यावयाचे म्हणत आहात त्या चर्चेकरिता आपण किती वेळ ठरविणार ?

तालिका सभापती : नियमा प्रमाणे आपल्याला ओल्या दुष्काळाची चर्चा अडीच तासात पूर्ण करावी लागणार आहे. यामध्ये विरोधी पक्षाला एक तास, सत्ताधारी पक्षाला एक तास व अर्धातास माननीय मंत्री महोदयांच्या उत्तरासाठी राहणार आहे. ही चर्चा आता सुरु केली तर 5.30 वाजता ती आपल्याला संपवावी लागेल.

श्री. हर्षवर्धन पाटील : सभापती महोदय, बऱ्याच वेळेस असे होते की, आता एवढा वेळ झाला आहे, आम्ही 10 वाजेपासून बसलो आहोत, वेठबिगार आहोत काय, आता हे विधेयक न घेता सकाळी घ्या असे म्हटले जाते. त्यामुळे असे काही होऊ नये. ओल्या दुष्काळाचा विषयही महत्वाचा आहे व सहकार विधेयक पास करून घेणे हे देखील महत्वाचे आहे. विरोधी पक्ष नेत्यांचीही मागणी

श्री.हर्षवर्धन पाटील ...

योग्य आहे त्याबाबत दुमत नाही. ही चर्चा वेळेत पूर्ण व्हावी एवढीच माझी विनंती आहे. विधेयके चर्चा करुनच संमत करावयाची आहेत अशी आपली चर्चा झाली होती. त्यामुळे यासंदर्भात माननीय तालिका सभापती महोदयांनी निर्णय द्यावा अशी विनंती आहे.

तालिका सभापती : सन्माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांनी ओल्या दुष्काळावर प्रथम चर्चा करावी अशी विनंती केलेली आहे. ओल्या दुष्काळाच्या प्रस्तावावर अडीच तास चर्चा होईल. या चर्चेसाठी विराधीपक्षासाठी व सत्ताधारी पक्षासाठी 1-1 तासाचा अवधी राहणार असून अर्धा तास माननीय मंत्रीमहोदयांच्या उत्तरासाठी राहणार आहे. माझी माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांना विनंती आहे की, या प्रस्तावावर आपल्याला एक तासाचा वेळ असून एक तासामध्ये आपल्या बाजूची भाषणे पूर्ण होतील याची जबाबदारी आपण घ्यावी. सत्तारूढ पक्षाचे जे गट नेते आहेत त्यांनीही त्यांची भाषणे एक तासात पूर्ण होतील या पध्दतीनेच नावे द्यावीत. सत्ताधारी आणि विरोधी पक्षाला एक एक तास देण्यात आला असून त्या वेळेतच त्यांनी भाषणे पूर्ण करावीत. नाही तर आम्हाला बोलू द्या, आम्हाला बोलू द्या असे सभागृहात व्हावयास नको हे आपल्याला मान्य आहे काय ?

यानंतर श्री. भारवि....

तालिका सभापती

मी माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांचा मान ठेवून त्यांची विनंती मान्य करित आहे. आम्ही प्रत्येक गोष्टीमध्ये सातत्याने विरोधी पक्ष नेत्यांचा आदर करतो. अडीच तासाची चर्चा संपल्यानंतर कितीही उशीर झाला तरी कामकाज पूर्ण करावे लागेल. त्यास विरोधी पक्षाची मान्यता आहे काय ?

श्री.विनोद तावडे : सभापती महोदय, आपण येथे जे सांगत आहात त्यासंबंधी आज सकाळी माननीय सभापतींच्या दालनात ठरले होते. त्यावेळी माननीय उप सभापती नव्हते. त्यांनी त्यांचे वेगळे मत मांडले आहे. वारंवार विरोधी पक्षाला आठवण करून द्यावी का लागत आहे ? आम्ही आपल्याला वारंवार का पटवून देत आहोत ? त्यामुळे आम्ही म्हटले की, चौईस इज युवर. आपल्याला बिले आधी घ्यावयाची असतील तर ती आपण घेऊ शकता. नियम 260 अन्वयेचा प्रस्ताव घ्यायचा असेल तर तो आधी घ्यावा. आपण कोणते कामकाज आधी घेणार आहेत हे निश्चित केल्यानंतर आम्ही बिलावर किती वेळ बोलायचे हे ठरवू. आम्हाला प्रस्तावाद्वारे जनतेच्या अडचणी मांडावयाच्या आहेत म्हणून तो आधी घ्यावा अशी विनंती करित आहोत. त्यासाठी आम्हीला एवढा आटापिटा करून पदरात पाडून घ्यावे लागत आहे त्याला काही अर्थ आहे काय ? मी प्रस्ताव मांडण्यास तयार आहे. पण त्यास उत्तर कोण देणार आहे ?

तालिका सभापती : मी सन्माननीय विरोधी पक्ष नेते श्री.विनोद तावडे यांना सांगू इच्छितो की, त्यांनी प्रस्ताव मांडण्यास सुरुवात करावी. तो पर्यंत माननीय मंत्र्यांना बोलाविण्यात येईल.

श्री.हर्षवर्धन पाटील : सभापती महोदय, विधान सभेत देखील या विषयावर चर्चा सुरु आहे. त्यामुळे या प्रस्तावावरील चर्चेला आपण सुरुवात करावी. माननीय मंत्री किंवा माननीय राज्यमंत्री या पैकी एकाला या सभागृहात उपस्थित राहण्यास सांगण्यात येईल.

श्री.विनोद तावडे : सभापती महोदय, विरोधी पक्षाच्या नियम 260 अन्वयेच्या प्रस्तावाला काही किंमत आहे की नाही ? माननीय सदस्य प्रा.सुरेश नवले म्हणाले की, सभागृहात कॅबिनेट मंत्री उपस्थित आहे. विरोधी पक्ष नेत्यांच्या भाषणाच्या वेळी कोणीही बसले तर चालते काय ? माननीय श्री.नारायण राणे जेव्हा विरोधी पक्ष नेते होते तेव्हा आपण असे करत होतो काय ? सभापती महोदय वेळेची कमतरता असल्यामुळे मी हा प्रस्ताव वाचत नाही. मी आता चर्चेला सुरुवात करतो.

पु.शी.: राज्यात पडलेला ओला व कोरडा दुष्काळ

मु.शी.: राज्यात पडलेला ओला व कोरडा दुष्काळ या विषयावर

सर्वश्री विनोद तावडे, पांडुरंग फुंडकर, रामदास कदम
जयंत प्र.पाटील, सुमंतराव गायकवाड, चंद्रकांत पाटील,
डॉ.दीपक सावंत, श्रीमती शोभा फडणवीस, डॉ.नीलम
गोन्हे, डॉ.रणजित पाटील, श्री.रामनाथ मोते, अॅड.आशिष
शेलार, सर्वश्री भाई गिरकर, नागो पुंडलिक गाणार, भगवान
साळुंखे, वि.प.स.यांचा प्रस्ताव.

श्री.विनोद तावडे (विरोधी पक्ष नेता) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने नियम 260 अन्वये पुढील प्रस्ताव मांडतो.

"कोरड्या दुष्काळामुळे गतवर्षी शेतकरी अडचणीत आला असताना यावर्षी अतिवृष्टीमुळे वर्धा, गडचिरोली, चंद्रपूर, यवतमाळ व रत्नागिरी इत्यादी जिल्ह्यांसह बऱ्याचश्या जिल्ह्यातील नागरिकांच्या घराचे, शेतीचे व जनावरांचे अपरिमीत नुकसान होणे, एवढेच नव्हे तर बऱ्याच नागरीकांना या आपत्तीमध्ये जीव गमवावा लागणे, या जिल्ह्यांमधील लक्षावधी शेतकऱ्यांची शेती व या शेतीवरील नुकतेच पेरलेले पीक या अतिवृष्टीमुळे वाहून गेल्यामुळे कोट्यावधी रुपयांचे नुकसान होणे, शेतकऱ्यांचे न भरून येणारे नुकसान झाल्यामुळे शासनाने ओला दुष्काळ जाहीर करण्याची आवश्यकता, परंतु शासनाकडून याबाबत अद्यापपर्यंत कोणतीही घोषणा न होणे, सलग दुसऱ्यावर्षीच्या गंभीर कोरड्या दुष्काळामुळे कोट्यावधी कोरडवाहू व बागायती शेतकऱ्यांचे अब्जावधी रुपयांचे नुकसान होणे, संकटात सापडलेल्या शेतकऱ्यांना मदत न करता शासनमार्फत केवळ कंत्राटदारास लाभ होईल अशा चारा छावण्या व टँकरसाठी बहुतांश निधी खर्च करण्यात येणे, चारा छावण्या व चाराडेपोमध्ये मोठ्या प्रमाणात भ्रष्टाचार झाल्याची बाब सभागृहात मांडल्यानंतर या प्रकरणाची १५ दिवसात सीआयडी चौकशी करण्यात येईल असे आश्वासन सभागृहात देण्यात येणे, परंतु अद्यापपर्यंत या प्रकरणी कोणतीही कारवाई करण्यात न येणे, दुष्काळ निवारणासाठी केलेल्या बहुतांश घोषणांची अंमलबजावणी न होणे, सद्यस्थितीत काही ठिकाणी

श्री.विनोद तावडे...

चांगला पाऊस झाल्यामुळे काही नद्यांमध्ये बरेचसे पाणी आले असले तरी नद्यांमधील प्रदुषणाची पातळी वाढल्यामुळे कृत्रिम दुष्काळजन्य परिस्थिती निर्माण होणे, शासनाने हा दुष्काळ निवारणासाठी धोरणात्मक निर्णय न घेता तात्पुरती मलमपट्टी केल्याने परत राज्याला दुष्काळाला सामोरे जावे लागल्यास गंभीर संकट निर्माण होण्याची शक्यता असणे, पीककर्ज, बि-बियाणे, कोरडवाहू शेती अभियान इत्यादी योजनांमध्ये असलेल्या त्रुटींमुळे कोट्यावधी शेतकरी अडचणीत येणे, शासनाने या प्रकरणी तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना, विचारात घेण्यात यावी."

सभापती महोदय, आम्ही नियम 260 अन्वये ओला व कोरड्या दुष्काळा संबंधातील प्रस्ताव दिलेला आहे. आज सगळीकडे पाऊस पडला आहे असे चित्र दिसत असले तरी राज्यातील काही भागांमध्ये अजूनही पाऊस झालेला नाही. त्यामुळे गेल्या वेळी जसा दुष्काळ होता तसाच दुष्काळ यावेळी देखील आहे.

सभापती महोदय, अतिवृष्टीमुळे विदर्भ आणि कोकणामध्ये अनेक घटना घडल्या आहेत. त्यासंबंधी सामान्य माणसाला काय वाटते यासंबंधी देखील या सदनामध्ये चर्चा करण्यात येणार आहे. त्याच बरोबर दुष्काळाच्या काळात त्या वेळी सरकारने काय केले, काय करायला पाहिजे होते, काय केले नाही, कुणाच्या खिशात काय गेले, याची देखील चर्चा ओल्या दुष्काळाच्या निमित्ताने करण्यात येणार आहे. त्यामुळेच आम्ही नियम 260 अन्वयेचा प्रस्ताव दिलेला आहे.

यानंतर श्री.अजित...

श्री.आनंदराव पाटील हे श्री.तानाजी पाटील, राष्ट्रवादी तालुका अध्यक्ष यांचे बंधू आहेत. श्री.वसंतराव गायकवाड, हे स्थानिक काँग्रेसचे पदाधिकारी आहेत. त्यांच्या गोपाळकृष्ण दूध उत्पादक संघ, शेटफळे, यशवंतराव चव्हाण, पातरेवाडी सह एकूण चार संस्था आहेत.

तसेच श्री.हणमंतराव देशमुख हे कोणाचे तरी मेहुणे आहेत. कोपरापासून ढोपरा पर्यंतची भाषा करणाऱ्यांचे मेहुणे आहेत. श्री.सुरेद्र हुंदडे हे देखील आहेत. मी ही नावे अशासाठी वाचत आहेत की, यासर्वांकडे चारा छावण्या होत्या. त्याची आपण प्रामाणिकपणे तपासणी करावी. तत्कालीन महसूल राज्यमंत्री श्री.प्रकाश सोळंखे हे शांत राहिले. तसे आपण नाहीत याची आम्हाला कल्पना आहे. त्यामुळे आपण याचा दणक्यात शोध घ्याल हे आम्हाला माहित आहे. या संबंधातील सगळी यादी मी माननीय मंत्री महोदयांकडे देतो.

टॅकर संबंधातील देखील आम्ही माहिती काढली आहे. जालना येथील 555 टॅकर्स पैकी अर्धे टॅकर्स चालविण्याचे कंत्राट बीड येथील कंत्राटदाराने घेतले. परंतु, प्रत्यक्षात काम मात्र श्री.सतिश टोप यांनी केले. त्याच प्रमाणे उर्वरित टॅकरचे कंत्राट श्री.अब्दुल हफीज यांना देण्यात आले आहे. बीड जिल्ह्यात देखील प्रत्यक्ष कंत्राटदार वेगळाच असला तरी टॅकर मात्र नवनियुक्त पालकमंत्री महोदयांच्या नातेवाईकांचेच आहेत. आपले नातेवाईक नसतील तर ते माननीय पुनर्वसन मंत्र्यांचे असतील. त्यांनाच सगळी कामे मिळाली आहेत. ही कामे चांगली झाली असतीलही. आपला नातेवाईक आहे म्हणून काम वार्ड केले आहे असे आम्ही म्हटलेले नाही.

सरकारने दुष्काळात चांगले काम करण्यापेक्षा काही संस्थांनी चांगले काम केले आहे. यात सिद्धिविनायक संस्था असेल किंवा अन्य काही संस्थांनी चांगले काम केले आहे. या चर्चेच्या निमित्ताने अनेक गोष्टी समोर आणावयाच्या आहेत.

मी सिमेंट नाला बांध संबंधी बोलून माझे विचार संपविणार आहे. माझे या चर्चेवरील बरेच मुद्दे बाजूला ठेवतो. सदर योजना ही अतिशय चांगली आहे. पण जे जुने बांध आहेत त्यांचे काय झाले आहे ? दुष्काळ निर्मूलनाचा कार्यक्रम राबविताना शासनाकडून केवळ एकच योजना चांगली राबविण्यात आली ती म्हणजे सिमेंट नाला बांध योजना. हे मी प्रामाणिकपणे मान्य करतो आहे. पण या योजनेचे स्वरूप अधिक व्यापक करणे गरजेचे आहे. ही योजना पश्चिम महाराष्ट्रातील तालुक्यांमध्ये राबविली असताना या वर्षी ही योजना थोड्या व्यापक स्वरूपात अधिक जिल्ह्यांमध्ये राबविण्यात आली. या योजनेचे चांगले परिणाम लक्षात येऊन देखील या वर्षी अगोदर औरंगाबाद

जिल्ह्यामध्ये बांधलेल्या सिमेंट बांधातील गाळाकडे दुर्लक्ष करण्यात आले. आपण आधीचे गाळ का काढलेले नाहीत ? ते जर काढले असते तर त्याचा उपयोग झाला असता. एकट्या औरंगाबाद जिल्ह्यामध्ये या पूर्वी 2800 सिमेंट बांध बांधल्याची कागदोपत्री नोंद आहे. पण सदर सिमेंट बांधांमध्ये गाळ भरल्याने सदर सिमेंट बांध निरूपयोगी ठरलेले आहेत. आपण नवीन सिमेंट बांध बांधत आहोत. त्यात गाळ भरला की, पुन्हा असेच होणार आहे. मग पुन्हा दुष्काळ येणार. मग पुन्हा खर्च करावा लागणार. मग त्यासाठी पुन्हा आपल्या नातेवाईकांची वर्णी लावण्यात येणार. जालना शहराला प्राचीन काळापासून घोणेवाडी तलावातून पाणी पुरवठा करण्यात येत आहे. त्यात देखील गाळ आहे. हा गाळा काढण्यासाठी 10 कोटी रुपये खर्च येणार आहे. हा खर्च आपण केला असता तर टँकर करण्यात आलेला 60 ते 70 कोटी रुपयांचा खर्च वाचला असता. आपण टँकर सुरू केले नसते तर ते काम श्री.टोपे यांना मिळाले नसते हे देखील तितकेच खरे आहे. टोपे म्हणजे आपले माननीय मंत्री नव्हे तर मी कंत्राटदाराचे नाव घेतले आहे. अशा अनेक गोष्टी आहेत. आपण ज्या गोष्टी आधी केल्या आहेत त्या नीट लीड केल्या असत्या तर योग्य झाले असते. आज आपण सभागृहामध्ये मराठवाड्यातील पाणी वाटपावरून रणकंदन पहात आहोत. समन्याय पाणी वाटपाचे धोरण कधीच नीट अंमलात आणले नाही. गेल्यावेळी व आता देखील हे धोरण आपण नीट अंमलात आणले नाही. आमदारांमध्ये अशा मान्या मान्या होत असतील तर जनतेमध्ये काय होत असेल ? पुन्हा हे आमदार सत्ताधारी पक्षातील एका विशिष्ट पक्षाचे आहेत. निर्णय त्यांच्याच पक्षाचे माननीय मंत्री घेणार आहेत.

परभणी येथे 10, नांदेड येथे 17, बीड येथे 16, उस्मानाबाद येथे 15 असे मिळून 58 शेतकऱ्यांनी आत्महत्या केलेल्या आहेत. त्यामुळे मराठवाड्यातील हा आता सर्वात महत्त्वाचा विषय आहे. आज मराठवाड्यातील पाण्याचा प्रश्न तीव्र होत चाललेला आहे. समन्यायी वाटप न झाल्यामुळे आत्महत्या होत आहे असे माझे मत आहे. त्यामुळे याला जे जबाबदार आहेत त्यांच्यावर सदोष मनुष्यवधाचा गुन्हा दाखल केला पाहिजे असे माझे मत आहे. मराठवाड्याला समन्यायी पाणी वाटप व्हावे म्हणून जनहित याचिका दाखल करण्यात आली.

श्री.विनोद तावडे.....

सभापती महोदय, जानेवारी ते जून 2013 या कालावधीत अवेळी पाऊस, गारपीट व अतिवृष्टी यामुळे अनेक शेत पिके आणि फळबागांचे मोठ्या प्रमाणावर नुकसान झाले आहे. नांदेड, वाशिम, वर्धा, जळगाव, अहमदनगर, रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग इत्यादी जिल्ह्यांमध्ये अतिवृष्टीमुळे मोठ्या प्रमाणावर शेतकऱ्यांचे नुकसान झालेले आहे. या संदर्भात मी कृषी आयुक्तालयाकडून माहिती घेतली. त्याप्रमाणे 94 हजार 129 हेक्टर क्षेत्रावरील शेतपिके व फळ पिकांचे 50 टक्क्यांपेक्षा जास्त नुकसान झाल्याची माहिती आहे. तसेच 90 हजार हेक्टरपेक्षा जास्त हेक्टर जमिनीवरील फळपिकांचे नुकसान झालेले आहे. परंतु या शेतकऱ्यांना अद्यापपर्यंत पुरेशी मदत दिलेली नाही. या शेतकऱ्यांना हेक्टरी 30 हजार रुपये मदत करावी अशी मागणी मी या निमित्ताने करीत आहे.

सभापती महोदय, जुलै महिन्यात वर्धा, गडचिरोली, यवतमाळ, चंद्रपूर, सिंधुदुर्ग, रत्नागिरी, अकोला इत्यादी जिल्ह्यांमध्ये सरासरीपेक्षा जास्त पाऊस झाला. या जिल्ह्यांमध्ये सरासरीपेक्षा 150 टक्के पाऊस अधिक झाला अशी नोंद आहे. 150 टक्केपेक्षा जास्त पाऊस झालेल्या तालुक्यांमध्ये चंद्रपूर जिल्ह्यातील मूल, गोडपिंपरी, वरोरा, भद्रावती, चिमूर या तालुक्यांमध्ये 185 ते 190 मी.मी.पाऊस झाल्याची नोंद आहे. वर्धा जिल्ह्यात देखील अशीच परिस्थिती आहे. एका दिवसांत 61 मी.मी.पेक्षा जास्त पाऊस झाला तर त्या ठिकाणी अतिवृष्टी झाली असे आपण समजतो.

सभापती महोदय, या संदर्भात महसूल विभागाचे दिनांक 31 जानेवारी 1983 रोजीचे परिपत्रक आहे. त्यानुसार 24 तासांच्या कालावधीत 65 मी.मी.पेक्षा जास्त पाऊस झाला तर त्या भागात अतिवृष्टी झाल्याचे समजण्यात येते.

सभापती महोदय, विदर्भातील बहुतांश जिल्ह्यांमध्ये 24 तासांमध्ये 65 मी.मी.पेक्षा जास्त पाऊस झाला आहे आणि हीच परिस्थिती कोकणात देखील असताना शासनाच्या परिपत्रकाप्रमाणे तेथे अतिवृष्टी जाहीर करण्यात आलेली नाही. अतिवृष्टीच्या संदर्भात 1983 पासूनचे परिपत्रक असताना व त्याप्रमाणे अतिवृष्टी घोषित करणे अपेक्षित असताना ती घोषित का करण्यात आली नाही ?

सभापती महोदय, माझ्याकडे 65 मी.मी.पेक्षा जास्त पाऊस झालेल्या भागांची यादी आहे त्यामध्ये अकोला जिल्ह्यातील तेल्हारा, बाळापूर, पातूर, बार्शीटाकळी हे तालुके तर बुलढाणा

..2..

श्री.विनोद तावडे.....

जिल्ह्यातील संग्रामपूर, जामोद, चिखली, बुलढाणा, मेहकर, सिंदखेडराजा, लोणार, खामगाव इत्यादी तालुक्यांचा समावेश आहे. वरील सर्व भागांमध्ये 150 मी.मी., 105 मी.मी. 169 मी.मी. इतका पाऊस झालेला आहे.

सभापती महोदय, कोणत्या भागात किती पाऊस झाला, किती नुकसान झाले या संदर्भात सरकारची आकडेवारी येईल. मला एवढेच सांगायचे आहे की, त्या ठिकाणी किती मोठ्या प्रमाणावर पाऊस झालेला आहे दिसून येते. इतक्या मोठ्या प्रमाणावर पाऊस सहन करण्याची क्षमता कोरडवाहू जमिनीमध्ये नसल्यामुळे शेतकऱ्यांचे मोठ्या प्रमाणावर नुकसान झाले आहे. तेव्हा शेतकऱ्यांना त्वरित मदत मिळणे अपेक्षित असताना शासनाचे नेहमी प्रमाणे त्यांचेकडे दुर्लक्ष झालेले आहे. त्याचे कारण म्हणजे त्याठिकाणी माननीय मुख्यमंत्री एकटे गेले तर माननीय उप मुख्यमंत्री महोदयांना क्रेडीट मिळणार की नाही ? माननीय उप मुख्यमंत्री एकटे गेले तर माननीय मुख्यमंत्री महोदयांना क्रेडीट मिळणार की नाही ? हे दोघे सोडून माननीय मंत्री डॉ.पंतगराव कदम गेले तर.... ज्यावेळी मुंब्रा येथे दरड कोसळली तेव्हा ते गेले, कोकणामध्ये बस कोसळली त्याठिकाणी गेले, कोल्हापूर येथे अधिवेशन सुरु असताना गेले. विदर्भामध्ये मोठ्या प्रमाणावर पाऊस झाला असताना त्या ठिकाणी जाण्यासाठी सात-आठ दिवस लागतात ? विदर्भामध्ये भेट दिल्यानंतर तेथील 8 जिल्ह्यांपैकी 4 जिल्ह्यांना भेटी दिल्या.

सभापती महोदय, विदर्भामध्ये झालेल्या अतिवृष्टीमुळे जे नुकसान झाले त्याचा योग्य पंचनामा करणे गरजेचे आहे. परंतु शासनाकडून कमी नुकसान झाल्याचे दाखविण्यात येते. ज्या शेतकऱ्यांचा पंचनामा झाला त्यांनी माझ्याकडे तसे प्रतिज्ञापत्रावर लिहून पाठविले आहे. शासनाकडून नुकसान झाल्याचे दाखविण्यात आले त्यामध्ये यवतमाळ जिल्ह्यामध्ये 6760 घरांचे नुकसान झाले. 3365 हेक्टर जमीन खरडून गेली आहे. 32 हजार 872 हेक्टर क्षेत्रावरील शेत पिकाचे नुकसान झालेले आहे. वर्धा जिल्ह्यांत साडेतीन हजार, चंद्रपूर जिल्ह्यात सव्वाचार हजार, गडचिरोली जिल्ह्यात दोन हजार, वाशिम जिल्ह्यात पावणेदोन हजार, भंडारा जिल्ह्यात पाचशे सदतीस, सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील पाचशेवीस आणि रत्नागिरी जिल्ह्यातील शंभर घरांचे नुकसान झाल्याचा उल्लेख आहे.

यानंतर श्री.बरवड...

श्री. विनोद तावडे ...

बाकीच्या बाबतीत सुध्दा अशीच आकडेवारी आहे. सततच्या पावसाचा सर्वाधिक फटका कापूस, सोयाबीन, तूर या पिकांसह उडीद, मूग, धान या पिकांना देखील बसलेला आहे. सततच्या पावसामुळे कापसाची वाढ खुंटलेली आहे. धानाच्या बाबतीत सुध्दा तसेच झालेले आहे. सरासरीपेक्षा अधिक पाऊस झाल्याने कापसाची पाने आता लाल पडत आहेत. पाणथळ भागातील नुकसानीची तीव्रता अधिक आहे. कापसाची मुळे प्राणवायू अभावी सडत असून त्या ठिकाणी मर रोगाची सुरुवात झालेली आहे हे वास्तव आहे. सोयाबीन, तूर ही पिके अतिपाण्याच्या सवयीची नसल्यामुळे ही दोन्ही पिके मर रोगाला बळी पडत आहेत. धानाच्या संदर्भात सन्माननीय सदस्य श्रीमती शोभाताई फडणवीस बोलणार आहेत त्यामुळे मी त्या संदर्भात जास्त बोलणार नाही. पण धानाची अवस्था सुध्दा अशीच आहे. या पिकांचे भविष्यात 50 टक्केपेक्षा अधिक नुकसान होण्याची शक्यता दिसते. या वर्षी सततच्या पावसाने खरिपातील सर्वच पिकांमध्ये निंदण व डवरण होऊ न शकल्यामुळे तण वाढलेले आहे याची माहिती माननीय पुनर्वसन मंत्र्यांनी घेतली असेल.

सभापती महोदय, एकाच ठिकाणी 65 मि.मी.पेक्षा जास्त पाऊस झाल्यास ती अतिवृष्टी समजली जाते. एकाच दिवशी अचानक झालेल्या पावसामुळे बऱ्याचशा जिल्ह्यातील जमिनी खरडून गेलेल्या आहेत. खरडून गेलेली ही जमीन अतिशय सुपीक आहे. यावेळच्या पावसात जमीन खरडून केल्यानंतर पुढच्या आठ दहा वर्षांचे नुकसान होते. कोकणामध्ये समुद्राचे पाणी आत आल्यानंतर जमीन खारजमीन होऊन पुढे त्या जमिनीमध्ये काहीच करता येत नाही. देवबागला हे नेहमी होते. त्या प्रमाणे एकदा जर जमीन खरडून गेली तर पुढच्या 10 वर्षांचे नुकसान होते आणि जमिनीचा सुपीकपणा कमी होतो. त्यामुळे येत्या काही वर्षात शेतकऱ्यांना कमी उत्पन्न मिळणार आहे पुढच्या काळात शेतकऱ्यांना आपण जे काही देणार आहोत ते देताना याची नोंद सरकारने घेतली पाहिजे. नाही तर एवढी जमीन गेली, एवढी मदत घ्या आणि या वर्षाचे पोट भरा, असे करुन चालणार नाही. त्यांच्या दृष्टीने पुढच्या पाचदहा वर्षासाठी काय करता येईल याचा विचार करावा लागणार आहे.

RDB/ D/ MMP/

श्री. विनोद तावडे

सभापती महोदय, अचानक एकाचवेळी आलेल्या पावसामुळे नदीनाल्यांना पूर आले. बहुतांश जिल्ह्यात बऱ्याचशा नागरिकांच्या घरांची पडझड या पावसामुळे झाली. घरांची पडझड झाल्यामुळे हजारो कुटुंबे रस्त्यावर आलेली आहेत. बऱ्याच नागरिकांचे पशूधन वाहून गेल्यामुळे शेतकरी अधिक संकटात सापडलेले आहेत. अशा शेतकऱ्यांना भरीव मदतीची अपेक्षा असताना त्यांच्यापर्यंत शासनाकडून योग्य मदत पोहोचली नाही. मघाशी ती मदत का पोहोचली नाही असे विचारले असताना मुद्यावर बोला असे माननीय संसदीय कार्य मंत्री म्हणाले. आम्ही जे म्हटले ते असत्य आहे का ?

सभापती महोदय, 8-10 दिवस पाऊस पडतो आणि विधिमंडळाचे अधिवेशन चालू असताना शेतकरी आशेने बघतो की, मायबाप सरकारमधील कोणी तरी येईल. माननीय राज्यमंत्री श्री. सुरेश धस हे केदारनाथला गेले. आपण माऊंट एव्हरेस्टला गेलात पण किमान आमच्या सह्याद्रीकडे तरी या. पण तसे झाले नाही. जसे आपण हिमालयामध्ये गेलात तसे सह्याद्रीच्या संकटात तरी इकडे या. पण सर्व अधिवेशनात बसले. सिंचनावर चर्चा आली तर ती कशी थांबवावयाची यासाठी बसले. हे घडत असताना काही ते तिकडे का गेले नाहीत हे कळत नाही. याकडे शासनाचे दुर्लक्ष झाले याची मला खेदाने नोंद कराविशी वाटते.

सभापती महोदय, माझी अपेक्षा होती की डॉ. पतंगराव कदम यांच्यासारखे कोणी तरी ज्येष्ठ मंत्री जातील. दोन पक्षाची सत्ता असताना दोन्ही पक्षाच्या वतीने त्यांनी जावयाचे असते तसे त्यांनी जावयास पाहिजे होते. त्यांनी अहवाल द्यावयास पाहिजे होता. माननीय राज्यमंत्र्यांकडे फाईल सुध्दा नाही आणि राज्यमंत्र्यांना जाऊ सुध्दा देत नाहीत.

यानंतर श्री. खंदारे ...

श्री.विनोद तावडे.....

सभापती महोदय, 1983 च्या परिपत्रकानुसार शासनाने तत्काळ अतिवृष्टी घोषित केली पाहिजे होती. आपद्ग्रस्त शेतकऱ्यांना ताबडतोब मदत व अन्नधान्याचा पुरवठा करावयास पाहिजे होता, प्रत्येक बेघर व्यक्तीला 2500 रुपयांची मदत करणे गरजेचे होते. शासनाने ते केले नाही. ही मदत करण्यासाठी अधिवेशनाची गरज नाही. त्या ठिकाणच्या जिल्हाधिकार्यांनी किंवा अधिकार्यांनी लक्ष दिलेले नाही. लोकांनी वारंवार सांगितल्या नंतरही काही होत नाही. जोपर्यंत जनतेचा उद्रेक होत नाही तोपर्यंत शासकीय यंत्रणा जागरूक होत नाही हे मला दुर्दैवाने म्हणावेसे वाटते. या अतिवृष्टीमुळे शेतकऱ्यांचे अब्जावधी रुपयांचे नुकसान झालेले आहे. पुढे काय करावयाचे असा प्रश्न त्यांच्यासमोर आहे. दिनांक 27 जुलै, 2013 रोजी माननीय मुख्यमंत्री व माननीय उप मुख्यमंत्री यांना आपद्ग्रस्त भागाला भेट देण्यासाठी वेळ मिळाला. परंतु अधिकार्यांनी नुकसानीचे पूर्ण सर्वेक्षण केलेले नाही. त्यामुळे बरेच शेतकरी मदतीपासून वंचित राहिलेले आहेत. या अतिवृष्टीत 50 पेक्षा अधिक नागरिकांचे बळी गेल्यामुळे त्यांचे कुटुंबीय निराधार झालेले आहेत ही वस्तुस्थिती आहे. जून व जुलै महिन्यात झालेल्या अतिवृष्टीमुळे दीड लाख हेक्टरवर शेतकऱ्यांना दुबार पेरणी करावी लागणार आहे. त्या संकटात सापडलेल्या शेतकऱ्यांना शासन कशा प्रकारे मदत करणार आहे ? दुबार पेरणीसाठी पैसा कोठून आणावयाचा अशी समस्या निर्माण झालेली आहे. अधिवेशनातील चर्चेच्या माध्यमातून या समस्येवर शेतकऱ्यांना उत्तर अपेक्षित आहे. शेतकरी या चर्चेकडे अपेक्षेने पाहत आहे. अशा अनेक समस्या निर्माण झालेल्या आहेत. माननीय मुख्यमंत्री व माननीय उप मुख्यमंत्री अधिवेशन संपल्यानंतर येतील. शेतकऱ्यांना भेटल्यावर जिल्हाधिकारी व तहसीलदार यांच्याकडून मागणी करुनही काही मदत मिळाली नाही अशा प्रकारचे त्यांच्यासमोर गाऱ्हाणे मांडू. निसर्गाने रौद्र रूप धारण केल्यामुळे मायबाप सरकार काही सहारा देईल असे वाटत होते. परंतु या सरकारने त्यांच्याकडे साफ दुर्लक्ष केलेले आहे. जेथे विमानतळ आहे तेथेच माननीय मुख्यमंत्री व माननीय उप मुख्यमंत्र्यांचा दौरा झाला. जेथे अतिपाऊस पडल्यामुळे घरे कोसळली, लोक निराधार झाले, जमीन खरडली गेली तेथे दौरा झाला नाही. विमान येथून उडाले ते थेट अमरावतीला उतरले. तेथून सरळ एअर स्ट्रीपवर लॅण्ड

2...

श्री.विनोद तावडे.....

झाले. जेथे एअर स्ट्रीप नाही तेथे ते गेले नाहीत. शनिवार व रविवार या दोन दिवसात दोघांनी एका दिवसात 4 जिल्ह्यांचा दौरा करावयास पाहिजे होता. दोघांनी 4-4 जिल्हे घेतले असते तर संपूर्ण विदर्भ कव्हर झाला असता. परंतु तसे न करता दोघांनीही एकाच वेळी दौरा केला. वेगवेगळा दौरा केला असता तर अधिकाऱ्यांच्या मार्फत आढावा घेता आला असता. मी अडचणीत सापडल्यानंतर माननीय मुख्यमंत्री आले, आम्हाला भेटले, माननीय उप मुख्यमंत्री भेटले, आमच्याशी बोलले याचे त्यांना समाधान वाटले असते. दोन ग्रूप केले असते तर आठही जिल्हे कव्हर झाले असते आणि आँखो देखा हाल त्यांना समजला असता. माननीय मुख्यमंत्री व माननीय उप मुख्यमंत्र्यांनी वाशिम, अमरावती, चंद्रपूर व नागपूर येथे दौरा केला. अमरावतीहून थेट वाशिम येथे गेले. त्यामुळे यवतमाळ, बुलढाणा, भंडारा, गडचिरोली या जिल्ह्यांमधील शेतकऱ्यांना असे वाटले की, आमच्याकडे शासनाचे साफ दुर्लक्ष झालेले आहे. त्यामुळे तेथील जनतेची निराशा झालेली आहे. त्यांना असे वाटत आहे की, माननीय उप मुख्यमंत्री व माननीय मुख्यमंत्री आमच्या भागात आले नाहीत, त्यामुळे आम्ही नुकसान भरपाईपासून वंचित राहू की काय अशी त्यांना शंका वाटते. वास्तविक तसे होत नसते. माझा कागद माननीय मुख्यमंत्र्यांच्या हातामध्ये गेला नाही, तर आम्हाला आता काहीच मदत मिळणार नाही.

यानंतर श्री.शिगम....

श्री. विनोद तावडे...

अशा प्रकारे त्याची भाबडी समज आहे. परंतु त्याला हे माहित नाही की, त्यांच्या हातामध्ये कागद जाऊन देखील काही होत नाही. राज्याचे प्रमुख अतिवृष्टीची पाहणी करताना आमची गा-हाणी ऐकतील, आमच्या पाठीवर सहानुभूतीचा हात ठेवतील असे सर्वसामान्य माणसाला वाटले होते. परंतु तसे काही झाले नाही.

सभापती महोदय, शासकीय निकषाप्रमाणे दिली जाणारी मदत किती पुरेशी आहे ? आम्हाला कल्पना आहे की हे अधिवेशन सुरु असताना शासन कोणतीही घोषणा करणार नाही. सोमवारी घोषणा झाली नाही, मंगळवारी घोषणा झाली नाही. आता विरोधी पक्षा तर्फे हा ठराव या सभागृहामध्ये चर्चेला आणल्यामुळे या प्रस्तावाच्या निमित्ताने राज्यातील आपत्तीमध्ये सापडलेल्या जनतेला दिलासा देणारी घोषणा करण्याची संधी शासनाला प्राप्त झालेली आहे. पक्के घर पडले तर किमान 70 हजार रुपयाची मदत आणि कच्चे घर पडले तर 15 हजार रुपयाची मदत मिळणे आवश्यक आहे. परंतु शासन पक्क्या घरासाठी 5 हजार रुपये आणि कच्च्या घरासाठी अडीच हजार रुपये मदत देते. या मदतीमध्ये कोणते काम होऊ शकेल ? उलट खिशातून पैसे खर्च करावे लागतात. तेव्हा या मदतीच्या निकषामध्ये बदल करण्याची गरज आहे. दुभते जनावर मृत्यू पावले तर 16400 आणि लहान जनावर मृत्यू पावले तर 1650 रुपये मिळतात. व्यक्तीचा मृत्यू झाला तर अडीच लाख रु. नुकसान भरपाई देण्याची घोषणा माननीय मुख्यमंत्र्यांनी केलेली आहे. आज राज्यामध्ये दुष्काळ घोषित करण्याची आवश्यकता आहे. राज्याचे माननीय मुख्यमंत्री, माननीय उपमुख्यमंत्री आणि संबंधित विभागाचे मंत्री हे राज्यात दुष्काळ जाहीर करण्याच्या बाबतीत काही तरी विचार करतील अशी मी अपेक्षा व्यक्त करतो.

सभापती महोदय, मधल्या काळामध्ये आमच्या भारतीय जनता पक्षाच्या सर्व आमदारांनी राज्याच्या विविध भागामध्ये प्रत्यक्ष भेटी देऊन अतिवृष्टीमुळे झालेल्या नुकसानीची पाहणी केली. त्यांनी त्यांच्या पाहणीचा अहवाल माझ्याकडे दिलेला असून त्यातून मोठे भयाण असे वास्तव समोर आलेले आहे. वाशिम जिल्ह्यामध्ये 17000 घरांचे नुकसान झालेले असून घराच्या मालाला एका पैशाचीही मदत मिळालेली नाही. मृत झालेल्या 28 जनावरांपैकी 22 जनावरांच्या मालकांना नुकसान भरपाई जिल्हा प्रशासनाने दिली नाही. पंचनामा होईपर्यंत ती मृत जनावरे तशीच ठेवलेली

..2..

श्री. विनोद तावडे...

आहेत. 6 हजार हेक्टरवरील शेती पिकाचे नुकसान झालेले आहे. जमिनी खरडून गेलेल्या आहेत. याबाबतीत शासनाने पाच पैशाची देखील मदत केलेली नाही. शासन जे काही पॅकेज घोषित करील ते देखील पदरात पडेल की नाही अशी शंका आहे. यवतमाळ जिल्ह्यामध्ये 6700 घरांचे मोठ्या प्रमाणवर नुकसान झालेले आहे. माझ्याकडे सगळी आकडेवारी आहे, परंतु वेळे अभावी मी ती वाचून दाखवित नाही. नुकसानीचा इतका मोठा आकडा असताना नुकसान भरपाई बाबत एक दमडीदेखील शासनाने दिलेली नाही.

सभापती महोदय, नुकसान झालेल्या पिकाचे सर्वेक्षण झालेले नाही. हे सर्वेक्षण झालेले नसल्यामुळे गावाचे जे कोणी प्रमुख असतात, ठेकेदार असतात ते आलेली सर्व मदत आपसात वाटून घेतात, नुकसानीचे आकडे कागदोपत्री भरले जातात, त्यामुळे सामान्य माणसाला काही मिळत नाही. सभापती महोदय, मी गेल्या वर्षी यवतमाळ जिल्ह्याचा दौरा केला. त्यावेळी सरकारने केलेल्या घोषणा अद्यापि पूर्ण केलेल्या नाहीत.

...नंतर श्री. गिते..

श्री.विनोद तावडे.....

आता शासनाकडून या चर्चेच्या उत्तरात घोषणा केल्या जातील त्या किती पूर्ण होतील या विषयी आम्ही सांशक आहोत.

सभापती महोदय, महाराष्ट्रात अशा प्रकारचा पाऊस पडतो आणि त्यामुळे नैसर्गिक आपत्ती येते हा अनुभव आपणास दरवर्षी येतो आहे. या वर्षीच्या कोरड्या दुष्काळी परिस्थितीत नाल्यांचे खोलीकरण, तलावातील गाळ काढणे, धरणातील गाळ काढणे इत्यादी अनेक योजना राबविण्याची संधी शासनास होती. परंतु ती संधी शासनाने घेतली नाही. दुष्काळी परिस्थितीवर मात करण्यासाठी आम्ही जी कामे सुचविलेली होती, ती कामे केली गेली नाहीत. कंत्राटदाराचे भले कसे होईल याकडेच जास्त लक्ष दिले गेले असे माझे स्पष्ट मत आहे. दुष्काळी परिस्थितीत योजनाबद्ध कामे व्हावयास पाहिजे होती, ती झाली नाहीत असे मला खेदाने नमूद करावेसे वाटते.

सभापती महोदय, कोरडवाहू शेतकऱ्यांच्या बाबतीत माझ्या काही मागण्या आहेत. दुष्काळी परिस्थितीमुळे कोरडवाहू शेतकरी हतबल झाला होता. लाखो हेक्टर क्षेत्रावर कोरडवाहू शेतकऱ्याला दुबार पेरणी करावी लागणार आहे. बियाणे खरेदीसाठी 3 हजार, खते खरेदीसाठी 5 हजार, शेतीची अंतर्गत मशागत 2 हजार, पेरणी 3 हजार, तण काढण्याची मजुरी 2 हजार रुपये असा प्रति हेक्टर 15 हजार खर्च दुबार पेरणीसाठी येतो. दुबार पेरणीसाठी 15 हजार रुपये खर्च येतो, त्यामुळे कोरडवाहू शेतकऱ्यांनी खर्चाची मागणी शासनाकडे करणे हे स्वाभाविक आहे. कोरडवाहू शेतकऱ्यांनी प्रथम पेरणीसाठी खर्च केलेला आहेच. परंतु दुबार पेरणीसाठी 15 हजार रुपये खर्च शेतकऱ्यांना येणार आहे. त्यामुळे कोरडवाहू शेतकऱ्यांना आर्थिक मदत करणे गरजेचे आहे.

सभापती महोदय, फळबाग पिकविणाऱ्या शेतकऱ्यांना हेक्टरी 50 हजार रुपये खर्च येतो. दुष्काळी परिस्थितीमुळे फळबाग शेतकऱ्यांचे मोठ्या प्रमाणात नुकसान झाले आहे, त्यामुळे त्यांना हेक्टरी किती मदत दिली जाणार आहे याची माहिती या ठिकाणी सांगण्यात यावी. फळबाग शेतकऱ्यांना हेक्टरी किमान 40 हजार रुपयांपर्यंत आर्थिक मदत मिळावी अशी मी या निमित्ताने मागणी करतो.

2...

श्री.विनोद तावडे....

सभापती महोदय, अतिवृष्टीमुळे अनेक शेतकऱ्यांच्या जमिनी पूर्णपणे खरडून गेल्या आहेत. त्यामुळे त्यांचे प्रचंड नुकसान झालेले आहे. जमीन खरडून गेल्या त्यासाठी हेक्टरी 35 हजार रुपये, पिकांचे नुकसान झाले त्यामुळे हेक्टरी 15 हजार रुपये असे एकूण प्रति हेक्टर 50 हजार रुपयांची फळबाग शेतकऱ्यांना आर्थिक मदत देण्यात यावी. हेक्टरी 50 हजार रुपयांची मदत केली तर त्या शेतकऱ्यांचा मागचा खर्च तरी निघू शकेल. म्हणून फळबाग शेतकऱ्यांना प्रति हेक्टर 50 हजार रुपयांची आर्थिक मदत करावी अशा प्रकारची मागणी मी या निमित्ताने करीत आहे.

सभापती महोदय, आपण ओला दुष्काळ जाहीर केला तर सर्वसामान्य माणसाला लाभ मिळू शकतील. शासनाने ओला दुष्काळ जाहीर करण्यास जेवढा उशीर केला तर शेतकऱ्यांच्या जखमेवर मीठ चोळल्यासारखे होईल. या राज्यात प्रथम कोरडा दुष्काळ पडला आणि त्याचे चटके महाराष्ट्रातील काही भागात जाणवत आहेत. कोरडा दुष्काळाच्या बाबतीत काही गोष्टी या ठिकाणी नमूद करणे अत्यावश्यक आहे असे मला वाटते. कोरडा दुष्काळ आणि ओला दुष्काळ यात शेतकऱ्यांचे तसेच सर्वसामान्य नागरिकांचे प्रचंड नुकसान झालेले आहे, त्यामुळे त्यांना काही प्रमाणात आर्थिक मदत मिळावी म्हणून आम्ही या प्रस्तावात दोन्ही दुष्काळाचा उल्लेख केलेला आहे. मी या बाबतीत काही गोष्टी प्रकर्षाने या ठिकाणी नमूद करू इच्छितो. असे विरोधी पक्षाचे सदस्य तर म्हणता आहेत, परंतु सत्ताधारी पक्षातील सदस्यही मूक संमतीने म्हणता आहेत की, कोरड्या दुष्काळामुळे अनेकांची उखळ पांढरी होत आहेत. मुंबई आणि मुंबईच्या आजुबाजूच्या परिसरात पावसामुळे रस्त्यांवर मोठ्या प्रमाणात खड्डे पडलेले आहेत अशा प्रकारचे चित्र आपल्याला पहावयास मिळते आहे. परंतु मराठवाडा व इतर दुष्काळी भागात अशा प्रकारचे चित्र दिसून येत नाही. महाराष्ट्रात सगळीकडे पाऊस पडलेला आहे आणि संपूर्ण महाराष्ट्र राज्यात आलबेल आहे असे मुळीच वातावरण नाही...

यानंतर श्री. भोगले...

श्री.विनोद तावडे....

आपण ताबडतोब टँकर व्यवस्था आणि चारा छावण्या बंद केल्या. पाऊस पडल्यानंतर विहिरीमध्ये पाणी यायला किमान एक महिन्याचा कालावधी लागतो. त्यानंतर टँकर बंद करणे योग्य झाले असते. जनावरांसाठी खाद्य म्हणून गवत उगवायला किमान 15 ते 20 दिवस लागतात. त्या अगोदर सरकारने चारा छावण्या बंद केल्या. हे संवेदनशील सरकारचे लक्षण आहे का?

सभापती महोदय, सगळ्यात वाईट म्हणजे एकदा कधी आमची सुटका करून घेतो, एकदा कधी आमचे हात काढून घेतो ही मानसिकता दिसून आली. शेवटपर्यंत सर्वसामान्य माणसाला शासनाकडून मदत मिळेल, सामान्य माणसांच्या हितासाठी सरकार अधिकाधिक काम करीत राहिल ही भूमिका न बाळगता पाऊस पडल्याबरोबर दुष्काळाकरिता सुरु केलेली मदत बंद करण्यात आली. पहिला पाऊस काही भागात पडल्यानंतर ताबडतोब संपूर्ण राज्यातील मदत बंद केली त्यातून हे सर्व चित्र समोर आले आहे.

सभापती महोदय, दुष्काळ निवारणाचे मुख्य काम मदत व पुनर्वसन विभागाकडे आहे. त्या विभागाने 100 टक्के रक्कम चारा छावण्या आणि टँकरद्वारे पाणी पुरवठा करण्यावर खर्च केली. अपेक्षित होते की, जळालेल्या फळ बागा, कोरडवाहू शेतकरी यांना मदत मिळेल. 30 जूनपर्यंत एक पैसा शेतकऱ्यांना दिला गेला नव्हता. चारा डेपोसाठी जिल्हानिहाय जो निधी देण्यात आला त्यात पुणे जिल्हयाला 15 कोटी रुपये, सातारा जिल्हयाला 35 कोटी रुपये, सांगली जिल्हयाला 101 कोटी रुपये, सोलापूर जिल्हयाला 92 कोटी रुपये, बीड जिल्हयाला 28 कोटी रुपये, उस्मानाबाद जिल्हयाला 4 कोटी रुपये आणि जालना जिल्हयाला काहीही रक्कम दिली गेली नाही. निधीची वाटप कशाप्रकारे झाले हे यातून दिसून येते.

सभापती महोदय, मे ते जून, 2013 या काळातील आकडेवारी मी सांगू इच्छितो. पुणे जिल्हा 5 कोटी रुपये, सातारा जिल्हा 104 कोटी रुपये, सांगली जिल्हा 99 कोटी रुपये, सोलापूर जिल्हा 211 कोटी रुपये, बीड जिल्हा 64 कोटी रुपये, उस्मानाबाद जिल्हा 9.6 कोटी रुपये, सगळ्यात जास्त दुष्काळाची झळ बसलेला जालना जिल्हा असताना त्या जिल्हयाला फक्त 7.55 कोटी रुपये, बुलढाणा जिल्हयाला 2.5 कोटी रुपये, अहमदनगर जिल्हयाला 216 कोटी रुपये दिले गेले. सातारा जिल्हा हा मंत्रीमंडळातील मंत्र्यांचा जिल्हा, अहमदनगर हा महसूल मंत्र्यांचा जिल्हा

..2..

श्री.विनोद तावडे....

आहे. म्हणजे मातब्बरांचे जे जे जिल्हे आहेत त्या जिल्हयांना मोठया प्रमाणात निधी देण्यात आला आणि जालना जिल्हयाला मात्र तुटपुंजी रक्कम देण्यात आली.

सभापती महोदय, पाणी टंचाई निवारणाकरिता सरकारकडून पुणे विभागामध्ये 163 कोटी रुपये, औरंगाबाद विभागात 181 कोटी रुपये, कोकण विभागात 8 कोटी रुपये, नागपूर विभागात 9 कोटी रुपये, अमरावती विभागात 28 कोटी रुपये आणि नाशिक विभागात 64 कोटी रुपये उपलब्ध करून देण्यात आले. 1022 कोटी रुपयांपैकी चारा छावण्यांसाठी 41 कोटी रुपये आणि पाणी पुरवठ्याकरिता 29 कोटी रुपये मदत व पुनर्वसन विभागाला देण्यात आले. उर्वरित 950 कोटी रुपये कोरडवाहू व बागायतदार शेतकऱ्यांसाठी इनपुट सबसिडी म्हणून मंजूर केले होते ती रक्कम शेतकऱ्यांना दिलेली नाही. हा संपूर्ण निधी चारा छावण्या व पाण्याच्या टँकरवर खर्च करण्यात आला. त्यामुळे पहिल्यांदा केंद्र सरकारकडून जो निधी प्राप्त झाला त्या निधीबाबत उपयोगिता प्रमाणपत्र देऊन पुढील हप्त्याचा निधी घ्यायचा होता. परंतु 950 कोटी रुपये इनपुट सबसिडी शेतकऱ्यांना दिली गेली नसेल तर उपयोगिता प्रमाणपत्र कसे देणार? त्यामुळे दुर्दैवाने केंद्र सरकारकडून पुढील हप्ता प्राप्त झाला नाही. शेतकऱ्यांचा निधी कंत्राटदारांकडे वळविल्याचा हा दुष्परिणाम आहे. केंद्र शासनाच्या एनडीआरएफ मधून 17 ऑगस्ट आणि 24 जानेवारी रोजी निधी दिला होता. माननीय मुख्यमंत्र्यांनी 3500 कोटी रुपयांची मागणी केली होती. परंतु नव्याने निधी प्राप्त होण्यासाठी पूर्वी दिलेल्या निधीच्या खर्चाबाबत उपयोगिता प्रमाणपत्र द्यावे लागते ते न दिल्यामुळे पुढील हप्ता येऊ शकला नाही.

सभापती महोदय, या सभागृहात चारा आणि चारा छावण्यांबाबतचे घोटाले आम्ही उघडकीस आणल्यानंतर माननीय गृहमंत्री श्री.आर.आर.पाटील यांनी उभे राहून सांगितले होते की, 7 दिवसाच्या आत चौकशी करू आणि सत्य बाहेर काढू. मी विरोधी पक्षनेत्याच्या आसनावरून जबाबदारीने हे विधान करित आहे. तेथील अधिकाऱ्यांशी मी बोललो. ते म्हणाले, चौकशी जोरात सुरु होती. दुर्दैवाने नेत्यांच्या बगलबच्च्यांपर्यंत चौकशी पोहोचायला लागली आणि आम्हाला चौकशी ढिली करा असे आदेश आले आहेत. ज्या लोकांनी सामान्य शेतकऱ्यांच्या नावावरील दुष्काळाच्या निधीवर डल्ला मारला.....

नंतर 2व्ही..1..

श्री. विनोद तावडे ...

चौकशी करुन त्यांना 8 दिवसात जेल मध्ये डांबण्यात येईल अशी घोषणा या ठिकाणी करण्यात आली होती. दुष्काळाच्या संदर्भात माननीय मंत्री डॉ. पंतगराव कदम यांचे उत्तर वर्तमानपत्रातून छापून येण्याऐवजी सन्माननीय मंत्री महोदय श्री. आर.आर.पाटील यांचे उत्तर छापून आले. परंतु अद्याप पर्यंत काहीच झाले नाही. ज्येष्ठ पोलीस अधिकारी सांगतात की, वरुन आदेश आले होते. सत्ताधारी पक्षाचे कार्यकर्ते यामध्ये अडकू नये यासाठी प्रयत्न होत आहेत. चारा डेपोची चौकशीच्या संदर्भात श्री.प्रकाश मुखत्यार आयजी,सीआयडी यांना पत्र लिहिले होते. यामध्ये मी नगर जिल्हयातील चारा डेपोची मागणी केली होती. या कार्यालयाला वारंवार संपर्क साधून काय झाले याची विचारणा केली परंतु चालढकल करुन आतापर्यंत काहीही उत्तर देण्यात आले नाही. 5-6 महिन्यात हे एकाही संस्थेची चौकशी होऊ शकली नाही याचा अर्थ सरकारला भ्रष्टाचार करणाऱ्यांना अडवायचे नसून त्यांना पाठीशी घालावयाचे आहे. दुष्काळासाठी आलेल्या पैशाच्या आधारावर आपल्या बगलबच्च्यांना पैसे कमवायला द्यायचे असा त्याचा अर्थ होतो. बगलबच्च्यांनी प्रामाणिकपणे पैसे कमावले असते तर आमची काही हकत नसती परंतु चुकीच्या पध्दतीने आपल्या बगलबच्च्यांना पैसे खाऊ द्यायचे व दुष्काळातील जनतेची अशा प्रकारे थड्डा करावयाची हे सर्वात वाईट आहे. माझ्याकडे चारा छावणीतील भ्रष्टाचाराची अनेक उदाहरणे आहेत.

सभापती महोदय, माननीय मुख्यमंत्र्यांच्या सातारा जिल्हयातील चारा छावणीतील भ्रष्टाचाराचे एक उदाहरण मी आपल्याला देणार आहे. माण तालुक्यातील म्हसवड चारा डेपो संदर्भात माझ्याकडे तक्रार प्राप्त झाली. या चारा डेपोमध्ये एकाचवेळी चारा छावणी व चारा डेपोमध्ये दोन्ही ठिकाणी एकाच शेतकऱ्यांची नावे टाकण्यात आली. एकाच शेतकऱ्यांची गुरे एकाच वेळेस चारा डेपोमध्ये व चारा छावणीमध्ये कशी आली ? ही बाब अशक्यप्राय आहे. गुरांची संख्या कृत्रिम रित्या वाढविण्यासाठीच ही शककल लढविण्यात आली हे सुर्यप्रकाशा इतके स्वच्छ आहे. प्रत्यक्ष घरोघरी जावून तलाठी व पशुवैद्यकीय अधिकारी यांनी मोजणी करुन जनावरांची संख्या मोठे 1395+छोटे 428=1823 जनावरे आढळून आली. परंतु प्रत्यक्षात वाटप करतांना 2500 आणि

श्री. विनोद तावडे ...

1724 अशा जवळ जवळ 4000 जनावरांना चारा वाटप केल्याचे दाखविण्यात आले. यासंदर्भात उप विभागीय अधिकाऱ्यांची चौकशी लावण्यात आली परंतु उपविभागीय अधिकाऱ्यांनी राजकीय दबावाखाली प्रत्यक्ष जागेवर न जाता चौकशी केली. याबाबत तेथील मंडळ अधिकाऱ्यांनी उप विभागीय अधिकारी विक्रांत चव्हाण यांचे लेखी म्हणणे सादर केले आहे. त्यातील प्रमुख म्हणणे खालील प्रमाणे आहे.

मौजे म्हसवड, ता. माण येथील पशुधनाची सुधारित यादी काल्पनिक व चारा डेपो बंद झाल्यानंतर दि. 27/10/2012 नंतर केलेली आहे. सदरची यादी पान नं. 1 ते 53 या सोबत सादर केलेली आहे. सदरच्या यादीवर मंडळाधिकारी म्हसवड म्हणजे माझी सही नाही. सदरची यादी व छावणीचालक यांची यादी छावणीतील आवक रजिस्टरप्रमाणे दि. 22/4/2013 ते 27/4/2012 पर्यंत कॉपी पेस्ट केलेली आहे. म्हसवड सजा मर्यादित तशा खुणा छावणी आवक रजिस्टर बाण या चिन्हांनी खुणा दाखविल्या आहेत व तलाठी यांनी सुधारित यादी केलेली आहे. सदर सुधारित यादीत छावणीत दाखल तारीख अ.न.1 ते 1553 पर्यंत आहेत. दोन्ही याद्या पहाता स्पष्टपणे यादी छावणी रजिस्टरवरून 1 ते 1553 पर्यंत केलेली आहे हे स्पष्ट होत आहे व नंतर अ.न. 1514 ते 2040 ची यादी स्वतःचे मनाप्रमाणे लिहिलेली आहे.

सभापती महोदय, छावणीतील रजिस्टरवरून कॉम्प्युटर वरून केलेल्या आवक रजिस्टरवरून तसेच छावणीतील मूळ आवक रजिस्टरशी पडताळणी करून दिलेल्या प्रपत्रात छावणी दा.ता. व त्या तारखेस छावणीत किती लहान मोठी जनावरे होती याच्या तपशिलासह यादी पान नं. 1 ते 13 यासोबत सादर केलेली आहे. सदरची माहिती तहसीलदार माण यांचेकडे दिलेली आहे. त्यामध्ये चारा डेपो सुरु असतांना 36 लाभार्थ्यांची जनावरे छावणीत दाखल असून त्यांना तेथे व चारा डेपोवर चारा दिल्याचे स्पष्ट आहे. म्हसवड चारा डेपो चौकशी अधिकारी म्हणून आपण तलाठी कार्यालय म्हसवड या ठिकाणी तपासणीकामी नेमलेल्या टिमच्या समक्ष वरील सर्व कागदपत्र छावणी रजिस्टर आवक, कॉम्प्युटर यादी, पशुधन सुधारित यादी तलाठी म्हसवड यांनी कशी बेकायदेशीर आहे याबाबत नमूद केले आहे.

सभापती महोदय, जिल्हा निहाय संस्थांचे अध्यक्ष कोण आहेत, त्यांची राजकीय पदे काय आहेत ?

यानंतर श्री. अजित....

श्री.विनोद तावडे...

श्री.आनंदराव पाटील हे श्री.तानाजी पाटील, राष्ट्रवादी तालुका अध्यक्ष यांचे बंधू आहेत. श्री.वसंतराव गायकवाड, हे स्थानिक काँग्रेसचे पदाधिकारी आहेत. ते गोपाळकृष्ण दूध उत्पादक संघ, शेटफळे, यशवंतराव चव्हाण, पातरेवाडी, कृषी उत्पन्न बाजार समिती, सह एकूण चार संस्थावर आहेत. तसेच श्री.हणमंतराव देशमुख हे कोणाचे तरी मेहुणे आहेत. कोपरापासून दोपरा पर्यंतची भाषा करणाऱ्यांचे मेहुणे आहेत. श्री.सुरेद्र हुंदडे हे देखील आहेत. मी ही नावे अशासाठी वाचत आहेत की, यासर्वांकडे चारा छावण्या होत्या. त्याची आपण प्रामाणिकपणे तपासणी करावी. तत्कालीन महसूल राज्यमंत्री श्री.प्रकाश सोळंके हे शांत राहिले. तसे विद्यमान महसूल राज्यमंत्री नाहीत याची आम्हाला कल्पना आहे. त्यामुळे आपण याचा दगक्यात शोध घ्याल हे आम्हाला माहित आहे. या संबंधातील सगळी यादी मी माननीय मंत्री महोदयांकडे देतो.

टॅकर संबंधातील देखील आम्ही माहिती काढली आहे. जालना येथील 555 टॅकर्स पैकी अर्धे टॅकर्स चालविण्याचे कंत्राट बीड येथील कंत्राटदाराने घेतले. परंतु, प्रत्यक्षात काम मात्र श्री.सतिश टोपे यांनी केले. त्याच प्रमाणे उर्वरित टॅकरचे कंत्राट श्री.अब्दुल हफीज यांना देण्यात आले आहे. बीड जिल्ह्यात देखील प्रत्यक्ष कंत्राटदार वेगळाच असला तरी टॅकर मात्र नवनियुक्त पालकमंत्री महोदयांच्या नातेवाईकांचेच आहेत. माननीय महसूल राज्य मंत्र्यांचे नातेवाईक नसतील तर ते माननीय पुनर्वसन मंत्र्यांचे असतील. त्यांनाच सगळी कामे मिळाली आहेत. ही कामे चांगली झाली असतीलही. आपला नातेवाईक आहे म्हणून काम वाईट केले आहे असे आम्ही म्हटलेले नाही.

सरकारने दुष्काळात चांगले काम करण्यापेक्षा काही संस्थांनी चांगले काम केले आहे. यात सिद्धिविनायक मंदिर संस्थांसह अन्य काही संस्थांनी चांगले काम केले आहे. या चर्चेच्या निमित्ताने अनेक गोष्टी समोर आणावयाच्या आहेत.

मी सिमेंट नाला बांध संबंधी बोलून माझे विचार संपविणार आहे. माझे या चर्चेवरील बरेच मुद्दे बाजूला ठेवतो. सदर योजना ही अतिशय चांगली आहे. पण जे जुने बांध आहेत त्यांचे काय झाले आहे ? दुष्काळ निर्मूलनाचा कार्यक्रम राबविताना शासनाकडून केवळ एकच योजना चांगली राबविण्यात आली ती म्हणजे सिमेंट नाला बांध योजना. हे मी प्रामाणिकपणे मान्य करतो आहे. पण या योजनेचे स्वरूप अधिक व्यापक करणे गरजेचे आहे. ही योजना पश्चिम महाराष्ट्रातील

तालुक्यांमध्ये राबविली असताना या वर्षी ही योजना थोड्या व्यापक स्वरूपात अधिक जिल्ह्यांमध्ये राबविण्यात आली. या योजनेचे चांगले परिणाम लक्षात येऊन देखील या वर्षी, अगोदर औरंगाबाद जिल्ह्यामध्ये बांधलेल्या सिमेंट बांधातील गाळाकडे दुर्लक्ष करण्यात आले. आपण आधीचे गाळ का काढलेले नाहीत ? ते जर काढले असते तर त्याचा उपयोग झाला असता. एकट्या औरंगाबाद जिल्ह्यामध्ये या पूर्वी 2800 सिमेंट बांध बांधल्याची कागदोपत्री नोंद आहे. पण सदर सिमेंट बांधांमध्ये गाळ भरल्याने सदर सिमेंट बांध निरूपयोगी ठरलेले आहेत. आपण नवीन सिमेंट बांध बांधत आहोत. त्यात गाळ भरला की, पुन्हा असेच होणार आहे. मग पुन्हा दुष्काळ येणार. मग पुन्हा खर्च करावा लागणार. मग त्यासाठी पुन्हा आपल्या नातेवाईकांची वर्षी लावण्यात येणार. जालना शहराला प्राचीन काळापासून घोणेवाडी तलावातून पाणी पुरवठा करण्यात येत आहे. त्यात देखील गाळ आहे. हा गाळा काढण्यासाठी 10 कोटी रूपये खर्च येणार आहे. हा खर्च आपण केला असता तर टँकरवर करण्यात आलेला 60 ते 70 कोटी रूपयांचा खर्च वाचला असता. आपण टँकर सुरु केले नसते तर ते काम श्री.टोपे यांना मिळाले नसते हे देखील तितकेच खरे आहे. टोपे म्हणजे आपले माननीय मंत्री नव्हे तर मी श्री.सतिश टोपे या कंत्राटदाराचे नाव घेतले आहे. अशा अनेक गोष्टी आहेत.

आज आपण सभागृहामध्ये मराठवाड्यातील पाणी वाटपावरून रणकंदन पहात आहोत. समन्यायी पाणी वाटपाचे धोरण कधीच नीट अंमलात आणले नाही. गेल्यावेळी व आता देखील हे धोरण आपण नीट अंमलात आणले नाही. आमदारांमध्ये अशा मान्या मान्या होत असतील तर जनतेमध्ये काय होत असेल ? पुन्हा हे आमदार सत्ताधारी पक्षातील एका विशिष्ट पक्षाचे आहेत. निर्णय त्यांच्याच पक्षाचे माननीय मंत्री घेणार आहेत. परभणी येथे 10, नांदेड येथे 17, बीड येथे 16, उस्मानाबाद येथे 15 असे मिळून 58 शेतकऱ्यांनी आत्महत्या केलेल्या आहेत. मराठवाड्यातील हा आता सर्वात महत्त्वाचा विषय आहे. आज मराठवाड्यातील पाण्याचा प्रश्न तीव्र होत चाललेला आहे. समन्यायी वाटप न झाल्यामुळे आत्महत्या होत आहे असे माझे मत आहे. त्यामुळे याला जे जबाबदार आहेत त्यांच्यावर CULPABLE HOMESIDE चा गुन्हा दाखल केला पाहिजे असे माझे मत आहे मराठवाड्याला समन्यायी पाणी वाटप व्हावे म्हणून जनहित याचिका दाखल करण्यात आली. त्यात कोर्टाने अतिशय स्पष्टपणे नमूद केले आहे. कोर्टातील ती बाब न्यायप्रविष्ट आहे किंवा नाही हे मला माहित नाही. पण उपयोगी आहे म्हणून मी ते वाचून दाखवितो.

यानंतर श्री.अजित....

31-07-2013

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

XX-1

AJIT/ KTG/ D/

पूर्वी श्री.भारवि..

15:35

श्री.विनोद तावडे...

"It is the prime responsibility of the State to take effective steps and issue appropriate directions for equal distribution of water, taking into consideration the water scarcity in particular areas of the State. As it is, the decision to release the water is delayed. The Respondent State shall consider growing unrest amongst the people at large of areas which are facing acute water scarcity."

"Article 21 of the Constitution of India, guarantees not only the Right to Life but it shall mean Right to live with dignity and for that purpose, as in the instant case, it is responsibility of the state to make provision for availability of bare essentials to make the Right to Life meaningful. "

न्यायालयाने आपणास आपल्या जबाबदारी जाणीव करुन दिलेली आहे. एमएमडब्ल्यूआरआरचे जे रुल्स आहेत त्या संदर्भात उच्च न्यायालयाने सर्व सांगितले असेल तर आपण त्याच्यावर कुठे तरी काम केले पाहिजे. परंतु त्या ऐवजी भाजीपाल्याचे सेंटर उघडले. आपणास दुष्काळ होता हे माहित होते. दुष्काळ होता तर वेळेत भाजीपाल्याची लागवड करण्याची व्यवस्था करणे आवश्यक होते. तशी योजना केली नाही म्हणून जनतेला भाजीपाला महाग झाला. मग भाजीपाला सेंटरच्या गाड्या सुरु कराव्या लागल्या. या वरवरच्या उपाययोजना आहेत.

सभापती महोदय, अगोदर कोरडा दुष्काळ झाला आणि आता ओला दुष्काळ आहे. सातत्याने एक वर्षाआड यातील एक दुष्काळ येत असतो. असे वारंवार होत असताना देखील या प्रश्नावर आपण कायम स्वरुपी मार्ग काढणार आहोत की नाही, हा खरा प्रश्न आहे.

सभापती महोदय, आपण सावकारी प्रतिबंधक विधेयक आणले. आपण त्या संदर्भातील विधेयक पारित केले. परंतु त्या विधेयकावर आपणास अजून माननीय राष्ट्रपतींची सही घेता आली नाही. ते विधेयक परत आलेले आहे. त्यामध्ये काही दुरुस्त्या सुचविल्या आहेत. त्यांनी सांगितले की हे विधेयक पुन्हा पारित करुन घ्यावे. आपण सर्वानी सहमतीने पारित केलेले विधेयक परत येते, माननीय राष्ट्रपतींची त्यावर सही होत नाही ही आपल्या राज्याची नाचक्की नाही काय ?

..2..

31-07-2013

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

XX-2

AJIT/ KTG/ D/

पूर्वी श्री.भारवि..

15:35

श्री.विनोद तावडे...

आपण त्या विधेयकावर सखोल चर्चा करुन ते पारित केल्यानंतर त्यावर राष्ट्रपतींची सही होत नसेल तर ती आपल्या राज्याची नाचक्की आहे. सावकारी प्रतिबंधक विधेयकावर राष्ट्रपतींची सही होत नाही, त्यामध्ये दिरंगाई का होत आहे या बाबत सरकारने चौकशी समिती नेमावी आणि यामध्ये जे अधिकारी दोषी आहेत त्यास शिक्षा केली पाहिजे. कारण त्यांनी शेतकऱ्यांच्या जीवाशी खेळ केलेला आहे.

सभापती महोदय, राज्यात दुष्काळ पडत असतो. आता कोरडा दुष्काळ पडला त्या निमित्ताने ज्या गोष्टी समोर आल्या त्याची यादी आपण करणार आहोत काय ? फळबागांसाठी उशिरा मदत घोषित केल्यामुळे फळबागा जळून गेल्या होत्या. त्या संदर्भात अगोदर उपाय योजना केल्या असत्या तर त्या फळबागा जगल्या असत्या. तेव्हा कोणत्या गोष्टी केव्हा केल्या पाहिजेत ते आपण ठरविले पाहिजे. ज्याला आपण कॉपीबुक म्हणतो. तसे या दुष्काळातून सरकार काही शिकणार आहे काय ? आपण असे केल्यामुळे कोण कुठे भ्रष्टाचार करतात ते देखील समजते. त्यांना कसा प्रतिबंध करावा याबाबत काही उपाय योजना करणार आहात काय ?

सभापती महोदय, आपण केंद्राकडून आलेला निधी पूर्ण खर्च करित नाही म्हणून आपणाला केंद्र सरकारकडून अर्धा निधी मिळतो. हा निधी काही विशिष्ट मंत्री महोदयांच्या जिल्ह्यांमध्ये वापरला जातो. ज्या ठिकाणी आवश्यकता आहे त्या ठिकाणी वापरला जात नाही याचा लेखाजोगा आपण घेणार आहात काय ? आपण कोरड्या दुष्काळामध्ये ठराविक भागाला मदत दिली आणि ठराविक भागाला वाऱ्यावर सोडले. आता ओला दुष्काळ पडला असताना तशीच अवस्था होणार कारण माननीय मुख्यमंत्री व उप मुख्यमंत्री चार जिल्ह्यात जाणार बाकीच्या चार जिल्ह्यांत जाणार नाहीत आणि पुन्हा त्याच पध्दतीने आमच्या तोंडाला पाने पुसणार असतील तर तसे होता कामा नये. आम्हाला मंत्री महोदयांकडून थारूमातूर उत्तर नको. आम्हाला ठोस उत्तरे मिळाली पाहिजेत. कोरड्या दुष्काळामध्ये असा असा भ्रष्टाचार झाला होता आणि आम्ही त्याची अशी अशी चौकशी केली. आता ओल्या दुष्काळामध्ये पुढील आठ दिवसांत शेतकऱ्यांना आणि सामान्य माणसांना अमूक अमूक मदत देणार आहोत अशी ठोस घोषणा करावी या अपेक्षेने आम्ही चर्चा उपस्थित केलेली आहे. एवढे बोलून मी माझे भाषण पूर्ण करतो.

प्रस्ताव प्रस्तुत झाला.

यांनतर श्री.बरवड...

श्री. राजेंद्र जैन (भंडारा-गोंदिया स्थानिक प्राधिकारी संस्था) : सभापती महोदय, विरोधी पक्ष नेत्यांनी ओल्या दुष्काळाबद्दल नियम 260 अन्वये चर्चा उपस्थित केली यावर बोलताना या वर्षी मृग नक्षत्रापासून सुरु झालेल्या संततधार पावसाने विदर्भात हाहाकार सुरु आहे. विदर्भात शेतकऱ्यांनी धान पिकाची पेरणी केल्यापासून संततधार पावसाची सुरुवात आजही सुरु आहे. त्यामुळे शेतकऱ्यांना दुबार, तिबार पेरणीला सामोरे जावे लागेल. आता तर रोवणी केलेले धान पीक पाण्याखाली आल्याने ते सडण्याच्या मार्गाला लागले असून गोंदिया, भंडारा, चंद्रपूर, गडचिरोली जिल्ह्यातील धान उत्पादक शेतकरी ओल्या दुष्काळाच्या सावटाखाली आलेले आहे. ही पूर्ण विदर्भाची परिस्थिती आहे. दुबार आणि तिबार पेरणीसाठी शेतकऱ्यांना काही ठोस मदतीची गरज आहे.

सभापती महोदय, मुख्यमंत्री आणि उप मुख्यमंत्री महोदयांनी विदर्भाचा दौरा केला. विदर्भाच्या धान उत्पादक शेतकऱ्यांची पाहणी केल्यानंतर तसेच वर्धा जिल्ह्याचा पूर्ण दौरा झाल्यानंतर आणि पाहणी केल्यानंतर नागपूरमध्ये अमरावती डिव्हीजन आणि नागपूर डिव्हीजनची बैठक झाली. त्यामध्ये जी सर्व चर्चा झाली आणि त्यामध्ये माननीय मुख्यमंत्री महोदयांनी सांगितले होते की, दौऱ्यानंतर ते ठोस काही तरी मदत जाहीर करणार. या वर्षी आमच्या गोंदिया आणि भंडारा जिल्ह्यात काल रात्री जो पाऊस पडला त्यामध्ये गोंदिया आणि भंडारा जिल्ह्याच्या काही तालुक्यात 80 मि.मि.च्या वर पाऊस पडला. एका दिवसात काल रात्री तीन तासात इतका पाऊस पडला. जून आणि जुलै पासून आमच्या गोंदिया आणि भंडारा जिल्ह्यामध्ये सतत पाऊस पडत आहे.

सभापती महोदय, गोंदिया आणि भंडारा जिल्ह्यातील पर्जन्यमानाची सरासरी स्थिती पाहिली तर गोंदिया जिल्ह्यात 519.08 मि.मि. आणि भंडारा जिल्ह्यात 906.7 आहे. भंडारा आणि गोंदिया जिल्ह्यात झालेल्या नुकसानीचा जो सर्व्हे झाला त्यामध्ये गोंदिया जिल्ह्यात 50 टक्केच्या आत 1121.19 हेक्टर आर आणि 50 टक्केच्या वर 3000.36 हेक्टर, भंडारा जिल्ह्यात 50 टक्केच्या आत 5568 हेक्टर आणि 50 टक्केच्या वर 5662 हेक्टर क्षेत्राचे नुकसान झाल्याची माहिती अधिकाऱ्यांनी शासनाकडे दिली. पण हे चुकीचे आहे. मोठ्या प्रमाणावर पाऊस पडला. पूर्ण शेती वाहून गेली. या ठिकाणी 50 टक्केच्या वर आणि 50 टक्केच्या खालीचा प्रश्न कोठे येतो ? यामध्ये

RDB/ KTG/ D/

श्री. राजेंद्र जैन

ज्या पध्दतीने नुकसान झालेले आहे, ज्या पध्दतीने पाऊस पडलेला आहे, ज्या पध्दतीने धानाच्या शेतीचे नुकसान झालेले आहे आणि त्यामुळे धान उत्पादक शेतकऱ्यांचे वारंवार नुकसान होत आहे म्हणून शासनाने माननीय मुख्यमंत्र्यांनी आदरणीय उप मुख्यमंत्री महोदयांनी जो दौरा केला आणि सर्व परिस्थिती त्यांच्या समोर आहे. ती परिस्थिती लक्षात घेऊन त्यांनी विदर्भातील सर्व शेतकऱ्यांना सरसकट मदत केली पाहिजे आणि त्वरित मदत केली पाहिजे अशी माझी विनंती आहे.

सभापती महोदय, विदर्भात आमच्या जिल्ह्यात मोठ्या प्रमाणावर माजी मालगुजारी तलाव आहेत. आमच्या भागात अत्यंत गरीब समाज म्हणून मच्छीमार समाजाचे लोक हा व्यवसाय करतात. ते लिजवर जे तलाव घेतात त्या तलावांमध्ये मत्स्यबीज टाकतात. या वर्षी मोठ्या प्रमाणावर झालेल्या पावसाने ते सर्व मत्स्यबीज वाहून गेले आणि त्यांचेही मोठ्या प्रमाणावर नुकसान झालेले आहे. मदत घोषित करतांना त्यांनाही शासनाने मदत केली पाहिजे अशी माझी विनंती आहे.

सभापती महोदय, पिक विम्याचे जे पैसे आहेत, कष्टकरी शेतकरी आपल्या पिक विम्याचे जे पैसे भरतात यावेळी ते पिक विम्याची किस्त वाढलेली आहे पण पिक विम्याचे पैसे कधीही शेतकऱ्यांना मिळत नाहीत. चुकीचे धोरण, रँडम पध्दतीचे नॉर्म्स त्यामुळे कधीही पिक विम्याचे पैसे शेतकऱ्यांना मिळत नाहीत. त्यामुळे शेतकऱ्यांना त्यांचेही नुकसान होत आहे. म्हणून माझी अशी विनंती राहिल की, या बाबतीत सुध्दा आपण लक्ष घालून शेतकऱ्यांना विम्याचे पैसे मिळाले पाहिजेत अशी माझी मागणी आहे.

सभापती महोदय, आमच्या भंडारा जिल्ह्यामध्ये गोसीखूर्द हे फार मोठे धरण आहे. गोसीखूर्द धरणाचे जे कालवे आहेत ते भंडारा, लाखांदूर, पवनी या भागातून जातात. त्या एरियामध्ये मागील दहा वर्षांपासून बँक वॉटरमुळे फार नुकसान होते. यावेळी संततधार पावसामुळे शेतकऱ्यांचे फार मोठे नुकसान झालेले आहे. पूर्ण शेती वाहून गेलेली आहे. गोसीखूर्द धरणाचे जे कालवे आहेत त्याकडे जर सिंचन विभागाने व्यवस्थित लक्ष दिले तर आपण शेतकऱ्यांना वाचवू शकतो. या ओल्या दुष्काळामुळे आमच्या विदर्भात फार मोठे नुकसान झालेले आहे. वर्तमानपत्रामध्ये ट्रेन बंद झाल्याच्या बातम्या आल्या. इतका मोठा पाऊस आला. आमच्या क्षेत्रातील पूर्ण रस्ते वाहून गेले, मोठमोठे खडे पडले. विदर्भाची परिस्थिती फार गंभीर आहे.

यानंतर श्री. खंदारे ...

श्री.राजेंद्र जैन....

या गंभीर परिस्थितीचा सर्व्हे करण्यासाठी अधिकारी जातात, तलाठी जातात. काल पालक मंत्र्यांबरोबर गेलो होतो. त्यावेळी मला 2-3 शेकऱ्यांनी असे सांगितले की, आमच्याकडे तलाठी व अधिकारी आले होते, त्यांनी कोऱ्या कागदावर आमची सहा घेतल्या आहेत. असे होता कामा नये. माझे असे म्हणणे आहे की, अतिवृष्टीमुळे शेतकरी हवालदील झालेला आहे. त्यामुळे शासनाने 100 टक्के नुकसान झाल्याचे गृहित धरून मदत केली पाहिजे. सभापती महोदय, आमच्या जिल्ह्यात इतका पाऊस कधीच पडला नाही. शेतकऱ्यांची पिके वाहून गेली आहेत. शेतकरी संकटात सापडलेला आहे. त्यामुळे शासनाने सरसकट मदतीची घोषणा करावी अशी मी विनंती करतो.

ज्या शेतकऱ्यांनी कर्ज घेतलेले आहे त्याची परतफेड ते करू शकणार नाहीत. त्यामुळे त्या शेतकऱ्यांचे शासनाने कर्ज माफ केले पाहिजे. मी मघाशी सांगितल्या प्रमाणे 100 टक्के नुकसान गृहित धरून विदर्भातील 100 टक्के शेतकऱ्यांना व मच्छीमार बांधवांना सरसकट नुकसान भरपाई दिली पाहिजे. तसेच त्यांचे कर्ज माफ केले पाहिजे. एवढी अपेक्षा व्यक्त करून मी माझे भाषण संपवितो.

डॉ.नीलम गोन्हे (विधानसभेने निवडलेल्या) : सभापती महोदय, अतिवृष्टीच्या संदर्भात नियम 260 अन्वये मांडण्यात आलेल्या प्रस्तावावर बोलण्यासाठी मी या ठिकाणी उभी आहे.

सभापती महोदय, हा प्रस्ताव विरोधी पक्षाच्या वतीने मांडण्यात आला असला तरी आम्हाला त्यामध्ये कोणतेही राजकारण अपेक्षित नाही. मागील अधिवेशनामध्ये दुष्काळासंबंधी चर्चा केली होती. गेल्या आठवड्यामध्ये वर्धा, गडचिरोली, यवतमाळ, चंद्रपूर त्याचबरोबर रत्नागिरी व राज्यातील इतर जिल्ह्यांमध्ये अतिवृष्टी झाली त्यामध्ये वाशिम जिल्ह्याचा उल्लेख करण्यात आलेला नाही. वाशिम जिल्ह्यातही प्रचंड मोठ्या प्रमाणात पाऊस झाला आहे. या जिल्ह्यातील मानोरा, मंगळूरपीर, कारंजा या तालुक्यातील शेतकऱ्यांचे खूप नुकसान झालेले आहे. तेथील शेतकऱ्यांनी मला पत्रे लिहिलेली आहेत. त्यांनी माझ्याकडे व्यथा मांडलेली आहे, त्यापैकी केवळ 1-2 पत्रांचा मी येथे उल्लेख करणार आहे. श्री.जी.एल.कालापार, शेतकरी, चिंचाळा, ता.मंगळूरपीर, आमची सुपीक जमीन वाहून गेलेली आहे. जमिनीवर गाळ काढून टाकल्यामुळे त्याचा काही उपयोग होणार नाही. त्यामुळे आमची शेती नेमकी कशी दुरुस्त होणार, हा प्रश्न आहे. श्री.गजानन अहमदाबादकर यांना कार्यक्रमाच्या निमित्ताने आम्ही नेहमी भेटत असतो. त्यांनी असे म्हटले आहे की, दरवेळेला आम्ही प्रशासनावर अवलंबून असतो, परंतु आमचे प्रश्न प्रलंबित आहेत.

सभापती महोदय, सावकारीचे विधेयक प्रलंबित राहिले आहे. त्याचबरोबर मला महत्वाचे 3-4 प्रश्न उपस्थित करावयाचे आहेत. ते म्हणजे पाण्याचे झालेले प्रदूषण व नद्यातील वाळूच्या उपशामुळे मोठ्या प्रमाणावर निसर्गाचे नुकसान झालेले आहे. त्यामुळे निसर्गाचा समतोल ढासळलेला आहे. सन 2006 साली या सभागृहामध्ये विविध माध्यमाद्वारे महाराष्ट्रातील सर्व नद्यांची उदाहरणे घेतली आहेत. महाराष्ट्रातील नद्यांमध्ये कसकसे प्रदूषण झालेले आहे आणि पुराच्या रेषा ठिकठिकाणी वाढत चालल्या आहेत. हे आम्ही सभागृहात मांडलेले आहे. प्रत्येकवेळी सरकारकडून उत्तरे दिली जातात की, वेगवेगळ्या विभागाकडून दुरुस्ती केली जाते, पण तशी ती घडत नाही.

हवामान खात्याकडून अंदाज वर्तविले जातात. परंतु प्रत्यक्षात शेतकऱ्यांना वेळेवर माहिती दिली जात नाही. शासनाकडून दिली जाणारी नुकसान भरपाई शेतकऱ्यांना वेळेवर मिळत नाही.

3...

डॉ.नीलम गोन्हे....

500 किंवा 1000 रुपयांचा चेक घेण्यासाठी तालुक्याला फेऱ्या माराव्या लागतात, असेही दिसून येते. विदर्भातील प्रचंड नुकसानी बरोबर कोकणातील रत्नागिरी जिल्ह्यातही प्रचंड पाऊस पडलेला आहे. तेथील पदाधिकार्यांनी व कार्यकर्त्यांनी असे कळविले आहे की, आमच्या भागात संपूर्ण मोसमात पाऊस पडतो त्याच्या दोन तृतीयांश पाऊस आताच पडून गेलेला आहे.

यानंतर श्री.शिगम....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

डॉ. नीलम गो-हे...

प्रत्येक ठिकाणी 10-15 फूट पाणीशेतातून आणि बागातून साचलेले असल्यामुळे शेतीचे आणि बागांचे प्रचंड प्रमाणावर नुकसान झालेले आहे. हे अधिवेशन चालू असताना या प्रश्नावर याठिकाणी चर्चा होत आहे. या आपत्तीमध्ये सापडलेल्या लोकांना ताबडतोबीने दिलासा देण्याच्या दृष्टीकोनातून सरकार पावले उचलत नाही ही वस्तुस्थिती आहे. डोंगरावरून पाण्याचे जे लोंढे येतात त्याबाबतीत योग्य ती पावले उचलली नसल्यामुळे शेतीचे मोठ्या प्रमाणावर नुकसान होत आहे. पुणे जिल्ह्यातील भोर तालुक्यातील 40 एकर शेतीचे नुकसान झालेले आहे. नारायण गाव, गुंजाळवाडी येथील तहसीलदाराने सांगितले की, 5 जून रोजी जो पाऊस झाला त्यामुळे 381 हेक्टर 31 आर इतक्या क्षेत्रातील 2 कोटी 59 लाख रु.चे नुकसान झालेले आहे. कोयना नगर क्षेत्रामध्ये आणि कोल्हापूरमध्ये अनेक बंधारे पाण्याखाली गेले आहेत. कोयना नगर येथील लाड नावाच्या शेतक-याने असे कळविलेले आहे की, कोयना नगर येथील पावसाचे मोजमाप करणारी यंत्रणाच संपूर्णपणे कोसळलेली आहे. विमा किंवा नुकसान भरपाई बाबत मी सांगू इच्छिते की, आपली कॉम्पेन्सेशनची जी पॅकेजेस आहेत त्याबाबतीत पुनर्विचार केला पाहिजे. लोकांना या मदतीने ताबडतोबीने कसा दिलासा देता येईल हे पाहिले पाहिजे. संबंधित विभागाचे मंत्री महोदय आता सभागृहामध्ये उपस्थित नाहीत. परंतु जेव्हा ते मंत्री नव्हते त्यावेळी त्यांच्या जिल्ह्यामध्ये सन्माननीय मुख्यमंत्री जाणार होते. त्यावेळी या मतदारसंघामध्ये जायचे की त्या मतदारसंघामध्ये जायचे अशा प्रकारची चर्चा चालू होती. कारण हा मतदारसंघ अमूक एका पक्षाचा आहे आणि तो मतदारसंघ तमूक एका पक्षाचा आहे हे पाहिले जात होते. पूर्वीचे जे लोकप्रतिनिधी होते त्यांच्याशी आमचे राजकीय मतभेद होते. परंतु सुधाकरराव नाईक यांच्यासारखे मुख्यमंत्री दुष्काळ पडल्यावर त्या त्या भागातील सर्व लोकप्रतिनिधींना बरोबर घेऊन पाहणी करित होते. अशा प्रकारे सर्वसमावेशक अशी आपली निती असली पाहिजे. छावण्या असोत, दुष्काळ असो, ओला दुष्काळ असो किंवा पाणी एका पक्षाच्या मतदारसंघातून दुस-या पक्षाच्या मतदारसंघामध्ये जाणारे असो, कोणतेही राजकारण न आणता लोकांना दिलासा देण्यासाठी विरोधी पक्षाला बरोबर घेण्याची आपली मानसिकता आहे काय ? मंत्री महोदय जेव्हा कोणत्याही जिल्ह्यामध्ये पाहणी करण्यासाठी जातात त्यावेळी त्यांचा कार्यक्रम सर्व आमदारांना कळविला जात नाही. पूर्वी अशी पध्दत होती की, माननीय मुख्यमंत्र्यांच्या दौ-याच्या वेळी किंवा संबंधित मंत्री महोदयांच्या दौ-याच्या वेळी त्यांच्या कार्यालयामार्फत त्यांच्या

..2..

डॉ. नीलम गो-हे...

दौ-याचा कार्यक्रम ज्या भागात ते दौरा करणार असतील त्या भागातील सर्व लोकप्रतिनिधींना कळविला जात होता. आमचे असे म्हणणे आहे की, या दुष्काळाच्या किंवा ओल्या दुष्काळाच्या वेळी सन्माननीय मंत्री किंवा राज्यमंत्री महोदय जेव्हा त्या त्या भागाची पाहणी करतात त्यावेळी त्यांनी तेथील आमदारांना मग ते कोणत्याही पक्षाचे असले तरी त्यांना बरोबर घेऊन गेले पाहिजे. त्यांचे म्हणणे ऐकून घेतले पाहिजे, त्यांच्या बरोबर चर्चा केली पाहिजे. परंतु असे कधीही आणि कुठेही घडत नाही ही आमची खंत आहे.

सभापती महोदय, शिवसेना पक्षाच्या आमदारांवर अशी टीका केली जाते की, तुम्हाला शेतीतील काय कळते ? पण जेव्हा शेतकरी आत्महत्या करतो त्यावेळी त्याचे मन कळण्याची संवेदनशीलता राजकारणाच्या पलीकडे जाऊन ठेवली पाहिजे अशी आमची भूमिका आहे. तेव्हा मंत्री महोदयांना मला सांगायचे आहे की, त्यांनी पक्षीय राजकारण न करता सर्वाना बरोबर घेऊन आपत्तीमध्ये सापडलेल्या लोकांना दिलासा देण्याची भूमिका घ्यावी, एवढे बोलून मी माझे भाषण संपविते.

..3..

प्रा. सुरेश नवले (नामनियुक्त) : सभापती महोदय, माननीय विरोधी पक्षनेते श्री. विनोद तावडे यांनी नियम 260 अन्वये आणलेल्या प्रस्तावावर माझे विचार मांडण्यासाठी मी उभा आहे.

सभापती महोदय, माननीय विरोधी पक्षनेते हे प्रज्ञावंत आहेत. या ठिकाणी विरोधी पक्षाकडून प्रस्ताव चर्चेसाठी आलेला असताना विरोधी पक्षाचे फक्त चार सदस्य या सभागृहामध्ये उपस्थित आहेत ही शोकांतिका आहे. यांना या प्रस्तावाचे किती गांभीर्य आहे ? कधी कोरडा तर कधी ओला दुष्काळ पडल्यामुळे संपूर्ण महाराष्ट्राची ग्रामीण अर्थव्यवस्था विस्कटून जाते.

...नंतर श्री. गिते...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

प्रा.सुरेश नवले...

ग्रामीण अर्थव्यवस्थेचा विस्फोट होतो. संपूर्ण ग्रामीण भागातील अर्थव्यवस्था विस्कळीत होते. कधी ओला तर कधी कोरडा या दोन दुष्काळामुळे महाराष्ट्रातल्या अर्थव्यवस्थेवर मोठा परिणाम होतो. सभापती महोदय, उन्हाळ्यामध्ये आमच्याकडे पाणी नसल्यामुळे मोठमोठ्या झुंडी टँकरवर तुटून पडावयाच्या. महाराष्ट्रात पाण्याच्या दुर्भिक्षामुळे अनेकांचे बळी गेले. आता विदर्भात अतिवृष्टी झालेली आहे. संपूर्ण महाराष्ट्रात विषम वातावरण आहे. काही ठिकाणी महापूर आहेत, तर काही ठिकाणी जेमतेम पाऊस आहे. काही ठिकाणी घरे वाहून गेलेली आहेत, तर काही ठिकाणी घरांमधून माणसे बाहेर पडत नाहीत. हे चित्र अतिशय विदारक असे आहे. गेली हजारो वर्षे महाराष्ट्रातील हे चित्र आहे. त्याचे प्रमाण कमी अधिक असेल, पण हे चित्र बदलण्यासाठी विज्ञानाचा उपयोग करून शासनाने आवश्यक ती पावले उचलली तर मला असे वाटते की, त्यावर आपण निश्चितपणे नियंत्रण आणू शकतो.

सभापती महोदय, आमच्याकडे मोठ्या प्रमाणात धरणातील गाळ काढण्यात आला. गाळ काढण्याची मूळ संकल्पना मला वाटते की, सध्याचे विद्यमान राज्यमंत्री श्री.सुरेश धस यांची असावी. राज्य शासनाने ती संकल्पना स्वीकारली. मोठ्या प्रमाणात धरणातील गाळ काढण्यात आला आणि काही टी.एम.सी.पाणी धरणाची क्षमता वाढविण्या इतपत हा गाळ काढला गेलेला आहे. मला या ठिकाणी काही संघटनांचा उल्लेख आवर्जून करावा लागेल. महाराष्ट्रात जैन नावाची एक संघटना आहे. श्री.शांतिलाल मुथा त्या संघटनेचे अध्यक्ष आहेत. या संघटनेने बीड जिल्हयामध्ये मोठ्या प्रमाणात धरणांमधील गाळ काढला. अनेक ठिकाणी त्यांनी चारा छावण्या चालविल्या. सभापती महोदय, प्रत्यक्ष आणि अप्रत्यक्ष शासनाला मोठ्या प्रमाणावर या संघटनेने सहकार्य केलेले आहे. आमच्या बीड जिल्हयातील श्री.नितीन कोटेचा असतील, श्री.किशोर पगारिया असतील, श्री.ललित अब्बर असेल या सर्व कार्यकर्त्यांनी दुष्काळामध्ये लोकांना मदत करण्याच्या दृष्टीने अतिशय आग्रही पावले टाकली म्हणून मी त्यांना मनापासून धन्यवाद देतो.

यानंतर श्री.जुन्नरे...

(सभापतीस्थानी माननीय तालिका सभापती अॅड. अनिल परब)

प्रा.सुरेश नवले....

डोंगराच्या भागात गाळ गेल्यामुळे अगोदर जी जमीन नापिकी होती ती जमीन या गाळामुळे सुपीक झाली. आज त्या ठिकाणी मोठ्या प्रमाणात कापूस आणि सोयाबीनची पीक घेतली जात आहे. गाळ काढण्याच्या संदर्भात शासन आणि सामाजिक संस्थांनी तसेच शेतकऱ्यांनी मोठ्या प्रमाणात मदत केल्यामुळे दुष्काळावर आपण मात करू शकलो आहोत. बीड जिल्हयामध्ये तसेच मराठवाडयामध्ये आता मोठ्या प्रमाणात कापसाचे उत्पादन होत आहे. पूर्वी विदर्भामध्येच कापसाचे मोठ्या प्रमाणात उत्पादन होत असे परंतु आता बीड जिल्हा कापसाचे आगार होऊ पाहत आहे. पीक पध्दतीमधील परिवर्तन शेतकरी स्वीकारू लागले आहेत. लातूर जिल्हयामध्ये सोयाबीनचा मोठ्या प्रमाणात पेरा असायचा आज बीड आणि मराठवाडयातील भागामध्ये मोठ्या प्रमाणात सोयाबीनचे पीक घेतले जाऊ लागले आहे. यावर्षी सोयाबीनचे बंपर पीक येण्याची शक्यता आहे. सोयाबीनचे बाजार पेटेतील मुख्य शेतकऱ्यांच्या पदरात कसे पडेल यादृष्टीने शासनाने प्रयत्नशील असावे असा आग्रह मी माननीय राज्य मंत्र्यांच्या उपस्थितीमध्ये करित आहे.

सभापती महोदय, विदर्भामध्ये मोठ्या प्रमाणात अतिवृष्टी झाली, शेकडो बागा वाहून गेल्या, सर्वदूर शेतकऱ्यांचे आतनात नुकसान झाले, शेतकरी हवालदील आहे, परेशान झाले आहेत. या शेतकऱ्याला मोठ्या प्रमाणावर नुकसान भरपाई देण्याची जबाबदारी शासनाने स्वीकारणे आवश्यक आहे. विधानसभेत आणि विधान परिषदेमध्ये शेतकऱ्यांना नुकसान भरपाई दिली जावी अशी मागणी करण्यात आलेली आहे. शासन निश्चितपणे शेतकऱ्यांना दिलासा, धीर देईल अशी अपेक्षा व्यक्त केली तर ती चूक ठरू नये. काही भागामध्ये गारपीट झाली, गारपीटीमुळे मोठ्या प्रमाणात पिकांचे नुकसान झाले. गारपीट आताच झाली असे नाही तर महाराष्ट्रात शेकडो वर्षांपासून गारपीट होत आलेली आहे.

सभापती महोदय, कोकणामध्ये मोठ्या प्रमाणात पूर परिस्थिती निर्माण झाली होती. रेल्वे सेवा विस्कळीत झाली, अनेक ठिकाणी दरडी कोसळल्या, मोठ्या प्रमाणावर रस्त्यावरचे भराव वाहून गेले, दळणवळण व्यवस्थेमध्ये अतिवृष्टीचा परिणाम कोकणवासीयांना मोठ्या प्रमाणात भोगावा लागला आहे. माननीय सुभाष चव्हाण साहेब यासंदर्भातील विवेचन उत्तम प्रकारे करू शकतील.

प्रा.सुरेश नवले....

माझ्याही पेक्षा कोकणाचा त्यांचा अभ्यास दांडगा आहे. आमचे भाई श्री. रामदास कदम हे कोकणचे आहेत, भाई गिरकर सुध्दा आहेत. सगळे भाई जवळ जवळ कोकणातीलच आहेत. भाई जगतापही कोकणातील आहेत. सुदैवाने आमच्याकडे एकही भाई नाहीत. कोकणाची परिस्थिती नैसर्गिक दृष्ट्या अतिशय गंभीर आहे. मोठ्या प्रमाणावर नद्यांचे प्रवाह बदलत चालले आहेत. नैसर्गिक रित्या नदीचे प्रवाह बदलत गेल्यामुळे मोठ्या प्रमाणावर शेतकऱ्यांचे नुकसान होत आहे. अनेक ठिकाणी लोक बेपत्ता झाले आहेत. मोठ्या प्रमाणावर शेतकऱ्यांची जमीन वाहून गेली. अनेक ठिकाणच्या शेतीमध्ये माती उरली नाही असे चित्र कोकणामधील आहे. मला सांगण्यास आनंद वाटतो की, खासदार डॉ. नीलेश राणे यांनी लांजा तालुक्यात अनेक ठिकाणी भेटी दिल्या, त्या ठिकाणच्या लोकांना मदत केली.

D-1/.....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

प्रा.सुरेश नवले...

सभापती महोदय, माझी माननीय राज्यमंत्र्यांना विनंती आहे की, नद्यांचे जे नैसर्गिक प्रवाह आहेत ते जर बदलत असतील तर त्याला बांध घालणे आवश्यक आहे. ज्या ठिकाणी नदीचा प्रवाह आदळतो अशा ठिकाणी संरक्षक भिंतीच्या माध्यमातून पाणी अडविणे आणि नैसर्गिक प्रवाहाला वाट करून देणे ही शासनाची जबाबदारी आहे. शासनाची जबाबदारी शासनाने पार पाडावी अशी मला या निमित्ताने आग्रहाची विनंती करावयाची आहे.

सभापती महोदय, छावण्यामध्ये मोठ्या प्रमाणावर भ्रष्टाचार झाला आहे असे माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांनी येथे सांगितले आहे. भ्रष्टाचार हा स्वतंत्र विषय आहे. परंतु मोठ्या प्रमाणावर छावण्या उत्तम प्रकारे चालविल्या गेल्या ही वस्तुस्थिती आहे. दुष्काळामध्ये शेतकऱ्यांचे पशुधन शासनाकडून वाचविण्यात आले व त्यामुळे शेतकरी राजा छावणी चालविण्यावर मनापासून खूश आहे, संतुष्ट आहे आणि समाधानी आहे. माझ्या माहिती प्रमाणे शासन कीर्तनाचे पैसे देत नाही परंतु कीर्तनकारांना मानधन देते. परंतु आमच्याकडे अनेक छावण्यामध्ये दुपारचे जेवण, रात्रीचे भोजन व संध्याकाळचे कीर्तन होत होते. आमच्याकडील छावण्यांमध्ये "ज्ञानदेव तुकाराम" चा मोठ्या प्रमाणात गजर होत होता.

सभापती महोदय, कार्यकर्त्यांनी उत्तम प्रकारे छावण्या चालवल्या आहेत. जे शेतकरी स्वतः छावण्यामध्ये गुरे घेऊन येत होते परंतु त्यांचे घर छावणी पासून काही अंतरावर असायचे. घरी जर जेवणासाठी जाण्याची वेळ आली तर गुरांकडे लक्ष कोण देणार असे अनेक प्रश्न होते, त्यामुळे जाणत्या कार्यकर्त्यांनी शेतकऱ्यांच्या भोजनाची व्यवस्था केली. शेतकऱ्यांचे मनोरंजन व्हावे म्हणून प्रवचन, भजप आणि कीर्तन ठेवण्यात येत होते. टाळ आणि मृदुंगामध्ये महाराष्ट्रातील ग्रामीण भागातील छावण्या सुरु झाल्यामुळे माननीय मंत्री श्री. सुरेश धस यांना मी मनापासून धन्यवाद देतो. त्यांनी त्यांच्या तालुक्यात उत्तम प्रकारे छावण्या चालविल्या होत्या. आता काही लोकांना फक्त नकारात्मक दृष्टिकोनातून बघण्याची दृष्टी असेल तर ते दुर्दैव आहे. छावण्यामध्ये चांगले काम चालले ते पाहू या. चांगल्या गोष्टी पाहिल्या पाहिजेत आणि स्वीकारल्या पाहिजेत एवढेच मला या निमित्ताने सांगावयाचे आहे. कोणी एकाने हात मारला असेल तर त्या हाताचे संशोधन राज्यमंत्री

31-07-2013

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

3D-2

SGJ/ D/ D/ MMP/ KTG/

प्रथम श्री. गिते.....

16:05

प्रा.सुरेश नवले....

आणि शासन निश्चितपणे करेल. आपण होकारात्मक दृष्टिकाने ठेवला तर त्यामधून निश्चितपणे मार्ग निघू शकेल. सभापती महोदय, मंजिल तो मिल जाएगी भटकते हुए ही सही, गुमराह तो वो हैं जो घर से निकलते ही नहीं.

यानंतर श्री. अजित....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

प्रा.सुरेश नवले...

सभापती महोदय, कधी पश्चिम महाराष्ट्रात पूर येतो तर कधी आमचा मराठवाडा कोरडा असतो. तिकडे खानदेश दुष्काळामध्ये असतो तर विदर्भामध्ये अतिवृष्टी होते या सर्व गोष्टींचे नियोजन करणे शक्य आहे काय ? पश्चिम महाराष्ट्रातील नद्या दुथडी भरून वाहत असतील आणि त्या गोदावरीला मिळवता आल्या तर कृष्णा आणि गोदावरीचा संगम होऊ शकेल. चंद्रभागेला पांडुरंगाचे दर्शन मिळते. पंढरपूरला आल्यानंतर ती चंद्रभागा होते तत्पूर्वी ती भीमा असते. चंद्रभागा आणि गोदावरी या नद्या एकत्र आल्या तर भक्त सुध्दा प्रसन्न होतील. पांडुरंगाचे नामस्मरण करतील.

सभापती महोदय, आपणास नैसर्गिक अतिवृष्टी किंवा नैसर्गिक संकटांवर मात करता येईल. त्यासाठी नद्या जोड संकल्पना पूर्ण करण्याची गरज आहे. आपण ही संकल्पना पूर्ण केली तर आपण महाराष्ट्रातील नैसर्गिक संकटांवर मात करू. त्या दृष्टीने शासनाने प्रयत्न करावेत अशी मी कळकळीची विनंती करतो.

सभापती महोदय, दुष्काळाच्या निमित्ताने महाराष्ट्र शासनाने जे भरीव काम केलेले आहे त्याबद्दल मी, महाराष्ट्राचे मुख्यमंत्री, माननीय उपमुख्यमंत्री व सर्व मंत्रिमंडळातील सदस्यांचे मनापासून अभिनंदन करून माझे भाषण पूर्ण करतो.

श्री.नरेद्र पाटील (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, माननीय विरोधी पक्ष नेते आणि अन्य सन्माननीय सदस्यांनी नियम 260 अन्वये कोरडा दुष्काळ आणि अतिवृष्टी अशा दोन विषयांना स्पर्श केलेला आहे. त्यावर माझे विचार मांडण्यासाठी मी उभा आहे.

सभापती महोदय, खरे म्हणजे गेल्या काही दिवसांपासून 260 अन्वयेच्या प्रस्तावावर चर्चा होणे गरजेचे होते. काही कारणास्तव ती चर्चा झाली नाही. परंतु आता त्यावर चर्चा होत आहे ही चांगली बाब आहे असे म्हटले तर ते चुकीचे होणार नाही.

सभापती महोदय, सन 2013च्या सुरुवातीपासून राज्याला दोन प्रकारच्या दुष्काळाला सामोरे जावे लागले. एक म्हणजे कोरडा दुष्काळ आणि दुसरा म्हणजे आताच आलेला ओला दुष्काळ. राज्याला या दोन्ही दुष्काळाच्या माध्यमातून कसे वाचविता येईल हे आपण पाहिले पाहिजे. या दुष्काळाच्या माध्यमातून पिण्याच्या पाण्याचा प्रश्न, जनावरांच्या चान्याचा प्रश्न त्याच बरोबर बागायतदार शेतकऱ्यांच्या पिकांचा प्रश्न इत्यादी प्रश्नांना आपणास सामोरे जावे लागले आहे.

सभापती महोदय, राज्यामध्ये 1962, 1965, 1972-1973, 1985 ते 1989 या वर्षी आणि इतर वर्षी राज्यातील शेतकऱ्यांना आणि जनतेला दुष्काळाला सामोरे जावे लागले आहे. दर दोन-तीन वर्षांनी राज्याला दुष्काळाला सामोरे जावे लागत आहे अशी परिस्थिती निर्माण झालेली आहे. विदर्भातील बुलढाणा, अकोला, यवतमाळ, वर्धा किंवा मराठवाड्यातील परभरणी, औरंगाबाद, हिंगोली, जालना, उस्मानाबाद, लातूर, किंवा पश्चिम महाराष्ट्रातील सांगली, सातारा, कोल्हापूर अशा अनेक जिल्ह्यांतील शेतकऱ्यांना दुष्काळाला सामोरे जावे लागले आहे.

सभापती महोदय, खरे म्हणजे महाराष्ट्रातील जनतेला दुष्काळ हा काही नवीन नाही. छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या काळात देखील महाराष्ट्राला दुष्काळाला सामोरे जावे लागले होते. त्यावेळी छत्रपती शिवाजी महाराजांनी जनावरांसाठी छावण्या निर्माण केल्या. गावकऱ्यांसाठी जेवणाची सोय अशा विविध योजना राबविल्या होत्या.

सभापती महोदय, दुष्काळावर कायम स्वरूपी तोडगा काढावा म्हणून सातत्याने सभागृहात चर्चा झालेल्या आहेत. अशाप्रकारची चर्चा अर्थसंकल्पीय अधिवेशनात झाली. पावसाळी अधिवेशनात अतिवृष्टी संदर्भात चर्चा सुरु आहे.

यानंतर श्री.बरवड..

श्री. नरेंद्र पाटील

या राज्यामध्ये कायमस्वरूपी दुष्काळ संपविण्यासाठी, दुष्काळ नेस्तनाबूत करण्यासाठी काही महान लोकांच्या समितीचे गठन झाले. त्यामध्ये बर्वे आयोग असेल, सुखटणकर आयोग असेल, सुब्रम्हण्यम आयोग असेल। त्यांच्याकडून दुष्काळावर मात करण्यासाठी राज्य सरकारला त्या त्या वेळी प्रस्ताव देण्यात आलेले आहेत. काही ठिकाणी त्याची अंमलबजावणी झाली, काही ठिकाणी झाली नसेल. काही ठिकाणी अंमलबजावणी झाली नसल्यामुळे त्या विभागातील शेतकऱ्यांना, त्यांच्या शेतीच्या बाबतीत, त्यांच्या जनावरांच्या बाबतीत आजही त्रास भोगावा लागतो. त्या परिस्थितीला त्यांना सामोरे जावे लागते ही वस्तुस्थिती आहे.

सभापती महोदय, आज विदर्भ, मराठवाडा, उर्वरित महाराष्ट्र या संदर्भामध्ये अनुशेषाच्या माध्यमातून दांडेकर समितीची स्थापना करण्यात आली होती आणि त्या समितीने शिफारशी केल्या. त्या शिफारशीच्या माध्यमातून वैधानिक विकास मंडळांची स्थापना करण्याची सूचनाही त्यांनी केली होती. दुष्काळ पडल्यानंतर काय होते हे या मे महिन्याच्या काळात आपण सर्वांनी भोगलेले आहे. काही ठिकाणी पाण्याच्या टँकरमधून पाणी घेत असताना काही लहान मुलांना चेंगराचेंगरीमध्ये आपला जीव गमवावा लागला, ही वस्तुस्थिती आहे. माझं पोरगं कधी येईल याची आई वाट पाहते आणि पाणी आणण्यासाठी गेलेल्या मुलाचा टँकरखाली येऊन मृत्यू झाला अशी बातमी येते, ही वस्तुस्थिती आहे.

सभापती महोदय, राज्यामध्ये दुष्काळाची परिस्थिती पाहता आदरणीय श्री. पवार साहेबांनी 1989 मध्ये या ठिकाणी खावटी कर्ज माफ केले तर 2003-2004 साली युपीए सरकार असताना युपीए सरकारने या देशातील आणि राज्यातील मोठ्या प्रमाणावर शेतकऱ्यांचे कर्ज माफ करण्याचा धाडसी निर्णय घेतला. परंतु त्यामुळे दुष्काळ संपला असे म्हणता येणार नाही. ज्यावेळेला राज्य सरकार काही तरी धोरणात्मक निर्णय घेतील त्यावेळी दुष्काळ नाहीसा होईल. पावसाळ्यामध्ये पडणारे पावसाचे पाणी योग्य धरणांच्या माध्यमातून ज्या ठिकाणी वर्षानुवर्षे दुष्काळ आहे त्या भागामध्ये जर फिरविले किंवा सरकविले तर त्या ठिकाणी काही प्रमाणामध्ये दुष्काळ कमी होईल असे मला वाटते.

RDB/ MMP/ D/

श्री. नरेंद्र पाटील

सभापती महोदय, खरे म्हणजे आज दुष्काळाबरोबर या ठिकाणी अतिवृष्टीची सुध्दा चर्चा आहे. या अतिवृष्टीला आता सामोरे जाण्याची वेळ या ठिकाणी निर्माण झालेली आहे. जून महिन्यामध्ये पाऊस पडतो. दुष्काळाची परिस्थिती अशी भयानक होती की, काही कुटुंबांनी, काही गावकऱ्यांनी तर आपले देव पाण्यात ठेवले होते. आम्ही लहानपणी 'येरे येरे पावसा, तुला देता पैसा, पैसा झाला खोटा, पाऊस आला मोठा' ही जुनी कविता म्हणत होतो. तशी परिस्थिती आज महाराष्ट्राच्या काही भागामध्ये निर्माण झालेली आहे. संपूर्ण महाराष्ट्रामध्ये म्हणता येणार नाही कारण आजही पश्चिम महाराष्ट्र असेल, विदर्भ असेल, मराठवाडा असेल, कोकण असेल सगळीकडे 100 टक्के पाऊस पडला असे नाही तर आजही काही ठिकाणी पाऊस पडलेला नाही. त्या ठिकाणी आजही दुष्काळाची परिस्थिती निर्माण झालेली आहे. पण आज अतिवृष्टीकडे आपण दुर्लक्ष करता कामा नये. त्याचे कारण असे की जून महिन्यामध्ये पाऊस पडल्यानंतर कमीतकमी एक ते दोन आठवड्यामध्ये पेरण्या होतात. पेरण्या झाल्यानंतर काही दिवसात बियाणे उगवत असते. पण दोन महिन्यापासून सातत्याने पाऊस पडल्यामुळे दोन ते तीन वेळा पेरण्या करून सुध्दा त्या शेतकऱ्यांच्या जमिनीमध्ये काहीही उगवलेले नाही.

सभापती महोदय, आज राज्यामध्ये काही ठिकाणी तर पुराची परिस्थिती निर्माण झाली. काही ठिकाणी शेतकऱ्यांची संपूर्ण कुटुंबे, घरे वाहून गेली. काही ठिकाणी स्वतः नागरिक, शेतकरी पुरामध्ये वाहून गेले याची सर्वांना कल्पना आहे. परंतु राज्य सरकार अजूनही त्याकडे का दुर्लक्ष करित आहे ? आम्ही सातारा जिल्ह्याच्या वतीने सन्माननीय विक्रमसिंह पाटणकर, शिवेंद्रराजे भोसले, मकरंद आबा आम्ही सर्वजण शिष्टमंडळ घेऊन माननीय मुख्यमंत्र्यांना भेटलो. निवेदने दिली, विनंती केली. महाराष्ट्रामध्ये ज्या प्रमाणामध्ये पाऊस पडला त्यापेक्षा जास्त प्रमाणामध्ये सातारा जिल्ह्यामध्ये पाऊस पडलेला आहे हे नाकारू शकत नाही. भारत देशातील दुसऱ्या क्रमांकाचे असलेले कोयना धरण सातारा जिल्ह्यातील पाटण तालुक्यामध्ये आहे.

यानंतर श्री. खंदारे ...

श्री.नरेंद्र पाटील.....

ते धरण पाटण तालुक्यात असल्यामुळे केवळ पाटण तालुक्यातील शेतकऱ्यांचे नुकसान झालेले नाही. या धरणाचे पाणी थेट तापोळ्यापर्यंत जाते आणि काही पाण्याचा भाग कोकणामध्ये जातो. त्यामुळे पाटण, सावली, वाई व शिराळा हा संपूर्ण भाग पाण्याखाली आलेला आहे. डोंगराळ भागातील शेतीचे नुकसान झालेले आहे. त्या नुकसानीची आजपर्यंत पाहणी झालेली नाही. आम्ही माननीय मुख्यमंत्र्यांना भेटलो तसेच आम्ही माननीय उप मुख्यमंत्र्यांनाही भेटलो आहे. त्यांच्या हे लक्षात आणून दिल्यानंतर त्यांनी जिल्हाधिकाऱ्यांना सूचना दिल्या आहेत. त्यामुळे काही प्रमाणात काही ठिकाणी शेती अधिकाऱ्यांच्या माध्यमातून पाहणी चालू आहे. त्याचे प्रमाण नगण्य आहे. जूनमध्ये पाऊस पडण्यास सुरुवात झाल्यावर पाहणीची सुरुवात होणे आवश्यक होते. आता जुलै महिन्याचा शेवटचा आठवडा सुरु आहे. शेवटच्या आठवड्यामध्ये पाहणी केली तर त्यातून काही निष्पन्न होणार नाही, ते अघांतरी आहे. शेतकऱ्यांचे नुकसान, ही नुकसान भरपाईसाठी शासकीय व्याख्या आहे. शेतकऱ्यांच्या नुकसानीची पाहणी पाऊस जास्त असतो तेव्हा केली पाहिजे की पावसाचे प्रमाण कमी झाल्यावर करणार ?

सभापती महोदय, कोयना धरणासंबंधी पाण्याच्या पातळीत इतकी वाढ झाली आहे, भविष्यात इतके पाणी वापरण्यास मिळेल, अशी प्रत्येक वेळी वर्तमानपत्रात बातमी वाचत असतो. गेल्या वर्षातील पावसाची तुलना या वर्षाच्या पावसाशी केली तर यावर्षी हे धरण लवकर भरल्याचे दिसून येते. मधल्या काळात त्या धरणक्षेत्रात पडलेल्या पावसामुळे त्या धरणाचे दरवाजे 12 फूट वर उचलण्यात आले आहेत. 6 फूट दरवाजे उघडल्यानंतर संपूर्ण कोयना परिसर, पाटण तालुका, पाटण बस डेपोचा परिसर, आजूबाजूची गावे, त्या भागातील पूल पाण्याखाली जातात, संपूर्ण शेतकऱ्यांचा संपर्क तुटतो ही वस्तुस्थिती आहे. परंतु त्या धरणाचे दरवाजे 12 फूट उघडल्यानंतर त्या भागाची काय परिस्थिती झाली असेल याचा विचार केला पाहिजे. त्या ठिकाणची पाहणी करण्यासाठी जिल्हाधिकारी, मुख्य कार्यकारी अधिकारी इतर अधिकारी गेलेले नाहीत. आजही तेथील अतिवृष्टीची पाहणी करण्यासाठी या अधिकाऱ्यांना वेळ मिळालेला नाही हे दुर्भाग्य आहे. त्या शेतकऱ्यांची खंत आज मी या ठिकाणी मांडत आहे.

2...

श्री.नरेंद्र पाटील.....

सभापती महोदय, दुष्काळ असो किंवा अतिवृष्टी या विषयासाठी शासनाने कायम स्वरुपी समितीचे गठन केले पाहिजे. जेणे करुन सर्वांची तोंडे बंद झाली पाहिजेत. या राज्यातील अतिवृष्टीत सापडलेला शेतकरी असो, दुष्काळग्रस्त भागातील शेतकरी असो, कोणाचीही ओरड होता कामा नये. शासनाच्या माध्यमातून पाहणी वेळेवर झाली नाही म्हणून संबंधितांना नुकसान भरपाई मिळाली नाही. पाऊस पडला नाही म्हणून दुष्काळाची तयारी करण्याची अधिकारी वर्गाने केली पाहिजे, त्याचे धोरण स्वीकारले पाहिजे. अतिवृष्टीत जून व जुलैमध्ये पाऊस थांबला नाही तर होणा-या नुकसानीसाठी अधिका-यांनी पाऊल उचलले पाहिजे. त्याचा कार्यक्रम त्यांनी हाती घेतला पाहिजे. सभागृहात सन्माननीय सदस्यांनी आपली मते मांडल्यानंतरच शासकीय अधिकारी जागे होऊन काम करणार काय ? अशा पध्दतीने अधिका-यांनी काम करू नये अशी माझी विनंती आहे.

या प्रस्तावाच्या निमित्ताने मी राज्य सरकारला एकच विनंती करतो की, विरोधी पक्षाच्या सन्माननीय सदस्यांनी असे म्हटले की, काही भागात मुख्यमंत्र्यांचा दौरा झाला, काही भागात झाला नाही. महाराष्ट्रात प्रत्येक अतिवृष्टी झालेल्या भागामध्ये माननीय मुख्यमंत्री व माननीय उप मुख्यमंत्री यांचे सामुदायिकपणे लवकर दौरे झाले पाहिजेत. पाऊस संपल्यानंतर दौरे केले तर त्याचा काहीच उपयोग होणार नाही. अशी माझी कळकळीची विनंती आहे.

सभापती महोदय, काही भागात अजूनही दुष्काळ आहे. त्यामुळे शासनाने त्या ठिकाणच्या चारा छावण्या, पाण्याचे टँकर्स चालू ठेवले पाहिजेत.

यानंतर श्री.शिगम....

31-07-2013

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

3H-1

MSS/ D/ MMP/

पूर्वी श्री. खंदारे

16:25

श्री. नरेंद्र पाटील...

सभापती महोदय, चांगल्या विषयाला सुरुवात झालेली आहे. मी कोरडा दुष्काळ आणि ओल्या दुष्काळामध्ये झालेल्या नुकसानीच्या बाबत लवकरात लवकर निधी मंजूर करुन या आपत्तीमध्ये सापडलेला सामान्य माणसाला दिलासा द्यावा अशी विनंती करतो. कोणत्या जिल्हयामध्ये किती नुकसान झालेले आहे याची माहिती राज्य सरकारने अद्याप घेतलेली नाही.

माझा शेवटचा मुद्दा मांडून मी माझे भाषण संपविणार आहे. राज्यामध्ये पीक विमा योजना चांगल्या प्रकारे राबविली जात आहे. शेतक-यांना थोडीशी सक्ती केली तर राज्य सरकारच्या अर्थ खात्यावर थोडासा बोजा पडेल. परंतु प्रत्येक शेतक-याला ही पीक विमा योजना अनिवार्य केली तर या योजनेच्या माध्यमातून त्यांना अनेक सवलती मिळतील. म्हणून प्रत्येक शेतक-याला पीक विमा योजना अनिवार्य करावी अशी विनंती करुन मी माझे भाषण संपवितो.

..2..

31-07-2013

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

3H-2

श्रीमती शोभा फडणवीस (विधानसभेने निवडलेल्या) : सभापती महोदय, माननीय विरोधी पक्षनेते श्री. विनोद तावडे यांनी नियम 260 अन्वये आणलेल्या प्रस्तावावर माझे विचार मांडण्यासाठी मी उभी आहे.

सभापती महोदय, महाराष्ट्रामध्ये सर्वात जास्त पाऊस चंद्रपूर येथे झालेला आहे. 1 जून पासून पाऊस सुरु झाला तो अद्याप थांबलेला नाही. माननीय मुख्यमंत्री, उपमुख्यमंत्री आणि पुनर्वसन मंत्री अतिवृष्टीची पाहणी करण्यासाठी आले होते त्यावेळी मात्र हा पाऊस त्यांच्यासाठी थांबला होता. ते जसे नागपूरला गेले तसे पावसाने आम्हाला इतके झोडपायला सुरुवात केली की आजतागायत पाऊस थांबलेला नाही. आमच्या चंद्रपूर जिल्हयाचे उत्तराखंड होईल की काय अशी भीती आम्हाला वाटू लागली आहे. 26 जुलै 2012 रोजी चंद्रपूर जिल्हयात 7645 मिमी पाऊस झाला होता. या वर्षी 16820.18 मिमी पाऊस झालेला आहे. कालच्या एका दिवसात 4 तासामध्ये एका तालुक्यामध्ये 300 मिमी पाऊस पडला. या प्रमाणे 20 हजार मिमी पेक्षा जास्त पाऊस चंद्रपूर जिल्ह्यामध्ये पडलेला आहे. त्यामुळे चंद्रपूर जिल्हयातील रस्ते पाण्याखाली जाऊन बंद पडलेले आहेत. सर्व नद्यांना प्रचंड पूर आलेला आहे. तालुक्याच्या बाहेर पडता येईल की अशी लोकांना भीती वाटायला लागली आहे. नद्या प्रचंड वाहत आहेत. याचे कारण असे आहे की, धरणातील पाणी मोठया प्रमाणावर वैनगंगेमध्ये सोडले जात असल्यामुळे नद्यांना पूर आलेला आहे. इरई धरणामध्ये जास्त पाणी झाल्यामुळे त्या धरणाचे दरवाजे पाच फूटापर्यंत उचलून धरणातील पाण्याचा विसर्ग केला जातोय त्यामुळे इरई नदीला प्रचंड पाणी येत असल्यामुळे या नद्यांच्या आजूबाजूची गावे पाण्याखाली आहेत. या अतिवृष्टीमुळे झालेल्या नुकसानीचे सर्वेक्षण पूर्णपणे झालेले नसताना अधिकारी 50 टक्क्यापेक्षा जास्त आणि 50 टक्क्या पेक्षा कमी पिकाची हानी झाली असे कसे काय सांगू शकतात ? मला असा प्रश्न पडतो की, जर आम्ही पेरण्या केल्या नाहीत, शेतामध्ये टाकलेले बियाणे सडून गेलेले आहे, एकही दाणा रिप्लॅन्ट केला नसताना 50 टक्क्या पेक्षा जास्त आणि 50 टक्क्या पेक्षा कमी अशा नुकसानीची आकडेवारी कशी काय येऊ शकते ? मला या निमित्ताने सांगावयाचे आहे की, चंद्रपूर जिल्हयामध्ये कोठेही रिप्लॅन्टेशन झालेले नाही, बियाणे जागेवर सडलेले आहे, त्यामुळे त्याठिकाणी शंभर टक्के दुष्काळ पडलेला आहे असे शासनाने समजावे. दुर्दैवाची गोष्ट अशी की आम्ही 15 किंवा 16 जुलै पर्यंत बियाणे टाकले तर आम्ही रिप्लॅन्टेशन

..3..

31-07-2013

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

3H-3

MSS/ D/ MMP/

पूर्वी श्री. खंदारे

16:25

श्रीमती शोभाताई फडणवीस..

करु शकतो अन्यथा नाही. आज 31 जुलै तारीख आहे. त्यामुळे चंद्रपूर जिल्हयातील पिकाची शंभर टक्के हानी झालेली आहे असे गृहीत धरण्याची गरज आहे.

सभापती महोदय, शासन यंत्रणेचा सर्वेक्षण करण्याचा प्रकार मला अजून समजत नाही. कृषी खात्याचा एक अधिकारी, ग्रामसेवक, जलसंधारण खात्याचा एक अधिकारी आणि महसूल खात्याचा एक अधिकारी यांना आपण सर्वेक्षण करण्यासाठी पाठवितो. हे अधिकारी खुर्चीवर बसून सर्वेक्षण करतात की प्रत्यक्ष जागेवर जाऊन सर्वेक्षण करतात हे मला समजत नाही. परंतु त्यांनी आता जी नुकसानीची माहिती दिलेली आहे ती चुकीची आहे. आम्ही जर 10 आरमध्ये पळे टाकले तर एका एकराचे नुकसान होते. कारण एका एकरामध्ये आम्ही रिप्लॅन्टेशन करतो. अधिका-यांनी 10 आर. एवढेच नुकसान दाखवलेले आहे. जेथे बियाणे टाकले जाते तेवढेच नुकसान दाखविलेले आहे. पण हे जे बियाणे आम्ही टाकतो त्यापासून आम्ही एका एकरामध्ये रिप्लॅन्टेशन करतो. एक एकराचे नुकसान अधिका-यांनी दाखवायला पाहिजे. परंतु ते तसे दाखविले जात नाही. या बाबतची तक्रार मी माननीय मुख्यमंत्री महोदयांकडे केलेली आहे. अधिका-यांनी शंभर टक्के जागेचे सर्वेक्षण करून 100 टक्के पिकाचे नुकसान झाले असे सांगणे गरजेचे आहे. 3 लाख 26 हजार 565 हेक्टरवर धान पेरलेले आहे. पण हे धान कुठेच उगवलेले नाही. त्यामुळे 100 टक्के नुकसान झालेले आहे. अजूनही सर्वेक्षण झालेले नाही. गावामध्ये प्रचंड पाणी असल्यामुळे संपूर्ण सर्वेक्षण होऊ शकणार नाही. जोपर्यंत पाऊस कमी होणार नाही तोपर्यंत सर्वेक्षण होणार नाही. संपूर्ण सर्वेक्षण झाल्यानंतरच प्रत्यक्षात पिकाची किती हानी झाली हे समजू शकेल.

...नंतर श्री. गिते...

श्रीमती शोभा फडणवीस...

सभापती महोदय, अतिवृष्टीमुळे शेत जमिनी खरडून गेल्या आहेत. मला कळत नाही की, सतत पडणाऱ्या पावसाचे पाणी नदीच्या बाजूला असलेल्या जमिनीत जाते, नदीच्या बँक वॉटरचे पाणी या शेत जमिनींमध्ये जाते, त्यावेळी त्या शेत जमिनींची माती पूर्णपणे खरडून जाते. पुराचे पाणी सगळीकडे पसरले जाते, त्यामुळे देखील नदीच्या बाजूच्या शेत जमिनी खरडून जातात. खरडून गेलेल्या जमिनीचा या ठिकाणी हिशोब देण्यात आलेला आहे, तो बरोबर नाही असे माझे मत आहे. आमच्या विभागात सतत पाऊस पडत असल्यामुळे नद्यांना सतत महापूर येत आहेत. त्यामुळे खरडून गेलेल्या शेत जमिनींचा खरा आकडा मिळू शकत नाही. या बाबतीत पुन्हा सर्व्हे करण्यात येऊन तेथील कास्तकारांना न्याय देण्यात यावा अशी माझी शासनास विनंती आहे.

सभापती महोदय, चंद्रपूर जिल्हयामध्ये वैनगंगा, वर्धा, पैनगंगा व त्यांच्या उप नद्यांचा प्रचंड पसारा आहे. आम्ही सगळ्यांच्या बाजूनी वेढलो गेलेलो आहोत. साकोली तालुक्यात वैनगंगा नदीला पूर आल्याने या नदीपात्राजवळील पाच गावांचा पूर्णपणे संपर्क तुटलेला आहे. त्या गावांशी संपर्क साधावयाचा असेल नावेने प्रवास करावा लागतो आहे. इरई डॅमचे पाणी सोडल्यानंतर इरई नदीला पूर आला. त्यामुळे 7 गावे अजूनही पाण्यात आहेत. डब्ल्यूसीएलने सगळीकडून ओव्हर बर्डन टाकल्यामुळे ते पाणी तेथे थांबलेले आहे. त्या गावातील एखाद्या महिलेला प्रसूतीसाठी तालुक्याच्या ठिकाणी आणावयाचे असेल तर बोटीची व्यवस्था करा अशा विनवण्या आमच्याकडे केल्या जात आहेत. त्या महिलेला पुरातून बोटीने तालुक्याच्या ठिकाणी नेले तर ती महिला खरोखर चांगल्या स्थितीत जाऊ शकेल काय, त्या महिलेचा जीव वाचू शकेल काय या सगळ्या गोष्टींची चिंता त्या ठिकाणच्या ग्रामस्थांना लागलेली आहे. त्या गावांचा संपर्क सर्व बाजूनी तुटलेला आहे. म्हणून या ठिकाणी अतिवृष्टीमुळे जे काही नुकसान झालेले आहे, त्यासंबंधीचा सर्व्हे करण्यात आला पाहिजे. दरवर्षीच्या पावसाळ्यात आमच्यावर अशीच वेळ येत असते. हा सगळा निसर्गाचा कोप समजून कायम स्वरूपाच्या आणि तात्पुरत्या स्वरूपाच्या योजना राबवून भविष्यात आम्हाला अशा परिस्थितीला सामोरे जावे लागणार नाही अशी स्थिती शासनाने निर्माण करावी अशी मी या निमित्ताने विनंती करते.

सभापती महोदय, नैसर्गिक पावसामुळे चंद्रपूर जिल्हयातील नद्यांना पूर आलेले आहेत. त्याही पेक्षा कोळसा खाणीच्या प्रचंड ओव्हर बर्डनमुळे आमच्याकडे पहाडेच्या पहाडे उभी झालेली

2...

श्रीमती शोभा फडणवीस...

आहेत. या बाबतची माहिती माननीय मुख्यमंत्री महोदयांना दिली आहे. त्यांना डिझाईन दाखविले. तेथील नदी, नाल्यांचे प्रवाह डब्ल्यूसीएलने बदलले आहेत. वास्तविक पाहता नदी, नाल्यांचे प्रवाह बदलावयाचे असले तर त्यासाठी जिल्हाधिकाऱ्यांची संमती लागते. परंतु जिल्हाधिकाऱ्यांची संमती न घेता त्यांनी नदी, नाल्यांवर ओव्हर बर्डन टाकले आहे. माना टेकडीच्या बाजूला ओव्हर बर्डन टाकले आहे. प्रत्येक गावाच्या भोवताली ओव्हर बर्डन टाकलेले आहे. ओव्हर बर्डनमुळे सगळीकडे प्रचंड पाणी पसरले आहे. चंद्रपूर शहराला लागून असलेल्या, नदीच्या लागून असलेल्या जवळ जवळ 50 वस्त्या आजही पाण्याखाली आहेत. त्या वस्त्यांचे पुनर्वसनही आपण करू शकत नाही. तेथील ग्रामस्थांना दुसरीकडे ठेवू शकत नाही. एकेका घरामध्ये दहा-दहा फूट पाणी आहे. ती माणसे घर सोडून कोठे जाणार ? घुग्गुस या गावात आजपर्यंत कधीही पाणी शिरले नव्हते. परंतु डब्ल्यूसीएलने ओव्हर बर्डन टाकले, त्यामुळे त्या गावातही पाणी शिरले. त्या गावातील घरांमध्ये 7 फूट पाणी आहे, तेथीलही लोकांनी कोठे जावे असा प्रश्न त्यांच्या समोर निर्माण झालेला आहे. त्या गावाला चारही बाजूने नदीने वेढलेले आहे. घरांमध्ये पाणी घुसलेले आहे. त्या लोकांना आपला जीव कसा वाचवावयाचा याची चिंता लागलेली आहे. या संदर्भात शासनास मी त्याही दिवशी विनंती केली व आजही विनंती करते की, डब्ल्यूसीएलने जे काही ओव्हर बर्डन टाकलेले आहे, ते नियमाच्या बाहेर टाकलेले आहे. नदीच्या प्रवाहाच्या 500 मीटरच्या आत ओव्हर बर्डन टाकू नये असा नियम आहे. परंतु त्यांनी सगळे नियम धाड्यावर बसवून नदीच्या पात्रात माती टाकलेली आहे. लोकांच्या घराच्या भोवताली माती टाकलेली आहे. या बाबतीत त्यांची चौकशी करून त्यांचे लायसन्स रद्द करण्याचे काम माननीय मुख्यमंत्र्यांशी केंद्र सरकारशी संपर्क ठेवून करावे अशी मी विनंती करीत आहे. इरयी धरणाचे पाणी किती सोडावयाचे यासंबंधी प्रथमतः विचार केला पाहिजे. पायली, भटाळी आणि टिटाळी ही गावे नदीच्या पलिकडे आहेत. त्या ठिकाणी दोन पूल बांधलेले आहेत. परंतु डब्ल्यूसीएलच्या मोठ्या ट्रकची प्रचंड वाहतूक असल्यामुळे हे पूल नादुरुस्त झालेले आहेत. या गावांना देखील पूर्णपणे पाण्याने वेढा दिलेला आहे. त्या ठिकाणी पूल व्हावा म्हणून आम्ही चार वर्षांपासून मागणी करीत आहोत. त्या गावातील लोकांचा जीव वाचविण्यासाठी तेथे पुलाची अत्यंत आवश्यकता आहे.

यानंतर श्री. भारवी....

31-07-2013

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

3J

SGJ/ D/ MMP/

16:35

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्रीमती शोभा फडणवीस...

परंतु, हा पूल कोणी बांधायचा हा वाद आहे. या दोघांच्या भांडणामुळे हा पूल अद्यापही झालेला नाही. लोकांनी आता सांगितले आहे की, हा अन्याय आम्ही किती दिवस सहन करायचा ? दरवर्षी या पुलावरून 7 ते 8 लोक वाहून जातात. दरवर्षी 7-8 लोकांचा मृत्यू होत असेल तर अशा लोकांचा जीव वाचविण्यासाठी शासनाने विचार करणे आवश्यक आहे. तेव्हा या लोकांसाठी आपण उंच पूल बांधून पुरामध्ये दळणवळणाची व्यवस्था करण्याची सोय शासनाने केली पाहिजे. इंदिरा नगर, श्याम नगर, कृष्ण नगर, संजय नगर येथील सर्व भाग पाण्याखाली होता. येथील लोकांनी नदीच्या पात्रात अतिक्रमण करून घरे बांधली आहेत. स्वतःची घरे असताना त्यांनी अतिक्रमणे केलेली आहेत. एवढेच नव्हे तर तलावामध्ये देखील घरे बांधलेली आहेत. यात कर्मचाऱ्यांचा देखील सहभाग आहे. अतिक्रमण करणे हा गुन्हा आहे. नदीच्या पात्रात केलेले अतिक्रमण हे दरवर्षी पुराच्या पाण्यात वाहून जाते. त्यामुळे दरवर्षी त्यांच्या नुकसान भरपाईचा प्रश्न येतो. तेव्हा मी शासनाला विनंती करते की, या सर्वांचे कायमचे पुनर्वसन करण्यात यावे व या पुढे नदी पात्रात कोणाचेही घर राहू नये याची काळजी घ्यावी.

आमच्या येथे थर्मल पॉवर स्टेशन आहे. यावेळी थर्मल पॉवर स्टेशनमध्ये देखील पुराचे पाणी घुसले. हे पाणी त्यांच्याच नाल्याचे होते. या नाल्यामध्ये राख गोळा करून ठेवल्यामुळे पाणी घुसले आहे. ती राख वाहून जाण्या ऐवजी नाल्याच्या तळाला जाऊन बसली. त्यामुळे नाला उथळ झाला. त्यामुळेच पुराचे पाणी पॉवर स्टेशनमध्ये घुसले. येथेच एफ टाईप कामगारांची कॉलनी आहे. त्यामध्ये या वर्षी दहा फूट पाणी होते. पॉवर प्रोजेक्टमध्ये पाणी घुसल्यामुळे पाचही संच बंद होते. इतकेच नव्हे तर त्या मशिनसवर गंज देखील चढला. पाच संच बंद असल्यामुळे विद्युत निर्मिती होऊ शकली नाही. यात करोडो रुपयांचे नुकसान झाले. त्यावेळी आम्ही त्यांना सांगितले की, आपल्या राखेमुळेच आपण आपले नुकसान करून घेतले आहे. नाला आपण अडविला आहे. अशा प्रकारे जर नुकसान होत असेल तर ते योग्य नाही. हे राज्यातील सर्वात मोठे नुकसान आहे. पाच संच बंद होते. एका प्लॉटची किंमत ही 500 कोटी रुपये इतकी आहे. तेव्हा याकडे शासनाने ताबडतोब लक्ष द्यावे अशी मी विनंती करीत आहे. ज्या अधिकाऱ्यांच्या माध्यमातून हे घडत असेल त्यांच्या विरुद्ध आपण कारवाई करावी.

श्रीमती शोभा फडणवीस...

सभापती महोदय, इरई डॅमचे देखील पाणी अशाच प्रकारे सोडले जाते. या धरणाचे सातही दरवाजे एकदम उघडले जातात. हे दरवाजे उघडण्यापूर्वी लोकांना सूचना करण्यात यावी अशी आम्ही सतत मागणी करीत आहोत. आपण टप्प्याटप्प्याने एकेक दरवाजा उघडला तर लोकांचे मोठ्या प्रमाणावर नुकसान होणार नाही. सर्व दरवाजे एकदम उघडले की, लोकांचे मोठ्या प्रमाणावर नुकसान होते. अशा वेळी लोकांना कुठेच जाता येत नाही. यासाठी सर्व गोष्टींचे नियोजन करणे आवश्यक आहे.

आमच्याकडे सर्वात जास्त माजी मालगुजारी तलाव आहेत. पूर्व विदर्भामध्ये 8 ते 9 हजार माजी मालगुजार तलाव आहेत. हे तलाव 450 वर्षापूर्वीच आहेत. तत्कालिन जलसंपदा मंत्री श्री.अजित पवार यांनी तीन वर्षा पूर्वी मान्य केले होते की, या तलावांच्या दुरुस्तीसाठी 100 कोटी रुपये पाच वर्षाकरिता देण्यात येतील. त्यांनी पहिल्या वर्षासाठी 20 कोटी रुपये दिले. परंतु, त्यानंतर एकही पैसा मिळालेला नाही. यंदाच्या पावसाळ्यात शंभर टक्के तलाव भरल्यानंतर तलाव फुटण्याचे प्रमाण प्रचंड मोठ्या प्रमाणावर आहे. तलाव फुटल्यामुळे गावात पाणी शिरले. भविष्यात पुन्हा पिण्याच्या पाण्याचा, शेतीच्या पाण्याचा प्रश्न उद्भवणार आहे. या तलावांच्या दुरुस्तीसाठी शासनाने आर्थिक तरतूद करावी व हे तलाव युद्ध पातळीवर दुरुस्त करण्यात यावेत अशी मी विनंती करीत आहे. स्टेटच्या तलावासंबंधी आम्ही मंजुरी घेतली तेव्हा शासनाने एक जी.आर.काढला. हा तलाव दुरुस्त केल्यानंतर त्याच्या देखभालीची जबाबदारी पाणी वाटप संस्थेने घ्यावी. जे निस्तारकाचे तलाव आहेत त्यासाठी आम्हाला पैसे कोण देणार ? कुठलीही पाणी वाटप संस्था एवढ्या मोठ्या प्रमाणावर खर्च करू शकत नाही. त्यामुळे हा जी.आर.रद्द करण्याची विनंती मी शासनाला करते. या तलावांची दुरुस्ती करून लोकांना न्याय द्यावा अशी मी मागणी करीत आहे.

श्रीमती शोभा फडणवीस....

केंद्र सरकारचा RRR हा कार्यक्रम राज्य शासनाने राबविला. हा तलावांच्या दुरुस्तीचा कार्यक्रम होता. 90 टक्के पैसा केंद्र शासन देणार होते. दहा टक्के पैसा राज्य शासन देणार होते. या तलावांच्या यादीमध्ये आम्ही कुठेच नव्हतो. जेथे सर्वात जास्त तलाव आहेत त्यांची नावेच नाहीत. केंद्र शासनाकडे पाठविलेल्या यादीमध्ये आमचा 200 वा देखील नंबर नव्हता. जेथे तलाव जास्त आहेत त्यांच्यासाठी कोणतीच योजना नाही. ज्यांना निधीची आवश्यकता आहे त्यांना निधीच मिळणार नसेल तर मग तो आमच्यावर अन्याय आहे. अशाने विदर्भाचा प्रश्न ऐरणीवर येतो. असा अन्याय समोर आला की, वेगळ्या विदर्भाची मागणी केली जाते ती याच मुळे. म्हणूनच आपण तलाव दुरुस्तीचा कार्यक्रम मोठ्या प्रमाणावर हाती घ्यावा अशी मी विनंती करते.

विदर्भात झालेल्या अतिवृष्टीमुळे मोठ्या प्रमाणावर ओला दुष्काळ पडला आहे. आता एकही पीक निघणार नाही. एका हेक्टरचे नुकसान झाले तर आमचे 30 हजाराचे नुकसान होते. आपण तीस हजार रुपयांची मदत देऊ शकत नसाल तर शेतकऱ्यांना न्याय देण्याकरिता 2 ते 3 हजार रुपयांची भीक घालू नका. शासन ऊस उत्पादक व द्राक्ष उत्पादक शेतकऱ्यांना मोठ्या प्रमाणावर मदत करते. धान उत्पादक आणि कापूस उत्पादक शेतकऱ्यांची वेळ आली की, 2 ते 3 हजार रुपयांचा तुकडा फेकणार असाल तर ही भीक नाही दिली तरी चालेल. आपण आमच्या जखमेवर मीठ चोळू नका. आम्हाला मदत द्यायची असेल तर ती 25 हजार रुपयांपर्यंत द्यावी. आम्हाला भीकेला लावण्याची परिस्थिती महाराष्ट्राने करू नये. आपल्याला मदत द्यायची असेल तर ती उदार मताने द्यावी, लवकर द्यावी. आपणाला योजना करावयाच्या असतील तर त्या ताबडतोब कराव्यात. आज आमच्या डोळ्यात अश्रू आहेत ते पुसण्याचे काम करायचे असेल तर 8 ते 15 दिवसात आम्हाला मदत करावी. नाही तर आम्ही हेच समजू की, आम्ही महाराष्ट्रपासून वेगळे आहोत. आम्हाला कोणीही जोडीदार नाही. आम्हाला कोणीही साथीदार नाही. आम्हाला कोणी सांभाळणारे नाही. मरण्यासाठी आम्हाला मुक्त केले आहे काय, असा प्रश्न मी येथे विचारते आणि माझे दोन शब्द पूर्ण करते. जय हिंद, जय महाराष्ट्र.

.....

पॉईंट ऑफ इन्फर्मेशनबाबत

अॅड.निरंजन डावखरे : सभापती महोदय, माझा पॉईंट ऑफ इन्फर्मेशन आहे. राज्यातील सेल्फ फायनान्स तत्वावर नवीन शाळांना परवानगी मिळण्याबाबत ऑन लाईन पद्धतीने अर्ज भरण्याची आजची दिनांक 31 जुलै 2013 पर्यंतची शेवटची मुदत आहे. तथापि, गेल्या दोन दिवसांपासून रात्री तीन वाजे पर्यंत ऑनलाईन फॉर्म भरण्याचा प्रयत्न करूनही संगणकीय दोषामुळे फॉर्म्स स्वीकारले जात नाहीत. त्यामुळे सर्व संस्थाचालक व अन्य संबंधितांच्या दृष्टीने फार त्रासदायक झालेले आहे. ऑनलाईन पद्धतीने फॉर्म भरणाऱ्यांची काहीच चूक नसताना हा संगणकीय दोष असल्यामुळे 31 जुलै 2013 पर्यंतची मुदत आणखी आठ दिवसांपर्यंत वाढविण्यात यावी अशी विनंती मी शासनाकडे करित आहे. आता माननीय शिक्षण मंत्री उपस्थित आहेत. त्यांनी यासंबंधी उत्तर दिले तर बरे होईल.

श्री.राजेंद्र दर्डा : सभापती महोदय, स्वयं अर्थसहाय्यित शाळांसाठी आजची शेवटची तारीख आहे. ऑनलाईन पद्धतीनेच अर्ज स्वीकारले जात आहेत. सन्माननीय सदस्यांनी सांगितल्याप्रमाणे अर्ज भरण्यासाठी 8 दिवसांची शेवटची मुदतवाढ देण्यात येत आहे.

.....

पृ.शी.: राज्यात पडलेला ओला व कोरडा दुष्काळ

मु.शी.: राज्यात पडलेला ओला व कोरडा दुष्काळ या विषयावर

सर्वश्री विनोद तावडे, पांडुरंग फुंडकर, रामदास कदम

जयंत प्र.पाटील, सुमंतराव गायकवाड, चंद्रकांत पाटील,

डॉ.दीपक सावंत, श्रीमती शोभा फडणवीस, डॉ.नीलम

गोन्हे, डॉ.रणजीत पाटील, श्री.रामनाथ मोते, अॅड.आशिष

शेलार, सर्वश्री भाई गिरकर, नागो पुंडलिक गाणार, भगवान

साळुंखे, वि.प.स.यांचा प्रस्ताव.

(चर्चा पुढे सुरू....)

श्री.रामदास कदम (विधान सभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, विरोधी पक्षातर्फे म.वि.प.नियम 260 अन्वये जो प्रस्ताव दिलेला आहे त्यावर माझे विचार मांडण्यासाठी मी उभा आहे.

सभापती महोदय, हे शासन दुष्काळा संबंधी किती गंभीर आहे हे येथे उपस्थित असलेल्या असलेल्या मंत्र्यांवरून दिसून येते. माननीय मंत्री येथे येऊन थातूरमातूर देऊन जाणार आहेत. आता सभागृहात माननीय शिक्षण मंत्रीच फक्त उपस्थित आहेत. शिक्षणाचा दुष्काळाशी काय संबंध आहे याचा विचार मी करित होतो. तेव्हा त्याचे उत्तर मला अद्याप मिळालेले नाही.

श्री.राजेंद्र दर्डा : सभापती महोदय, मी सन्माननीय सदस्य श्री.रामदास कदम यांचे भाषण ऐकण्यासाठीच बसलो आहे. ते विरोधी पक्ष नेते पदी राहिलेले आहेत. विदर्भामध्ये माझा जन्म झालेला आहे. तेथील चर्चा सुरू असल्यामुळे व माननीय श्री.कदम साहेबांचे भाषण ऐकावयाचे असल्यामुळे मी येथे थांबलेलो आहे.

श्री.रामदास कदम : सभापती महोदय, माननीय शिक्षण मंत्री श्री.राजेंद्र दर्डा हे माझे भाषण ऐकण्यासाठी बसले आहेत त्याबद्दल मी त्यांचा आभारी आहे. ज्यांचा या दुष्काळाशी संबंध आहे ते माननीय मंत्री कुठे गेले आहेत हे मला सांगावे. आपले शासन कुठे आहे ? सरकार झोपले असेल तर उठवावे. उठत नसेल तर पाऊस प्रचंड पडतो आहे. शासनावर दोन चार हंडे पावसाचे पाणी टाकावे.

यानंतर श्री.अजित...

श्री.रामदास कदम....

मग शासनाला जाग येते का पहा ? शेतकऱ्यांची थड्या करण्याचे काम शासनाकडून होत आहे. या ठिकाणी कोरडा आणि ओला दुष्काळावर चर्चा सुरु असताना त्या विषयाशी संबंधित असलेल्या एकाही विभागाचे मंत्री उपस्थित नाहीत. येथे महसूल मंत्री, पुनर्वसन मंत्री, कृषी मंत्री, रोजगार हमी योजना मंत्री उपस्थित नाहीत. या ठिकाणी कृषी राज्यमंत्री उपस्थित आहेत परंतु राज्यमंत्र्यांना काही अधिकार नसतात. मी देखील राज्यमंत्री होतो. राज्यमंत्र्यांनी सभागृहात वेळेवर हजर राहून प्रश्नांची उत्तरे द्यायची या व्यतिरिक्त त्यांना कोणतेही अधिकार नाहीत. आपण दुष्काळावर चर्चा करित असताना त्या विभागाशी संबंधित असलेले एकही मंत्री या ठिकाणी उपस्थित नसताना आम्ही कोणापुढे समस्या मांडायच्या असा आम्हाला प्रश्न पडतो. तेव्हा आपण सभागृहाचे कामकाज दहा मिनिटांकरिता स्थगित करावे अशी विनंती आहे. या संदर्भात सन्माननीय सदस्य श्री.हेमंत टकले यांनी मला सांगावे. मी भाषण पुढे सुरु ठेवावे असे त्यांना वाटत असेल तर मी भाषण पुढे सुरु करतो. भाषण करण्यास अडचण नाही. परंतु हे शोभादायक नाही. शेतकऱ्यांच्या जखमेवर मीठ चोळण्याचे काम सरकार करित आहे.

श्री.हेमंत टकले : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री.रामदास कदम यांनी या ठिकाणी सांगितले त्यामध्ये बऱ्यापैकी तथ्य आहे हे आम्ही मान्य करतो.परंतु दुष्काळावर चर्चा सुरु असताना सभागृहात वरिष्ठ कॅबिनेट मंत्री उपस्थित आहेत. आपण या ठिकाणी जे मुद्दे मांडणार आहात त्याची नोंद घेण्यात येईल. आपण या ठिकाणी मांडलेल्या महत्वाच्या मुद्द्यांना उत्तरे मिळणे हे काही गैर नाही. परंतु आपण भाषण करणे महत्वाचे आहे. या ठिकाणी वरिष्ठ कॅबिनेट मंत्री तसेच राज्यमंत्री उपस्थित आहेत. दुसऱ्या विभागाचे राज्यमंत्री देखील येतील. उत्तराच्या अगोदर आपले सर्व मुद्दे त्यांच्याकडे जातील आणि आपणास उत्तरे मिळतील अशी व्यवस्था करण्यात येईल. या विषयाशी संबंधित असलेल्या मंत्री महोदयांना सभागृहात उपस्थित राहण्याबाबत निरोप पाठवून ते सभागृहात उपस्थित राहतील याची जबाबदारी आम्ही स्वीकारतो. तोपर्यंत सन्माननीय सदस्यांनी आपले भाषण पुढे सुरु करावे.

..2..

श्री.रामदास कदम : सभापती महोदय, आज सकाळी लक्षवेधी सूचनाच्या वेळी सभागृहात मंत्री उपस्थित नसल्यामुळे दोन वेळा सभागृहाचे कामकाज स्थगित करावे लागले होते. आपण सभागृहाबाहेर सांगतो की, सभागृहातील एकेका मिनिटाला महत्व आहे. त्यासाठी कोट्यवधी रुपये खर्च होतात. मग याला कोण जबाबदार आहे ? सभागृहात कॅबिनेट मंत्र्यांना येण्यास वेळ नसेल तर ते कुठे जातात याची चौकशी केली पाहिजे. या ठिकाणी महसूल मंत्री, पुनर्वसन मंत्री, रोजगार हमी योजना मंत्री यापैकी एकही मंत्री उपस्थित नाहीत. मला शालेय शिक्षण मंत्री महोदयांचे आभार मानले पाहिजेत कारण ते माझे भाषण ऐकण्यास बसले आहेत.

सभापती महोदय, मी जास्त बोलणार नाही.

यानंतर श्री.बोर्डे....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री.रामदास कदम.....

पण शासनच गंभीर नसेल तर या ठिकाणी केवळ बोलण्यात अर्थ नाही. गेल्या अनेक वर्षांपासून आपण हेच पाहत आहोत.

महोदय, एका बाजूला ओला दुष्काळ आणि दुसऱ्या बाजूला कोरडा दुष्काळ आहे. राज्यात 1972 नंतर दर सहा-सहा वर्षांनी दुष्काळ पडत आहे. त्यामुळे दुष्काळ ही बाब आपल्याला नवीन नाही. 1990 नंतर दर तीन-तीन वर्षांनी दुष्काळ पडत आहे. दुष्काळ अचानक आल्यामुळे त्यावर उपाययोजना करण्याची शासनाची तयारी नव्हती असे म्हणता येणार नाही. या निमित्ताने माझी अपेक्षा आहे की, ओला दुष्काळ वा कोरड्या दुष्काळाच्या बाबतीत शासनाची पूर्वतयारी असणे आवश्यक आहे. परंतु दुर्दैवाने तशा प्रकारची पूर्वतयारी केली जात नाही.

महोदय, नुकताच सन्माननीय सदस्या श्रीमती शोभाताई फडणवीस यांचा उद्देग आपण पाहिला. त्यांच्या उद्देगाला जबाबदार कोण आहे ?

महोदय, या वर्षी 6 जूनला पावसाला सुरुवात झाली. पाऊस पडून एक महिना उलटून गेला तरी, पश्चिम महाराष्ट्रातील पाच जिल्ह्यांमध्ये चारा छावण्या सुरु आहेत. मराठवाडा वा अन्य कोणत्याही विभागात चारा छावण्या सुरु नाहीत. पश्चिम महाराष्ट्रात ही व्यवस्था कोणासाठी आणि कशासाठी आहे ? सन्माननीय सदस्य प्रा.सुरेश नवले यांनी सांगितले की, विरोधी पक्षाला सर्व ठिकाणी अंधार दिसतो. परंतु तसे नाही. महोदय, चारा छावण्यांतील घोटाळ्यांची सी.आय.डी.चौकशी करण्याचे जाहीर करण्यात आले होते. मी विचारू इच्छितो की, त्या चौकशीचे काय झाले ? दुष्काळामध्ये चारा छावण्या सुरु करून शासनाने पशुधन वाचविले त्याबद्दल मी शासनाला धन्यवाद देतो. परंतु मेलेल्या माणसाच्या टाळूवरील लोणी खाणारी कोणती औलाद असेल किंवा चारा छावण्यांच्या माध्यमातून पैसे खाणारे कोणी पुढारी असतील तर त्यांना शोधून काढले पाहिजे. माननीय मुख्यमंत्री सांगतात की, मी स्वच्छ आहे. मी त्यांना सांगेन की, तुम्ही एकटे स्वच्छ असून उपयोग नाही. तुमचे संपूर्ण सरकार स्वच्छ असले पाहिजे. संपूर्ण सरकार स्वच्छ असेल तरच मी माननीय मुख्यमंत्र्यांना स्वच्छ समजेन.

महोदय, या ठिकाणी उपस्थित असलेल्या माननीय राज्यमंत्र्यांवर चारा छावण्यांमध्ये पैसे खाल्ल्याच्या बाबतीत आरोप झाले. परंतु आता तेच मंत्री झाले आहेत. मग त्यांची चौकशी कोण

..2..

श्री.रामदास कदम.....

करणार ? आमचे सरकार आल्यावर आम्ही सर्वांची चौकशी करणारच आहोत. परंतु त्यात माननीय राज्यमंत्र्यांचा नंबर खूप दूर आहे. असो. महोदय, पाऊस पडल्यानंतर सुध्दा पश्चिम महाराष्ट्रातील पाच जिल्ह्यांत चारा छावण्या सुरु ठेवणे ही अतिशय गंभीर बाब आहे.

महोदय, मागे ज्या वेळी दुष्काळ पडला त्या वेळी विदर्भातील सहा जिल्ह्यांमध्ये 16 हजार गायींचे वाटप करण्यात आले होते. माझी आजही मागणी आहे की, वाटप करण्यात आलेल्या 16 हजार गायींपैकी आज किती गायी शिल्लक आहेत याची आकडेवारी शासनाने जाहीर करावी. माननीय मंत्री श्री.राजेंद्र दर्डा साहेब, मी जबाबदारीने सांगतो की, त्या गायींपैकी एकही गाय आज शिल्लक नाही वा जीवंत नाही. सर्व गायी कसायांकडे गेल्या आहेत. नाही तर शासनाने सांगावे की, 16 हजार गायींचे वाटप करण्यापूर्वी विदर्भात अमुक इतके दूध उत्पादन होत होते आणि 16 हजार गायी वाटप केल्यानंतर त्यामध्ये अमुक इतकी वाढ झाली. या गायी लाटण्यात कोणते मंत्री, खासदार गुंतलेले आहेत त्यांची नावे मी माननीय मुख्यमंत्र्यांना दिलेली आहे. दुष्काळग्रस्त भागातील शेतकऱ्यांना दिलेल्या गायी कोणी कशा लाटल्या याची यादी मी माननीय मुख्यमंत्र्यांकडे नावासह दिलेली आहे. त्यामध्ये सध्याच्या एका कॅबिनेट मंत्र्यांच्या नावाचा देखील समावेश आहे. या संदर्भातील शासकीय कागदपत्रे सुध्दा पुराव्यादाखल मी सादर केलेली आहेत. या मंडळीच्या कुटुंबातील प्रत्येक व्यक्तीच्या नावावर दोन-दोन गायी आहेत. हेच तुचे शासन काय ? तुम्ही नेमके कोणासाठी शासन चालवित आहात ?

महोदय, सन्माननीय सदस्या श्रीमती शोभाताई फडणवीस यांना मी एक गोष्ट सांगतो की, विदर्भात 5 टक्के सिंचन आहे आणि आमच्या कोकणात केवळ 1.5 टक्के सिंचन आहे. परंतु आम्ही कधीही म्हटले नाही की, आम्हाला वेगळा कोकण द्या.

नंतर श्री.बरवड....

श्री. रामदास कदम

मी सन्माननीय सदस्या श्रीमती शोभाताई फडणवीस यांना सांगू इच्छितो की, तुमच्यापेक्षा जास्त अन्याय कोकणावर होतो. संपूर्ण महाराष्ट्रामध्ये जेवढा पाऊस पडतो त्यातील 40 टक्के पाऊस आमच्या कोकणामध्ये पडतो. कोकणामध्ये सर्वात जास्त पाऊस पडत असताना सर्वात जास्त पाण्याचा दुष्काळ आम्ही कोकणामध्ये सहन करीत आहोत. आम्ही तोंड दाबून बुक्यांचा मार सहन करीत आहोत. पण माझा महाराष्ट्र उभा कापून त्यातील एक भाग वेगळा करावा असे कधीही आमच्या स्वप्नामध्ये देखील येणार नाही. मी आजही सांगतो की, वेगळा विदर्भ तर सोडाच पण जोपर्यंत आम्ही जिवंत आहोत तोपर्यंत महाराष्ट्राचा तुकडा कदापी पडू देणार नाही. वाटेल ते होऊ द्या, पोलिसांच्या गोळ्या छातीवर घेऊ पण छत्रपती शिवाजी महाराजांचा महाराष्ट्र आम्ही वेगळा होऊ देणार नाही.

सभापती महोदय, आज राज्यात दुष्काळ पडलेला आहे. कोकणामध्ये ओला दुष्काळ आहे. मी आज या सभागृहामध्ये आहे. त्या ठिकाणी आपल्या कोणत्याही मंत्र्याला पाठवा आणि आज कोकणामध्ये काय अवस्था आहे हे जाऊन बघा. त्या ठिकाणी जे नुकसान होते त्याचे पैसे शासनाकडून दिले जात नाहीत. द्राक्षाची नुकसान भरपाई लगेच मिळते. महाराष्ट्रामध्ये 18 टक्के सिंचन आहे त्यापैकी 90 टक्के पाणी पश्चिम महाराष्ट्रात ऊसामध्ये जाते. शिल्लक राहिलेले 10 टक्के पाणी संपूर्ण महाराष्ट्राला मिळते. त्यापैकी कोकणात फक्त दीड टक्के सिंचन होते.

सभापती महोदय, मघाशी या सभागृहामध्ये पाण्याचा प्रश्न उपस्थित झाला असताना मी पाहिले की, या सभागृहामध्ये दोन भाग पडले होते. हे मी डोळ्याने पाहिले आणि मला वाईट वाटले. महाराष्ट्राच्या विधान परिषदेमध्ये विभागवार आमदारांचे दोन गट या ठिकाणी बघितले. त्यामुळे मनाला आणि काळजाला टाचण्या लागल्या. हे चित्र भविष्यासाठी वाईट आहे, अतिशय घातक आहे. मी आज रत्नागिरी टाईम्समध्ये वाचले की, बाकी सर्व विभागातील आमदार विकासासाठी एकत्र येतात पण कोकणातील आमदार एकत्र येत नाहीत. कोकणाची अतिशय वाईट अवस्था आहे. या ठिकाणी मी दोन गट बघितले. या सभागृहामध्ये आमदारांचा एक गट इकडे आहे, एक गट तिकडे आहे. हे सर्व पाण्यासाठी आहे. आमच्या भागाला पाणी द्या, आमच्या जनतेला पाणी द्या अशी त्यांची मागणी आहे.

RDB/ D/ MMP/ D/ KTG

श्री. रामदास कदम

सभापती महोदय, स्वातंत्र्य मिळून 60 वर्ष झाली तरी आज देखील या सभागृहामध्ये माझ्या जनतेला पाणी द्या म्हणून आम्ही या सभागृहामध्ये लढतो हे शासनाला भूषणावह आहे का ? आपल्याकडून समान वाटप का होत नाही. माननीय राज्यपाल सांगतात की समान वाटप करा. माननीय राज्यपालांचे आदेश देखील धाब्यावर बसविण्याचे काम आपले सरकार करीत आहे. आम्हाला वेगळा विदर्भ द्या अशी भावना त्यांच्यामध्ये का निर्माण होते ? याला नेमके कोण जबाबदार आहे ? मला आठवते, माननीय शिवसेना प्रमुखांनी असे सांगितले होते की, आम्हाला जर संधी मिळाली आणि आमचे सरकार आले तर विदर्भात लक्ष घालू. काही प्रमाणात आपण लक्ष घातले, निधी दिला. दुर्दैवाने चार-साडेचार वर्षांमध्ये आपले सरकार गेले पण आज देखील मला जेवढ्या कोकणातील समस्या माहित आहेत तेवढ्या विदर्भातील समस्या सुद्धा माहित आहेत. सन्माननीय सदस्या श्रीमती शोभाताई फडणवीस यांना सांगू इच्छितो की, आपण तेथील स्थानिक आहात. मी कोकणातील आहे पण मी विधानसभेत विरोधी पक्ष नेता असताना केलेली भाषणे आजही आपण तपासून बघा. मी सर्वात जास्त विदर्भावर बोललेलो आहे.

सभापती महोदय, कोकणामध्ये मोठ्या प्रमाणावर दुष्काळ आहे. शासन कधीही दुष्काळ जाहीर करीत नाही. मघाशी सन्माननीय सदस्या ताईनी चांगला मुद्दा मांडला. 50 टक्के हानी झाली पाहिजे. आमची सर्व शेतीच वाहून गेलेली आहे. काहीही शेती शिल्लक नसेल तर तुम्ही 60 टक्के, 50 टक्के, 40 टक्के असा निकष कोटून लावला ? शेतीच शिल्लक नाही. या निमित्ताने माझी दुसरी मागणी अशी आहे की, कोकणामध्ये सर्व डोंगराळ भाग आहे. या डोंगराळ भागामध्ये आपण जर प्लॉटींग केले, त्या ठिकाणी आपण बुलडोजर, जेसीबी लावले आणि डोंगर तोडून प्लॉटींग केले आणि खाली पाणी अडवून ते पाणी वर लिफ्ट करून आमच्याकडे पोहोचविले तर ही वेळ येणार नाही. आज डोंगरावर पाणी पडल्यानंतर सर्व पाणी खाली येऊन समुद्राला मिळते. आपला थोडा खर्च होईल. पण आमच्या कोकणाकडे कोण बघतो ?

(सभापतीस्थानी तालिका सभापती श्री. मोहन जोशी)

यानंतर श्री. खंदारे ...

श्री.रामदास कदम....

कोकणाला वैद्यकीय महाविद्यालय दिले जात नाही. कोकणाचा भाग शैक्षणिकदृष्ट्या मागे आहे. कोकणात डॉक्टर्स जाण्यास तयार होत नाहीत असे माननीय आरोग्य राज्यमंत्र्यांनीच कबूल केले आहे. त्या ठिकाणी अतिरेकी राहतात काय, ते आपल्यावर गोळ्या झाडतील अशी त्यांना भीती वाटते काय, कोकणाने काय पाप केले आहे ? कोकणाच्या संदर्भात दांडेकर समितीचा अहवाल शासनाने बासनात का गुंडाळून ठेवला आहे, शासनाला त्या समितीच्या शिफारशीची अंमलबजावणी करावयाची नव्हती तर ती समिती का नेमण्यात आली होती ? त्यानंतर माधवराव चितळे समितीचाही अहवाल तसाच गुंडाळून ठेवलेला आहे. सुकथनकर समितीच्या अहवालाचे काय झाले ? आता गाडगीळ समिती नेमलेली आहे. गाडगीळ समितीच्या अहवालावर दिल्लीतील कस्तुरीरंगन समितीने शिक्कामोर्तब केलेले आहे. त्यामुळे कोकणातील विकास खुंटणार आहे. भविष्यामध्ये उत्खनन करता येणार नाही, वाळूचा उपसा व खडी काढता येणार नाही. आम्ही कोणतेही काम करू शकणार नाही. शासनाने दिलेला निधीही कोकणात खर्च होणार नाही. मग कोकणाने नेमके काय केले पाहिजे तेही शासनाने सांगावे.

एका बाजूला कोरडा दुष्काळ, दुसऱ्या बाजूला ओला दुष्काळ या दुष्काळाच्या खाईत कोकणी माणूस सापडलेला आहे. तरीही शासन त्या भागातील शेतकऱ्यांना योग्य नुकसान भरपाई देत नाही. राज्यातील प्रत्येकाला अन्न, वस्त्र व निवारा देण्याची जबाबदारी शासनाची आहे. शासन कोणावर मेहेस्बानी करते अशातील भाग नाही.

पुढील काळामध्ये शासन कोकणासाठी कशा पध्दतीने मदत करणार आहे ते शासनाने सांगितले पाहिजे. शासन शेतकऱ्यांना चांगले बियाणे देणार आहे काय, मोफत खते व किटकनाशके देणार आहे काय ? कोकणासाठी कोणता निर्णय घेतला जाणार आहे ते आम्हाला अधिकृतपणे समजणे आवश्यक आहे.

सभापती महोदय, पाऊस पडल्यानंतर बेडकांचा आवाज सुरु होतो. छत्र्या बाहेर पडतात. तशाच प्रकारे शासनाने घोषणा केल्या, अमूक दिले, तमूक दिले असे जाहीर केले की, निवडणुका आल्या आहेत असे समजावे. तसेच 2004 मध्ये निवडणूक जवळ आल्यानंतर एका मोठ्या नेत्याने

2...

श्री.रामदास कदम....

कुणबी समाजासाठी शामराव पेजे महामंडळाची घोषणा केली होती. ऐन निवडणुकीच्या वेळी केलेली ती घोषणा होती. त्या महामंडळाचे नेमके काय झाले, घोडे कोठे अडले आहे ? त्या विषयाबाबत मी नियम 93 अन्वये प्रस्तावाची सूचना दिलेली आहे. त्या महामंडळाच्या सदस्यांची, अध्यक्षांची नियुक्ती झाली आहे काय, त्या महामंडळाला शासनाने 500 कोटी, 1000 कोटी भाग भांडवल दिले आहे का ते आम्हाला सांगावे. तसे झाले नसेल तर हे शासन झोपले आहे काय ? 10 वर्षापूर्वी या महामंडळाची घोषणा झाली आहे. निवडणुकीच्या तोंडावर कुणबी समाजातील लोकांची मते घेण्यासाठी घोषणा केल्या जातात. लोकांना आमिष दाखविले जाते. निवडणूक झाल्यानंतर आम्हाला बाय बाय, टाटा केला जातो.

कोकण वैधानिक विकास मंडळाचे काय झाले आहे ते सांगावे. कोकणाचा सर्व पैसा उर्वरित महाराष्ट्राच्या नावाखाली पश्चिम महाराष्ट्रात खर्च केला जात आहे. म्हणजे आमचे ते आमचे आणि तुमचे पण आमचे. आपण दोघे भाऊ, भाऊ, तुझे आहे ते वाटून खाऊ, माझ्या वाट्याला हात नको लावू. पश्चिम महाराष्ट्रातील लोकांनी कोकणातील माणसांची अशी परिस्थिती केलेली आहे.

यानंतर श्री.शिगम....

या कोकण वैधानिक विकास महामंडळाचे काय झाले ? दोन वेळा या विधिमंडळाने एक मताने ठराव पास करून तो दिल्लीला पाठवला. परंतु पुन्हा समिती, पुन्हा समिती, अशा किती समित्या आपण नेमणार आहात आणि त्या कशासाठी नेमणार आहात ? या आधीच्या समित्यांचा जो अहवाल शासनाकडे आलेला आहे तो अहवाल शासनाने बासनात गुंडाळून ठेवलेला आहे. कोकणाच्या संदर्भात समिती नेमायची आणि फाईल बंद करून ठेवायची असा शासनाचा उपक्रम चालू आहे. तेव्हा कोकण वैधानिक विकास महामंडळाचे आपण काय करणार आहात याचे उत्तर माननीय मंत्री महोदयांनी आपल्या उत्तराच्या भाषणमध्ये द्यावे.

सभापती महोदय, मी आज भ्रष्टाचाराच्या विषयावर बोलणार नाही. भ्रष्टाचाराच्या अनेक फाईल्स माझ्याकडे आहेत. पण मी आज त्या या ठिकाणी आणलेल्या नाहीत. दुष्काळ पडल्यानंतर आपण पाण्यासाठी सैरावैरा धावतो. पण आमच्या कोकणातील 67 टीएमसी पाणी समुद्राला जाऊन मिळते. हे पाणी उचलून मुंबईला दिले तर मुंबईतील पाण्याचा प्रश्न संपूर्णपणे मिटेल. 70 हजार कोटी रुपये खर्च होतात. मग हे कोयनेचे पाणी आपण का उचलू शकत नाही असा माझा मंत्री महोदयांना सवाल आहे. सभापती महोदय, काल या सभागृहामध्ये अत्यंत खेदजनक असे चित्र दिसले. पाण्याच्या प्रश्नावर या सभागृहामध्ये आमदारांचे दोन गट पडले. ही धोक्याची घंटा आहे हे आपण सर्वांनी लक्षात घ्यावे. तेव्हा या कोकणातील 67 टीएमसी पाण्याच्या संदर्भात शासन किती दिवसात निर्णय घेणार, कशा पध्दतीने निधी उपलब्ध करून देणार हे या सभागृहाला ज्ञात होणे गरजेचे आहे. कोकणातील शेतकऱ्याला हेक्टरी किमान 60 हजार रुपये मदत दिली पाहिजे. त्याच्या पाठिशी शासनाने खंबीरपणे उभे राहिले पाहिजे. कोकणातील शेतकरी प्रचंड अडचणीमध्ये आलेला आहे. त्याला वेळीच मदत केली नाही तर विदर्भातील शेतकऱ्या प्रमाणे त्याला आत्महत्या करण्याशिवाय दुसरा पर्याय राहाणार नाही. म्हणून त्याला तत्काळ मदत करावी अशी माझी मंत्री महोदयांना विनंती आहे.

सभापती महोदय, वेगळ्या विदर्भाची जी मागणी होत असते त्याला हे शासन जबाबदार आहे. छत्रपती शिवाजी महाराजांचा अखंड महाराष्ट्र तोडण्याची भाषा जेव्हा केली जाते त्यावेळी मनाला असंख्य वेदना होतात आणि त्याला हे शासन जबाबदार आहे. सर्व पैसा फक्त पश्चिम

..2..

श्री. रामदास कदम....

महाराष्ट्राच्या विकासासाठी खर्च केला जातोय. आज राज्यामध्ये एका बाजूला कोरडा तर एका बाजूला ओला दुष्काळ आहे. पश्चिम महाराष्ट्रातील काही भागामध्ये अजूनही छावण्या आहेत. पाण्यासाठी आणखी 70 हजार कोटी रुपयाची आवश्यकता आहे. 1 लाख 70 हजार कोटी रुपयाचे कर्ज तुमच्या डोक्यावर आहे. तिजोरीमध्ये खडखडाट आहे. काही नाही. इल इल. तरी देखील पुन्हा सत्ता येण्यासाठी प्रत्येक आमदाराला 10-10 कोटी रुपये देण्यात येत आहेत. पुन्हा निवडून यावयास पाहिजे, पुन्हा 70 हजार कोटी रुपये खर्च झाले पाहिजेत म्हणून मतदारसंघामध्ये कामे करण्यासाठी आमदारांना 10-10 कोटी रुपये देण्यात येत आहेत. एकेका आमदाराला 10-10 कोटी रुपये देण्याऐवजी तुम्ही गरीब शेतक-याची आसवे फुसली पाहिजेत, शेतक-यांची दुखे जाणली पाहिजेत. तुम्ही शेतक-यांच्या जखमेवर मीठ चोळू नका. उद्याच्या निवडणुकीमध्ये राज्यातील शेतकरी या शासनकर्त्यांना गाडल्या शिवाय राहाणार नाही असा इशारा देऊन मी माझे भाषण संपवितो.

...नंतर श्री. गिते...

श्री.संदीप बाजोरिया (यवतमाळ स्थानिक प्राधिकारी संस्था) : सभापती महोदय, माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांनी नियम 260 अन्वये जो प्रस्ताव दिला आहे, त्यावर माझे विचार व्यक्त करण्यासाठी मी उभा आहे.

सभापती महोदय, या वर्षी महाराष्ट्रावर निसर्गाने अवकृपा केली आहे. राज्यात एकीकडे कोरडा दुष्काळाचे दुःख आपण भोगत आहोत. पश्चिम विदर्भात प्रामुख्याने पूर्व विदर्भात अतिवृष्टीमुळे ओला दुष्काळ सदृश्य परिस्थिती निर्माण झाली आहे. विदर्भात यवतमाळ, वाशिम, वर्धा, गडचिरोली, गोंदिया, चंद्रपूर, भंडारा या जिल्हयात अतिवृष्टीमुळे शेतकऱ्यांचे अतोनात नुकसान झालेले आहे. सामान्य लोकांच्या घरांची मोठ्या प्रमाणात पडझड झालेली आहे. (अडथळा) दुष्काळाचे गांभीर्य कृपया सन्माननीय सदस्यांनी ठेवावे. विदर्भात अतिवृष्टी झाल्यामुळे शेतकऱ्यांच्या शेत जमिनीचे तसेच पिकांचे मोठ्या प्रमाणात नुकसान झालेले आहे. विदर्भातील नद्यांना महापूर आल्यामुळे प्राणहानी सुध्दा झालेली आहे. मंगरुळपीर, कारंजा, यवतमाळ, चंद्रपूर, वर्धा येथील हजारो एकर सुपीक जमीन नष्ट झाली आहे. अतिवृष्टीमुळे शेतजमिनी खरडून गेल्या आहेत. यवतमाळ, चंद्रपूर, वर्धा या जिल्हयांमध्ये पाऊस अजून पर्यंत थांबलेला नाही. त्या ठिकाणचे शेतकरी दुबार पेरणीचा विचार करू शकत नाही. त्यांच्या शेत जमिनीत मोठ्या प्रमाणात पाणी साचले आहे. त्यांच्या जमिनीत पाणी साचल्यामुळे ते दुबार पेरणी कशी काय करू शकतील, त्या शेतकऱ्यांचे काय होणार आहे ? या अतिवृष्टीमुळे लाखो लोक निराधार झालेले आहेत. त्या ठिकाणी पाणी साचल्यामुळे संसर्गजन्य रोगाची लागण मोठ्या प्रमाणात झाली. दुष्काळात तेरावा महिना अशी परिस्थिती तेथे निर्माण झालेले आहे. या ठिकाणी झालेल्या अतिवृष्टीची पाहणी करण्यासाठी माननीय मुख्यमंत्री, माननीय उप मुख्यमंत्री पाहणीसाठी आले होते. ते येण्यापूर्वी तेथील संबंधित अधिकाऱ्यांनी नुकसानीचा सर्व्हे करून ठेवावयास पाहिजे होता. परंतु ज्यावेळी माननीय मुख्यमंत्री, माननीय उप मुख्यमंत्री पाहणीसाठी आले त्यावेळी अधिकाऱ्यांकडे कोणत्याही प्रकारची माहिती उपलब्ध नव्हती. त्या विभागातील लोकप्रतिनिधींना संबंधित अधिकाऱ्यांनी विश्वासात घेतले नाही. माननीय मुख्यमंत्री आणि माननीय उप मुख्यमंत्री यांना बंद खोलीत अतिवृष्टीचा अहवाल दिला. त्यांनी काय अहवाल दिला, कोणत्या आधारावर नुकसानग्रस्त लोकांना आणि शेतकऱ्यांना मदत दिली जाणार आहे ? आणेवारीच्या आधारावर मदत दिली जाईल असे मला

2...

श्री.संदीप बाजोरिया...

वाटते. परंतु आणेवारी काढण्याची पध्दत ही ब्रिटीश कालीन आहे. आपल्याला आणेवारीची पध्दत बदलावी लागेल.

सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री. रामदास कदम यांनी सांगितले की, महाराष्ट्रात सिंचन 18 टक्के एवढे आहे. परंतु या बाबतीत मी सांगू इच्छितो की, महाराष्ट्रात 28 टक्के सिंचन आहे. महाराष्ट्रातील 28 टक्के जमीन ओलिताखाली आलेली आहे. या बाबतीत सन्माननीय सदस्य श्री.रामदास कदम यांनी थोडासा अभ्यास करण्याची गरज आहे. मागच्या वर्षी यवतमाळ जिल्ह्यात ओला दुष्काळ पडलेला होता. त्यावेळी माननीय मुख्यमंत्री महोदयांनी यवतमाळ जिल्ह्याचा दौरा केला. यवतमाळ जिल्ह्यातील अकोला बाजार, हिवरी, चिंचबर्डी येथे मोठ्या प्रमाणात अतिवृष्टी झाली. कळम तालुक्यातील चक्रवती नाल्याची अतिवृष्टीमुळे भिंत फुटली आणि अनेक गावात पाणी शिरले. त्यावेळी कोटयावधी रुपयांचे नुकसान झाले. माननीय मुख्यमंत्री महोदय त्या ठिकाणी पाहणीसाठी आले. त्यांच्याकडून घोषणा केली गेली. पुनर्वसन मंत्री आले त्यांनी वेगळ्या घोषणा केल्या. मागच्या वर्षी केलेल्या घोषणेप्रमाणे तेथील शेतकऱ्यांना एकही पैसा अद्यापपर्यंत मिळालेला नाही. आपण शेतकऱ्यांना फक्त आश्वासनच देणार आहात काय ? या ठिकाणच्या शेतकऱ्यांना खरोखरच आर्थिक मदत मिळाली पाहिजे. मागच्या आठवड्यात एका लक्षवेधी सूचनेच्या अनुषंगाने माननीय पुनर्वसन मंत्री डॉ.पतंगराव कदम यांनी सांगितले की, सदर नाल्याच्या भिंतीचे बांधकाम करण्यासाठी 14 कोटी रुपयांचा निधी मंजूर करण्यात आला आहे. मागच्या वर्षाच्या पावसाळ्यात शेतकऱ्यांच्या झालेल्या नुकसानीचा सर्व्हे एक वर्षानंतर होणार असेल व त्या संबंधीची आर्थिक मदत दुसऱ्या पावसाळ्यात होणार असेल तर.....

यानंतर श्री. भोगले...

श्री. संदिप बाजोरिया

आणि तेही प्रत्यक्षात मिळणार नसेल तर या पावसाळ्यातील पुराची मदत आपण केव्हा देणार आहात, मदत देण्याच्या संदर्भात आपण काही धोरण ठरविणार आहात काय ?

सभापती महोदय, पश्चिम महाराष्ट्रात कोरडा दुष्काळ पडणार आहे असे समजल्या बरोबर माननीय श्री. शरद पवार साहेबांनी कोरड्या दुष्काळाची पूर्व चाहूल घेऊन दुष्काळाच्या संदर्भात अगोदरच 6/8 महिन्यापूर्वी तयारी केली होती. कोरड्या दुष्काळाच्या संदर्भात माननीय पवार साहेबांच्या नेतृत्वाखाली महाराष्ट्राने त्यावर मात करण्याचा प्रयत्न केला. पश्चिम महाराष्ट्रातील दुष्काळासारखे आपण विदर्भातील ओल्या दुष्काळाच्या संदर्भात काही करणार आहात काय ? आपण काही तरी नियम सांगाल, हे या नियमात बसत नाही, त्या नियमात बसत नाही. परंतु ओल्या दुष्काळाच्या संदर्भात आपण शेतकऱ्यांना मदत देणार आहात की, नाही ? नियमात बसो अथवा न बसो ओल्या दुष्काळाच्या संदर्भात शासनाने नुकसान भरपाई दिलीच पाहिजे. आपण कशाही पध्दतीने किंवा कोणत्याही नियमात बसवा परंतु ओल्या दुष्काळासाठी शेतकऱ्यांना मदत केलीच पाहिजे एवढेच मला या निमित्ताने सांगावयाचे आहे.

सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री. रामदास कदम यांनी सांगितल्या प्रमाणे पुढील काही महिन्यात निवडणुका होणार आहेत. निवडणुका डोळ्यासमोर ठेवूनका होईना शेतकऱ्यांना प्रती हेक्टरी 50 हजार रुपये सरळ सरळ मदत दिलीच पाहिजे.

सभापती महोदय, मी माननीय मंत्री श्री. सुरेश धस यांचे लक्ष वेधू इच्छितो की, विदर्भामध्ये 15 जुलैच्या अगोदर पेरणी झाली तरच शेतकऱ्यांच्या हातात काही तरी येते परंतु आज 31 जुलै आहे त्यामुळे शेतकऱ्यांच्या हातात काय येणार आहे याचा विचारच केलेला बरा. आज शेतकरी पेरणीसाठी गेला तरी तो पेरणी करू शकत नाही अशी परिस्थिती आहे. कारण शेतात पाणीच पाणी असल्यामुळे शेतकरी पेरणी करू शकत नाही. विदर्भातील ओल्या दुष्काळात ज्या शेतकऱ्यांच्या शेतीचे नुकसान होते त्यांच्यासाठी शासन हरभरा आणि तुरीचे बी देते परंतु या ओल्या दुष्काळात विदर्भाच्या शेतकऱ्यांसाठी आपण सोयाबीन आणि कापसाचे बियाणे देणार आहात काय ? सोयाबीन आणि कापसाचे बियाणे कशा प्रकारे देता येईल याचा अभ्यास करून त्या प्रमाणे विदर्भातील शेतकऱ्यांना ते देण्यात यावे अशी विनंती करतो.

..2..

श्री. संदिप बाजोरिया

सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री. रामदास कदम यांच्या एका मुद्यावर मी सहमत आहे. पश्चिम महाराष्ट्रात जर दुष्काळ पडला तर मदत करण्यासाठी सर्व जातात परंतु विदर्भामध्ये दुष्काळ पडला तर कोणी दुंकूनही पाहत नाही. विदर्भाला मदत देण्यासाठी तुमच्या हृदयाला पाझर का फुटत नाही ? विदर्भाकडे लक्ष दिले नाही तर तेलंगणासारखे आमचेही करून टाका. आमचे जे काही बरेवाईट करावयाचे असेल ते एकदा करून टाका. विदर्भ स्वतंत्र व्हावा यासाठी सन्माननीय सदस्य श्री. रामदास भाई सुध्दा आमच्या बाजूने आहेत. आम्ही विदर्भ वेगळा का मागतो आहे हे आता माननीय भाईना सुध्दा कळाले आहे.

सभापती महोदय, यवतमाळ जिल्हयामध्ये 12 हजार घरांची पडझड झालेली आहे. केंद्रशासनाच्या नियमा प्रमाणे घराची पडझड झाली तर 10 हजार रुपये मदत दिली जाते. परंतु 10 हजार रुपये घराच्या मदतीसाठी आपण कसे काय देऊ शकता ? 10 हजार रुपयांमध्ये घर बांधून पूर्ण होते काय ? त्यामुळे यासंदर्भातही विचार करण्याची आवश्यकता आहे.

सभापती महोदय, यावेळी विदर्भामध्ये पावसाचा जोर एवढा होता की, रेल्वेच्या खालील 300 मीटर पटरी वाहून गेली. रेल्वेची पटरी वाहून गेल्यामुळे 5 दिवस रेल्वे लाईन बंद होती. त्यामुळे माझी माननीय सभापती महोदयांच्या मार्फत माननीय मंत्री महोदयांना एवढीच विनंती आहे की, या ओल्या दुष्काळाच्या संदर्भात केवळ घोषणा होता कामा नये. अतिवृष्टीमुळे शेतकऱ्यांचे, सामान्य नागरिकांचे जे नुकसान झालेले आहे त्यासंदर्भात लोकांना प्रत्यक्षात मदत 15 दिवसाच्या आत मिळाली पाहिजे. शासनाकडून पॅकेजची घोषणा केली जाते व नंतर हेक्टरी 500-1000 रुपयांची मदत दिली जाते तसे यावेळेस होता कामा नये.

सभापती महोदय, सर्व्हे कशा प्रकारे होतो याबद्दल मी आपल्याला थोडक्यात सांगू इच्छितो की, ज्या भागातील शेतकऱ्यांचे नुकसान झालेले असते त्यासंदर्भात सर्व्हे करण्यासाठी गावातील पटवारी जातो व त्याच्या बरोबर गावातील प्रतिष्ठित व्यक्ती जाते, आमदार जातो किंवा मंत्री जातो. बरोबर जी व्यक्ती जाते त्या व्यक्तीने सांगितल्या प्रमाणे पटवारी यादी तयार करतो. समोरच्याचे नुकसान प्रत्यक्षात झाले आहे की, नाही हे सुध्दा बघितले जात नाही. ज्याचे खरोखर नुकसान झालेले आहे त्याला प्रत्यक्ष नुकसान भरपाई मिळाली पाहिजे व त्यासाठी सर्व्हे योग्य पध्दतीने झाला पाहिजे अशी विनंती मी या निमित्ताने करीत आहे.

..3..

31-07-2013

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

3R-3

श्री. संदिप बाजोरिया

सभापती महोदय, यवतमाळ जिल्हयामध्ये गेल्या दोन वर्षापासून सतत ओला दुष्काळ पडत आहे. मागच्या वर्षी यवतमाळ जिल्हयासाठी घोषित झालेली मदत व या वर्षी घोषित झालेली मदत शेतकऱ्यांना तातडीने मिळावी अशी विनंती करुन मी माझे दोन शब्द पूर्ण करतो.

3S-1/...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री. मुझफ्फर हुसेन (विधानसभेने निवडलेले) सभापती महोदय, विरोधी पक्षाने आणलेल्या 260 च्या प्रस्तावावर विचार मांडण्यासाठी मी उभा आहे.

सभापती महोदय, राज्यासाठी दुष्काळ हा काही नवीन विषय नाही. आपल्या राज्यात व देशात कधी कोरडा दुष्काळ तर कधी ओला दुष्काळ पडतच असतो. आकस्मिक संकटाशी सामना करित असतांना नुकत्याच उत्तरांचलमधील जलपलाई येथे ढग फुटीची घटना ताजी आहे. निसर्गाच्या कोपापुढे माणूस हतबल ठरतो, निसर्गाच्या कोपावर तो नियंत्रण ठेवू शकत नाही हे तितकेच सत्य आहे.

सभापती महोदय, मागील 15 वर्षांपासून लाखो कोटी रुपयांचा अर्थसंकल्प राज्यामध्ये मांडण्यात आला व त्या अर्थसंकल्पाच्या माध्यमातून कोरडा दुष्काळ असेल किंवा ओला दुष्काळ असो, अतिवृष्टी असो किंवा गारपीट असो अशा प्रसंगी राज्य शासनाने विविध योजनेच्या माध्यमातून शेतकऱ्यांना व आम जनतेला मदत, अनुदान दिलेली आहे.

सभापती महोदय, राज्यात दर वर्षी सुमारे 5 हजार गावे दुष्काळग्रस्त असतात. या गावांचे पुनर्वसनाचा प्रश्न अद्यापि तसाच पडून आहे हे तितकेच सत्य आहे. आज 4 लाख हेक्टर पेरणी वाया गेलेली आहे. एकूण पेरणीच्या क्षेत्राच्या 50 टक्क्यापेक्षा अधिक नुकसान झालेले आहे. 25,535 प्रती हेक्टर जमीन पावसाच्या पाण्याने खरडून गेलेली आहे. 33,600 घरे पडलेली आहेत, 240 माणसांचा यामध्ये मृत्यू झालेला आहे. अशा परिस्थितीमध्ये शासनाने मदतीचा हात पुढे केलेला आहे. बाधित झालेल्या घरांसाठी 6300 रुपये प्रत्येकी मदत जाहीर करण्यात आली असून पेरणी वाया गेलेल्या शेतीसाठी 4500 रुपये प्रती हेक्टर व वाहून गेलेल्या जमिनीसाठी 2500 रुपये प्रती हेक्टर, दगावलेल्या मोठ्या जनावरासाठी 16,400 रुपये व दगावलेल्या लहान जनावरांसाठी 1650 रुपये अशा प्रकारे शासनाने मदत केलेली आहे. शासनाने अशा प्रकारे मदतीचा हात पुढे केला असला तरी ही मदत पुरेशी नाही हे तेवढेच सत्य आहे. राज्य शासनाच्या पुनर्वसन विभागाने सन 2013 मध्ये तयार केलेल्या ड्राफ्ट मेमोरंडममध्ये संपूर्ण राज्याचे यासंदर्भातील चित्र समोर आणलेले आहे. ओल्या दुष्काळाच्या चर्चेच्या माध्यमातून मला एक महत्वाची सूचना कराविशी वाटते की, प्रकृतीचे समतोल नियंत्रण राखण्यासाठी योग्य ती उपाययोजना आणि धोरण आखण्याची गरज

श्री. मुझफ्फर हुसेन.....

आहे. ग्लोबल वॉर्मिंगमुळे हे सर्व घडत असते. यावर मात करण्यासाठी वृक्ष संवर्धन, प्रदूषण नियंत्रण अशा बऱ्याच उपाययोजना राबविण्याची आवश्यकता आहे.

सभापती महोदय, कोरडा दुष्काळ, ओला दुष्काळ, गारपीट हे कोणाच्याही हातात नाही. त्यामुळे प्रकृतीचे समतोल नियंत्रण राखणे अतिशय महत्वाचे आहे. अशा परिस्थितीमध्ये जगातील अनेक देशांमध्ये दुष्काळासाठी आणि पिकांसाठी विमा योजना राबवली जाते.

यानंतर श्री. अजित...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

31-07-2013

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

3T-1

AJIT/ D/ KTG/

पूर्वी श्री.भारवि...

17:25

श्री.मुजफ्फर हुसेन.....

महाराष्ट्रात दुष्काळासाठी विमा योजना लागू करावी जेणेकरून दुष्काळाला तोंड देण्यासाठी राज्य सक्षम होईल. दुष्काळाच्या मदतीसाठी शासन कोट्यावधी रुपये खर्च करते. शासनाने विमा योजना काढली तर त्याचा फायदा सर्वांना होईल. आताच या ठिकाणी सन्माननीय सदस्य श्री.रामदास कदम यांनी सांगितले की, दर तीन वर्षांनी राज्यात दुष्काळ पडतो. तेव्हा आपण विमा योजना काढली तर दुष्काळग्रस्त परिस्थितीला तोंड देण्यासाठी राज्याला मदत होईल. आपण मला बोलण्याची संधी दिली त्याबद्दल आपले आभार मानून माझे भाषण पूर्ण करतो.

..2..

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री.प्रभाकर घार्गे (सांगली सातारा स्थानिक प्राधिकारी संस्था) : सभापती महोदय, माननीय विरोधी पक्ष नेते श्री.विनोद तावडे व अन्य सन्माननीय सदस्यांनी नियम 260 अन्वये आणलेल्या दुष्काळाच्या प्रस्तावावर बोलण्यासाठी मी उभा आहे.

सभापती महोदय, आज महाराष्ट्रातील काही भागात कोरडा दुष्काळ तर काही भागांत ओला दुष्काळ पडलेला आहे. वर्धा, गडचिरोली, यवतमाळ, रत्नागिरी या जिल्ह्यांमध्ये ओला दुष्काळ पडला आहे. पण त्याच बरोबर सातारा, सांगली व सह्याद्रीच्या पश्चिम भागामध्ये ओल्या दुष्काळाची परिस्थिती निर्माण झालेली आहे. पश्चिम महाराष्ट्रातील पाटण, कराड, वाळवा, महाबळेश्वर या भागांत सुद्धा ओल्या दुष्काळाची परिस्थिती निर्माण झालेली आहे.

सभापती महोदय, मुसळधार पावसामुळे काही ठिकाणी 40 टक्के पेरणी झाली तर काही ठिकाणी 60 टक्के पेरणी झालेली नाही आणि जी 40 टक्के पेरणी झाली आहे ती उगवली देखील नाही. आता जुलै महिना संपल्यामुळे पेरणीचा हंगाम संपला आहे. तेव्हा अशा भागांतील शेतकऱ्यांना शासनाने मदत करणे अत्यंत गरजेचे आहे.

सभापती महोदय, आपण दुष्काळ जाहीर करताना आणेवारीचा विचार करतो. सप्टेंबर-ऑक्टोबर महिन्यात आणेवारी जाहीर केली जात असल्यामुळे शेतकऱ्यांवर अन्याय होत आहे. तेव्हा या गोष्टीचा ताबडतोब विचार केला पाहिजे.

सभापती महोदय, पश्चिम महाराष्ट्रातील सातारा, महाबळेश्वर येथे ओला दुष्काळ असला तरी पूर्व भागातील माण, खटाव इत्यादी भागांमध्ये अजूनही कोरडा दुष्काळ आहे.

सभापती महोदय, कोरडा दुष्काळामध्ये जनावरांसाठी छावण्या उघडण्यात आल्या होत्या. त्या छावण्यांची आज बंद कराव्यात असा आदेश देण्यात आलेला आहे. परंतु ज्या ठिकाणी टँकर सुरु आहे, त्या ठिकाणी पाण्याची उपलब्धता होईपर्यंत, चारा उपलब्ध होईपर्यंत छावण्या सुरु ठेवल्या पाहिजेत. जेणेकरून शासनाने वर्षभर जनावरे जगविण्यासाठी कोट्यावधी रुपये खर्च केलेले आहेत ते वाया जाणार नाहीत.

सभापती महोदय, या ठिकाणी सांगण्यात आले की, छावण्यांमध्ये भ्रष्टाचार झालेला आहे. ज्या ठिकाणी भ्रष्टाचार झाला असेल तेथील जरूर चौकशी करून संबंधितांवर कारवाई करावी. या चारा छावण्यांच्या माध्यमातून पश्चिम महाराष्ट्रातील सातारा जिल्ह्यामध्ये जवळपास एक लाख

..3..

श्री.प्रभाकर घार्गे...

जनावरे जगविण्यात आली. त्यासाठी शासनाने मदत केली, अनेक सेवाभावी संस्थांनी मदत केली. महानंद डेअरीच्या माध्यमातून दर आठवडा पेंड देऊन जनावरे जगविण्याचे काम केले. आपण चारा छावण्या सुरु केल्या नसत्या तर आपणास पशुधन वाचविता आले नसते.

सभापती महोदय, पश्चिम घाटातील कोयना, उरमोंडी अशी धरणे भरलेली आहेत. या धरणातील पाणी नद्यांमध्ये सोडून देत आहे. परंतु ते पाणी पूर्व भागामध्ये ज्या ठिकाणी टँकर सुरु आहेत तेथील नेण्याची काळाची गरज आहे. उपसा सिंचन योजनेच्या माध्यमातून पाण्याची पातळी वाढविण्याच्या दृष्टीने तलाव भरणे गरजेचे आहे.

सभापती महोदय, दुष्काळी भागामध्ये जी तुटीची खोरी होती त्याठिकाणी 15 ठिकाणी सिमेंट बंधान्याचा कार्यक्रम राबविण्यात आला. हा अतिशय चांगला कार्यक्रम होता. परंतु हा कार्यक्रम राबविताना त्यामध्ये अनेक चुका झालेल्या आहेत.

यानंतर श्री.बोर्डे...

असुधारित प्रत / प्रसिद्ध प्रत

श्री.प्रभाकर घार्गे....

सिमेंट बंधारे कृषी विभागाच्या माध्यमातून करण्यात आले. मुळात कृषी विभागाकडे टेक्नीकल इंजिनियर्स वा टेक्नीकल कॉलेज नव्हते. मी निदर्शनास आणून देतो की, कृषी विभागाच्या माध्यमातून मोठ्या प्रमाणावर करण्यात आलेले सिमेंट बंधारे चुकीचे झालेले आहेत. ते योग्य पध्दतीचे झालेले नाहीत. पहिला पाऊस पडल्यानंतर त्या ठिकाणी पाणी राहत नाही. अशा प्रकारे चुकीच्या झालेल्या सिमेंट बंधान्यांच्या कामाची चौकशी करावी, अशी मी या निमित्ताने विनंती करतो. त्या भागातील दुष्काळ संपावा म्हणून खर्च करण्यात आलेल्या पैशांमध्ये जर भ्रष्टाचार होत असेल तर तो शोधण्याची आवश्यकता आहे.

महोदय, गेल्या वर्षी ज्या वेळी कोरडा दुष्काळ पडला त्या वेळी शासनाने फळबाग उत्पादकांना हेक्टरी 30 हजार रुपये मदत केली. त्या माध्यमातून मे-जून महिन्यामध्ये त्या बागा वाचविता आल्या. या व्यतिरिक्त उर्वरित शेतकऱ्यांना शासनाने हेक्टरी 3 हजार रुपयाची तुटपुंजी मदत जाहीर केलेली आहे. परंतु ती अद्यापपर्यंत शेतकऱ्यांना मिळाली नाही. या प्रस्तावावरील चर्चेच्या निमित्ताने मी विनंती करतो की, शासनाने ही मदत ताबडतोब शेतकऱ्यांना दिली पाहिजे. जेणेकरून पाऊस पडल्यानंतर त्यातून त्यांना शेतीची मशागत करता येईल. मी पुन्हा एकदा मागणी करतो की, ही मदत तातडीने देण्याची कार्यवाही करावी.

महोदय, आपण मला बोलण्याची संधी दिल्याबद्दल आपले आभार मानतो व माझे भाषण पूर्ण करतो.

श्री.सुभाष चव्हाण : महोदय, माननीय विरोधी पक्ष नेते श्री.विनोद तावडे यांनी म.वि.प. नियम 260 अन्वये प्रस्ताव मांडलेला आहे. या प्रस्तावावर आपण मला दोन मिनिटे बोलण्याची संधी दिल्याबद्दल सर्वप्रथम मी आपला आभारी आहे.

महोदय, या वर्षी राज्यात भीषण दुष्काळ पडला होता. त्या दुष्काळाला सामोरे जाऊन राज्याचे माननीय मुख्यमंत्री, माननीय उप मुख्यमंत्री आणि शासनाने अतिशय चांगले काम केल्याबद्दल प्रथम मी त्यांचे आभार मानून, अभिनंदन करतो.

महोदय, या वर्षी परमेश्वर पांडुरंग इतका खूप झाला की, गेल्या 20 वर्षात जेवढा पाऊस पडला नाही तेवढा या वर्षी पाऊस पडला. यामुळे सर्व ठिकाणी पाणीच पाणी झाले. विधिमंडळाचे अधिवेशन सुरु असताना राज्यात भरपूर पाऊस पडत होता. त्यावेळी खालच्या सभागृहात विरोधी पक्षाचे नेते आणि काँग्रेस पक्षाच्या आमदारांनी ओला दुष्काळ जाहीर करण्याबाबत आक्रमक भूमिका घेतली. त्या वेळी संवदेनशील असलेले माननीय मुख्यमंत्री आणि उप मुख्यमंत्री घरी किंवा मुंबईत बसून नव्हते. ते विदर्भात गेले आणि त्यांनी संपूर्ण विदर्भ पिंजून काढला. त्या दौऱ्यात त्यांना जे काही निदर्शनास आले किंवा शासनाकडून जी काही मदत करावयाची आहे त्या बाबतचा अहवाल ते सभागृहात जाहीर करणार आहेत.

महोदय, सन 2003-04 मध्ये माननीय श्री.सुशीलकुमार शिंदे राज्याचे मुख्यमंत्री होते. त्या वेळी देखील राज्यात भीषण दुष्काळ पडला होता. त्या काळात जनावरांना चारा नव्हता. राज्यात सर्वत्र टँकरने पाणी पुरवठा केला जात होता. यावर उपाययोजना करण्यासाठी राज्य सरकारच्या माध्यमातून चारा छावण्या उघडण्यात आल्या होत्या. त्यावेळी तत्कालीन मुख्यमंत्री विरोधी पक्षाला एकत्र करून तत्कालीन पंतप्रधान माननीय श्री.अटलबिहारी वाजपेयी यांच्याकडे मदतीसाठी गेले होते. कारण त्या वेळी केंद्रात भाजपाचे सरकार होते. परंतु माननीय श्री.वाजपेयी साहेब केवळ गोडगोड बोलले. त्यांनी त्यावेळी मदत म्हणून एक दमडीही दिली नाही. त्या वेळी सर्वाना रिकाम्या हाताने परत यावे लागले. परंतु आता केंद्रात आमच्या पक्षाचे सरकार असल्यामुळे राज्याला मदत रुपाने भरपूर पैसा मिळत आहे. याची नोंद आपण सर्वांनी घ्यावी.

महोदय, या प्रस्तावावर बोलण्यासाठी मी भरपूर तयारी केली होती. परंतु आपण केवळ दोन मिनिटे बोलण्याची संधी दिल्यामुळे मी माझे भाषण येथे संपवितो.

धन्यवाद.

..3..

श्री.भाई गिरकर (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांनी नियम 260 अन्वये मांडलेल्या प्रस्तावाला पाठिंबा देऊन त्यावर माझे विचार व्यक्त करण्यासाठी मी उभा आहे.

महोदय, आपण मला दोन-तीन मिनिटे बोलण्याची संधी दिल्याबद्दल मी आपला आभारी आहे. आताच सन्माननीय सदस्य श्री.सुभाष चव्हाण यांनी सांगितले की, परमेश्वराने भरभरून दिले आहे. मी त्यांना सांगू इच्छितो की, परमेश्वराने भरभरून दिले असले तरी, राज्यात ओला दुष्काळ पडला हे दुर्दैव आहे. कोरड्या दुष्काळावर चर्चा करीत असताना किंबहुना दुष्काळी जनतेला मदत करण्याची मागणी करीत असताना कोकण आणि विदर्भात इतका पाऊस पडला की, आता ओला दुष्काळ घोषित करावा आणि ओल्या दुष्काळात सापडलेल्या लोकांना मदत करावी, अशा प्रकारची मागणी करावी लागत आहे.

महोदय, सन्माननीय सदस्या श्रीमती शोभाताई फडणवीस यांनी आपल्या भाषणात विशेष करून विदर्भाचा उल्लेख केला. त्या ठिकाणी ओला दुष्काळ आहे. त्या ठिकाणी पाणीच पाणी आहे. अजूनही पाऊस पडत आहे. सन्माननीय सदस्या श्रीमती शोभाताई फडणवीस यांचा आक्रोश त्या भागातील जनतेवर सातत्याने होत असलेल्या अन्यायाबाबतचा आहे. त्यांनी विदर्भातील लोकांच्या वेदना या ठिकाणी मांडल्या आहेत. सन्माननीय सदस्य श्री.रामदास कदम यांनी सांगितले की, या वर्षी मोठ्या प्रमाणावर अतिवृष्टी झाली. त्यात 420 हेक्टर शेतीपेक्षा जास्त शेतीचे नुकसान झाले आहे, असा प्राथमिक अहवाल आहे. त्या ठिकाणी करोडो रुपयांचे नुकसान झाले आहे. परंतु त्या तुलनेत शेतकऱ्यांना केवळ 14 लाख रुपयांची मदत करण्यात आली. या निमित्ताने माझी एवढीच विनंती आहे की,...

नंतर श्री.बरवड....

श्री. भाई गिरकर

सभापती महोदय, रत्नागिरी आणि सिंधुदुर्ग जिल्ह्यामध्ये अतिवृष्टी झाली आणि त्यामुळे शेतीचे नुकसान झाले. ही सर्व शेती नदीच्या बाजूला असल्यामुळे वाहून गेली. कोकणामध्ये एकच पीक घेता येते. त्या ठिकाणी पुन्हा पीक घेता येत नाही. आपण त्यांना जरी पुन्हा बियाणे दिले तरी त्याचा उपयोग होणार नाही. कारण कोकणामध्ये दुबार पेरणी होत नाही. त्यामुळे त्यांना नुकसानभरपाई द्यावी अशी मी विनंती करतो.

सभापती महोदय, रत्नागिरी जिल्ह्यामध्ये 19 माणसे वाहून गेली. घरे पडल्यामुळे, वीज पडल्यामुळे लोकांचे मृत्यू झाले. सिंधुदुर्ग जिल्ह्यामध्ये सुध्दा अनेक माणसे पुरामध्ये वाहून गेली. विदर्भामध्ये जसे माननीय मुख्यमंत्र्यांनी त्यांना साडेतीन लाख रुपये नुकसानभरपाई देणार असे घोषित केले त्याप्रमाणे कोकणात या अतिवृष्टीमध्ये जे शेतकरी किंवा तिकडचे ग्रामस्थ वाहून गेले किंवा ज्यांनी घरे पडली त्यांनाही मदत करावी अशी मी विनंती करतो. त्याप्रमाणे आपण विदर्भाला आणि संपूर्ण महाराष्ट्राला मदत करावी अशी विनंती करतो. विदर्भाबरोबर कोकणामध्ये नुकसान झालेले आहे. कोकणावर अन्याय न करता त्या ठिकाणी सुध्दा मदत करावी अशी विनंती करुन मी माझे भाषण संपवितो.

...2...

श्रीमती शोभा डे यांनी नेटवर केलेल्या ट्विटबाबत पॉइन्ट ऑफ इन्फॉर्मेशन

अॅड.आशिष शेलार : सभापती महोदय, माझा पॉइन्ट ऑफ इन्फॉर्मेशन आहे. एका अर्थाने महाराष्ट्राचे परमोच्च स्थान असलेल्या या सभागृहामध्ये आपण सर्व सन्माननीय सदस्य संपूर्ण महाराष्ट्राची चिंता करीत आहोत. किंबहुना महाराष्ट्राची चिंता करण्यासाठी आपण या ठिकाणी आलेलो आहोत. आज मुंबईमध्ये दुपारपासून वातावरण एका वेगळ्या अर्थाने पेटत चालले आहे. श्रीमती शोभा डे नावाच्या एका लेखिकेने आज इंटरनेटवर जे ट्विट केले आहे त्यामध्ये त्यांनी असे म्हटले आहे की, "महाराष्ट्र आणि मुंबई-why not ?" म्हणजे महाराष्ट्र आणि मुंबई वेगवेगळे कसे होऊ शकत नाही ? "Mumbai has always fancied itself as an independent entity." म्हणजे मुंबई ही महाराष्ट्रापासून वेगळी एंटीटी असण्यामध्ये काय अडचण आहे आणि अशा पध्दतीचे एफर्ट करणे हा काऊंटलेस एफर्टचा भाग आहे, तो आपण केला पाहिजे अशा पध्दतीचा मतितार्थ यावा अशा पध्दतीचे ट्विट त्यांनी केले आहे. आपण जर आता सभागृहाच्या बाहेर गेलात तर त्या विषयावर लोकांमध्ये चर्चा सुरु झालेली आहे. आज आपण या परमोच्च सदनमध्ये बसलेलो आहोत. मुंबईसह अखंड महाराष्ट्र व्हावा यासाठी किती लोकांनी जीव दिले किंबहुना मुंबईच्या विषयामध्ये आपण हुतात्मा चौकात गेल्यानंतर ज्या पध्दतीचे भाव प्रगट करतो असे असताना सुध्दा व्यक्तिस्वातंत्र्य एका बाजूला आहे. प्रत्येक व्यक्तीला व्यक्तिस्वातंत्र्य असले पाहिजे. मी त्यांच्या स्वातंत्र्याबद्दल बोलणार नाही परंतु एका बाजूने राज्य नावाची गोष्ट आहे. त्यामध्ये मुंबईचा वेगळा उल्लेख कसवा अशा पध्दतीच्या नवीन विचारधारेला एका अर्थाने बळ देणारी ही घटना मी सभागृहाच्या आणि सभागृहाच्या माध्यमातून शासनाच्या निदर्शनास आणून देऊ इच्छितो. मी आपल्याला विनंती करतो की, आपण शासनाला निर्देश द्यावेत की या विषयामध्ये योग्य तपासणी करून कायदेशीर कारवाई करावी.

श्री. सुरेश धस : सभापती महोदय, होय.

श्री. रामदास कदम : सभापती महोदय आपण या बाबतीत निर्देश देणार की नाही ?

तालिका सभापती (श्री.मोहन जोशी) : मी मंत्री महोदयांना काय सांगावयाचे ते सांगितले आहे.

श्री. सुरेश धस : सभापती महोदय, मी होय म्हटले आहे. श्रीमती शोभा डे असो किंवा कोणीही असले तरी हे कोण ऐकून घेणार आहे ? मुंबई महाराष्ट्रापासून दूर करण्याचा काय संबंध आहे ?

श्री. रामदास कदम : हे अधिवेशन संपण्याच्या अगोदर शासनाने निवेदन केले पाहिजे. हा महाराष्ट्राच्या अस्मितेचा प्रश्न आहे.

तालिका सभापती : हा सर्वांच्या अस्मितेचा प्रश्न आहे.

श्री. रामदास कदम : हे अधिवेशन संपण्याच्या अगोदर निवेदन केले पाहिजे.

तालिका सभापती : मंत्री महोदयांनी होय म्हटले आहे.

...4....

पृ.शी.: राज्यात पडलेला ओला व कोरडा दुष्काळ

मु.शी.: राज्यात पडलेलो ओला व कोरडा दुष्काळ या विषयावर

सर्वश्री विनोद तावडे, पांडुरंग फुंडकर, रामदास कदम
जयंत प्र.पाटील, सुमंतराव गायकवाड, चंद्रकांत पाटील,
डॉ. दीपक सावंत, श्रीमती शोभा फडणवीस, डॉ. नीलम
गोन्हे, डॉ. रणजीत पाटील, श्री. रामनाथ मोते, अॅड. आशिष
शेलार, सर्वश्री भाई गिरकर, नागो पुंडलिक गाणार, भगवान
साळुंखे, वि.प.स.यांचा प्रस्ताव

(चर्चा पुढे चालू)

डॉ. दीपक सावंत (मुंबई विभाग पदवीधर) : सभापती महोदय, माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांनी नियम 260 अन्वये जो प्रस्ताव मांडलेला आहे त्यावर बोलण्यासाठी मी उभा आहे. ओला दुष्काळ आणि कोरडा दुष्काळ हे दोन्ही दुष्काळ झाले. जेव्हा जेव्हा आपण या विषयावर बोलतो त्या त्या वेळी आपल्याकडून, प्रत्येक संमाननीय सदस्यांच्या भाषणातून ग्लोबल वॉर्मिंगचा उल्लेख आलेला आहे. ग्लोबल वॉर्मिंगचा उल्लेख आल्यानंतर प्रत्येकांनी असे सांगितले याला ग्लोबल वॉर्मिंग जबाबदार आहे. पण आपण या ग्लोबल वॉर्मिंगसाठी नेमके काय केले याचा उल्लेख कोणाच्याही भाषणातून आलेला नाही किंवा राज्य सरकार या ग्लोबल वॉर्मिंग बदल काही बोलले नाही.

सभापती महोदय, माननीय राज्यमंत्री श्री. सुरेश धस यांच्या आष्टीमध्ये देखील सतत तीन वर्षे दुष्काळ आहे. वास्तविक तीन वर्षात आलेला दुष्काळ पाहता या वर्षी दुष्काळ येणार असे अभिप्रेत धरून आपण काही उपायोजना करावयास पाहिजे होत्या.

यानंतर श्री. खंदारे ...

डॉ.दीपक सावंत....

परंतु दुर्दैवाने त्या झालेल्या नाहीत. दुष्काळ दरवर्षी पडावा अशी कोणाचीही अपेक्षा नाही. परंतु जर दुष्काळ पडला तर काय केले पाहिजे याचे नियोजन करणे आवश्यक असते. शासनाने तसे नियोजन केल्याचे दिसत नाही, ही शासनाची चूक आहे. मंत्री महोदयांच्या भागातील सहकारी साखर कारखान्याची चारा छावणी पाहण्याचा मला योग आला होता. त्यावेळी त्यांनी चांगल्या पध्दतीने मॅनेज केले होते. ते टॅकर्स त्यांचे होते. शाळा त्यांची होती, शाळेतील बोअरवेल त्यांची होती. मला असे सांगण्यात आले की, त्या भागामध्ये मंत्री महोदयांनीच टॅकर्स पसरविलेले आहेत. मी हा आरोप करीत नाही, त्यांनी चांगले काम केलेले आहे. त्यावेळी चारा छावण्यांची चौकशी करण्याचे शासनाला निर्देश देण्यात आले होते. त्या चौकशीचे निष्कर्ष आमच्यासमोर कधीच आलेले नाहीत. मागील कोरडा दुष्काळ गेला आता ओला दुष्काळ आला आहे. कोरड्या दुष्काळाच्या चौकशीची माहिती आम्हाला मिळालेली नाही. ती माहिती आम्ही आणून घेऊ इच्छितो.

सभापती महोदय, रत्नागिरी व सिंधुदुर्ग या दोन जिल्ह्यात भरपूर पाऊस पडतो. मी सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील सभागृहाला माहिती सादर करीत आहे. संगमेश्वरला संपूर्ण मोसमामध्ये 3,362 मि.मी.पाऊस पडतो. परंतु या 15 दिवसात 3000 मि.मी.पाऊस पडलेला आहे. त्यामुळे 200 हेक्टर जमीन पाण्याखाली गेली आहे. तेथील भात शेती संपूर्णपणे उद्ध्वस्त झालेली आहे. अनेक घरे पडली आहेत. या तालुक्यातील 2 माणसे वाहून गेले आहेत. घरांच्या नुकसानीसाठी शासनाकडून 10 हजार रुपयांची मदत केली जाते. या रकमेमध्ये एका बाजूची भिंत तरी उभी राहू शकते काय ? मी अशी मागणी करतो की, ज्यांची घरे पडली आहेत त्यांना इंदिरा आवास योजनेतर्गत घरे बांधण्यासाठी जेवढे पैसे दिले जातात तेवढे पैसे तरी बेघरांना घरे बांधण्यासाठी देणे आवश्यक आहे. तरच त्यांची घरकुले उभी राहतील.

दोडामार्ग, वेंगुर्ले, सावंतवाडी, देवगड, कुडाळ, मालवण या सर्व भागातील जेवढे पूल आहेत, मसुरे-बांदिवडे पूल, सावंतवाडी-नेमळे पूल या सर्व पुलांची परिस्थिती वाईट झालेली आहे. त्यांची धूप झाल्यामुळे त्यांचे स्ट्रक्चरल ऑडिट होणे आवश्यक आहे. मालवणमधील देवबागच्या किनाऱ्याचा महत्वाचा प्रश्न आहे. त्या किनाऱ्यावर अनेक वर्षांपासून संरक्षक भिंत बांधण्याचे काम चालू होते. पण तेथे संरक्षक भिंत तयार झालेली नाही. तेथील वाळूची धूप होत आहे.

2.....

डॉ. दीपक सावंत....

देवबागच्या शहरात समुद्राचे प्रचंड पाणी शिरते. समुद्र किनाऱ्यावरील हे गाव आहे. त्या गावाला कोणतीही सीमा नाही. समुद्राच्या लाटांपासून गावाचे संरक्षण करण्यासाठी संरक्षक भिंत उभी केलेली नाही.

कोकणातील नुकसानीचे पंचनामे आजपर्यंत झालेले नाहीत. तेथील तलाठी, तहसीलदार जागेवर भेटत नाहीत. आमच्याकडे नदी ओलांडून जाण्यासाठी बोटी नाहीत. त्यामुळे आम्ही जाऊ शकत नाही असे तलाठ्यांचे म्हणणे आहे. ही वस्तुस्थिती आहे.

कोकणातील महत्वाचे पीक आंबा हे आहे. या वर्षी कोकणात भरपूर पाऊस पडल्यामुळे आंब्यावर खार पडणार आहे. आजपर्यंत कोकणातील आंब्याच्या पिकाची नुकसान भरपाई मिळालेली नाही. गेल्या वर्षी देखील नुकसान भरपाई मिळालेली नाही. त्यामुळे शासनाने भात शेतीचे झालेले नुकसान, पुढील वर्षातील आंब्याचे, काजूचे नुकसान गृहित धरून तरतूद करावी. ग्लोबल वॉर्मिंगच्या दृष्टीने शासनाने पुढील 5 वर्षांसाठी नियोजन करावे. फक्त टेरीवर अवलंबून राहून सभागृहात ठोकळेबाज उत्तर देऊ नये, प्रॅक्टिकली काय करता येईल याचा विचार करावा अशी मी अपेक्षा व्यक्त करतो आणि येथेच थांबतो.

यानंतर श्री.शिगम....

अॅड. निरंजन डावखरे (कोकण विभाग पदवीधर) : सभापती महोदय, माननीय विरोधी पक्षनेते श्री. विनोद तावडे यांनी नियम 260 अन्वये आणलेल्या प्रस्तावावर माझे विचार व्यक्त करण्यासाठी मी उभा आहे.

सभापती महोदय, संततधार कोसळणा-या पावसामुळे कल्याण तालुक्यातील भात पिकाच्या पेरण्या खोळंबलेल्या आहेत. मागील रविवारी तालुक्यामध्ये 545 मिमी पाऊस पडला असून गतवर्षीच्या जून महिन्यात पडलेल्या पावसापेक्षा अकरापट जास्त पाऊस या वर्षी या भागामध्ये पडलेला आहे. सदनामध्ये कोकणातील सदस्य जास्त आहेत. त्यांनी कोकणातील परिस्थिती माननीय मंत्री महोदयांच्या लक्षात आणून दिलेली आहे. अर्जुन कोदिवली नदीसह खारेपाटण तालुक्यातील सुख नदीच्या लगतच्या गावांची पुरामुळे अतिशय वाईट अवस्था झाली आहे. भातासह, नारळ, आंबा, काजू, या सर्वच पिकाचे फार मोठ्या प्रमाणावर नुकसान झालेले आहे. राज्यात पडलेल्या कोरड्या आणि ओल्या दुष्काळासंबंधी सदनातील जवळ जवळ सर्वच सदस्यांनी आपली मते या ठिकणी मांडलेली आहेत. मागील अधिवेशनामध्ये सुक्या दुष्काळाचा विषय पोटतिडिकेने मांडला गेला. विदर्भामधील आत्महत्याग्रस्ताच्या यादीमध्ये समाविष्ट असलेल्या वाशिम जिल्ह्यामध्ये यावर्षी अतिवृष्टीमुळे खूप मोठे नुकसान झालेले आहे. माती देखील खरडून गेलेली आहे. सन्माननीय सदस्य श्री. नरेंद्र पाटील यांनी आपले विचार व्यक्त करताना एक कविता म्हटली होती की,

येरे येरे पावसा, तुला देतो पैसा

पैसा झाला खोटा पाऊस आला मोठा

सध्या रुपयाचा भावही डॉलरच्या तुलनेत पडलेला आहे आणि पाऊस देखील खूप मोठ्या प्रमाणावर पडल्यामुळे पूर आणि दुष्काळी परिस्थिती राज्यामध्ये ठिकठिकाणी निर्माण झालेली आहे. या परिस्थितीमध्ये सरकार एक चांगली आणि सावध भूमिका घेईल असा विश्वास व्यक्त करून मी माझे भाषण संपवितो.

--

तालिका सभापती : या प्रस्तावावरील चर्चेला माननीय मंत्री महोदय उद्या उत्तर देतील.

..2..

पृ.शी.: सहकारी संस्था (सुधारणा) विधेयक

मु.शी.: सन 2013चे वि.प.वि.क्रमांक 2 महाराष्ट्र सहकारी संस्था
सुधारणा विधेयक यास संयुक्त समितीच्या अहवालानुसार
विधानसभेने संमत केलेल्या सुधारणांना विधानपरिषदेने
सहमती देण्यासंबंधीचा प्रस्ताव

अॅड. अनिल परब : सभापती महोदय, मला एका मुद्यासंबंधी आपले रुलिंग हवे आहे. आघाडी शासनाचे कायदेशीर सल्लागार आणि मंत्री महोदय यांनी त्या दिवशी सिंचनाची चर्चा चालू असताना महाराष्ट्र विधानपरिषद नियम 34(2)(1) वाचून दाखवला. हा नियम असा आहे की, भाषण करित असताना सदस्यांनी भारताच्या कोणत्याही भागात अधिकाधिक असलेल्या न्यायालयाच्या अभिनिर्णयातील असेल अशा कोणत्याही बाबीचा उल्लेख करता कामा नये.

तालिका सभापती : सन्माननीय सदस्य कोणत्या मुद्यावर बोलत आहेत ?

अॅड. अनिल परब : सभापती महोदय, मी विधेयकावर बोलत आहे. आताचे हे विधेयक विधान परिषदेमध्ये पारित होऊन विधानसभेमध्ये गेले. त्यानंतर ते संयुक्त चिकित्सा समितीकडे गेले. भारतीय संसदेने 97वी घटना दुरुस्ती करून सहकारी गृहनिर्माण संस्थाना स्वायत्तता देणारा आणि सहकारी संस्था स्थापन करण्याचा मूलभूत हक्क भारतीय घटना क्रमांक 190 (सी) नुसार भारतीयांना प्रदान केला. परंतु गुजरात हायकोर्टाने या विरोधात निर्णय दिला. आताच्या कायद्याच्या बाबतीत ब-याचशा पीआयएल दाखल झालेल्या असतील. या विधेयकाच्या बाबतीत देखील पीआयएल दाखल झालेल्या असतील. आता ज्या 84 सुधारणा संयुक्त समितीने दिलेल्या आहेत आणि ज्यावर आता चर्चा करायची आहे, त्याबाबतीत आपणाकडून मला रुलिंग हवे आहे. त्या दिवशी या सदनमध्ये असे रुलिंग दिले गेले की, अशा प्रकारे देशाच्या कोणत्याही भागामध्ये एखादी बाब न्यायप्रविष्ट असेल तर त्यासंबंधी आपल्याला भाष्य करता येत नाही. आता आपण जे विधेयक आणलेले आहे त्यासंदर्भात देशाच्या वेगवेगळ्या भागामध्ये पीआयएल दाखल झालेल्या असताना या विधेयकावर आपण भाष्य करू शकतो का ? यासंबंधी आपण रुलिंग द्यावे.

तालिका सभापती : आपण कायदा करित आहोत. त्यामुळे त्यासाठी हा नियम लागू होत नाही.

...3..

31-07-2013

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

3X-3

MSS/ D/ KTG/

पूर्वी श्री. खंदारे

17:45

अॅड. अनिल परब : यासंबंधी आपण आम्हाला पुरावा द्यावा.

तालिका सभापती : मी दिलेल्या रुलिंगच्या संदर्भात आपणास पुरावा देण्यात येईल.

...नंतर श्री. गिते...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

तालिका सभापती...

आता माननीय मंत्र्यांनी आपला प्रस्ताव मांडावा.

(गोंधळ)

श्री.सुरेश धस : सभापती महोदय, सन 2013 चे वि.प.वि. क्रमांक 2- महाराष्ट्र सहकारी संस्था (सुधारणा) विधेयक, 2013 यांस विधानसभेने संयुक्त समितीच्या अहवालानुसार संमत केलेल्या सुधारणा व विधानसभेने संमत केलेल्या सुधारणांना सहमती द्यावी असा मी आपल्या अनुमतीने प्रस्ताव मांडतो.

प्रस्ताव प्रस्तुत झाला.

अॅड.अनिल परब : कायदा करित असताना या बाबतीत एक्झम्पशन आहे काय ? आपण जो निर्णय दिला आहे तो आम्हाला वाचून दाखवावा.

तालिका सभापती (श्री.मोहन जोशी) : "कौल आणि शकधर" या पुस्तकातील पृष्ठ क्रमांक 1126 वर निर्णय दिलेला आहे. The rule of sub judice does not apply.

डॉ.दीपक सावंत : मला या विधेयकावर बोलावयाचे आहे.

तालिका सभापती : मी आपणाला मघाशी संधी दिली होती. आता आपण विधेयकाच्या पुढील स्टेजेस पर्यंत येऊन पोहोचलो आहोत. आपण जो नियम दाखविला. त्या नियमाच्या अनुषंगाने मी माझा निर्णय दिलेला आहे. विधेयकाचे वाचन पूर्ण होऊ द्यावे. त्यानंतर आपणास बोलण्यासाठी संधी देईन.

श्री.विनोद तावडे : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य अॅड.अनिल परब यांनी मांडलेला मुद्दा योग्य आहे काय ? माझ्या दृष्टीने तो मुद्दा योग्य आहे. कधी तो इकडे वापरला जातो, कधी तो तिकडे वापरला जातो. आम्हाला सहकार विषयावर चर्चा करावयाची असल्यामुळे त्यांनी एक नियम आपल्या निदर्शनास आणून दिला. आम्हाला विधेयक अडवावयाचे नाही. सहकारासारखा महत्वाचा विषय असल्यामुळे त्यावर चर्चा व्हावी अशी आमची अपेक्षा आहे. सन्माननीय सदस्य अॅड.अनिल परब यांचा उद्देश एवढाच होता की, एका निर्णयाचा आपण एका दिवशी एक अर्थ घेता आणि दुसऱ्या दिवशी दुसरा घेता. या ठिकाणी सन्माननीय सदस्य श्री.टकले साहेब असे होऊ नये. एवढ्यापुरते त्यांनी म्हटले. आम्ही माननीय सभापती महोदयांना कमिटमेंट दिलेली आहे की, आम्ही

..2..

श्री.विनोद तावडे....

हे विधेयक मंजूर करणार आहोत. आम्हाला या विधेयकावर जास्त काही बोलावयाचे नाही. काही महत्वाचे मुद्देच मांडावयाचे आहेत. या सभागृहात डान्स बारबंदीचे विधेयक आले. त्यावेळी स्व.प्रमोद नवलकर, श्री. नितीन गडकरी यांनी काही मुद्दे आणले होते की, डिस्पॅरिटी बीटवीन श्री स्टार, फाईव्ह स्टार आणि रेस्टॉरंट आहे ते दुरुस्त करा म्हणजे हे विधेयक फेटाळले जाणार नाही. त्यांचे म्हणणे खरे ठरले. या ठिकाणी अॅड.अनिल पवार, अॅड.आशिष शेलार यांना या विधेयकाच्या अनुषंगाने लिगल पॉईंट मांडावयाचे आहेत. मी आमच्या बाजूच्या सदस्यांना विनंती करतो की, आपण आपले म्हणणे पाच ते दहा मिनिटात पूर्ण करावे. सहकार क्षेत्र हे महाराष्ट्राचे भूषण आहे. भूषण असलेल्या सहकार क्षेत्रातील काही महत्वाचे मुद्दे असतील ते सन्माननीय सदस्यांना मांडू द्यावेत. मी सभागृहात उपस्थित आहे. मी कमिटमेंट देतो की, सहकार विधेयक हे वेळेत पारीत होईल.

तालिका सभापती : या ठिकाणी सन्माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांनी मुद्दा उपस्थित केला आहे. ज्यावेळेला हे विधेयक मांडले गेले होते त्यावेळेला शिवसेना पक्षाचे सन्माननीय सदस्य अॅड.अनिल परब यांनी एक नियम या ठिकाणी कोट केला. त्या अनुषंगाने "कौल व शकधर" या पुस्तकातील पृष्ठ क्रमांक 1126 वर निर्णय दिलेला आहे. तो निर्णय मी या ठिकाणी वाचून दाखविला. या बाबतीत आपल्या मनात काही शंका असतील तर माननीय सदस्यांनी शासकीय विधेयकाच्या बाबतीत जो मुद्दा उपस्थित केला त्या बाबतीत मी सभागृहाच्या निदर्शनास आणू इच्छितो की...

यानंतर श्री. भोगले...

तालिका सभापती (श्री.मोहन जोशी)....

माहे ऑक्टोबर, 1967 मध्ये नवी दिल्ली येथे झालेल्या माननीय पीठासीन अधिकाऱ्यांच्या परिषदेमध्ये न्यायप्रविष्ट बाबीच्या व्याप्तीबाबतचा मुद्दा विचारात घेतला गेला. त्यावर झालेल्या चर्चेच्या अनुषंगाने माहे नोव्हेंबर, 1967 मध्ये या संदर्भात अभ्यास करून मार्गदर्शक सूचना करण्यासाठी माननीय पीठासीन अधिकाऱ्यांची एक समिती गठीत करण्यात आली होती. उक्त समितीचे अध्यक्ष श्री.वि.स.पागे, तत्कालीन माननीय सभापती, महाराष्ट्र विधानपरिषद हे होते. या समितीने अभ्यास करून न्यायप्रविष्ट बाबीच्या व्याप्तीबाबत केलेल्या मार्गदर्शक सूचनांमध्ये विधेयकांच्या बाबत पुढीलप्रमाणे म्हटले आहे.

"Rule of *sub judice* applies to questions, statements, motions (excluding motions in respect of leave to introduce a Bill, take a Bill into consideration, refer a Bill to a Select/Joint Committee, circulate a Bill for eliciting opinion thereon, pass a Bill) resolutions, and other debates."

यावरून हे स्पष्ट होते की, न्यायप्रविष्ट बाब हा नियम या विधेयकाच्या बाबतीत लागू होत नाही. मी हा स्पष्ट निर्णय दिलेला आहे. आपण या विधेयकाच्या पुढील टप्प्यावर पोहोचलो आहोत. आम्हाला विधेयकावर चर्चा करायची आहे म्हणून कोणी हात वर करून मागणी केलेली नाही.

श्री.हेमंत टकले : सभापती महोदय, माननीय सदस्य अॅड.अनिल परब यांची जी शंका होती ती त्यांनी उपस्थित केल्यानंतर आपण त्या शंकेचे निरसन करण्यासाठी संबंधित कागदपत्रांचा आधार घेऊन निर्णय दिलेला आहे. निर्णय दिल्यानंतर तो विषय संपुष्टात आलेला आहे. त्यानंतर विधेयक विचारात घेण्याची बाब पुकारण्यात आली आहे. त्यामुळे अडथळा आणून विधेयक मंजुरीची प्रक्रिया थांबविण्याचा प्रयत्न होत असेल तर ते दुर्दैवी आहे.

तालिका सभापती : या टप्प्यावर भाषण करण्यास अनुमती देणे ही चुकीची प्रथा होईल. मी सभागृहाचे मत विचारात घेतले आहे. शेवटचे वाक्य उच्चारायचे शिल्लक राहिले आहे.

श्री.जयंत प्र.पाटील : सभापती महोदय, या अधिवेशन काळात न्यायप्रविष्ट बाबीसंदर्भात उलटसुलट रुलिंग दिले गेले आहे. एकदा निर्णय दिला जातो की, न्यायप्रविष्ट बाबीवर बोलता येते. एकदा निर्णय दिला जातो की, न्यायप्रविष्ट बाबीवर बोलता येत नाही. आम्हाला आपला निर्णय मान्य आहे.

..2...

तालिका सभापती : ज्यावेळेला न्यायप्रविष्ट बाबीच्या अनुषंगाने सभागृहात चर्चा झाली त्यावेळेला माननीय सदस्य श्री.जयंत प्र.पाटील हे सभागृहात उपस्थित नव्हते. माननीय सदस्य अॅड.अनिल परब यांनी विधानपरिषद नियमाचा आधार घेऊन जो मुद्दा उपस्थित केला होता त्या संदर्भात मी निर्णय दिल्यामुळे तो विषय संपुष्टात आला आहे.

श्री.जयंत प्र.पाटील : सभापती महोदय, मी आपल्याला धन्यवाद देतो. न्यायप्रविष्ट बाबीचा मुद्दा उद्या सभागृहात पुन्हा उपस्थित होणार आहे. सहकार विभागाच्या विधेयकावर विरोधी पक्षाच्या सन्माननीय सदस्यांना बोलण्याची संधी मिळाली नाही तरी त्यामुळे काही फरक पडणार नाही. सभापती महोदय, मी आपला आदर ठेवून सांगतो की, माननीय सदस्य अॅड.अनिल परब आणि डॉ.दीपक सावंत यांनी या विधेयकावर बोलण्याकरिता आग्रह धरू नये. माननीय सभापतींनी आता जे रुलिंग दिले आहे ते असेच कायम असू द्यावे. उद्या न्यायप्रविष्ट बाबीवर बोलता येणार नाही असे कोणी म्हणाले तर आम्हाला बोलावे लागेल. या निर्णयाची मी मुद्दाम नोंद करित आहे. आपणही विधिमंडळ सचिवालयाला याची नोंद घेण्यास सांगावे. होय, नाही असे चालणार नाही.

नंतर 4ए.1...

असुधारित प्रत / प्रारूपित आहे

31-07-2013

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

4A

SGJ/ D/ D/ KTG/ MMP/

18:00

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

31-07-2013

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

4A/B 1

BGO/

सतिश

18:05

श्री.जयंत प्र.पाटील...

मग सत्ताधान्यांकडून अडथळा आणण्याचा प्रयत्न केला तर ते चालणार नाही, हे मी आपणास सांगत आहे. ही गंभीर बाब आहे. आम्ही सकाळ पासून शांतपणाने कामकाज करीत आहोत.

तालिका सभापती : मी सन्माननीय सदस्य श्री.जयंत प्र.पाटील यांना सांगू इच्छितो की, आपण जो मुद्दा उपस्थित केला आहे त्यासंबंधी मी निर्णय दिला आहे की, कायद्याला हा नियम लागत नाही. मी माझे रुलिंग दिलेले आहे.

प्रस्ताव मतास टाकून संमत झाला.

.....

..2

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

पृ.शी.: देवदासी प्रथा (नाहीशी करणे) (सुधारणा) विधेयक

L.A. BILL NO. XXIX OF 2013.

(A BILL TO AMEND THE MAHARASHTRA DEVDASI SYSTEM (ABOLITION) ACT, 2005.)

प्रा.वर्षा गायकवाड (महिला व बालविकास मंत्री) : सभापती महोदय, विधान सभेने संमत केल्याप्रमाणे मी आपल्या अनुमतीने सन 2013 चे वि.स.वि.क्रमांक 29 - महाराष्ट्र देवदासी प्रथा (नाहीशी करणे) अधिनियम,2005 यामध्ये आणखी सुधारणा करण्यासाठी विधेयक मांडते.

तालिका सभापती : विधेयक मांडण्यात आले आहे.

प्रा.वर्षा गायकवाड : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने सन 2013 चे वि.स.वि.क्रमांक 29 - महाराष्ट्र देवदासी प्रथा (नाहीशी करणे) अधिनियम,2005 यामध्ये आणखी सुधारणा करण्यासाठी विधेयक विचारात घेण्यात यावे असा प्रस्ताव मांडते.

सभापती महोदय, महाराष्ट्र देवदासी प्रथा नाहीशी करणे अधिनियम सन 2005 मध्ये आला. त्यानंतर शासन राजपत्रात 2006 मध्ये हा अधिनियम प्रसिद्ध करण्यात आला. महाराष्ट्र देवदासी प्रथा नाहीशी करणे नियम 2008 मध्ये करण्यात आला. तो महाराष्ट्र राजपत्रात दिनांक 21.8.2011 रोजी प्रसिद्ध करण्यात आला. या अधिनियमाच्या कलम 5 मध्ये शासनाकडून देवदासी प्रथा नियंत्रण व निर्मूलन मंडळ स्थापन करण्याची तरतूद केली आहे. उक्त कलम 5 च्या पोट कलम (2) च्या खंड (क) मध्ये उच्च न्यायालयाशी विचारविनिमय करून शासनाने नियुक्त करावाची, निवडश्रेणी जिल्हा न्यायाधीशाच्या दर्जा पेक्षा कमी दर्जाची नसलेली व जी न्यायाधीश आहे किंवा न्यायाधीश होती अशी व्यक्ती उक्त मंडळाचा अध्यक्ष म्हणून नियुक्त करण्याची तरतूद आहे. तथापि, मंडळाची कार्ये पार पाडण्यासाठी अशा न्यायाधीशांच्या उपलब्धे अभावी शासनाच्या सचिवाच्या दर्जापेक्षा कमी दर्जा नाही असा राज्य शासनाचा अधिकारी आहे किंवा अधिकारी होती अशा व्यक्तीचीही मंडळाचा अध्यक्ष म्हणून नियुक्ती करण्याची तरतूद करण्यात आली आहे.

त्याचप्रमाणे उक्त अधिनियमाच्या कलम 8 मध्ये जिल्हा देवदासी प्रथा नियंत्रण समिती घटित करण्याची तरतूद आहे. उक्त कलम 8 च्या पोट कलम (2) च्या खंड (क) यामध्ये ज्या जिल्ह्यासाठी किंवा जिल्ह्यांसाठी सामाईक जिल्हा समिती घटित केली असेल अशा कोणत्याही जिल्ह्याचा,

...3/-

प्रा.वर्षा गायकवाड....

शासनाने नियुक्त करावयाचा, मुख्य न्याय दंडाधिकारी किंवा अपर जिल्हाधिकारी किंवा जिल्हा परिषदेचा मुख्य कार्यकारी अधिकारी किंवा जिल्ह्याचा पोलीस अधीक्षक यांचा समावेश केला आहे. याचे कारण असे आहे की, विधी व न्याय विभागाशी वारंवार चर्चा करून त्यांनी दिनांक 17.6.2010, 7.8.2010 आणि 8.9.2010 च्या पत्रान्वये या कलमामध्ये दुरुस्ती करून नव्याने विधेयक आणावे असे सांगितले होते. त्यानुसार हे विधेयक सभागृहामध्ये मांडण्यात आले आहे.

प्रश्न प्रस्तुत झाला.

...4

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नही

डॉ.दीपक सावंत (मुंबई विभाग पदवीधर) : सभापती महोदय, मी सन 2013 चे वि.स.वि.क्रमांक 29 महाराष्ट्र देवदासी प्रथा (नाहीशी करणे) अधिनियम,2005 यामध्ये आणखी सुधारणा करण्यासाठी विधेयकावर बोलण्यासाठी उभा आहे.

देवदासी प्रथा नाहीशी करण्यासाठी एक अधिनियम करण्यात आला आहे. या प्रथेचे नियंत्रण आणि निर्मूलन या दोन्ही गोष्टी माननीय मंत्री महोदयांना करावयाच्या आहेत. नियंत्रण या शब्दावरच माझी हरकत आहे. आजही देवदासी प्रथा सुरू आहे काय, असा प्रश्न माझ्या मनामध्ये उपस्थित होत आहे. आपल्या देशाला स्वातंत्र्य मिळून जवळ जवळ 66 वर्षे झाली आहेत. अजून पर्यंत देवदासी प्रथा रूढ आहे असे या बिलावरून ध्वनित होत आहे. या प्रथे विरुद्ध अनेक समाजसुधारकांनी आवाज उठविला आहे. या अनिष्ट प्रथेमुळे वेश्या व्यवसायाला खतपाणी मिळते असे माझे मत आहे. देवाच्या नावाने या स्त्रियांना सोडले जाते. ज्यावेळी ही स्त्री देवदासीची भोगदासी बनते त्यावेळी आपल्याला समाजाचे खरे रूप पहायला मिळते. त्यामुळे तिचे शापित जीवन दिवसेंदिवस रूक्ष होत जाते. त्यामुळे तिला पोटाची खळगी भरण्यासाठी देहाचा व्यापार मांडावा लागतो. या प्रथे संबंधी राज्य शासनाने काय केले आहे हे मला जाणून घ्यावयाचे आहे. गाव तिथे उकिरडा ही म्हण आपणा सर्वांना माहित आहे. तेव्हा याबाबतीत राज्य सरकारने नेमके काय केले आहे ? यासाठी शासनाने कायदा केला आहे. आपण जास्तीत जास्त तुरुंगवास 3 वर्षांचा आणि दंडाची रक्कम दोन हजार केली आहे. जर संशयित व्यक्ती नातेवाईक, पालक, जन्मदाते असतील तर जास्तीत जास्त तुरुंगवास 5 वर्षांचा आणि कमीतकमी तुरुंगवास 2 वर्षांचा, जास्तीतजास्त दंड पाच हजार रूपयांचा आणि कमीतकमी दंड हा दोन हजार रूपयांचा होऊ शकतो असे आपला कायदा सांगतो.

कर्नाटक राज्यामध्ये ही प्रथा आहे. त्यामुळे महाराष्ट्राच्या सीमेवर ही प्रथा फार जोरात आहे. यासाठी आपण कर्नाटक राज्याशी संपर्क साधला आहे काय ? ही प्रथा सीमावर्ती भागावर फार मोठ्या प्रमाणावर पहायला मिळते. ज्या मुलींना या देवदासी प्रथेतून मुक्त व्हायचे आहे त्यांना

डॉ.दीपक सावंत....

आपण खरोखर मदत केली आहे काय ? त्यांचे पुनर्वसन करण्यात आले आहे काय ? त्याचे उत्तर नाही असे आहे. त्यांना आपण महिना फक्त 300 रूपयांचे पेन्शन दिले आहे. यातून सरकारने त्यांची किती क्रूर चेष्टा केली आहे हे दिसून येते. 300 रूपयात एक माणूस महिनाभर आपली उपजीविका करू शकतो काय ? ही योजना आपण 1993-94 मध्ये जाहीर केली होती. त्यानंतर या योजनेमध्ये आपण फरक केला आहे काय ? त्याला उत्तर नाही असे आहे. ही प्रथा आपल्याकडे रूजलेली आहे. या प्रथेला आळा घालण्यासाठी हे बिल आणलेले आहे, असे म्हटले तर ते संयुक्तिक होणार नाही. कारण याचे मूळ समाजरचनेमध्ये खूप खोलवर रूजलेले आहे. आपण निवृत्त न्यायमूर्तीची नेमणूक केलेली आहे. आपण असे म्हटले आहे की, उच्च न्यायालयाशी विचारविनिमय करून शासनाने नियुक्त करावयाची ही कमिटी आहे. जी न्यायाधीश आहे किंवा न्यायाधीश होती अशी व्यक्ती उक्त मंडळाचा अध्यक्ष म्हणून नियुक्त करण्याची तरतूद आहे. हे मंडळ नेमके कुठे कार्यरत होणार आहे. महाराष्ट्रासाठी एकच मंडळ असणार आहे काय, हा देखील एक प्रश्न आहे. अध्यक्ष निवडल्यानंतर त्यांची कार्यक्षमता काय राहणार आहे ? हे देखील आम्हाला जाणून घ्यावयाचे आहे. कारण हा अभ्यासाचा विषय आहे. राज्य शासनाचा अधिकारी आहे किंवा अधिकारी होती अशा व्यक्तीचीही मंडळाचा अध्यक्ष म्हणून नियुक्ती करण्याच्या अतिरिक्त पर्यायाची आणि त्या प्रयोजनासाठी उक्त अधिनियमाच्या कलम 5 च्या पोट-कलम (2) च्या खंड (क) ऐवजी नवीन खंड दाखल करण्याची आवश्यकता आहे असे शासनाला वाटते.

यानंतर श्री.अजित....

डॉ.दीपक सावंत.....

शासनाला अशी आवश्यकता का वाटली ? काही प्रश्न अनाकलीन आहेत म्हणून मला त्या प्रश्नांची उत्तरे मिळाली पाहिजेत.

सभापती महोदय, या मंडळाच्या कार्याचा स्कोप कसा असेल, त्या मंडळाच्या टर्म्स ऑफ रेफरन्स काय असतील, या मंडळामध्ये कोणाचा समावेश करणार आहात, त्या मंडळाची पुनर्रचना करणार काय, हे मंडळ किती वर्षासाठी आहे, या मंडळाचा निर्णय बांधील असेल काय या प्रश्नांची उत्तरे मिळाली पाहिजेत.

सभापती महोदय, देवदासी प्रथा नष्ट व्हावी असे आमचे सर्वांचे म्हणणे आहे. या विधेयकाच्या विरोधात कोणीही नाही. कोणत्याही स्त्रीचा भोगदासी म्हणून उपयोग होऊ नये. स्त्रीला शरीर विकून गुजराण करता येता कामा नये. पण त्यासाठी शासनाने काही तरी केले पाहिजे. शासनाने त्यांचे व्यवस्थित पुनर्वसन केले पाहिजे. (अडथळा) मी सुरुवातीलाच सांगितले की, आमचा देवदासी प्रथेला विरोध आहे. सन्माननीय सदस्य श्री.कपिल पाटील यांना मी सांगू इच्छितो की, आपण रेकॉर्डवर काय आणू इच्छिता हे मला चांगले माहित आहे.

सभापती महोदय, हे फार चांगले विधेयक आहे. परंतु हे विधेयक फार उशिरा मांडलेले आहे. माझ्या मनातील प्रश्न मी येथे मांडलेले आहेत. त्या प्रश्नांची उत्तरे माननीय मंत्री महोदयांनी देऊन माझ्या शंकाचे निरसन करावे एवढे बोलून मी माझे भाषण पूर्ण करतो.

श्री.विनोद तावडे (विरोधी पक्ष नेते) : सभापती महोदय, महाराष्ट्र देवदासी प्रथा (नाहीशी करणे) अधिनियम, 2005 यामध्ये सुधारणा करण्यासाठी विधेयक मांडलेले आहे त्यावर माझे विचार मांडण्यासाठी मी उभा आहे.

सभापती महोदय, महाराष्ट्र देवदासी प्रथा (नाहीशी करणे) (सुधारणा) विधेयक 2005 अन्वये स्थापन केलेल्या देवदासी प्रथा, नियंत्रण आणि निर्मूलन मंडळावर निवडश्रेणी जिल्हा न्यायाधीश उपलब्ध न झाल्यास सचिव दर्जाचा अधिकारी अध्यक्ष म्हणून नेमण्याची तरतूद करण्यासाठी किंवा जिल्हास्तरावर घटित केलेल्या सामाईक जिल्हा समितीवर अध्यक्ष म्हणून मुख्य न्यायदंडाधिकारी उपलब्ध न झाल्यास जिल्हा परिषदेचे सीईओ किंवा अपर जिल्हाधिकारी किंवा पोलीस अधीक्षकांची नियुक्ती करण्याची तरतूद आपण करीत आहोत.

सभापती महोदय, सन 2005 मध्ये देवदासी प्रथा (नाहीशी करणे) हा कायदा आणला. या गोष्टीस आता सात वर्षे झालेली आहेत. या सात वर्षांच्या काळात निर्मूलन मंडळावर अध्यक्ष होते का, नसल्यास त्यासाठी काही पर्याय शोधले होते काय ? आपण जादूटोणा विधेयक आणणार आणणार असे म्हणायचे, पण ते विधेयक आणायची हिम्मत नाही आणि ते मागे घेण्याची देखील हिम्मत नाही. ते मध्येच अडकून ठेवायचे. श्री.दाभोळकर येथे येतात आणि जातात. ते ही खूष, हेही खूष, चॅनेल खूष, पेपर खूष. आमची पहिल्या दिवसापासून स्पष्ट भूमिका आहे. आमची नोंटंकी नाही. आमची रोखठोक भूमिका आहे. इंडीयन पीनल कोडमध्ये ज्या गोष्टी आहेत त्यासाठी जादूटोण्याची गरज नाही. तत्कालीन सदस्य डॉ.अशोक मोडक यांनी त्यावेळी ही बाब उघडपणे मांडली. आपले कसे आहे, वारकऱ्यांकडे जाऊन हो म्हणायचे, नाही म्हणायचे. आपण एक ठोस भूमिका घ्यावी.

यानंतर श्री.बोर्डे..

श्री.विनोद तावडे....

महोदय, सन्माननीय सदस्या श्रीमती विद्याताई चव्हाण खाली बसून काही तरी बोलत आहेत. मला वाटते त्यांनी उभे राहून बोलले तर बरे होईल. मी त्यांना सांगतो की, महिलांचे ज्या ठिकाणी शोषण होते किंबहुना त्यांच्यावर अन्याय होतो त्या वेळी आम्ही आपल्यासोबत असतो. आपण डान्सबारच्या बाबतीत आंदोलन केले, त्या वेळी देखील आम्ही तुमच्यासोबत आलो. असो.

महोदय, देवदासी प्रथेतून ज्या महिला येतात त्या डान्सबारकडे पाठविल्या जातात. महोदय, मी डान्सबारवर बोलत नसून या विधेयकातील जे वास्तव आहे ते मांडत आहे. 2005 पासून 2012 पर्यंत राज्य महिला आयोगाला अध्यक्ष मिळत नाही. असे असताना आपण देवदासींचे संरक्षण करण्याच्या गप्पा कशाला करता ? आज मला महाराष्ट्र महिला व देवदासी समाज संघटनेचे शिष्टमंडळ भेटायला आले होते. त्यांनी त्यांना येत असलेले अनुभव मला दोन तास सांगितले. त्यांच्यासोबत अधिकारी कशा पध्दतीने वागतात हे देखील सांगितले. माननीय प्रा.वर्षाताई गायकवाड आपण चार वर्षांपासून कॅबिनेट मंत्री म्हणून काम करीत आहात. मी विचारू इच्छितो की, आपल्याला देवदासींबद्दल कणव असती तर आपण हे विधेयक या पूर्वी आणले नसते काय ? आपण मंत्री झाल्यानंतर पहिल्या वर्षी आम्ही आपल्याला काही बोललो नाही. परंतु आता आपण कॅबिनेट मंत्री होऊन चार वर्षे झाली आहेत. परंतु अजूनपर्यंत आपण राज्य महिला आयोगाला अध्यक्ष देऊ शकला नाहीत. आम्ही ऐकले आहे की, काँग्रेस पक्षाचे प्रदेशाध्यक्ष माननीय श्री.माणिकराव ठाकरे म्हणतात की, श्री.बी.ए.देसाई यांच्या मुलीला महिला आयोगाचे अध्यक्ष करावे आणि माननीय मुख्यमंत्री म्हणतात की, नोकरशहा नेमावा. हे खरे असल्याचे माननीय मंत्री महोदयांच्या चेहऱ्यावरून दिसते. राज्य महिला आयोगावर अध्यक्षांची नेमणूक केली जात नाही यामध्ये आमच्या बहिणी माननीय मंत्री प्रा.वर्षाताई गायकवाड यांचा दोष नाही. वास्तविक पाहता सन्माननीय सदस्या सर्वश्रीमती विद्याताई चव्हाण आणि अलकाताई देसाई यांनी महिला आयोगाच्या अध्यक्षांची नेमणूक का केली जात नाही या बाबत विचारणा करावयास पाहिजे. सन्माननीय सदस्या श्रीमती अलकाताई देसाई यांचे काँग्रेस पक्षाच्या हायकमांड माननीय श्रीमती सोनिया गांधी यांच्याकडे चांगले चालते. त्यांनी त्यांच्याकडे जाऊन या बाबत बोलायला पाहिजे.

महोदय, आतापर्यंत हे विधेयक आणण्याकडे शासनाने दुर्लक्ष केल्याचे माननीय मंत्र्यांनी मान्य केले पाहिजे. कदाचित मध्यान्ह भोजनातील घोटाळे दूर करण्याच्या कामात त्या व्यस्त असतील किंवा त्यांना अन्य बरीच कामे असतील. असो. ..2..

श्री.विनोद तावडे....

महोदय, देवदासी निर्मूलन योजनेवर किती खर्च केला जातो याची आकडेवारी मी काढली. मुळात माणसे मिळत नाही म्हणून हा कायदा आला नाही. देवदासी पुनर्वसन वेतनेतर अनुदानावर 2009-10 मध्ये 14.72 हजार, 2010-11 मध्ये 15 हजार, 2011-12 मध्ये 12.84 हजार, 2012-13 मध्ये 15 हजार आणि 2013-14 मध्ये 15 हजार रुपये खर्च करण्यात आला. इतकी कमी रक्कम देवदासी पुनर्वसन वेतनेतर अनुदावर खर्च केली जात आहे. मी विचारु इच्छितो की, खरोखरच हा प्रामाणिक प्रयत्न वाटते काय ?

महोदय, देवदासी पुनर्वसन योजनेवर 2009-10 मध्ये 95 हजार, 2010 ते 2013 या कालावधीत शून्य खर्च केला आहे. 2013-14 मध्ये थोडेसे पैसे दिले आहेत. देवदासी वेतनेतर अनुदानाचे आकडे पाहिले तर त्यावरून दिसून येईल की, देवदासी प्रथा नाहीशी करण्याच्या बाबतीत शासन अजिबात संवदेनशील नाही. माननीय मंत्री महोदया, कायद्यातील शब्द वर-खाली करणे सोपे आहे. त्या कायद्यातील शब्द कायदा करणारी किंवा कायदा पाळणारी मंडळी पाळत नसतील किंवा त्यामध्ये आपला आत्मा किंवा मन ओतत नसतील तर देवदासींचे भले करण्याची आपली जी प्रामाणिक इच्छा आहे ती पूर्ण होत असल्याचे आज तरी जाणवत नाही.

नंतर श्री.बरवड..

श्री. विनोद तावडे

गेल्या तीन चार वर्षात या विषयावर आम्ही सातत्याने लक्षवेधी सूचना मांडल्या, नियम 93 अन्वये सूचना दिल्या. नियम 93 च्या सूचनांवरील उत्तरे तर कधी येतच नाहीत. शासन झोपले होते पण आम्ही जागे होतो, आम्ही सूचना देत होतो पण त्यालाही उत्तरे मिळत नाहीत. देवदासी पुनर्वसन योजनेमार्फत राज्य शासन देवदासी व त्यांच्या अपत्यांसाठी विविध कल्याणकारी योजना राबविते. परंतु मघाशी मी जो तक्ता वाचून दाखविला तो पाहिल्यानंतर या योजनेवर 2009-2010 मध्ये शासनाचे अनुदान 95 लाख रुपये होते ते अनुदान आता 2013-2014 मध्ये 10 लाख रुपयांवर आलेले आहे. खरे म्हणजे हे अनुदान वाढत गेले पाहिजे. देवदासीची संख्या कमी झाली म्हणून आम्ही अनुदान कमी केले अशी फॅक्ट असेल तर तसे सांगावे. मग यातील जी वास्तव आकडेवारी आहे ती मी सांगतो.

सभापती महोदय, सन 2001 पासून देवदासी सर्वेक्षण बंद करण्यात आले असून कोणत्याही देवदासींना प्रमाणपत्र देण्यात आलेले नाही. म्हणजे या पुरोगामी महाराष्ट्रात 2001 नंतर एकही देवदासी नाही असा याचा अर्थ आहे. महाराष्ट्र इतका सुधारलेला आहे की, शासनाच्या म्हणण्यानुसार महाराष्ट्रात देवदासी नाहीत. देवदासी असतील तरच सर्वेक्षण करावयाचे, नसतील तर कशाला करावयाचे असे म्हणतात. शासनाचे असे म्हणणे आहे की, 2001 नंतर या राज्यात देवदासी म्हणून कोणत्याही महिलेला सोडलेले नाही किंवा देवाला अर्पण केलेले नाही. हे खरे आहे का या बाबतीत माननीय मंत्री महोदयांनी उत्तर दिले पाहिजे. हे शब्द उच्चारत असताना काही वेळा सेल्फ हिप्नॉटिझम होते आणि काही तरी करण्याची इच्छा होते. ती इच्छा त्यांना होईल असे आम्हाला वाटते.

सभापती महोदय, खरे म्हणजे देवदासींच्या न्यायासाठी झगडणारी जी संघटना आहे त्याचे असे म्हणणे आहे की, पूर्वी जो सर्व्हे झाला तो चुकीच्या पध्दतीने झाला. त्या संघटनेचे नाव महाराष्ट्र महिला व देवदासी समाज संघटना असे आहे. त्यांच्या पदाधिकारी श्रीमती सुनिता राजेंद्र देसाई आहेत. त्यांचा पत्ता मु.पो. लिंब, जिल्हा सातारा येथील आहे. मी माननीय मंत्री महोदयांना याची प्रत देतो. त्यांनी आपल्या त्यांच्या जेन्चुईन व्यथा मांडलेल्या आहेत. त्यांच्या व्यथेमध्ये 70

RDB/

श्री. विनोद तावडे

टक्के, 80 टक्के सत्यता असेल पण त्यांनी असे म्हटले आहे की, वंचित देवदासींचा पुन्हा सर्व्हे होऊन त्यांना उदरनिर्वाहासाठी मानधन मिळावे. हा प्रश्न पूर्ण महाराष्ट्राचा आहे आणि हा विषय अनेक वर्षांपासून शासन दरबारी प्रलंबित आहे. त्यांच्या मुलांना जातीचे दाखले मिळावेत. सरपंचाच्या दाखल्यावर त्यांच्या मुलांना मोफत शिक्षण मिळावे. शिकलेल्या लोकांना जात पडताळणी समितीकडे जाऊन दम निघतो तर बिचान्या देवदासींच्या मुलांना ते शक्यच होणार नाही. त्यासाठी काही वेगळा कायदा, वेगळा नियम करण्याच्या बाबतीत सरकारने विचार केला पाहिजे.

सभापती महोदय, शासनाच्या म्हणण्याप्रमाणे देवदासी प्रथा नष्ट झालेली आहे. पण आपण प्रथा नष्ट करून त्यांना न्याय मिळवून देत नाही. हा आम्ही न्याय की अन्याय समजावयाचा असे त्यांनी म्हटले आहे. आपल्या दृष्टीने ही प्रथा नष्ट झालेली आहे. त्यांनी असे म्हटले आहे की, तुम्ही आमच्याबरोबर चला, मंत्री महोदयांना घेऊन या, सचिवांना घेऊन या, कोठे कोठे, कशी कशी देवदासी प्रथा चालू आहे आणि त्या विषयामध्ये काय वास्तव आहे, हे आम्ही तुम्हाला दाखवतो. शासनाच्या 26.11.2010 च्या जीआर प्रमाणे महिला बालकल्याण अंतर्गत महाराष्ट्रामध्ये 4038 देवदासी महिलांना मानधन चालू आहे. परंतु महाराष्ट्रात अशा हजारो देवदासी वंचित राहिलेल्या आहेत. आपण देवदासींना महिला बालकल्याणमधून वगळून संजयगांधी श्रावणबाळ योजनेमध्ये वर्ग केलेले आहे. परंतु त्यांना त्या ठिकाणी काही मिळते का ? त्यांचे असे म्हणणे आहे की, मानधनासाठी समाजकल्याणचा पुरावा मागतात. समाजकल्याणच्या अधिकाऱ्याकडे गेले की, ते म्हणतात तुम्हाला संजयगांधी श्रावणबाळ योजनेमध्ये वर्ग केलेले आहे.

यानंतर श्री. खंदारे

श्री.विनोद तावडे.....

पण जी.आर.प्रमाणे त्याचे काही पुरावे देत नाहीत. आम्हाला कोणत्या वर्गात घातले, आम्ही कोणत्या जातीमध्ये मोडतो, आम्ही कोणते पुरावे दिले पाहिजेत हे कोणीही सांगत नाही. त्यांना इकडून काढून तिकडे टाकले आहे. तिकडे काय व्यवस्था आहे, काही नाही. त्यांचे असे म्हणणे आहे की, आम्ही माननीय मुख्यमंत्री, माननीय मंत्री, माननीय राज्यमंत्री, माननीय सचिव या सर्वांना निवेदने दिलेली आहेत. त्यांनी माझ्याकडे तारीखनिहाय रिसिव्ह्ड कॉपीज दिलेल्या आहेत. त्या निवेदनात त्यांनी मानधनापासून वंचित राहिलेल्या देवदासींना मानधन मिळावे अशी मागणी केलेली आहे.

सभापती महोदय, 2001 पासून देवदासींचे सर्वेक्षण बंद केल्यामुळे देवदासी अथवा त्यांच्या मुलींच्या विवाहासाठी आर्थिक मदतीची तरतूद केलेली आहे. परंतु आर्थिक तरतुदीचा लाभ मिळण्यासाठी विविध कागदपत्रांची पूर्तता करण्याची अट असल्यामुळे अनेक देवदासींच्या मुली या लाभापासून वंचित राहिल्या आहेत. शासनाकडून आर्थिक लाभ मिळविण्यासाठी किती कागदपत्रे जोडावी लागतात हे मंत्री महोदयांनाही माहीत आहे. त्यांना हे शक्य आहे काय ? खोटी प्रकरणे होऊ नयेत हे मला मान्य आहे. परंतु हा समाज ज्या प्रकारचे जीवन जगतो. त्या महिलांची पार्श्वभूमी कशी आहे ते माहीत आहे. सेवानिवृत्त वर्ग-1 च्या अधिकाऱ्यांप्रमाणे त्यांना कागदपत्रांची पूर्तता करण्यास सांगितले तर ते कोठून देणार ? कागदपत्राला येणाऱ्या खर्चामध्ये छोटेसे लग्न होऊ शकते. इतका खर्च त्यामध्ये होतो. कागदपत्रे देऊनही त्यांना लाभ मिळेल याची खात्री देता येत नाही. त्यामुळे देवदासींचे कल्याण करण्यासाठी अस्तित्वात असलेल्या दिवंगत लताताई सकट योजनेंतर्गत शासनाने नामांकने मागवावीत, असे त्यांचे म्हणणे आहे. शासनाने आतापर्यंत ही नामांकने मागविली आहेत का ? देवदासींचे कल्याण करण्यासाठी दिवंगत लताताई सकट योजना आखली आहे. त्यातून पुरस्कार देण्याचे ठरविले आहे. ही नामांकने लवकर लवकर मागवून त्या रकमेमध्ये भरिव वाढ करावी अशीही त्यांची मागणी आहे. एक वर्ष झाल्यानंतरही शासनाने नामांकने मागविलेली नाहीत. ही योजना प्रत्येक वर्षासाठी असल्यामुळे पुरस्कार प्रत्येक वर्षी दिले पाहिजेत. शासनाने आता सर्व्हेच बंद केलेला आहे, त्यामुळे वस्तुस्थिती समोर येत नाही.

2...

NTK/

श्री.विनोद तावडे.....

शासनाने घोषित केल्या प्रमाणे त्यांना पुरस्कार द्यावयाचा असेल तर तो प्रामाणिकपणे द्यावा. शेवटी या पुरस्काराच्या माध्यमातून या क्षेत्रात काम करणाऱ्या लोकांच्या पाठीवर शासनाच्या शाबासकीची थाप पडते. अशा वेगळ्या विषयावर काम करणारी माणसे कमी आहेत. ही माणसे हिंमतीने काम करतात, चांगले काम करतात. शासनाने दिवंगत लताबाई सकट योजनेच्या पुरस्काराची नामांकने मागविण्याची तारीख आजच जाहीर करावी. तसेच त्या पुरस्काराची रक्कमही वाढवावी. कारण ही माणसे ज्या पध्दतीने काम करतात ते पाहिले तर ती रक्कम कमी आहे असे त्यांचे म्हणणे आहे. तसेच पुरस्काराची रक्कम ते आपल्या घरच्या कामासाठी वापरत नाहीत. समाजाच्या कामासाठी ती रक्कम वापरली जाते.

यानंतर श्री.शिगम....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी

एका वेगळ्या मार्गाने सामाजिक कामासाठी आपण पैसे देत असतो. देवदासींच्या मुलामुलींना 10 पर्यंतच्या शिक्षणासाठी मदत करण्यात येते. त्यांना शालेय साहित्य, पुस्तके यासाठी अनुदान देण्यात येते. परंतु या योजनेचा लाभ देवदासींच्या मुलामुलींना मागील अनेक वर्षांपासून मिळालेला नसल्याचे दिसून येते. या योजनेअंतर्गत किती मुलामुलींना गणवेश दिले, किती मुलामुलींना वध्या पुस्तके वाटली ? या देवदासींच्या मुलामुलींची किती शैक्षणिक प्रगती झाली ?(अडथळा) ..

सभापती महोदय, या देवदासी निर्वाह अनुदान योजनेअंतर्गत 40 वर्षांवरील अविवाहित देवदासींना दरमहा 600 रुपये निर्वाह अनुदान देण्याची तरतूद आहे. हे अनुदान प्राप्त करण्यासाठी देवदासींना वयाचा, उत्पन्नाचा दाखला आणि विहित नमुन्यातील अनेक बाबींची पूर्तता करण्यामध्ये अपयश येत असल्यामुळे त्यांना अनुदान मिळत नाही. आता नव्याने आधार कार्ड आलेले आहे. देवदासी त्यांच्या वयाचा दाखला कोठून आणतील ? आपण त्यांच्या जन्माचा दाखला मागितला तर तो देणे त्यांना शक्य आहे काय ? म्हणून अशा प्रकारच्या अडचणीमधून व्यवहार्य असा मार्ग आपण काढणार आहात काय ? सरकारी अनुदान हे सरसकट वाटपासाठी नाही. अनुदान वाटपामध्ये कुठे गडबड झालेली असेल तर ऑडिटर जनरलच्या अहवालामध्ये त्याचा उल्लेख होतो. तसे यामध्ये होता कामा नये म्हणून दाखल्यांची आणि अन्य गोष्टींची आवश्यकता निश्चितच आहे. परंतु ज्या बँकग्राऊंडमध्ये या महिला असतात त्यांना हे दाखले उपलब्ध करून घेणे शक्य आहे काय याचा सारासार विचार करून त्यातून काही मार्ग काढता येतील का हे आपण पाहिले पाहिजे. आपण जे नियम करतो ते खाली अतिशय कडक होऊन झिरपतात. मंत्रालयासमोर असलेल्या हॉर्डिंगवर अनेक योजना दर्शविलेल्या आहेत. परंतु त्या योजना राबविल्या जात आहेत काय, लाभार्थी मिळाले आहेत काय असे प्रश्न निर्माण होतात. ..(अडथळा)...

..नंतर श्री. गिते...

श्री.विनोद तावडे...

सभापती महोदय, कोल्हापूर आणि सांगली या ठिकाणी देवदासींच्या मुलां-मुली करिता वसतिगृहे आहेत. या वसतिगृहांमध्ये विद्यार्थ्यांची संख्या जास्त आहे, त्यामुळे या वसतिगृहांची प्रवेश क्षमता वाढविली पाहिजे. या राज्यात देवदासींचे सर्वेक्षण करण्याचे काम बंद ठेवण्यात आले आहे. ते पुन्हा सुरु करण्यात यावे. त्यांना प्रमाणपत्र देणे, देवदासींचा विकास होण्यासाठी स्वतंत्र महामंडळ स्थापन करुन त्या महामंडळावर तातडीने अध्यक्ष नेमले पाहिजेत. परंतु राज्यात अनेक महामंडळे स्थापन करण्यात आलेली आहेत, परंतु त्यांच्यावर अध्यक्ष नेमले जात नाहीत. देवदासींच्या विकासाकरिता महामंडळाची स्थापना केली तर त्या महामंडळावर तातडीने अध्यक्ष नेमले पाहिजेत. त्यांना बीपीएल कार्ड देण्यात आले पाहिजे. या बिलात ज्या त्रुटी राहिल्या आहेत, त्या त्रुटी शासनाने प्रामाणिकपणे दूर केल्या पाहिजेत.

सभापती महोदय, शाहू, फुले, आंबेडकर, सावित्रीबाई फुले, छत्रपती शिवरायांच्या या महाराष्ट्रात देवदासी प्रथा लवकरात लवकर कशी संपुष्टात येईल. सन्माननीय सदस्य श्री.कपिल पाटील साहेब तुम्ही या ठिकाणी हमी देऊन सांगा की, जादू-टोणा बंद होईल. आम्ही त्या विधेयकाचे समर्थन करू. त्या नावाखाली वारकऱ्यांना त्रास देणार असाल तर मात्र त्या विधेयकास आमचा पाठिंबा रहाणार नाही. महाराष्ट्रामध्ये देवदासी प्रथा महाराष्ट्रात संपुष्टात यावी म्हणून मायबाप सरकार प्रयत्न करित आहे. देवदासी प्रथा बंद करण्याबाबत सरकारच्या वतीने विचार केला गेला आहे. त्यासंबंधी शासनाने कायदा केला आहे. कायद्यातील प्रत्येक शब्द जमिनीवर वास्तवात येतो आहे. ते शब्द फायलीमध्ये आहेत असे नाही. या विधेयकाच्या अनुषंगाने जो कायदा केला जाणार आहे त्याची अंमलबजावणी काटेकोरपणे झाली पाहिजे. या बाबतीत नियमित बैठका घेऊन प्रत्यक्षात आकडेवारी किती आहे याचा शोध घेतला गेला पाहिजे. अधिकाऱ्यांनी दिलेल्या आकडेवारीवर विश्वास ठेवू नका. अधिकाऱ्यांची आकडेवारी फसवी असते. या क्षेत्रात काम करणाऱ्या लोकांकडून फॅक्युअल आकडेवारी उपलब्ध होऊ शकेल. माझ्याकडे दिवसाला 140 ते 150 निवेदने येत असतात. माझे कर्मचारी ती निवेदने स्क्रीन करतात. त्या निवेदनामध्ये जे वास्तव असते ते आम्ही पुढे आणतो...

यानंतर श्री. भोगले...

श्री.विनोद तावडे....

हे आम्हाला माहिती आहे. मंत्रालयासमोर मंत्री महोदयांची निवासस्थाने असलेले बंगले आहेत. तेथे काही हौशी लोक निवेदन देण्यासाठी येत असतात. परंतु निवेदनाच्या ट्रॅकिंगची आम्ही व्यवस्था केली आहे. पुढे त्याबाबत पाठपुरावा केला जात आहे. त्यामुळे प्रामाणिकपणे या गोष्टी आम्ही मांडण्याचा प्रयत्न करित आहोत. मंत्री महोदया स्वतः यामध्ये लक्ष घालणार असतील, लोकप्रतिनिधींना सोबत घेऊन काही प्रयत्न करणार असतील तर ख-या अर्थाने या विषयाला न्याय मिळेल. आपल्या कार्यकाळात तसे प्रयत्न सुरु रहावेत एवढे या निमित्ताने बोलतो आणि माझे भाषण संपवितो.

..2..

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

(सभापतीस्थानी तालिका सभापती श्री.किरण पावसकर)

पृ.शी.: भारतीय आयुर्विज्ञान परिषदेने शासकीय वैद्यकीय

महाविद्यालयातील वैद्यकीय अभ्यासक्रमास दिलेली वाढीव
प्रवेश क्षमता

मु.शी.: भारतीय आयुर्विज्ञान परिषदेने शासकीय वैद्यकीय

महाविद्यालयातील वैद्यकीय अभ्यासक्रमास दिलेली वाढीव
प्रवेश क्षमता यासंबंधी माननीय वैद्यकीय शिक्षणमंत्र्यांचे निवेदन

डॉ.विजयकुमार गावीत (वैद्यकीय शिक्षणमंत्री) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने
नियम 46 अन्वये पुढील निवेदन करतो :-

(प्रेस : येथे सोबतचे निवेदन छपावे)

पृ.शी.: देवदासी प्रथा (नाहीशी करणे) (सुधारणा) विधेयक

L.A. BILL NO. XXIX OF 2013.

(A BILL TO AMEND THE MAHARASHTRA DEVDASI SYSTEM (ABOLITION) ACT, 2005.)

(चर्चा पुढे सुरु....)

श्री.हेमंत टकले (नामनियुक्त) : सभापती महोदय, महाराष्ट्राच्या सामाजिक जाणिवेच्या अंतरंगातून ज्या काही अनिष्ट प्रथा वर्षानुवर्षे सुरु होत्या त्यांचा नायनाट करण्यासाठी ज्या काही आवश्यक उपाययोजना आहेत त्या उपाययोजनांमध्ये एक महत्वाची उपाययोजना म्हणून देवदासी स्त्रिया अर्पण करण्याची प्रथा कायमची नष्ट व्हावी या उद्देशाने शासन काम करीत आहे. या देवदासी प्रथेच्या अनुषंगाने माननीय सदस्यांनी आपले विचार या ठिकाणी मांडले आहेत. जे काम निश्चित करायचे शासनाचे धोरण आहे त्या धोरणाला अनुसरून.....

नंतर 4जे...1..

श्री. हेमंत टकले.....

यासंदर्भात आपल्याला जी काही कायदे प्रणाली अपेक्षित आहे ती करण्याचा प्रामाणिक प्रयत्न आपण या निमित्ताने करीत आहोत ही फार महत्वाची गोष्ट आहे. शेवटी समाजामध्ये जे काही वर्गीकरण होते ते केवळ जातीवर ठरत नाही तर त्या त्या ठिकाणचे आर्थिक स्तर कसे असतात आणि वरच्या आर्थिक स्तराच्या लोकांची खालच्या स्तरातील लोकांवर कशा प्रकारची दहशत असते हे आपल्याला माहिती आहे. या परंपरा चालू ठेवण्यासाठी कित्येकांना भाग पाडले जाते हा सुध्दा विचार करण्यासारखा मुद्दा आहे. ही प्रथा एकदम नष्ट होणार नाही. परंतु आपण धरून चालू की, तो एक परिवर्तनाचा भाग आहे, त्याला वेळ लागण्याची शक्यता आहे. परंतु हळू हळू का होईना हा प्रश्न निकाली निघाला पाहिजे या दृष्टीने आपली पाऊले पडली पाहिजेत. देवदासींचे नियंत्रण करावयास पाहिजे असे आपण म्हणतो. नियंत्रण करणे ही फार आवश्यक गोष्ट आहे. कारण देवदासींच्या संदर्भात नियंत्रण नसेल तर जी अनागोंदी व्यवस्था सर्व ठिकाणी काबीज करून बसली आहे त्यांचे फावेल, त्यांना मुक्त संचार करण्यास वाव मिळेल. आपल्या राज्याने महिलांच्या बाबतीतील धोरणे स्वीकारण्यासाठी किंवा नव्याने प्रस्थापित करण्यासाठी नेहमी पुढाकार घेतलेला आहे. हा जो प्रश्न आहे तो स्त्रियांचा आहे. या स्त्रियांच्या प्रश्नाशी आपल्या समाज व्यवस्थेचे आणि शासन यंत्रणेचे एक वेगळे नाते निश्चितपणे प्रस्थापित करता येणार आहे.

सभापती महोदय, देवदासींच्या विधेयकामध्ये उद्देश व कारणामध्ये संक्षिप्त स्वरूपात माहिती देण्यात आलेली आहे. या विधेयकामध्ये जी तरतूद आहे व त्यासंदर्भात जे स्पष्टीकरण दिलेले आहे ते सुध्दा फारसे नाही. परंतु जेव्हा सामाजिक विषय सभागृहात येतो व त्यावर कायदा करण्याची प्रक्रिया आपण जेव्हा अवलंबवतो त्यामुळे या विषयाची सर्व बाजूने चर्चा होणे अपेक्षित आहे व तशी चर्चा झाल्यानंतर या बिलाच्या माध्यमातून आपल्याला पुढे जी काही रचना करावयाची असेल किंवा आपण म्हणत असतो की, कायदा करून सर्व प्रश्न कधीच सुटत नसतात. कायदा त्याच्या जागी असतो. कायद्याने अधिकार दिलेले असतात, कायद्याने काही लोकांना विशेष जागी नेमलेलेही असते. परंतु ती यंत्रणा कार्यरत आहे किंवा नाही यावरच कायद्याच्या यशस्वीतेचे यश अवलंबून असते.

श्री. हेमंत टकले.....

सभापती महोदय, देवदासींच्या संदर्भातील प्रश्न हा समाजातील एकूण संख्येपेकी किती आहे ? यामध्ये सामान्य माणसाला प्रश्न पडतो की, इतक्या छोट्या संख्येच्या समुहाचा हा प्रश्न असेल तर सोडवायला इतका काळ का लागावा ? हा प्रश्न सोडवायचा असेल तर या प्रश्नाचा सर्व ठिकाणी फार फैलाव झालेला आहे किंवा त्यामुळे फार मोठ्या प्रमाणात दुष्परिणाम होतात तर तसे नाही. ही संख्या नेमकी किती आहे याची आकडेवारी आपल्याकडे असण्याची आवश्यकता आहे. यामध्ये अवलंबून असणाऱ्या एकंदर किती स्त्रिया आहेत, त्यांचे वयोगट काय आहेत, ते कोणत्या ठिकाणी आहेत, किंबहुना कोण कोणत्या देवस्थानाच्या आसपास आहेत याचा हिशोब जेव्हा कागदावर येईल तेव्हा आपल्याला कळेल की, आपण ही यंत्रणा केलेली असली तरी जिल्ह्यामध्ये जिल्हाधिकारी असतो, सामाजिक न्याय विभाग आहे, पोलीस यंत्रणा आहे. परंतु या सर्व यंत्रणा असून सुध्दा या प्रथेला निर्बंध येत आहे की, नाही याची जर पाहणी करावयाची असेल व तशी पाहणी करण्याची व्यवस्था आपल्याकडे आहे किंवा नाही असा प्रश्न पडावा अशी परिस्थिती निर्माण झाल्याचे दिसते.

सभापती महोदय, देवदासींची प्रथा आपल्याला संपूर्णपणे नाहीशी करावयाची आहे. नेहमी प्रमाणे प्रथा नाहीशी करण्यासाठी काही तरी कालमर्यादा असण्याची आवश्यकता आहे. आपण आरोग्य खात्याच्या अनेक योजनाबद्दल बोलत असतो. पोलिओ निर्मूलनाची मोहीम आपण हाती घेतो. पोलिओची मोहीम हाती घेतल्यानंतर पोलिओचा रुग्ण सापडू नये अशी आपली अपेक्षा असते. परंतु प्रत्यक्षात काय घडते याची आपल्याला कल्पना आहे.

सभापती महोदय, देवदासींच्या संदर्भात काम करणाऱ्या संघटना असतील, इतर सामाजिक काम करणाऱ्या संघटना असतील किंवा या क्षेत्रामध्ये काम करणाऱ्या ज्या काही संस्था असतील किंवा टाटा इंस्टिट्यूट ऑफ सोशल सायन्सेस सारख्या संस्थेमध्ये देवदासींचे निर्मूलन करण्यासाठीही काम होत असते.

सभापती महोदय, माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांकडून सांगण्यात आले होते की, या देवदासींना मुले झाली आणि मुलांचे पालन, पोषण, शिक्षण व पुढे जाण्याचे इतर काही प्रश्न नव्या पिढीसमोर

श्री. हेमंत टकले.....

आहेत. देवदासींच्या मुलांना "देवदासींची मुले" म्हणून जातीचे सर्टिफिकेट मिळण्याची शक्यता नसेल तर का म्हणून आपल्या व्यवस्थेमध्ये अशा प्रकारची सुधारणा करू नये की, ज्यामध्ये देवदासींची मुले आहेत असे म्हटल्यानंतर त्या मुलांची जात सुध्दा विचारली जाणार नाही व त्या मुलांना पाहिजे तेथे प्रवेश मिळेल आणि त्या मुलांच्या शिक्षणाची सोय होईल अशा प्रकारची रचना आपल्या समाज व्यवस्थेमध्ये निर्माण करण्याची निश्चित आवश्यकता आहे.

सभापती महोदय, जिल्हा न्यायाधीशाच्या दर्जापेक्षा कमी दर्जाची नसलेली किंवा जे न्यायाधीश आहे किंवा जे न्यायाधीश होते अशी व्यक्ती या मंडळाच्या अध्यक्षपदी नियुक्त करण्याची योजना केलेली आहे. ज्याला न्यायालयीन कामकाजाचा अनुभव आहे अशा माणसाला विशेषतः माझी आपल्याला अशी सूचना आहे की, जेव्हा आपण ही तरतूद करतो त्यावेळेला यासाठी पात्र अशा स्त्री न्यायाधीशाची निवड करता आली तर देवदासीला न्याय मिळण्याची जास्त शक्यता आहे. त्यामुळे या गोष्टीचा विचार निश्चितपणे करावा अशी विनंती आहे.

सभापती महोदय, देवदासींसाठी आपण जी काही चौकट निर्माण करीत आहोत त्यासाठी आपल्याला कागदपत्रांची पूर्तता करावी लागणार आहे. थोडक्यात सांगावयाचे झाले तर यासंदर्भात समिती नेमली, त्या समितीचे कामकाज कोठे चालणार ? खरे म्हणजे शासनाच्या अशा अनेक समित्या आहेत परंतु त्यांना बसायचे कोठे हा प्रश्न निर्माण झालेला आहे. या समित्यांना जागा कोठे मिळणार आहे, किती मनुष्यबळ पुरवले जाणार आहे याचा काहीही विचार केला जात नाही. काल सन्माननीय नागरी पुरवठा मंत्र्यांनी सांगितले की, त्यांच्याकडे एकूण लागणाऱ्या स्टाफ पैकी 2 किंवा 3 टक्के स्टाफ त्यांच्या विभागाचा आहे व बाकीचा स्टाफ महसूल खात्याकडून आलेला आहे. ज्यावेळेला आपण संवेदनशील विषयाच्या संदर्भातील नवी रचना करू पाहतो आहे त्यावेळेला या विषयाशी अनुसरून असतांना त्यांना आवश्यक असणारे मनुष्यबळ, बसण्याची सोय, वेळापत्रक असे जेव्हा देऊ त्याच वेळेला आपण केलेल्या तरतुदींचा निश्चितपणे उपयोग होऊ शकेल. मला वाटते की, आपण एक चांगले पाऊल या समस्येसाठी टाकलेले आहे. यामधून जे काही निर्माण करीत आहोत त्यामध्ये देवदासी प्रथा नाहीशी करण्यासंदर्भात आपला प्रवास अधिक वेगाने होईल असे

श्री. हेमंत टकले.....

मला वाटते. यामध्ये निश्चितपणे काही अडचणी आहेत. काही सदस्य बोलत असतात की, या प्रथा आहे, रुढी आहेत, परंपरा आहेत. या सभागृहात अंधश्रद्धा निर्मूलन किंवा जादू टोणा विधेयक आणावयाचा प्रयत्न करित आहोत. समाजातील अनिष्ट चालीरितीवर बंधन आणावे हा त्यामागील शासनाचा उद्देश आहे. ते विधेयक काही येऊ शकले नाही आणि बाकीच्या गोष्टी मात्र येथे अव्याहतपणे चालू राहतात. त्यामुळे किमान स्त्रियांच्या बाबतीत आणि विशेषतः देवदासींच्या बाबतीत आपण सुरु केलेला उपक्रम आणि त्या उद्देशाने आणलेले विधेयक राज्याच्या सामाजिक जाणीवेच्या दृष्टीने अतिशय महत्वाचे असल्यामुळे मी या विधेयकाला समर्थन करून माझे दोन शब्द पूर्ण करतो.

यानंतर श्री. अजित...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

डॉ.नीलम गोन्हे (विधानसभेने निवडलेल्या) : सभापती महोदय, सन 2013 चे वि.स.वि.क्रमांक 29 महाराष्ट्र देवदासी प्रथा (नाहीशी करणे)(सुधारणा) विधेयक 2013 या ठिकाणी मांडण्यात आलेले आहे. त्यावर माझे विचार मांडण्यासाठी मी उभी आहे.

सभापती महोदय, देवदासींच्या प्रश्नावर कितीही दीर्घकाळ चर्चा होऊ शकते. गेली 23 वर्षे मी या विषयामध्ये काम करीत आहे. पुणे जिल्ह्यातील जेजुरी येथे देवदासींप्रमाणे देवाला अर्पण करणाऱ्या मुरळीच्या संदर्भात मी स्वतः चार वर्षे काम केलेले आहे. त्यांच्या मुलीने पुन्हा मुरळी होऊ नये या दृष्टीने जे प्रत्यक्ष अनुभव घेतले त्याबद्दल मी माझे सूत्र रुपाने काही नियम मांडते.

सभापती महोदय, सन 1994 मध्ये राज्याचे महिला धोरण घोषित झाले. त्यावेळी तत्कालीन मुख्यमंत्री माननीय श्री.शरद पवार यांनी परित्यक्त्यांच्या प्रश्नावर कायद्यामध्ये बदल करण्याच्या दृष्टीकोनातून महाराष्ट्रातील सर्व पक्षीय महिलांची समिती केली होती. मी त्या समितीवर काम केले आहे. देवदासींच्या पुनर्वसनासाठी नक्की काय केले पाहिजे यावर अभ्यास करून आमच्या समितीने सरकारला शिफारशी दिल्या होत्या.

सभापती महोदय, महाराष्ट्रामध्ये देवदासींची संख्या किती आहे यावर एक मत किंवा त्या संदर्भात एखादी डेडलाईन झालेली नाही. दरवेळेला नवनवीन देवदासी झालेल्या दिसतात. हीच मोठी शोकांतिका आहे असे मला वाटते.

सभापती महोदय, देवदासींच्या निर्मूलनासाठी श्री.सुभाष जोशी यांनी निपाणीमध्ये काम केले आहे श्री.अनिल अवचट यांनी देवदासींच्या संदर्भात अभ्यासपूर्ण मत मांडलेले आहे की, बहुतेक वेळेला दहा ते चौदा वर्षांपर्यंतच्या मुलीस नव्याने देवदासी किंवा मुरळी बनविण्यासाठी हेरले जाते. आपणास हे कुठेतरी थांबविले पाहिजे.

सभापती महोदय, माझे असे निरीक्षण आहे की, देवदासी देवाच्या नावाने गळ्यामध्ये मंगळसूत्र घालते. जोपर्यंत ते मंगळसूत्र दुसऱ्या मुलीच्या गळ्यात घालत नाही तोपर्यंत तिला मुक्ती मिळणार नाही असा त्यांचा समज आहे. आम्ही प्रबोधनाची परंपरा मानणारे लोक आहोत. त्यामुळे अंधश्रद्धेचा प्रश्न उद्भवत नाही. मी स्वतः चेंबूर-तुर्भे भागातील 50 देवदासींची डोलरी जमा केलेली आहेत. आम्ही त्यांना सांगितले की, जे देवाचे आहे ते देवाकडे परत देऊ शकतो. ती डोलरी दुसऱ्या मुलीच्या गळ्यात घालण्याची आवश्यकता नाही आणि देव हे समजून घेऊ शकतो.

..2..

डॉ.नीलम गोन्हे..

देवदासींकडून डोलरी घेऊन ती खंडोबा देवाला परत केली आहेत. कोणाताही कायदा नसताना आम्ही ही गोष्ट केलेली आहे. मग यामध्ये कोणत्या अडचणी येतात ?

सभापती महोदय, आपण कायद्यामध्ये ऑथॉरिटी करणार असे सांगितले. वेळ पडल्यास पोलीस अधीक्षक नेमणार आहोत, सचिवांपेक्षा कमी दर्जा नाही अशा व्यक्तीकडे ही जबाबदारी सोपविणार आहोत. माझे असे म्हणणे आहे की, समाजामध्ये चांगले काम करणाऱ्या व्यक्ती आहेत. जे कायद्याच्या भूमिकेतून काम करतात त्यांची मते जाणून घेतली पाहिजेत. पंधरा पंधरा वर्षांनी एकेका कार्यकर्त्याची पिढी संपत आहे. श्रीमती शैलाताई लोहिया यांचे चुकतेच निधन झाले. श्रीमती मृणालताई गो-हे यांचे गेल्या वर्षी निधन झाले. असे एकेक कार्यकर्ते संपत चालले आहेत. पण सरकार त्यांच्या अनुभवाचा सन्मान करण्यास तयार नाही.

सभापती महोदय, गडहिंग्लज येथे देवदासींकरिता केंद्र उभे करण्यात आले. त्यातून देवदासींचे पुनर्वसन झाले. आज त्या केंद्राची काय परिस्थिती आहे हे माननीय मंत्री महोदयांनी तेथे स्वतः जाऊन पहावे. त्या ठिकाणी ज्या देवदासी पुनर्वसनासाठी आल्या होत्या त्या आज तेथे नाहीत. ते केंद्र जवळपास बंद पडण्याच्या अवस्थेत आहे. श्रीमती लीना मेंहदळे यांनी जिल्हाधिकारी असताना हे केंद्र सुरु केले होते. त्या प्रधान सचिव झाल्या. केंद्रात गेल्या.

सभापती महोदय, माझी मैत्रीण श्रीमती मंगल दैठणकर हिने देवदासी संबंधी काम केलेले आहे. प्रत्येक जिल्ह्यामध्ये त्यांची संघटना आहे. त्यांचे म्हणणे असे आहे की, एक सचिव येतात त्यांचे म्हणणे ऐकून घेतात, त्यानंतर दुसरे - तिसरे सचिव येतात आणि ते पुन्हा तुमचे काय म्हणणे काय असे विचारतात. म्हणजे आपण या लोकांकडून किती सहनशक्तीची अपेक्षा करायची ? त्या स्वतः देवदासी आहेत. त्यांचे असे म्हणणे आहे की, आमच्यासाठी स्वतंत्र वसतिगृहे काढू नका.

यानंतर श्री.बोर्डे..

तालिका सभापती : सभागृहाची वेळ 7.00 वाजेपर्यंत होती. सभागृहाची वेळ आजचे कामकाज संपेपर्यंत वाढविण्यात येत आहे.

डॉ.नीलम गोन्हे : महोदय, त्या वसतिगृहातील मुले सांगतात की, आम्ही ज्या होस्टेलमध्ये शिकतो त्या होस्टेलचे नाव "देवदासी मुला मुलींचे वसतिगृह" असे असते. परंतु 5-10 वर्षांनंतर त्या वसतिगृहातील मुलगा नोकरीस लागल्यानंतर त्याला विचारले जाते की, तू कोल्हापूरच्या कोणत्या वसतिगृहात शिकला. त्याने वसतिगृहाचे नाव सांगितल्यानंतर समजून येते की, तो देवदासीचा मुलगा आहे. देवदासीचा मुलगा वा मुरळीचा मुलगा म्हणून त्याच्यावर विशिष्ट शिक्का मारला जातो. त्यांना नाव ठेवले जाते. आम्ही 100 मुरळीबरोबर काम केले. त्या प्रत्येक मुरळीच्या मुलांची आम्ही प्रगती पुस्तक तपासायचो. त्यांच्या मुलांपैकी अनेक मुले वकील, शिक्षक झालेली आहेत. ती मुले बाहेर सांगतात की, आमची आई मुरळी नव्हती. आमची आई दुसरे काम करीत होती, स्वयंपाक करीत होती, शाळेत मदतनीस होती. सांगण्यामागील उद्देश एवढाच की, देवदासी निर्मूलनाचा जो ब्रँड केला आहे तो त्यांच्या कपाळावर सात जन्मीचा शिक्का म्हणून बसतो आहे. समाजाच्या बाकीच्या घटकातून या मुलांना वेगळे केले तरी त्यांच्यावर परत परत तो शिक्का बसत राहतो. या बाबत समाजाची संवेदनहीनता का आहे हे सांगून सांगून आम्ही कंटाळलो. परंतु त्याचा परिणाम होताना दिसत नाही.

महोदय, 2003 मध्ये मानव विकास निर्देशांकाचा अहवाल जाहीर केला. माननीय मंत्र्यांनी तो अहवाल डोळ्यासमोरून घालावा. राज्यात एकट्या राहणाऱ्या स्त्रियांची संख्या 1.1 मिलियन आहे. म्हणजे 2003 मध्ये समाजामध्ये एकट्या राहणाऱ्या 88 लाख महिला होत्या. मानव विकास निर्देशांक जाहीर होऊन 10 वर्षांचा काळ उलटला आहे. अजूनपर्यंत नवीन मानव विकास निर्देशांक जाहीर करण्यात आला नाही. ज्या घरात एकट्या महिला असतात, ज्यांच्यावर कुटुंबाचा भार आहे त्या घरातील मुली मुरळी किंवा देवदासीकडे ढकलण्याची शक्यता असते. कारण त्यांना कुटुंबाचा आधार नसल्यामुळे त्यांच्या वाट्याला अशा प्रकारचे आयुष्य येत असते.

महोदय, महत्वाच्या चार मुद्द्यांवर या समित्या किंवा महामंडळ काम करणार आहेत की नाही हा प्रश्न आहे. त्या कसे काम करतात या बाबतचा अहवाल दरवर्षी घेतला पाहिजे. यासाठी सर्वेक्षण केले पाहिजे. मुरळी किंवा देवदासीची संख्या कोणत्या वर्षी किती होती, ती कमी झाली की

..2..

डॉ.नीलम गोन्हे....

जास्त झाली या बाबतचा अहवाल दरवर्षी घेतला पाहिजे. मुरळी किंवा देवदासी यांची संख्या कमी झाली की जास्त झाली हे समजण्यासाठी त्यांचे सर्वेक्षण केले पाहिजे. देवदासी दगावल्या काय, त्या स्थलांतरित झाल्या काय हे बघितले पाहिजे. काही देवदासी अशाही दिसल्या की, त्या देवदासींचा वेश करतात आणि अपप्रवृत्ती करतात. त्यांच्याशी गोडगोड बोलून त्यांना अपप्रवृत्तीकडे वळण्यापासून रोखणे आणि त्यांना दुसरा रोजगार मिळवून देणे आवश्यक आहे. मी तर म्हणून की, शहरांमध्ये महिला आणि अशा गरिबांसाठी वेगळी रोजगार हमी योजना तयार करावी, जेणेकरून त्यांना काम करता येईल.

महोदय, तिसरी बाब म्हणजे या बाबींना प्रतिबंध घालणे आवश्यक आहे. आम्हाला अनेक मुरळींनी सांगितले की, अनेक ठिकाणी विवाह होत असताना गोंधळ घातला जातो. त्यावेळी देवाच्या गाण्याऐवजी लोक सिनेमाच्या गाण्यांची फर्माईश करतात आणि आमच्या अंगावर पैसे टाकतात. आम्ही सिनेमाची गाणी म्हटली नाही तर ते आम्हाला बोलवित नाहीत. त्यामुळे आम्ही निरनिराळ्या ठिकाणी जाऊन लोकांना आवाहन केले की, आपण विवाह सोहळ्यामध्ये जरूर गोंधळ घाला. परंतु गोंधळामध्ये मुरळी किंवा देवदासींवर पैसे टाकणे योग्य नाही. महोदय, आपण 'जोगवा' सिनेमा बघितला असेल. अजूनपर्यंत जोगव्यांचे प्रश्न शिल्लक आहेत. कोणता भाग कॅचमेंट आहे, कोणत्या भागातील मुली देवदासींशी जोडल्या जातात, त्या घटकांबरोबर काम केले पाहिजे. मला कोणत्या जातीला वेगळे करायचे नाही. परंतु अमुक घटकातील मुली पकडून आणणारे हस्तक किंवा दलाल झालेले आहेत. यावर प्रतिबंध कसा करणार आहात ?

महोदय, तिसरे म्हणजे बालिकांचे संरक्षण करणे आवश्यक आहे. कारण अल्पवयीन मुलींना देवदासी म्हणून उभी केल्यास तिला पकडले जाते म्हणून त्या आता मुख्य रस्त्यावर किंवा पायरीवर बसत नाही. पण गल्लीमध्ये पीठ मागत फिरतात.. आम्ही त्यांना असे म्हटले की, आपण पीठ मागण्यासाठी जाऊ नये. या साठी सरकार अनुदान देते, हे त्यांना समजून सांगितले पाहिजे. देवदासींचे संरक्षण झाले नसल्यामुळे ट्रॅफिकींगचा इश्यू देखील देवदासींच्या बाबतीत निर्माण झाला आहे.

..3..

31-07-2013

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

4M-3

SJB/

पूर्वी श्री.अजित....

19:00

डॉ.नीलम गोन्हे....

महोदय, देवदासींच्या पुनर्वसनाचा प्रश्न देखील महत्त्वाचा आहे. सरकारने इमानदारीने सांगावे की, त्यांनी आतापर्यंत किती देवदासींचे पुनर्वसन केले आहे. ज्यांचे पुनर्वसन झाले आहे त्यांना भेटण्यास आपण जाऊ या. त्या वेळी मीडियाला सोबत नेण्याची गरज नाही. खरोखरच त्या देवदासींना सरकारच्या योजनेचा काय फायदा झाला आणि त्यामध्ये काय दुरुस्ती करणे आवश्यक आहे हे या निमित्ताने समजणे आवश्यक आहे. नाही तर नवीन नवीन स्त्रिया देवदासी म्हणून येत राहतील. आपण सांगितले की, सचिव किंवा पोलीस अधीक्षकांकडे हे काम सोपविता येईल. आमचा त्यास विरोध नाही. आमचे म्हणणे आहे की, जे लोक तळमळीने काम करतात त्यांच्यासाठी काम केले पाहिजे. मी किती तरी वेळ संघटनेच्या समोर जाऊन तासनतास बसतात.

नंतर श्री.बरवड...

असुधारित प्रत / प्रसिद्ध झाले आहे

डॉ. नीलम गोन्हे

शेवटी त्या म्हणतात की, आमचे कोणी ऐकूनच घेत नाहीत. तुम्ही निदान ऐकून तरी घेत आहात म्हणून आमचे मन हलके झाली. ही आमच्या समाजातील परिस्थिती आहे. आम्हाला वैयक्तिक बोलण्यास आवडत नाही. पण राज्य महिला आयोगाला अध्यक्ष नाही. आता देवदासींच्या संदर्भातील काम आपण अधिकाऱ्यांकडे सोपविणार आहात. या सर्वांवर देखरेख करण्याची जर संवेदनशीलता आमच्यामध्ये नसेल तर एकीकडे जोगवा चित्रपटाला राष्ट्रीय पुरस्कार मिळेल पण प्रत्यक्षात कर्नाटकमधील देवदासी असतील, आंध्र प्रदेशमधील देवदासी असतील किंवा महाराष्ट्रातील देवदासी असो, कोल्हापूरमध्ये तर माझ्याकडे देवदासींनी अशी मागणी केली होती की, आम्हाला राहावयाचे आहे पण कोणी घर देण्यास तयार नाही. या व्यवसायातून बाहेर पडण्याची आमची तयारी आहे. आमची मुले आता शिकलेली आहेत. समाज त्यांना कशा पध्दतीने स्वीकारणार आहे हे आपण ठरविले पाहिजे.

सभापती महोदय, डॉ. बाबासाहेबांनी जातीअंत हा शब्द सांगितला होता. देवदासी प्रथेचा अंत करणारी आपली भूमिका असली पाहिजे. केवळ प्रतिबंध पुरेसा नाही. त्यामुळे या दृष्टीकोनातून या 23 वर्षांच्या वाटचालीमध्ये आपण नक्की कोठे पोहोचलो आहोत, आपण कोठे गेलो, आपण पॅसेंजरच्या वेगाने गेलो की जेथे आहोत तेथेच थांबलो की कोठे यार्डामध्ये जाऊन पडलो आहोत ? देवदासींच्या प्रश्नाच्या संदर्भात आपण एक स्टेटस पेपर सभागृहात मांडावा. त्याचबरोबर हे अधिकारी कशा पध्दतीने काम करणार, या सर्व संघटनांचे काय म्हणणे होते, त्याबाबत पुढे काय झाले हे सर्व मांडले गेले पाहिजे. अन्यथा असे वाटते की, आपण एक अधिनियम आणतो, तो विषय संपवितो आणि परत जेव्हा चार पाच वर्षांनी देवदासी प्रथेबद्दल उल्लेख होईल तेव्हा हीच भाषणे सभागृहामध्ये होतील आणि देवदासी मात्र आहे तिथेच असतील. अशी प्रथा घडता कामा नये याकडे मला लक्ष वेधावेसे वाटते. एवढे बोलून मी माझे भाषण संपविते.

...2...

श्रीमती शोभा फडणवीस (विधानसभेने निवडलेल्या) : सभापती महोदय, या ठिकाणी हे बिल पाहिल्यानंतर मला एक गोष्ट आठवली की, 2005 मध्ये मी विधानसभेची सदस्या असताना ही प्रथा बंद व्हावी म्हणून आम्ही सर्वानी एकमताने देवदासीच्या संदर्भातील बिल मंजूर केले. आता पुन्हा एकदा आठ वर्षांनंतर या कमिटीवर कोण असावे हा विषय जर समोर येणार असेल तर खरोखर आपण महिलांच्या बाबतीत किती गंभीर आहोत हे याचे उत्तम उदाहरण आहे.

सभापती महोदय, या ठिकाणी तुम्हाला जिल्हा न्यायाधीशाच्या दर्जापेक्षा कमी दर्जाची नसलेली व जी न्यायाधीश आहे किंवा न्यायाधीश होती अशी व्यक्ती उक्त मंडळाचा अध्यक्ष म्हणून नियुक्त करण्याची तरतूद आहे. तथापि, मंडळाची कार्ये पार पाडण्यासाठी अशा न्यायाधीशांच्या उपलब्धतेअभावी शासनाच्या सचिवांच्या दर्जापेक्षा कमी दर्जा नाही असा राज्य शासनाचा अधिकारी आहे किंवा अधिकारी होती अशा व्यक्तीचीही मंडळाचा अध्यक्ष म्हणून नियुक्ती करण्याच्या अतिरिक्त पर्यायाची आणि त्या प्रयोजनासाठी हा कायदा या ठिकाणी आणलेला आहे. या न्यायाधीशांनी हे किती वर्षांपासून नाकारलेले आहे ? 8 वर्षांमध्ये आपल्याला एकही न्यायाधीश मिळू शकला नाही का ? तसे असेल तर हे बिल आपण चार-पाच वर्षांपूर्वी आणू शकलो असतो.

सभापती महोदय, आपण महिलांच्या संदर्भात अनेक कायदे केलेले आहेत परंतु प्रत्यक्षात अंमलबजावणीच्या बाबतीत इतका अभाव आहे की, त्यामुळे आपण केलेल्या कायद्यांच्या अंतर्गत प्रत्यक्षात महिलांना जो न्याय मिळाला पाहिजे तो मात्र त्यातून मिळत नाही. आता आपण जिल्हा देवदासी नियंत्रण समिती, राज्य नियंत्रण समिती गठीत करणार आहोत. या समित्या गठीत करण्यासाठी, त्यांचा अध्यक्ष निवडण्यासाठी तुम्हाला आणखी सहा महिने लागतील. त्यासाठी एक वर्ष सुध्दा लागू शकते. कारण राज्य महिला आयोगाच्या अध्यक्षाची नेमणूक होऊ शकलेली नाही. या समितीच्या अध्यक्षांच्या बाबतीत सुध्दा तीच परिस्थिती येऊ शकते. अशा परिस्थितीमध्ये या महिलांना आपण न्याय देऊ शकू का हा खरा महत्वाचा प्रश्न आहे.

सभापती महोदय, ही प्रथा चांगली नाही, अंधश्रद्धेच्या माध्यमातून हे सर्व चालू आहे पण आपण कायदा करुनही या कायद्यामुळे आज देवदासी प्रथा कमी झालेली आहे असे आपल्याला वाटते का ? अजूनही अंधश्रद्धेच्या नावाखाली ही प्रथा गुप्तरितीने का होईना, चोरुन का होईना

RDB/ D/ KTG/

श्रीमती शोभा फडणवीस

पण सुरु आहे ही वस्तुस्थिती आपल्याला नाकारता येणार नाही. वरुन जरी आपल्याला दिसत असले तरी प्रत्यक्षामध्ये ही प्रथा आजही चालू आहे. म्हणूनच देवदासींचे प्रमाण दिवसेंदिवस वाढत आहे हे याचे उदाहरण आहे. आपण कितीही कायदे केले तरी त्या कायद्याने प्रत्येक गोष्टी होतातच असे नाही किंवा कायद्याचे पालन समाजामध्ये होतेच असेही नाही. याकरिता खऱ्या अर्थाने समाजाचे प्रबोधन अतिशय महत्वाचे आहे. या प्रथेच्या विरुद्ध कायद्याबरोबरच जर आपण समाजाचे प्रबोधन केले तर खऱ्या अर्थाने या कायद्यामधून आपल्याला काही तरी मिळू शकेल असे मला वाटते. देवदासी महिलांचे रोजच्या जोगव्यातून घर चालत नाही, निराधार महिलांसाठी असलेल्या योजनाही त्यांच्यापर्यंत पोहोचत नाहीत. यासाठी स्वतंत्र महामंडळ स्थापन व्हावे अशी देवदासींची इच्छा असूनही अद्यापही आपण महामंडळ स्थापन करुन शकलो नाही.

यानंतर श्री. खंदारे ..

श्रीमती शोभा फडणवीस....

या महामंडळाच्या माध्यमातून त्या लोकांसाठी काम करता येईल. त्यातून रोजगार देता येईल, पुनर्वसन करता येईल, त्यांना घरे देता येतील, बीपीएलची कार्ड देता येतील. त्यांच्या ज्या अडचणी असतील त्या महामंडळाच्या माध्यमातून सोडवू शकतो. परंतु या महामंडळाची मागणी असून सुद्धा देवदासींसाठी महामंडळ तयार केलेले नाही. महिलांच्या धोरणामध्ये शासनाने प्रामुख्याने देवदासींचा प्रश्न मांडलेला आहे. देवदासींची बीपीएलची कार्ड मिळण्याची मागणी आहे. राज्यातील देवदासींचे सर्वेक्षण बंद केल्यामुळे त्यांची निश्चित संख्या सापडत नाही. त्यामुळे बीपीएलची कार्ड किती लोकांना द्यावयाची आहेत त्याची संख्या निश्चित होत नाही. त्यांना पेन्शन, नियमित मानधन मिळावे, त्यांच्या मुलांचे शैक्षणिक प्रश्न सुटावेत अशी मागणी आहे. देवदासींच्या संघटना काम करीत आहेत. त्यांचे सर्व प्रश्न सुटण्यासाठी राज्यातील देवदासींची संख्या निश्चित होणे आवश्यक आहे. माझ्या माहिती प्रमाणे राज्यात सुमारे 2 लाख देवदासी आहेत. 4038 देवदासींना मानधन दिले जाते. उर्वरित देवदासींना मानधन देण्याचा शासन केव्हा विचार करणार आहे ? 2001 पासून एकाही महिलेला देवदासीचे कार्ड दिलेले नाही. शासनाच्या, अधिकाऱ्यांच्या दृष्टीने राज्यातील देवदासी संपलेल्या आहेत असा त्याचा अर्थ काढावयाचा काय ?

कुपोषणाची बाब समोर येऊ नये म्हणून त्या मुलांची नोंदच करून घेतली जात नाही. अशा प्रकारची कार्यवाही खालच्या स्तरावरील अधिकाऱ्यांनी ठरविले तर त्याबाबतचा वरच्या स्तरावर कुपोषित बालके नसल्याचा रिपोर्ट येतो. ठाणे, गडचिरोली, मेळघाटातील मुले कुपोषणामुळे मरण पावल्याचे समोर आल्यानंतर आरडाओरडा सुरु होतो. एका बाजूला कुपोषण कमी झाल्याचा गाजावाजा केला जातो आणि दुसऱ्या बाजूला कुपोषणामुळे मरण पावली असे उत्तर दिले जाते. त्याप्रमाणे राज्यात देवदासी नाहीत असे अधिकाऱ्यांचे म्हणणे आहे काय, शासनाचे तेच मत आहे काय ? 2001 नंतरच्या देवदासींचे पुन्हा सर्वेक्षण करून त्यांना कार्ड देण्यात यावे अशी मी मागणी करते. या कामासाठी शासनाने भरीव तरतूद केलेली नाही. अंदाजपत्रकीय तरतूद पाहिली तर कोणालाही आश्चर्य वाटेल. आदिवासींच्या लोकसंख्येनुसार 10 टक्के निधी दिली जातो. समाजकल्याण विभागासाठी विशेष निधी दिला जातो. या राज्याचे अब्जावधी रुपयांचे बजेट आहे,

2...

NTK/

श्रीमती शोभा फडणवीस...

हे राज्य सधन आहे, आपल्या राज्यावर कर्जाचे ओझे असले तरी खूप मोठे बजेट आहे. त्या राज्यात देवदासींसाठी 25 लाख रुपयांची तरतूद केली जाते. यावरून शासनाची त्यांच्या विषयीची आत्मियता दिसून येते. या निधीतून देवदासींना न्याय देणार आहात काय ?

देवदासी पुनर्वसन योजनेसाठी सन 2009-10 मध्ये फक्त 95 हजार रुपयांची तरतूद केली होती. सन 2010-11 मध्ये तरतूद केली नाही, सन 2011-12 या वर्षातही तरतूद केली नाही, सन 2012-13 मध्येही तरतूद केली नाही आणि सन 2013-14 मध्ये 10 लाख रुपयांची तरतूद केलेली आहे.

देवदासींसाठी वेतनेतर अनुदान सन 2009-10 मध्ये 223 लाख 96 हजार रुपयांची तरतूद केली होती. कदाचित शासनाची माहिती वेगळी असू शकेल. सन 2011-12 मध्ये 224.41 लाख रुपये, सन 2012-13 मध्ये 44.97 लाख रुपये, सन 2012-13 मध्ये 5.32 लाख रुपयांची तरतूद केली होती. म्हणजे देवदासींचे समूळ उच्चाटन झाले असे शासनाचे मत आहे काय, 44 लाखावरून 5 लाख रुपयांवर वेतनेतर अनुदान आणले असेल तर देवदासी समूळ नष्ट होतील. हा कायदा नष्ट करून त्यांना संरक्षण मिळू शकेल याबद्दल शंका निर्माण होते. सन 2013-14 मध्ये यासाठी शून्य तरतूद केलेली आहे. देवदासी पुनर्वसन योजनेसाठी 10 लाख रुपयांची तरतूद केली आहे आणि वेतनेतर अनुदान काहीच देत नाही.

यानंतर श्री.शिगम....

आपण एकीकडे देवदासी पुनर्वसन अनुदान 10 लाख करता आणि आणि वेतनेत्तर अनुदान शून्य करता ही जी अंदाजपत्रकातील सर्कस आपण करीत आहात ती योग्य नाही. जर द्यायचे असेल तर मोठ्या मनाने द्या आणि द्यायचे नसेल तर देऊ शकत नाही असे सांगा. केवळ कायदे करून, आम्ही देवदासींना काही तरी दिले असे दाखवून आपण देवदासी प्रथा मोडू शकत नाही. राज्यात 10 वर्षांचे वास्तव्य असलेल्या 1996 पूर्वीच्या देवदासींना व त्यांच्या मुलींना विवाहाच्या खर्चाकरिता मुलगी पदवीधर नसल्यास 25 हजार रुपये आणि पदवीधर असल्यास 50 हजार रुपये अनुदान देण्याचा निर्णय दिनांक 1 मार्च 2012 रोजी घेतला. अशा किती मुलींच्या लग्नासाठी बजेटमध्ये तरतूद केलेली आहे ? बजेटमध्ये तरतूद केलेली नसल्यामुळे या मुलींच्या लग्नासाठी आपण कोठून निधी देणार ? पदवीधर नसल्यास 25 हजार रुपये अनुदान आणि पदवीधर असल्यास 50 हजार रुपयांचे अनुदान देणार आहात. आता 25 आणि 50 हजार रुपयामध्ये लग्न कसे होईल हे मंत्री महोदयांनी सांगावे. आपण या देवदासींचे किंवा त्यांच्या मुलींचे सामुदायिक लग्न लावून दिले, त्यांच्या लग्नाचा खर्च शासनाने सरसकट उचलला, समाजाचा आधार घेतला तर आपण ख-या अर्थाने या देवदासींसाठी काही तरी करीत आहोत हे दिसून येईल...(अडथळा).. आपण केवळ घोषणा करीत आहात. अंदाजपत्रकामध्ये तरतूद असल्या शिवाय केवळ घोषणावर आमचा विश्वास राहाणार नाही. आपण जे अंदाजपत्रक तयार करता त्यामधील इकडचा पैसा तिकडे करता येत नाही हे मला माहित आहे. अंदाजपत्रकामध्ये तरतूद केलेली नसेल आणि उद्या जर कोणी मागणी केली तर आपण कोठून पैसा देणार ? यावर्षीच्या अंदाजपत्रकातील खर्च सुरु झालेला असून देवदासींच्या योजनांसाठी आपण तरतूद केलेली नाही ती तरतूद कशी करणार हे माननीय मंत्री महोदयांनी आम्हाला सांगावे. देवदासींच्या पुनर्वसनाच्या अनुदानामध्ये आपण सन 2009-2010पासून कपात केलेली आहे असेही सांगण्यात आलेले आहे. ही कपात किती केली आणि आधी किती तरतूद होती हेही या ठिकाणी सांगितले पाहिजे. त्यांच्या पुनर्वसनासाठी मोठ्या प्रमाणावर तरतूद केल्याचे मला दिसत नाही. कारण त्यांचे पुनर्वसन 25 लाख रुपयामध्ये होऊ शकणार नाही. 25 लाख रुपयामध्ये किती देवदासींना आपणास मदत करता येईल ? एका व्यक्तीचे पुनर्वसन करणे म्हणजे केवळ त्याला अनुदान देणे नाही. पुनर्वसनामध्ये ज्या ज्या गोष्टी येतात त्या सर्व

..2..

श्रीमती शोभा फडणवीस...

गोष्टी करणे जरूरीचे आहे. ही देवदासी प्रथा नष्ट करण्यासाठी मोठ्या प्रमाणावर प्रबोधन करण्याची आवश्यकता आहे. आपण जे महिला धोरण आखलेले आहे अनेक चांगल्या गोष्टींचा समावेश केलेला आहे. 2005च्या कायदाप्रमाणे या देवदासींना काय काय दिले पाहिजे हे देखील महिला धोरणामध्ये समाविष्ट केलेले आहे. कायदा अतिशय चांगला असतो, परंतु त्याची अमलजावणी, आर्थिक तरतूद, देवदासींची संख्या, त्यांना काय काय द्यावयास पाहिजे याचे टप्प्या टप्प्याने नियोजन करणे अतिशय महत्वाचे आहे आणि त्याचाच दुष्काळ शासनाच्या कार्यक्रमांमध्ये दिसत आहे. म्हणून या देवदासींचे सर्वेक्षण करून देवदासींचे ख-या अर्थाने पुनर्वसन करावे, त्यांच्या मुलांना समाजामध्ये स्थान द्यावे, त्यांच्या मुलांच्या शिक्षणासाठी पैसा द्यावा, त्यासाठी बजेटमध्ये तरतूद करावी आणि ही प्रथा समूळ नष्ट करण्यासाठी प्रयत्न करावेत एवढी मागणी करून मी माझे भाषण संपविते.

...नंतर श्री. गिते...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी

श्री.रामनाथ मोते (कोकण विभाग शिक्षक) : सभापती महोदय, महाराष्ट्र देवदासी प्रथा (नाहीशी करणे) अधिनियम, 2005 यामध्ये सुधारणा करण्यासाठी विधेयक या सभागृहासमोर मांडण्यात आले आहे. या विधेयकाच्या अनुषंगाने मी दोन-तीन मुद्दे उपस्थित करणार आहे.

सभापती महोदय, देवदासीच्या कल्याणासंदर्भात राज्य शासनाने काही धोरणात्मक निर्णय घेतलेले आहेत. देवदासींच्या मुलांसाठी 370 रुपये अनुदान होते आणि मुलींसाठी 400 रुपये अनुदान होते. त्या अनुदानात शासनाने वाढ केलेली आहे. माझ्या माहिती प्रमाणे 1 ली ते 10 वी पर्यंत शिकणाऱ्या देवदासींच्या मुलांना 1600 रुपये मुलींना 1750 रुपये दिले जातात ही गोष्ट खरी आहे. शासनाकडून देवदासींच्या मुलांना आणि मुलींना शिक्षणासाठी मदत दिली जात आहे. हा शासनाचा अतिशय चांगला उपक्रम राबाविण्यात येत आहे. देवदासींच्या मुला-मुलींना शिक्षणाच्या प्रवाहात आणण्यासाठी शासनाने धोरणात्मक निर्णय घेतलेला आहे. या निर्णयाच्या अनुषंगाने मागील वर्षात आणि या वर्षात देवदासींच्या किती मुलांना आणि मुलींना या योजनेचा लाभ झालेला आहे यासंदर्भातील माहिती माननीय मंत्री महोदयांनी द्यावी अशी माझी विनंती आहे.

सभापती महोदय, हे अतिशय मर्यादित स्वरूपाचे विधेयक आहे. त्या समितीचा अध्यक्ष कोणत्या पध्दतीने आणि कसा निवडावयाचा ती व्यक्ती कोणती असू शकते यासंबंधीचे कलम टाकण्यात आलेले आहे. या विधेयकाची इंग्रजी प्रत आणि मराठी भाषेत रुपांतरित केलेल्या विधेयकाची प्रत माझ्याकडे उपलब्ध आहे. मला माननीय मंत्री महोदयांकडून माहिती हवी आहे की, आम्ही मराठी विधेयक मूळ मानावयाचे की इंग्रजी विधेयक मूळ मानावयाचे मूळ विधेयक कोणते समजावयाचे यासंबंधी माझ्या मनात प्रश्न उपस्थित झालेला आहे. मराठी आणि इंग्रजी विधेयकामध्ये थोडासा बदल आहे असे मला वाटते. ते सुसंगत वाटत नाही. आपण "क" मध्ये असे नमूद केले आहे की, " उच्च न्यायालयाशी विचारविनिमय करून शासनाने नियुक्त करावयाची, निवडश्रेणी जिल्हा न्यायाधीशांच्या दर्जापेक्षा कमी दर्जाची नसलेली." शिक्षकांसाठी निवडश्रेणी आम्ही मान्य केलेली आहे. शिक्षकांसाठी वरिष्ठ श्रेणी आहे, निवड श्रेणी आहे. न्यायाधीशांची निवडश्रेणी म्हणजे नेमका कोणता प्रकार आहे, ती कोणती कॅटेगरी आहे या संदर्भात खुलासा होणे गरजेचे आहे. न्यायाधीशांच्या संदर्भातील श्रेणींची मला माहिती नाही. निवडश्रेणी न्यायाधीश म्हणजे नेमके कोणते न्यायाधीश आहेत याची माहिती मला जाणून घ्यावयाची आहे. जिल्हा न्यायाधीशापेक्षा दर्जापेक्षा कमी

2....

श्री.रामनाथ मोते...

दर्जाची नसलेली व जी न्यायाधीश आहे किंवा न्यायाधीश होती, याचा अर्थ निवृत्त न्यायाधीश देखील या समितीचे अध्यक्ष होऊ शकतात. पुढे असे म्हटले आहे की, अशी व्यक्ती किंवा शासनाने नियुक्त करावयाची, शासनाच्या सचिवाच्या दर्जापेक्षा कमी दर्जा नाही असा अधिकारी आहे किंवा अधिकारी होती, अशी व्यक्ती म्हणजे सेवानिवृत्त अधिकारी सुद्धा अध्यक्ष होऊ शकतात. या कलमाचे इंग्रजी भाषांतर असे केले आहे की, "a person, who is or has been a Judge..." जर निवृत्त झालेला असेल तर "has been" ही वाक्य रचना मला योग्य वाटत नाही. माननीय शिक्षण श्री. दर्डा साहेब या ठिकाणी बसलेले आहेत. "a person who is or has been..." मला असे वाटते की, तेथे "had been" असावयास हवे. या बाबतीत माननीय मंत्री महोदयांनी स्पष्टीकरण करावे. यात पुढे असे म्हंटले आहे कि, "...a Judge not below the rank of a Selection Grade District Judge,..."

अॅड.आशिष शेलार : मी या ठिकाणी एक स्पष्टीकरण करू इच्छितो. या विधेयकावरील चर्चा चांगल्या दिशेने चालली आहे. मराठी आणि इंग्रजी दोन्ही अॅक्ट मी वाचले आहेत. मराठीमध्ये ज्या न्यायाधीशांचा उल्लेख केला आहे. कलम (क) मध्ये असे म्हटले आहे की, उच्च न्यायालयाशी विचारविनिमय करून शासनाने करावयाची, आणि पुढे निवडश्रेणी जिल्हा न्यायाधीशांच्या दर्जापेक्षा कमी दर्जाची नसलेली व जी न्यायाधीश आहे म्हणजे it has been, it was with the consultation of the High Court Judge. मराठी आणि इंग्रजीचा अर्थ सारखाच आहे. जो न्यायाधीश आहे, जो न्यायाधीश होता किंवा त्याचा दर्जाचा आहे. कदाचित मराठी विधेयकात "कॉमाची" प्रिंटींग झाली असावी म्हणून मी स्पष्टीकरण केलेले आहे.

श्री. रामनाथ मोते : मी जो मुद्दा उपस्थित केलेला आहे, त्याचा कृपया खुलासा व्हावा...

यानंतर श्री. भोगले...

श्री.रामनाथ मोते....

सेवानिवृत्त झालेले न्यायाधीश या समितीवर अध्यक्ष म्हणून नेमणार असलात तरी जे न्यायाधीश सेवेत आहेत त्यांना जर समितीचे अध्यक्ष म्हणून नेमायचे असेल तर उच्च न्यायालयाशी सल्लामसलत करण्यात यावी. परंतु निवृत्त न्यायाधीशांची नेमणूक करायची असल्यास उच्च न्यायालयाशी सल्लामसलत करणार आहात का, त्यांच्याशी विचारविनिमय करून अधिकांची निवड करणार आहात का याबाबत खुलासा करण्यात यावा एवढे बोलून माझे विचार पूर्ण करतो.

..2..

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्रीमती विद्या चव्हाण (नामनियुक्त) : सभापती महोदय, महाराष्ट्र देवदासी प्रथा (नाहीशी करणे) (सुधारणा) विधेयक सभागृहापुढे मंजुरीसाठी आलेले आहे.

सभापती महोदय, देर आए दुरुस्त आए. गेल्या अनेक वर्षांपासून स्त्रियांना उपभोगाची वस्तू समजून वेगवेगळ्या प्रथा आणि परंपरामधून देवदासी प्रथेचा जन्म झाला. आजही ही प्रथा बंद झालेली नसली तरी काही प्रमाणात कमी झाली आहे. जसजसे शिक्षण मिळत गेले तसतसा अंधःकार दूर होत गेला.

सभापती महोदय, गोव्याजवळ देवदासी प्रथा मोठ्या प्रमाणात आढळून येत होती. आता ती जवळजवळ बंद होत आली आहे. सोलापूर, कोल्हापूर, सोंदती, यल्लम्मा या ठिकाणी काही प्रमाणात आजही ही प्रथा सुरु आहे. यापूर्वी देवदासी म्हणून देवाला वाहण्यात आलेल्या अनेक स्त्रियांनी देव देवस्की म्हणून सहन केले. परंतु आपल्या मुलींना त्यांनी या प्रथेपासून दूर ठेवण्याचा प्रयत्न केला आहे. त्यांनी आपल्या मुलींना शिक्षण मिळावे म्हणून प्रयत्न केल्यामुळे हे साध्य झाले आहे. त्यामुळे ही प्रथा कमी होत चालली आहे. अज्ञान, अंधश्रद्धा, देवीचा कोप यातून शोषण होऊ नये म्हणून आयांनी स्वतः प्रयत्न केले आहेत. आजही काही प्रश्न असले तरी देवदासींना स्वतःच्या पायावर उभे करण्यासाठी प्रयत्न होणे आवश्यक आहे. त्यांच्या मुलींना शिक्षण देणे, शाळेबाहेर असलेल्या मुलींबाबत विचार होणे महत्वाचे आहे. समाजातील अनिष्ट पध्दत कायमची दूर करण्यासाठी शासनाने प्रयत्न केलेले आहेत. त्याचा निश्चितच उपयोग होणार आहे.

सभापती महोदय, विधेयकाच्या उद्देश व कारणांमध्ये म्हटल्याप्रमाणे कलम 8 अन्वये समिती गठीत करण्याची तरतूद केली आहे. कलम 8, पोटकलम 2 अन्वये स्थानिक पातळीवर अनिष्ट प्रथा, परंपरा मोडून काढण्यासाठी ज्या समाज धुरिणांनी प्रयत्न केले त्या लोकांना या समितीमध्ये सामावून घेतले तर खूप उपयोग होऊ शकेल. या सूचनेबाबत शासनाने अवश्य विचार करावा एवढे बोलून मी माझे भाषण पूर्ण करते.

अॅड.आशिष शेलार (विधानसभेने निवडलेले) : सभापती महोदय, अतिशय महत्वाच्या विधेयकावर व्यापक प्रमाणात चर्चा सुरु आहे. ख-या अर्थाने आधुनिक महाराष्ट्राच्या या सभागृहाला हे शोभादायक आहे. जे सन्माननीय सदस्य या विधेयकावर आपले विचार मांडतील त्यातून संपूर्ण महाराष्ट्राला प्रगल्भ दिशा मिळेल अशी मला अपेक्षा आहे. त्या पध्दतीची चर्चा केली जात आहे. मी इतिहासात डोकावणार नाही. याचे कारण स्पष्ट आहे की, आपण देवदासी प्रथा बंद करण्याचा निर्णय घेऊन त्या अनुषंगाने कायदा मंजूर केला आहे. अगदी थोडक्यात सांगायचे झाले तर देवाशी लग्न लावायचे, देवाशी लग्न लावण्यासाठी स्त्रीला अर्पण करायचे, तिने त्या मंदिराची देखभाल करायची. त्यातून कला, संस्कृतीचा सुध्दा विकास झाला. ज्या कलेतून आर्ट, डान्स हे प्रकार पुढे येत गेले. या देशात ब्रिटिश सत्तेवर आले. केंद्र स्थानी एका अर्थाने त्यांनी मालक बनण्याचा प्रयत्न केला आणि त्यातून एका वेगळ्या अर्थाने प्रथा सुरु झाली.

नंतर 4एस.1....

31-07-2013

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

4S

SGJ/ D/ KTG/

19:30

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

अॅड.आशिष शेलार...

महाराष्ट्राच्या बाबतीत सांगावयाचे झाले तर सोलापूर, कोल्हापूर, सांगली या भागामध्ये काही प्रमाणात देवदासींच्या प्रथा सुरू आहेत. त्याच वेळी हे देखील समोर येते की, मुंबई आणि पुण्या सारख्या प्रगत शहरांमध्ये देखील अशा प्रकारची प्रथा सुरू असल्याचे पुरावे आणि दाखले एका अर्थाने मिळत आहेत. ही प्रथा ग्रामीण महाराष्ट्रा पुरता आहे काय, तर नाही. शहरी महाराष्ट्रा पुरता देखील हा विषय महत्त्वाचा आहे अशा प्रकारचे चित्र आपल्या समोर येते. येथे सन्माननीय सदस्या श्रीमती शोभाताई फडणवीस यांनी आकडेवारी मांडून देवदासीची प्रथा महाराष्ट्रात संपली काय असा देखील मुद्दा उपस्थित केला. सन्माननीय सदस्य श्री.रामनाथ मोते यांनी मानधनामध्ये केलेली वाढ यासंबंधीचा देखील उल्लेख केला आहे. त्याचे स्पष्टीकरण माननीय मंत्री महोदया देतील.

मी देवदासी प्रथेसंबंधातील एक अधिकृत माहिती घेतली आहे. केंद्र सरकारने सर्व राज्यांना विनंती केली आणि देवदासींची माहिती मागविली. केंद्र शासनाच्या इंडियन नॅशनल वुमेन्स कमिशन या संस्थेने सगळ्या राज्यांना सांगितले की, देवदासींच्या प्रथेबद्दलची सर्व माहिती देण्यात यावी. या सुधारणे संबंधी मी माझी मते नंतर मांडणार आहे. सुरुवातीला मी आजची स्थिती मांडणार आहे. नॅशनल कमिशन फॉर इंडियन वुमेन्सला ओरिसा राज्याने माहिती दिली आहे. या राज्याने सांगितले की, आमच्याकडे केवळ एकमेव देवदासी असून ती पुरीच्या मंदिरामध्ये आहे. आम्ही राज्यातील सर्व देवदासींचा प्रश्न सोडवून टाकला आहे. आमच्या राज्यात देवदासी नाहीत. तामिळनाडू राज्याने सांगितले की, आमच्याकडे एकही देवदासी नाही. आंध्र प्रदेश राज्याने 16624 देवदासी असल्याचे सांगितले. कर्नाटक राज्याने 22941 देवदासी असल्याचे सांगितले. पण ज्यावेळी प्रगत आणि पुरोगामी महाराष्ट्राची वेळ आली तेव्हा दुर्दैवाने आणि खेदाने सांगावेसे वाटते की, महाराष्ट्र सरकारने इंडियन नॅशनल वुमेन्स कमिशनला माहितीच दिली नाही. कारण या संबंधातील माहिती आपल्याकडे नव्हती. जेव्हा राज्य सरकार या सुधारणेला मान्यता द्यावी अशी अपेक्षा व्यक्त करते तेव्हा माझ्या सारख्याच्या मनात प्रश्न निर्माण होतो की, अशा बदलाला सदनाने मान्यता का द्यावी?

अॅड.आशिष शेलार...

जे राज्य शासन केंद्र शासनाच्या आयोगाला माहिती देऊ शकत नाही, त्यासंबंधी काय बोलावे. ही माहिती शासनाने गोळा केली आहे, गोळा केली असल्यास ती संकलित केली आहे काय, संकलित केली असल्यास ती दिली का नाही यासंबंधातील लेखाजोखा कुठेही नाही. महाराष्ट्र सरकारने केंद्र शासनाला सांगितले की, आम्ही फक्त अनुदान किंवा मानधनासाठी किती अर्ज आलेत याची माहिती देऊ शकतो म्हणजे जी लोक स्वतःहून आलीत तेवढ्यांचीच माहिती शासनाकडे आहे असा त्याचा अभिप्रेत अर्थ मी काढतो. शासनाने कमिशनला 8793 अर्ज आल्याचे सांगितले. त्यापैकी 6314 अर्ज रिजेक्ट करण्यात आले म्हणजे 2469 अर्ज पात्र ठरले त्यापैकी 1432 जणांना अनुदान किंवा मानधन देण्यात आले आहे. हे मी सांगत नसून केंद्र सरकारच्या इंडियन नॅशनल कमिशन ऑफ वुमेनच्या वेब साईटवर ही सगळी माहिती देण्यात आली आहे. त्यामुळे या सुधारणेला आम्ही कशी काय मान्यता द्यायची ? केंद्र सरकारला उत्तर देण्याचे गांभीर्य राज्य सरकारकडे नसेल. राज्य सरकारकडे 8 हजार महिला अर्ज घेऊन येत आहेत. त्यापैकी 1432 महिलांना अनुदान मिळत असेल तर त्यांच्या हेतुवर शंका घ्यायची नाही तर काय करायचे ? त्यामुळे मी ही पार्श्वभूमी सुरुवातीला मांडली आहे.

सरकारने सन 2005 मध्ये महाराष्ट्र देवदासी प्रथा (नाहीशी करणे) अधिनियम 2005 केला. आज आपण कलम 5 च्या पोट-कलम (2) च्या खंड (क) मध्ये व कलम 8 च्या पोट-कलम (2) च्या खंड (क) मध्ये सुधारणा करित आहोत. या दोन बदलासाठी सरकारने हे विधेयक सदन पुढे आणलेले आहे. ही सुधारणा सदनाने मान्य करावी अशी अपेक्षा शासन करित आहे. ही सुधारणा करताना कायद्यातील मूळ तरतूद समजावून घेणे आवश्यक आहे. आपण शांतपणे विचार केला तर असे दिसून येईल की, सन 2005 चा जो अधिनियम आला त्यात मूळ दोनच उद्देश होते. ते आवश्यक देखील आहेत. त्यावर वेगळी चर्चा करण्याची आवश्यकता नाही. कारण तो अधिनियम आपण मंजूर केला आहे. एक म्हणजे स्त्रियांना अर्पण करण्याची प्रथा नाहीशी करणे, दोन अर्पण केलेल्या स्त्रियांचे शोषण होण्या पासून संरक्षण करणे. या दोन प्रथांसाठी महाराष्ट्र देवदासी प्रथा (नाहीशी करणे) अधिनियम 2005 आणला. ज्यावेळी सरकार यामध्ये सुधारणा करू इच्छिते तेव्हा माझ्या सारख्या समोर तीन प्रश्न उभे राहतात.

ॲड.आशिष शेलार...

प्रश्न क्रमांक एक इन्टेन्शन. या बदला मागे शासनाचे इन्टेन्शन काय ? हे बदल मूळ हेतूला पूरक आहेत की मारक आहेत ? हे बदल मूळ हेतूला पूरक असतील तर intentions are well deserved and we need to pass it and resolve it. नंबर दोन टाईमिंग. ही वेळ आज का आली आहे ? ती काल का आली नाही. आपण उद्या पर्यंत का थांबू शकत नाही. हा माझा दुसरा मुद्दा आहे.

माझा तिसरा मुद्दा रिझनिंग आहे. या बदलाला हे सदन मान्यता देईल त्यावेळी या तिन्ही गोष्टींचा खुलासा माननीय मंत्री महोदयांनी त्यांच्या उत्तराच्या भाषणातून करावा. ज्यावेळी मी इन्टेन्शन, टाईमिंग आणि रिजनिंग यांचा मी जेव्हा विचार करतो तेव्हा मला जी उत्तर मिळतात ती मी या सदन समोर मांडणार आहे. किंबहुना मी सदनला विनंती करणार आहे की, या मुद्द्यांवर सरकारकडून अपेक्षित उत्तर आले नाही तर या सुधारणेला सदनाने विरोध करावा. हा बदल सदनाने मान्य करू नये हे मी रेकॉर्डवर मांडू इच्छितो.

सभापती महोदय, ही वेळ योग्य आहे की, अयोग्य आहे ? मुळात हा कायद्याच सन 2005 मध्ये झाला आहे. हा 1888 चा ब्रिटीश राजवटीतील कायदा आहे काय ? त्यानंतर खूप काही स्थित्यंतर आणि प्रत्यंतर झाली आहेत काय ? वेगवेगळ्या पद्धतीने घटनाक्रम बदलत गेला आहे काय ? विद्यमान कायदा हा आऊट डेटेड झाला आहे असे समाधान करणारे कुठलेही कारण नाही. हा कायदा सन 2005 चा आहे. तो सात वर्षा पूर्वीचाच आहे. जे आज सुचले ते सात वर्षापूर्वी का सुचले नाही ? आज सुचले असेल तर आजची वेळ आवश्यक आणि सोयीची होती काय ? यासंबंधी माझ्या मनाला असे उत्तर मिळते की, हा सन 2005 चा कायदा असल्यामुळे 2013 ला बदलाचा याबद्दलचा हेतु स्पष्ट होतो असे मला काही दिसत नाही.

महिलांना अर्पण करण्याची प्रथा नाहीशी करायची असेल, महिलांचे शोषण दूर करावयाचे असेल तर जज लेव्हलच्या व्यक्ति ऐवजी खालच्या स्तरावरचा व्यक्ति नेमला तर हेतु सॅटीसफाय कसे होतील हे मला सरकारने समजावून सांगावे. आपल्याला दोन गोष्टी साध्य करावयाच्या असतील तर त्या हेतूला पूरक किंवा मारक आहेत किंवा नाही या संबंधीचे उत्तर देणे देखील आवश्यक आहे. उपलब्धते विषयी निवेदनात उल्लेख करण्यात आला आहे. यासाठी सरकारने

(सभापतीस्थानी तालिका सभापती श्री.मोहन जोशी)

अॅड.आशिष शेलार....

किती प्रयत्न केले आहेत ? न्यायाधीश दर्जाची अधिकारी जिल्हा समितीवर नेमण्यासाठी शासनाने किती प्रयत्न केले आहेत ? How many times you have tried? How many times you have failed? We want to Know that. जो पर्यंत या तिन्ही गोष्टी स्पष्ट होत नाही तो पर्यंत हा बदल जस्टीफाईड आहे असे वाटण्याची आज तरी स्थिती नाही असे माझे मत आहे.

यानंतर श्री.अजित....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

ॲड.आशिष शेलार ...

सभापती महोदय, या बदलामुळे कोणता फरक होणार आहे ? कलम 5 च्या पोट कलम 2 मध्ये खंड (क) मध्ये निवडश्रेणी न्यायाधीशाच्या दर्जापेक्षा कमी दर्जाची नसलेली व जी न्यायाधीश आहे किंवा न्यायाधीश होती अशी व्यक्ती उक्त मंडळाचा अध्यक्ष म्हणून नियुक्त करण्याची तरतूद होती. परंतु आता त्यामध्ये बदल करून सचिवाच्या दर्जापेक्षा कमी दर्जा नाही असा राज्य शासनाचा अधिकारी आहे किंवा अधिकारी होती अशा व्यक्तीचीही मंडळाचा अध्यक्ष म्हणून नियुक्ती करण्यात येईल. न्यायाधीशाच्या दर्जाच्या अधिकाऱ्यापासून राजपत्रित दर्जाच्या अधिकाऱ्यांपर्यंत हा निकष आणला आहे तेव्हा ते पूरक आहे असे आम्ही कसे मानू ?

सभापती महोदय, आपणास देवदासी म्हणून स्त्रियांना अर्पण करण्याची प्रथा नष्ट करायची आहे. त्यांचे शोषण थांबवावयाचे आहे. आपणास न्यायाधीश उपलब्ध होत नाहीत म्हणून आपण तो निकष खाली आणत आहात. आपण न्यायाधीश उपलब्ध होण्यासाठी किती प्रयत्न केले हे देखील सांगत नाही. जर अशा पध्दतीने कलम 5 मध्ये बदल येत असेल तर तो कन्सीव्हीएबल आहे असे माझे मत नाही.

सभापती महोदय, कलम 8 च्या पोट-कलम 2 च्या खंड (क) मध्ये जिल्हा देवदासी प्रथा नियंत्रण समिती घटित करण्याची तरतूद आहे. मुख्य कायद्यामध्ये अशी तरतूद होती की, ज्या जिल्ह्यासाठी किंवा जिल्ह्यांसाठी सामाईक जिल्हा समिती घटित केली असेल अशा कोणत्याही जिल्ह्याच्या मुख्य न्यायदंडाधिकाऱ्यांची उक्त जिल्हा समितीचा अध्यक्ष म्हणून नियुक्ती करण्याची तरतूद आहे. आता आपण त्यामध्ये बदल करून अशा जिल्हा समितीवर जिल्ह्याचा अपर जिल्हाधिकारी किंवा जिल्हा परिषदेचा मुख्य कार्यकारी अधिकारी किंवा पोलीस अधीक्षक यांची जिल्हा समितीचा अध्यक्ष म्हणून नियुक्ती करता येईल. या ठिकाणी देखील आपण मुख्य न्यायदंडाधिकारी दर्जाच्या अधिकारी उपलब्ध होत नाही म्हणून तो निकष खाली आणला आहे.

you get convinced, आमचे हेतु आम्हाला पूर्ण करायचे आहेत, स्त्रियांना अर्पण करण्याच्या प्रथा नष्ट करण्यासाठी किंवा शोषण थांबविण्यासाठी आम्ही अशी तरतूद करीत आहोत. By demeaning the value of the post, how are you going to satisfy this, I am not ready to accept? म्हणून तुमच्या मूळ उद्देशाला पूरक बदल अभिप्रेत आहे असे वाटण्याचे कारण नाही असे माझे मत आहे.

..2..

अॅड.आशिष शेलार...

सभापती महोदय, मी मुद्दाम भारतीय संविधानाचे पुस्तक आणले आहे. भारतीय संविधानामध्ये प्रत्येक व्यक्तीला जस्टीस, लिबर्टी, इक्वॅलिटी आणि फॅटर्निटी या चार प्रमुख गोष्टी दिलेल्या आहेत. जस्टीस-सोशियली, इकॉनॉमिकली आणि पोलिटीकली तुमचा पी.आय. लेव्हलचा अधिकारी देऊ शकतो काय ? न्यायाधीश मिळू शकला नाही म्हणून ते काम पी.आय लेव्हलच्या अधिका-याने करावे अशी आपली अपेक्षा आहे काय ? न्यायाधीश एखाद्या महिलेला लिबर्टी देऊ शकतो तो पोलीस अधीक्षक देऊ शकतो काय ? इक्वल स्टेटस देण्याचा अधिकार बाधित ठेवण्यासाठी आपणास न्यायाधीश मिळाला नाही त्याची उत्तरे आपण देत नाहीत. अपर जिल्हाधिकारी दर्जाच्या अधिकाऱ्याची नियुक्ती केली तर चालेल असे आपण म्हणता. एका अर्थाने भारतीय संविधानाला अपेक्षित असलेल्या प्रिम्बल ला हा बदल आहे असे आपणांस वाटत नाही त्यामुळे ते जस्टीफायबल होत नाही असे माझे मत आहे.

सभापती महोदय, जिल्हा निहाय समितीचे अध्यक्ष असतील किंवा मंडळाचे अध्यक्ष असतील त्यांना प्राथम्याने कोणकोणती कामे करावे लागतील ? एखादी देवदासी महिला तेथे गेली किंवा एखादी व्यक्ती तेथे गेली आणि त्यांनी सांगितले की, अमुक एका ठिकाणी देवदासी प्रथा सुरु आहे. तर तुम्ही नियंत्रण करण्यासाठी प्रयत्न कसे कराल ? त्यांना आठ पेक्षा जास्त कायदे हाताळावे लागतील. त्यांना Human Trafficking, Child Labour, Indian Penal Code, Criminal Procedure Code, Bombay Police Act, Indian Evidence Act, Crime against Women and Extortion Act इत्यादी अनेक प्रकारचे कायदे हाताळावे लागतील.

यानंतर श्री.बोर्डे..

अॅड.आशिष शेलार....

महोदय, मला अजूनही समजू शकत नाही की, राज्याला अजूनपर्यंत न्यायाधीश वा जिल्हा न्यायाधीश दर्जाचा अधिकारी मिळाला नाही किंबहुना मिळू शकत नाही. या दर्जाचा अधिकारी मिळण्यासाठी राज्य सरकारने काय प्रयत्न केले आहेत हे देखील सरकार सांगू शकत नाही. आता सी.ई.ओ. दर्जाच्या अधिकाऱ्याची नेमणूक करा असे सांगितले जाते. अशा प्रकारे खालच्या लेव्हलच्या अधिकाऱ्यांना आणून जो अधिकारी 8-9 कायदे हँडल करू शकेल अशा पध्दतीचा अध्यक्ष करण्यासाठी सरकारने हे विधेयक संमत करावे असे मला अजिबात वाटत नाही.

महोदय, या विषयीचा कायदा 2005 मध्ये केला. सेक्शन-20 खाली, महाराष्ट्र देवदासी प्रथा निर्मूलन कायद्याचे रुल्स 2008 मध्ये तयार केले. परंतु आपण त्या रुल्समध्ये बदल प्रस्तावित करीत नाही. त्या रुल्समध्ये अभिप्रेत असलेली अधिकाऱ्यांची कामे तीच आहेत. परंतु अधिकाऱ्यांचा दर्जा खाली करीत आहात. अध्यक्षांच्या क्रायटेरियाचा दर्जा खाली करीत आहात. रुलमध्ये नवीन अध्यक्षांच्या क्रायटेरियाचा बदल करीत नाही. सरकार सिस्टीममध्ये कॉन्फर्मेटरी चालते काय हा माझा मनामध्ये प्रश्न निर्माण झाला आहे. माझे इम्प्रेसन असे होत आहे की, सरकार रुलमध्ये बदल करीत नाही तर अॅक्टमध्ये बदल करीत आहे. शिवाय रुलमधील बदलाच्या हेतुमध्ये स्पष्टता आणत नाही. या मुळे यातील सर्व बाबी समाधानकारक होतील असे मला वाटत नाही.

महोदय, प्रगत महाराष्ट्राने 2005 मध्ये हा कायदा केला. परंतु कर्नाटक राज्याने 1992 मध्ये आणि आंध्र प्रदेश राज्याने 1988 मध्ये हा कायदा केला. माझ्या माहितीनुसार या दोन्ही राज्य सरकारांनी अध्यक्षांचा क्रायटेरिया कमी केला नाही. त्यांनी जिल्हा समिती किंवा मंडळ अध्यक्ष पदाचा क्रायटेरिया कमी केला नाही. परंतु महाराष्ट्र सरकारला न्यायाधीश दर्जाचा अध्यक्ष मिळत नाही. त्यामुळे या अध्यक्षांचा दर्जा बदलण्याच्या मुद्याचे जस्टीफिकेशन होण्याचे कारण नाही.

महोदय, या बदलामुळे सरकार काही एक्झिस्टिंग गोष्टींचे व्हॉयलेशन करीत आहे. 2004 साली नॅशनल ह्युमन राईटस् कमिशनने सर्व राज्यांना डायरेक्शन दिल्या होत्या. त्या डायरेक्शननुसार राज्य सरकारने अजून स्ट्रीजंट वागले पाहिजे, तुम्ही अजून बजेट दिले पाहिजे, चांगले वागले पाहिजे, अजून लोक जोडली पाहिजे. त्यासाठी क्रायटेरिया अजून चांगला पाहिजे. परंतु नॅशनल ह्युमन राईटस् कमिशन म्हणते की, राज्य सरकारच्या बदलामुळे ते सॅटीसफाईड

..2..

अॅड.आशिष शेलार....

होईल असे वाटत नाही. You are contravening the Human Rights Commission. शेड्यूल्ड कास्ट अॅड शेड्यूल्ड ट्राईब प्रोटेक्शन अॅक्टमध्ये देवदासी महिलांबद्दल जे म्हटले त्याला कॉन्ट्रारी तुम्ही करीत आहात.

महोदय, टाटा इन्स्टिट्यूट ऑफ सोशल सायन्सचे श्री.जी.आर.बॅनर्जी यांनी 1953 साली अहवाल तयार केला होता. महाराष्ट्रात हा एकमेव ऑथेंटिक रिपोर्ट आहे. त्यात त्यांनी राज्य सरकारला काही सूचना केल्या होत्या. त्या सूचनांचा समावेश या विधेयकामध्ये झाल्याचे दिसून येत नाही. या कामी हे सरकार संवेदनशील दिसत नाही. हे सरकार अध्यक्ष पदासाठी न्यायाधीश किंवा जिल्हा न्यायाधीश स्तरावरील अधिकारी शोधण्याचा प्रयत्न करताना दिसत नाही. या सरकारला न्यायाधीश स्तरावरील अधिकारी मिळत नाही म्हणून खालच्या स्तरावरील अधिकाऱ्याचा क्रायटेरिया करीत आहेत.

महोदय, हे सरकार भारतीय संविधानाला अभिप्रेत असलेल्या गोष्टी करेल याचे जस्टीफिकेशन होत नाही. अन्य राज्यात अधिकारी मिळतात आणि आपल्या राज्यात त्या दर्जाचे अधिकारी मिळत नाही हे पर्सिडेबल नाही. हे सरकार केंद्राच्या नॅशनल ह्युमन राईटस् कमिशनला किंवा वुमन कमिशनला खरी माहिती देत नाही. त्यामुळे सरकारने या विधेयकाच्या अनुषंगाने जे बदल केलेले आहेत त्यांना समर्थन द्यावे, असे मला तरी वाटत नाही. एवढेच या निमित्ताने सांगतो व येथेच थांबतो.

प्रा.वर्षा गायकवाड (महिला व बालविकास मंत्री) : सभापती महोदय, या विधेयकावर सन्माननीय विरोधी पक्ष नेते श्री.विनोद तावडे, सन्माननीय सदस्य डॉ.दीपक सावंत, श्री.हेमंत टकले, डॉ.नीलम गोन्हे, श्रीमती शोभाताई फडणवीस, श्री.रामनाथ मोते, श्रीमती विद्या चव्हाण, अॅड.आशिष शेलार यांनी विचार व्यक्त केलेले आहेत. तसेच सन्माननीय सदस्य सर्वश्री रमेश शेंडगे, भाई गिरकर व अन्य सन्माननीय सदस्यांना वेळे अभावी या विधेयकावर विचार व्यक्त करता आले नाहीत. ज्यांनी या विधेयकावर विचार व्यक्त केले आणि ज्यांनी केले नाहीत त्या सर्वांचे मी मनापासून आभार मानते.

महोदय, सन्माननीय सदस्यांनी या विधेयकाच्या अनुषंगाने केलेल्या मौलिक सूचनांबद्दल मी सर्वप्रथम त्यांचे आभार मानते. आपण अनेक विषयांच्या बाबतीत या ठिकाणी चर्चा करतो. परंतु समाजाच्या उपेक्षित घटकांबद्दल फार कमी चर्चा करतो. या विधेयकाच्या माध्यमातून देवदासी संदर्भात मोठ्या प्रमाणावर चर्चा झाली आहे.

नंतर श्री.बरवड....

प्रा. वर्षा गायकवाड ...

या चर्चेच्या माध्यमातून काही गोष्टी मी सांगेन आणि काही गोष्टी आपल्या माध्यमातून माझ्या समोर आलेल्या आहेत आणि भविष्यामध्ये महिला धोरणामध्ये त्यांचा उपयोग करता येईल आणि आपल्याला जास्तीत जास्त धोरणात्मक निर्णय घेता येतील.

सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री. कपिल पाटील यांनी एका गोष्टीचा उल्लेख केला. ही जी परंपरा आहे त्या संदर्भात विधानसभेमध्ये काल संवेदनशील पध्दतीने चर्चा करित असताना विधानसभेचे सन्माननीय सदस्य श्री. गिरीश बापट साहेब तसेच विधानसभेचे विरोधी पक्ष नेते श्री. एकनाथ खडसे साहेब या दोघांच्याही डोळ्यात अश्रू आले. हे मी मुद्दाम नमूद करू इच्छिते. ज्या परिस्थितीमध्ये या महिला किंवा हा उपक्षित वर्ग राहतो त्याला मुख्य प्रवाहामध्ये आणण्यासाठी काय काय गोष्टी केल्या पाहिजेत यावर चर्चा करित असताना त्यांनी आपली मते मांडली.

सभापती महोदय, ती सुध्दा तुमच्या-आमच्यासारखीच हाडामासाची माणसे आहेत. आपल्यासारखीच मनाची भावना असलेली माणसे आहेत. माझ्यासारखी एखादी अशी युवती असेल की, जिला लग्न करण्याची इच्छा असेल, तिला स्वतःचा संसार करण्याची इच्छा असेल. तिला आपले घरदार निर्माण करण्याची इच्छा असेल. अशा वर्गाची या ठिकाणी चर्चा करित असताना ज्या सन्माननीय सदस्यांनी आपल्या सूचना मांडल्या त्यांचे मी मनापासून आभार मानते. सन्माननीय सदस्य अॅड. आशिष शेलार यांना कदाचित माहीत नसेल पण त्यांच्या येण्याच्या आधी ज्यावेळी मी हे बिल मांडले त्याच वेळी मी सांगितले की, आम्ही वारंवार विधी व न्याय विभागाच्या माध्यमातून सातत्याने प्रयत्न केला होता. सन्माननीय सदस्य थोडे उशिरा आल्यामुळे त्यांनी ते ऐकले नसेल. पण मी वारंवार सांगितले.

सभापती महोदय, विधानसभेमध्ये सुध्दा ज्यावेळी चर्चा झाली होती त्यावेळेला तत्कालीन सन्माननीय पीठासीन अधिकारी श्री. बाबासाहेब कुपेकर यांनी सुध्दा 15.6.2009 रोजी या संदर्भात एक बैठक घेतली होती आणि एक महिन्याच्या आत हे नियंत्रण मंडळ आणि जिल्हा स्तरीय समिती स्थापन झाली पाहिजे असे म्हटले होते. त्यानंतर आमच्या विभागाच्या माध्यमातून पत्र गेले. त्यानंतर

RDB/ KTG/ D/

प्रा.वर्षा गायकवाड

महाप्रबंधक, उच्च न्यायालय, मुंबई यांचे आमच्याकडे पत्र आले. त्यांच्या 11.9.2009 च्या पत्रान्वये त्यांनी असे म्हटले आहे की, " No eligible Judicial Officer from the cadre of Selection Grade District Judge is willing to work as Chairman." ते 2009 चे पत्र आहे. आम्हाला दुसरे 17 जून, 2010 चे पत्र आले आहे. त्या नंतरच्या काळामध्ये 7 ऑगस्ट, 2010 ला सुध्दा या संदर्भामध्ये आम्हाला विधी व न्याय विभागाचे पत्र आले. त्यामध्ये त्यांनी असे म्हटले आहे की, या संदर्भामध्ये कलम 5 आणि कलम 8 मध्ये तुम्ही सुधारणा करावी. विधी व न्याय विभागाने असे कळविले आहे की, कलम 5 आणि कलम 8 पुन्हा तपासून त्यामध्ये सुधारणा करण्याची विनंती या विभागाच्या माध्यमातून करित आहोत. दुसरे पत्र आमच्याकडे 8 सप्टेंबर, 2010 ला आलेले आहे. मी या ठिकाणी नमूद करू इच्छिते की, विधी सल्लागार आणि सहसचिवांचे आम्हाला हे पत्र आलेले आहे. आम्हाला तिसरे पत्र 10 ऑगस्टला आलेले आहे. ते पत्र रजिस्ट्रार जनरलचे आहे. त्यांनी सुध्दा त्या पत्राच्या माध्यमातून हेच सांगितले आहे.

सभापती महोदय, आम्ही सातत्याने पाठपुरावा केला. जे कलम आधी आपण सांगितले ते आम्ही ठेवलेले आहे. आमचा असा प्रयत्न राहणार आहे की, माननीय उच्च न्यायालयाशी विचारविनिमय करून आपण सांगितल्याप्रमाणे निवड श्रेणी जिल्हा न्यायाधीशाच्या दर्जापेक्षा कमी असणार नाही असा न्यायाधीश आहे किंवा होती ही व्यक्ती नेमण्याचा आपण प्रयत्न करित आहोत. हा अधिनियम 2008 ला निर्माण झालेला आहे. या बाबतीत सन्माननीय सदस्य डॉ. दीपक सावंत तसेच माननीय विरोधी पक्ष नेते श्री. विनोद तावडे यांनी सांगितले की, मधल्या काळामध्ये आपण अध्यक्ष देऊ शकलो नाही. या राज्य नियंत्रण समितीचे आणि जिल्हा नियंत्रण समितीचे काम फार मोठ्या प्रमाणावर आहे. जिल्हा नियंत्रण समितीच्या माध्यमातून जिल्हा पातळीवरचे कामकाज होणार आहे आणि राज्य स्तरावरील नियंत्रण समितीच्या माध्यमातून विकासाच्या दृष्टीने, पुनर्वसनाच्या बाबतीत, नियंत्रणाच्या बाबतीत किंवा निर्मूलनाच्या बाबतीत, या सर्व बाबतीत निर्णय घेण्याचा अधिकार राज्य नियंत्रण समितीला आहे. जिल्हा समितीचे सातत्याने प्रशिक्षण घेणे त्यांना विविध योजनांच्या बाबतीत किंवा देवदासींचे पुनर्वसन कसे करता येईल, त्यांना मुख्य प्रवाहात कसे आणता येईल, हे काम राज्य नियंत्रण समितीचे आहे.

RDB/ KTG/ D/

प्रा. वर्षा गायकवाड

सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्या डॉ. नीलम गोन्हे यांनी उल्लेख केला की, सामाजिक क्षेत्रामध्ये महिला काम करतात किंवा स्वयंसेवी संस्था काम करतात ते त्यांना भेटले. त्यांच्यासारखे मलाही काही संघटनांचे लोक भेटले. आपल्याला श्रीमती झाडबुके ताई माहीत आहेत. त्या आपल्याबरोबर महिला धोरणामध्ये काम करीत आहेत. श्री. विठ्ठल बढे साहेब आहेत ते सातत्याने हा प्रश्न हाताळत असतात. श्री. विलास रुपवते सुध्दा सातत्याने भेटतात. हा जो उपेक्षित वर्ग आहे त्याला मुख्य प्रवाहात कसे आणता येईल या संदर्भात आमचा सातत्याने प्रयत्न आहे. आपली जी राज्य नियंत्रण समिती किंवा जिल्हा नियंत्रण समिती आहे त्या संदर्भामध्ये मी सांगू इच्छिते की,

यानंतर श्री. खंदारे

प्रा.वर्षा गायकवाड.....

नियंत्रण मंडळासाठी दोन सदस्यांची नियुक्ती करावयाची आहे. समता, सचोटी व प्रतिष्ठा असलेले, महिलांच्या शोषणासंबंधी समस्या सोडविण्याबाबत पुरेसे ज्ञान व अनुभव असलेले राज्य शासनाने त्यांना नामाधिष्ठित केलेले, राज्य महिला आयोगाने ज्यांना नामनिर्देशित केलेले, दोन व्यक्तींपैकी एक व्यक्ती महिला असावयास पाहिजे अशी कायद्यात तरतूद केलेली आहे. महिला व बालकल्याण आयुक्त हे सदस्य सचिव असणार आहेत, ही राज्यस्तरीय समिती असेल. जिल्हा स्तरीय समितीमध्ये अध्यक्षंसह तीन सदस्य असतील. राज्य महिला आयोगाच्या क्षेत्रामध्ये ज्यांनी महिलांच्या शोषणासंबंधी किंवा देवदासींच्या पुनर्वसनासंबंधी काम केलेले आहे अशा तीन व्यक्ती, ज्यामध्ये एक व्यक्ती महिला असेल. त्यामुळे ही समिती स्थापन करण्याची शासनाची इच्छा आहे. त्या समितीमध्ये अध्यक्ष असले पाहिजेत असे शासनालाही वाटत आहे.

सन्माननीय सदस्य अॅड.आशिष शेलार यांनी इंटेन्शन, टाईमिंग व रिझनिंगचा उल्लेख केला आहे. शासनाचे इंटेन्शन पॉझिटिव्ह आहे. टाईमिंगबाबत मी सांगेन की, या विभागाने या समितीसंबंधी विधी व न्याय विभागाकडे सातत्याने पाठपुरावा केलेला आहे. गृह विभाग, ग्रामविकास विभागाकडे पाठपुरावा केला आहे.

(विरोधी पक्षातील अनेक सन्माननीय सदस्य बोलत असतात.)

सन्माननीय सदस्यांनी कृपया माझ्या भाषणात अडथळे आणू नयेत. सन्माननीय सदस्यांनी मुद्दे मांडल्यानंतर त्याला उत्तर देणे हे माझे काम आहे. सन्माननीय सदस्यांनी अनेक चांगल्या सूचना केलेल्या आहेत. सन्माननीय सदस्य डॉ.दीपक सावंत यांनी असे म्हटले आहे की, 300 रुपये अनुदान दिले जाते. मी त्यावेळी विशेष सहाय्य विभागाची राज्यमंत्री होते. त्यावेळी महिला व बालविकास विभागामार्फत 500 रुपयांचे अनुदान दिले जात होते. त्यानंतर त्यांना सामाजिक न्याय विभागामध्ये घेण्यात आले. त्या विभागाच्या माध्यमातून संजय गांधी योजनेतून 600 रुपये देण्याचा प्रयत्न केलेला आहे. सन्माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांनी काही गोष्टींचा उल्लेख केलेला आहे. ते माझ्याबद्दल चांगले उद्गार काढतात. ते नेहमी माझे कौतुक करतात. त्यांनी मला उल्लेखून असे म्हटले की, तार्किकडून आम्हाला खूप अपेक्षा होती. (अडथळा) सन्माननीय सदस्या

2...

प्रा.वर्षा गायकवाड.....

श्रीमती नीलमताई गोन्हे, सन्माननीय सदस्या श्रीमती विद्याताई चव्हाण व सन्माननीय सदस्या श्रीमती शोभाताई फडणवीस यांनी सूचना केल्या आहेत याचा मला आनंद आहे. परंतु अन्य सन्माननीय सदस्यांच्या भाषणातून सूचना व्यक्त झाल्या नाहीत.

श्री.विनोद तावडे : मंत्री महोदयांनी माझे भाषण काढून पहावे. मी देखील माझ्या भाषणात सूचना केल्या आहेत. मंत्री महोदयांचे असे म्हणणे म्हणजे जेंडरबायस आहे. मंत्री महोदय असे म्हणू शकत नाहीत.

प्रा.वर्षा गायकवाड : सभापती महोदय, शासनाने दि.1.3.2012 रोजी जी.आर.इश्यू केलेला आहे. देवदासी व तिच्या मुलीच्या विवाहासाठी 10 हजार रुपयांचे अनुदान दिले जात होते. मधल्या काळामध्ये ही रक्कम 25 हजार रुपयांपर्यंत वाढविली आहे. त्यांच्या मुलींच्या शिक्षणाला प्रोत्साहन देण्यासाठी पदवी पर्यंतच्या शिक्षणासाठी 50 हजार रुपये, त्यांच्या मुलांच्या गणवेशासाठी, पुस्तकांसाठी 300 व 450 रुपये तरतूद होती ती 1600 व 1750 रुपये केलेली आहे. या क्षेत्रात चांगली संस्था किंवा व्यक्ती काम करित असेल तर त्या संस्थेला 50 हजार रुपये व व्यक्तीला 1 लाख रुपयांचा पुरस्कार देण्याची तरतूद या जी.आर.मध्ये केलेली आहे.

यानंतर श्री.शिगम....

31-07-2013

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

4Y-1

MSS/ D/ KTG/

पूर्वी श्री. खंदारे

20:00

प्रा. वर्षा गायकवाड...

सन्माननीय विरोधी पक्षनेत्यांनी स्व. लताबाई सकट यांच्या नावाने जो पुरस्कार दिला जातो त्याच्या नामांकनाचे काय झाले अशी विचारणा केली. आम्ही नामांकनासाठी नावे मागविलेली आहेत. समितीच्या बैठकीमध्ये त्याबाबतीत निर्णय घेतला जाईल. सन्माननीय सदस्यांनी मौलिक सूचना केलेल्या आहे. सर्वांनी ही प्रथा नष्ट झाली पाहिजे असे सांगितले. आपण सर्वांशी चर्चा करून देवदासींचे प्रश्न समजावून घेण्याचा प्रयत्न केलेला आहे. महत्वाची गोष्ट म्हणजे वडिलांच्या जातीचा प्रश्न असतो, त्यांच्या आडनावाचा प्रश्न असतो. याचा देखील उल्लेख 2013च्या महिला धोरणामध्ये केलेला आहे. सन्माननीय सदस्य श्री. हेमंत टकले यांनी सांगितले की, आपल्या सर्वांना ही देवदासी प्रथा नाहिशी करावयाची आहे. त्यांनी असेही सांगितले की, त्यांच्यामधून आपल्याला स्त्री न्यायाधीश देखील मिळू शकेल असे प्रयत्न आपण केले पाहिजे. मी त्यांना सांगू इच्छिते की, त्या दृष्टीने देखील आपण प्रयत्न करू. सन्माननीय सदस्या डॉ. नीलम गोहरे यांनी दिग्रस येथील देवदासी प्रथेसंबंधी सांगितले. मी त्यांना सांगू इच्छिते की आपण दोघी मिळून त्या ठिकाणी जाऊन पाहणी करू. कोल्हापूर आणि सांगलीतील जत या ठिकाणी मुलांसाठी वेगळी व्यवस्था केलेली आहे. माझे वैयक्तिक मत असे आहे की या मुलांना वेगळे न ठेवता सर्वसामान्य मुलांबरोबर ठेवले पाहिजे. एकमेकापासून दूर ठेवण्याची ही जी भावना आहे ती कुठे तरी मिटली पाहिजे या दृष्टीने आपण प्रयत्न करू. मी सर्व संघटनांशी चर्चा केलेली असून त्या संघटनांनी माझे मनापासून अभिनंदन केलेले आहे. कारण त्यांनी केलेल्या सूचनांप्रमाणे आपण जी.आर. काढला. सर्व लोकांशी चर्चा करून आपण हे विधेयक आणलेले आहे. त्यांची एकच मागणी आहे की, देवदासींचा सर्व्हे केला पाहिजे. आपण 1997साली सर्व्हे केला होता. 3907 देवदासींचा सर्व्हे झालेला आहे. मधल्या काळामध्ये आपण सर्व्हे करू शकलो नाही. पण जिल्हा समिती स्थापन झाल्यानंतर संपूर्ण सर्व्हे करता येईल. काही जिल्ह्यामध्येच देवदासींचे प्रमाण आहे. मुंबई शहर, मुंबई उपनगर, सिंधुदुर्ग, पुणे, सातारा, सांगली, सोलापूर, कोल्हापूर, नांदेड आणि उस्मानाबाद या ठिकाणी देवदासी आहेत. जिल्हा समितीला सर्व्हे करण्याचे अधिकार आपण देऊ. म्हणजे जिल्हा समिती पाहणी करून त्याचा अहवाल शासनाला देईल. जिल्हा समितीच्या अध्यक्षाची नेमणूक करणे महत्वाचे आहे. ही नेमणूक केली जाईल.

..2..

31-07-2013

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

4Y-2

MSS/ D/ KTG/

पूर्वी श्री. खंदारे

20:00

प्रा. वर्षा गायकवाड...

सभापती महोदय, समाजाचे प्रबोधन केले पाहिजे असे सन्माननीय श्रीमती शोभाताई फडणवीस यांनी सांगितले. आपण विविध कार्यक्रमाच्या माध्यमातून समाजाचे प्रबोधन करतो. प्रशासन म्हणून अधिका-यांनी, लोकप्रतिनीधींनी ही प्रथा नष्ट करण्यासाठी झटले पाहिजे. शेवटी ही प्रथा कशी चालते ? लोकांच्या सहभागाशिवाय ही प्रथा चालू शकत नाही. म्हणून समाजातील प्रत्येक घटकाने ही प्रथा चालू द्यायची नाही असे ठरविले तर ती समूळ नष्ट होऊ शकेल. या चर्चेच्या माध्यमातून अनेक सूचना करण्यात आल्या. महामंडळाबाबत महिला धोरणामध्ये उल्लेख केलेला आहे. महिला धोरणामध्ये देवदासींच्या धोरणासंबंधी एक संपूर्ण चॅप्टर आहे. देवदासीसंबंधी आपण कोणकोणत्या गोष्टी करणार आहोत हे त्यामध्ये नमूद केलेले आहे. बीपीएल कार्डाचा मुद्दा देखील या धोरणामध्ये घेतलेला आहे. त्याचप्रमाणे आरक्षण, मानधन हे मुद्दे देखील महिला धोरणामध्ये घेतलेले आहेत.

...नंतर श्री. गिते...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी

प्रा.वर्षा गायकवाड...

देवदासी हा शब्द व्यापक असून आम्ही यात वाघ्या, मुरळी, अरादे, पोतराज, लुगडेवाले, जोगटे, किन्नर, तृतीयपंथी, गोसावी, वासुदेव, विविध कलावंत यांचा सुध्दा समावेश केलेला आहे. देवदासींना बीपीएल कार्ड देण्याच्या संदर्भात मी अन्न व नागरी पुरवठा मंत्र्यांशी चर्चा करते आणि त्यांना बीपीएल कार्ड देण्याच्या बाबतीत निश्चितपणे करते.

सभापती महोदय, या धोरणामध्ये आम्ही एक वैशिष्ट्यपूर्ण गोष्ट सांगितलेली आहे. देवदासींच्या मुलाशी आणि मुलीशी विवाह करणाऱ्या सर्वसाधारण कुटुंबातील मुले आणि मुलींना विशेष प्रोत्साहन देण्याच्या हेतूने सांगतो आहोत की, त्यांना सुध्दा पुरस्कारीत केले पाहिजे. ज्या कुटुंबाने देवदासींच्या मुलीस अॅक्सेप केले आहे, त्यांचेही कौतुक समाजाच्या वतीने आणि शासनाच्या वतीने झाले पाहिजे अशा प्रकारची प्रोव्हीजन धोरणामध्ये करण्याचा आम्ही प्रयत्न केलेला आहे. देवदासींना स्वावलंबी होण्यासाठी लघु उद्योग उभारण्यासाठी कमी व्याजाने अथवा बिन व्याजाने पैसे कसे उपलब्ध करून देता येतील यादृष्टीने या धोरणात आम्ही उल्लेख केलेला आहे. त्यांचे आरोग्य, शिक्षण, पुनर्वसन, स्वावलंबी होऊन पुढचे जीवन जगण्यासाठी आम्ही 2013 च्या महिला धोरणामध्ये बराच विचार केलेला आहे.

सन्माननीय सदस्या डॉ.नीलम गोन्हे यांनी "एकल" महिला संदर्भात उल्लेख केला. महिला धोरणामध्ये असंघटीत कामगार महिला, घरेलू कामगार, विटभट्टीवर काम करणाऱ्या महिला, इमारतींमध्ये काम करणाऱ्या महिला, तृतीयपंथी, एकल महिला, देवदासी, विविध महिला कलावंत या सगळ्यांचा समावेश करण्याचा प्रयत्न करण्यात आलेला आहे. मुख्य प्रवाहातून बाहेर असलेल्या वर्गाला मुख्य प्रवाहात आणण्याचे काम नियंत्रण मंडळ आणि जिल्हा मंडळ या दोघांच्या माध्यमातून या महिलांचे प्रश्न, पुनर्वसन, नियंत्रण आणि निर्मूलन यासंबंधी काम होणार आहे. या बिलाच्या माध्यमातून एक चांगल्या कामास सुरुवात होईल. या विधेयकास सर्व सन्माननीय सदस्यांचा पाठिंबा राहिला तर ही प्रथा निश्चितपणे बंद होईल. विधानसभेत हे विधेयक एकमताने मंजूर झाले. या सभागृहात देखील हे विधेयक एकमताने मंजूर करावे अशी माझी विनंती आहे.

2...

प्रश्न मतास टाकून संमत झाला.

तालिका सभापती : विधेयक विचारात घेण्यात आले आहे. आता विधेयक खंडशः विचारात घेण्यात येईल.

खंड 2 ते 3 विधेयकाचे भाग झाले.

खंड 1 संपूर्ण शीर्षक व हेतुवाक्य विधेयकाचे भाग झाले.

प्रा.वर्षा गायकवाड : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने सन 2013 चे विधानसभा विधेयक क्रमांक 29 संमत करण्यात यावे, असा प्रस्ताव मांडते.

प्रश्न मतास टाकून संमत झाला.

तालिका सभापती : सन 2013 चे वि.स.वि.क्रमांक 29 संमत झाले आहे.

3...

31-07-2013

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

4Z-3

ABG/

प्रथम श्री.शिगम

20:05

पृ.शी. : स्वयंअर्थसहाय्यित शाळा (स्थापन व विनियमन) (दुसरी
सुधारणा) विधेयक.

L.A. BILL NO. XXII OF 2013.

(A BILL FURTHER TO AMEND THE MAHARASHTRA SELF-FINANCED
SCHOOLS (ESTABLISHMENT AND REGULATION) ACT, 2012.)

श्री.राजेंद्र दर्डा (शालेय शिक्षण मंत्री) : सभापती महोदय, विधानसभेने संमत केल्याप्रमाण,
मी आपल्या अनुमतीने सन 2013 चे वि.स.वि.क्रमांक 22- महाराष्ट्र स्वयंअर्थसहाय्यित शाळा (स्थापना
व विनियमन) अधिनियम, 2012 यामध्ये आणखी सुधारणा करण्याकरिता विधेयक मांडतो.

तालिका सभापती : विधेयक मांडण्यात आले आहे.

श्री. राजेंद्र दर्डा : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने सन 2013 चे वि.स.वि.क्रमांक
22-महाराष्ट्र स्वयंअर्थसहाय्यित शाळा (स्थापना व विनियमन) अधिनियम, 2012 यामध्ये आणखी
सुधारणा करण्याकरिता विधेयक विचारात घेण्यात यावे, असा प्रस्ताव मांडतो.

यानंतर श्री. भोगले...

श्री.राजेंद्र दर्डा.....

सभापती महोदय, स्वतःच्या निधीतून दर्जेदार शाळा सुरु करण्याकरिता महाराष्ट्र स्वयं अर्थसहाय्यित शाळा स्थापन विनियमन अधिनियम, 2012 हे विधेयक तयार करण्यात आले होते. सदर विधेयक तयार करण्यासाठी दोन्ही सभागृहाच्या सदस्यांची संयुक्त समिती नेमण्यात आली होती. या संयुक्त समितीने सखोल अभ्यास करून सादर केलेल्या अहवालाच्या अनुषंगाने मागील हिवाळी अधिवेशनात महाराष्ट्र स्वयं अर्थसहाय्यित शाळा स्थापन विनियमन अधिनियम, 2012 हे विधेयक पारित करण्यात आले होते.

सभापती महोदय, राज्यामध्ये काही मराठी माध्यमाच्या शाळा शासनाकडून कोणत्याही प्रकारच्या अनुदानाची अपेक्षा न करता गुणवत्तापूर्ण शिक्षण देत आहेत. अशा शाळांना मान्यता देण्याकरिता मागील काही वर्षांपासून शिक्षण हक्क समितीतर्फे आंदोलने करण्यात येत होती. आज सभागृहामध्ये माननीय सदस्य श्री.दिवाकर रावते उपस्थित असते तर मला खात्री आहे की, त्यांनी 100 टक्के अभिनंदनपर भाषण केले असते. मला सांगण्यास आनंद होतो की, या विधेयकाच्या माध्यमातून जवळपास 100 मराठी माध्यमाच्या शाळांना मान्यता देण्यात आली आहे.

सभापती महोदय, महाराष्ट्र स्वयं अर्थसहाय्यित शाळा विधेयकामुळे अनेक संस्थांना स्वतःच्या निधीतून दर्जेदार शाळा काढण्याचा मार्ग मोकळा झालेला आहे. ज्यांना बृहत आराखड्याच्या अडचणीमुळे नवीन शाळा सुरु करता येत नव्हती, त्यांना शाळा सुरु करता आली. अनेक शाळांना दर्जावाढीची आवश्यकता होती, त्यांना दर्जावाढ देण्यात आली आहे. स्वतःच्या निधीतून दर्जेदार शाळा मंजुरीसाठी अशा प्रकारचा कायदा प्रथमच तयार करण्यात आला. सदरचा कायदा पारित झाल्यानंतर 7108 शाळा मंजुरीचे प्रस्ताव प्राप्त झाले होते. त्यापैकी 2417 प्रस्तावांना मान्यता देण्यात आली आहे. मान्यता देण्यात आलेल्या शाळांपैकी मराठी माध्यमाच्या 1166 शाळांना मागील वर्षी मान्यता देण्यात आली. इंग्रजी माध्यमाच्या 1145, उर्दू माध्यमाच्या 79 आणि इतर 27 अशा एकूण 2417 शाळांचे प्रस्ताव मान्य करण्यात आले. यापैकी नवीन 1977 शाळा, दर्जावाढ दिलेल्या शाळांची संख्या 440 आहे.

सभापती महोदय, हे शासन संवेदनशील आहे. संवेदनशील असल्यामुळे नवीन शाळा मंजूर करित असताना शासनाला काही तांत्रिक व व्यावहारिक अडचणी निदर्शनास आल्या. त्या अडचणींवर मात करण्यासाठी आजच या विधेयकामध्ये काही सुधारणा करणे आवश्यक झाले.

..2..

श्री.राजेंद्र दर्डा.....

त्याकरिता शासनाने तातडीने अध्यादेश काढला व त्या अध्यादेशानुसार सुधारणा विधेयक आज या ठिकाणी मांडण्यात आले आहे. पाच सहा महत्वाचे मुद्दे आहेत. त्यातील पहिला मुद्दा म्हणजे पूर्वी अर्ज स्वीकारण्याची तारीख 1 मे होती. आता 30 जून ही तारीख निश्चित करण्यात आली आहे. पूर्वी शाळा मंजूर करण्यात आल्याचे खूप वेळानंतर कळविले जात होते. आता 31 जुलैपर्यंत अर्ज करायचा असून 31 डिसेंबरपर्यंत शाळा देण्यात येईल. जेणेकरून अधिक चांगल्याप्रकारे शाळा सुरु करता येईल. आतापर्यंत कायद्यातील तरतुदीनुसार जमीन स्वतःची असणे आणि ती नोंदणीकृत असणे आवश्यक होते किंवा 30 वर्षांचा भाडेपट्टा नोंदणीकृत असणे आवश्यक होते. परंतु जमीन नोंदणीकृत करून घ्यायचे, 1 लाख रुपये किंवा 50 हजार रुपये खर्च करायचा आणि शाळा मंजूर झाली नाही तर त्यांचे पैसे वाया जाण्याची शक्यता होती. आता अशी तरतूद केली आहे की, अर्ज केल्यानंतर आपल्याला शाळा मंजूर होणार असेल तर आपल्याला 15 दिवसांचा कालावधी दिलेला आहे, त्या काळात आपण डॉक्यूमेंट आणून द्यायचे आहेत, जेणेकरून आपला खर्च वाचेल. अशाच पध्दतीने दानपत्राबद्दल सुध्दा तरतूद करण्यात आली आहे.

सभापती महोदय, या विधेयकामध्ये काल विधानसभेत एक सुधारणा सुचविण्यात आली होती, ती सुधारणा मंजूर करण्यात आली आहे. सध्या ग्रामीण भागात शाळा सुरु करण्याकरिता 2 एकर जमिनीची आवश्यकता होती.

नंतर 5बी.1...

31-07-2013

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

5B-1

SGJ/

प्रथम श्री. भोगले.....

20:15

श्री. राजेंद्र दर्डा....

त्यामुळे जमिनीची अट 2 एकर वरून 1 एकर करण्याचे या विधेयकामध्ये प्रस्तावित करण्यात आलेले आहे. त्यामुळे अशा प्रकारची प्रस्तावित सुधारणा मान्य करावी अशी मी आपल्याला विनंती करतो. या सुधारणा मान्य झाल्यास महाराष्ट्र स्वयंअर्थसहाय्यित शाळा कायदा परिपूर्ण होईल व त्या द्वारे राज्यामध्ये शैक्षणिक संस्थांना स्वतःच्या निधीतून गुणवत्ता पूर्ण शाळा सुरु करता येईल त्यामुळे या विधेयकाला आपण मान्यता द्यावी ही विनंती.

प्रश्न प्रस्तुत झाला.

..2..

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री. रामनाथ मोते (कोकण विभाग शिक्षक) : सभापती महोदय, आदरणीय राजेंद्रजी दर्डा यांनी या राज्यातील अत्यंत महत्वाचे विधेयक खूप प्रयत्न करून आणलेले आहे. अत्यंत चिकाटीने या विधेयकाच्या संदर्भात कार्यवाही करण्यात आलेली आहे. या विधेयकाच्या अनुषंगाने शाळांना मान्यता देण्याचे हे पहिले वर्ष आहे. त्यामुळे कितीही चर्चा करून आपण हे विधेयक आणले असले तरी पहिल्या वर्षी मान्यता देतांना ज्या काही प्रॅक्टिकल अडचणी समोर आल्या त्यातूनच शासनाला यासंदर्भात बदल सुचवावे लागले. माननीय मंत्री महोदयांनी सूचित केले आहे की, हा कायदा आता परिपूर्ण होईल. परंतु आदरणीय दर्डा साहेब मी आपल्याला सांगू इच्छितो की, हा कायदा अजूनही परिपूर्ण होणार नाही. अजूनही यामध्ये अडचणी येणारच आहेत. अडचणीवर मात करण्यासाठी, अडचणी दूर करण्यासाठी आपल्याला वेळोवेळी बदल करावेच लागतील.

सभापती महोदय, या ठिकाणी मी केवळ 2/3 मुद्द्यांच्या संदर्भात माझे मनोगत मांडणार आहे.

सभापती महोदय, या सुधारणा विधेयकामध्ये महाराष्ट्र स्वयंअर्थसहाय्यित शाळा (स्थापना व विनियमन) अधिनियम, 2012 यामध्ये कलम 2 च्या पोटकलम 1 मध्ये खंड (ऊ) मध्ये पूर्व प्राथमिक शाळा हा मजकूर वगळण्यात आलेला आहे. आरटी अंतर्गत आता पूर्व प्राथमिक शाळा असा उल्लेख आहे. पूर्व प्राथमिक शाळा आणि उच्च प्राथमिक शाळा याबरोबरच छोटा शिशु, मोठा शिशु, बालवाडी म्हणा किंवा कोणत्याही नावाने उल्लेख करा, परंतु 3 ते 6 वयोगटाच्या विद्यार्थ्यांच्या शिक्षणाची जबाबदारी आता राज्य शासनाची आहे. यासंदर्भात आपण विचार केला होता परंतु आता हा मुद्दा आपण वगळलेला आहे. आपल्याला असे वाटत असले की, बालवाडी किंवा पूर्व प्राथमिक शाळेला मान्यता घेण्याची आवश्यकता नाही. मी या ठिकाणी जबाबदारीने विधान करित आहे की, आज राज्यामध्ये पूर्वीच्या नियमानुसार अनेक बालवाड्यांना छोटा शिशु असेल किंवा मोठा शिशु वर्गाला पूर्वी अनुदान मिळत होते इतकेच नव्हेतर प्रि-प्रायमरीच्या वर्गांना शासनाची अधिकृत मान्यता सुद्धा आहे. आपण या ठिकाणी जो पूर्व प्राथमिक शब्द वगळला, शाळेचा जो काही प्रकार वगळला तो आपण का वगळला यासंदर्भात थोडीशी माहिती देणे आवश्यक आहे.

श्री. रामनाथ मोते

सभापती महोदय, या अधिनियमाच्या अनुसूचि (क) मध्ये बदल करण्याची सूचना केलेली आहे."मुंबई व मुंबई उपनगरात किमान अर्धा एकर" अशा प्रकारे आपण जागेच्या संदर्भात तरतूद केलेली आहे. ठाणे जिल्हयामध्ये 7 महानगरपालिका आहेत. आज जागेच्या बाबतीत जी अवस्था मुंबईची आहे किंवा मुंबई उपनगराची जागेच्या बाबतीत जी अडचण आहे तीच अडचण महापालिका क्षेत्रामध्ये सुध्दा आहे. पुणे महानगरपालिका क्षेत्रामध्ये जागेच्या संदर्भात वेगळी परिस्थिती नाही. ठाणे महानगरपालिका क्षेत्र असेल, नवीन मुंबई महानगरपालिका क्षेत्र असेल, भिवंडी महानगरपालिका क्षेत्र असेल, उल्हासनगर महापालिका क्षेत्र असेल किंवा कल्याण डोंबिवली महानगरपालिका क्षेत्र असेल या ठिकाणी शाळेसाठी एवढ्या मोठ्या प्रमाणात जागा मिळणे अडचणीचे आहे. त्यामुळे मुंबई आणि मुंबई उपनगरासाठी आपण अर्धा एकर जागेची तरतूद केलेली आहे. तर मुंबई आणि मुंबई उपनगराबरोबरच महापालिका क्षेत्रामध्ये सुध्दा अर्धा एकर जागेची तरतूद लागू करण्यात यावी अशी विनंती आहे. कारण जागेची अडचण केवळ मुंबई आणि मुंबई उपनगरामध्येच आहे असे नाही तर ग्रामीण भागामध्ये सुध्दा जागेची मोठ्या प्रमाणात अडचण आहे.

..5c/1..

श्री. रामनाथ मोते...

सभापती महोदय, शहापूर सारख्या तालुक्याच्या ठिकाणी सुध्दा किंवा वाशिम येथे सुध्दा जागेच्या किंमती वाढलेल्या आहेत. आता आपण 2 एकर जमिनीवरून 1 एकर जमिनीवर आलेलो असलो तरी तालुक्याच्या शहरी भागात जागेच्या अडचणी आहेत त्यामुळे तालुक्याच्याही ठिकाणी एक एकर जागेच्या ऐवजी अर्धा एकर जागेच्या संदर्भात शिथिलता आणण्याची आवश्यकता आहे.

सभापती महोदय, अनेक शाळांना आपण मान्यता दिलेली आहे व भविष्यातही आपण अनेक शाळांना मान्यता देणार आहात. आता पालकांचा ओढा इंग्रजी माध्यमांच्या शाळांकडे आहे. आता आपण जी आकडेवारी दिलेली आहे त्यानुसार मराठी माध्यमांच्या शाळांची संख्या 1100 पेक्षा अधिक आहे व इंग्रजी माध्यमांच्या शाळांची संख्या 1145 एवढी आहे. दोन्ही शाळांची आकडेवारी जवळ जवळ सारखी आहे. परंतु कल मात्र इंग्रजी माध्यमांच्या शाळांकडे आहे. दिवसेंदिवस मराठी माध्यमांच्या किंवा अन्य माध्यमांच्या शाळांची संख्या कमी होत चालली आहे. मराठी माध्यमांच्या काही शाळा अक्षरशः बंद पडत आहेत त्यामुळे या शाळा स्वयंअर्थसहाय्यित शाळांमध्ये जाण्याचा प्रयत्न करतात. या माध्यमांच्या शाळांकडे इन्फ्रास्ट्रक्चर असेल व विद्यार्थ्यांमुळे शाळा बंद पडत असेल व अशा शाळेने स्वयंअर्थसहाय्यित मध्ये नवीन इंग्रजी माध्यमाची शाळा मिळण्यासाठी प्रस्ताव दिला तर अशा शाळांना मान्यता मिळण्याच्या संदर्भात विचार व्हावा अशी विनंती आहे.

सभापती महोदय, मुख्य अधिनियमाच्या कलम 6 च्या पोटकलम (2) मध्ये आपण तरतूद केली आहे. यासंदर्भात शासनाकडे जे काही प्रस्ताव येतात ते प्रस्ताव शिक्षण संचालनालयाच्या शिक्षण संचालकांकडून यावेत अशा प्रकारची आपण तरतूद केलेली आहे. आपण असे म्हटले आहे की, "शिक्षण संचालक माध्यमिक किंवा उच्च माध्यमिक यांच्या स्वयंस्पष्ट शिफारसीसह ते प्रस्ताव शासनाकडे यावेत" अशा प्रकारची तरतूद केलेली आहे. यासंदर्भात मला एवढेच म्हणावयाचे आहे की, "शिफारस" कधीही निगेटीव्ह असू शकत नाही. "शिफारस" नेहमी पॉझिटीव्हच असते त्यामुळेच आपण त्याला शिफारस म्हणत असतो. "शिफारसीसह" असा शब्द वापरला तर संबंधित अधिकाऱ्याला संबंधित शाळेला मान्यता द्यावी किंवा परवानगी द्यावी असेच त्यांना म्हणावे लागेल. परंतु "शिफारसी" ऐवजी "अभिप्रायासह" असा शब्द वापरला तर शिक्षण संचालक माध्यमिक आणि उच्च माध्यमिकच्या संचालकांना त्यांचे अभिप्रायासह मत मांडता येईल. एखाद्या शाळेची नकारात्मक

31-07-2013

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

5C-2

SGJ/

20:20

श्री. रामनाथ मोते....

भूमिका असेल तर त्यांना "नाही" सुध्दा म्हणता येईल आणि परवानगी द्यावी असे वाटत असेल तर "द्यावे" असे म्हणात येईल. त्यामुळे या ठिकाणी मला "अभिप्रायासह" हा शब्द योग्य वाटतो. शिफारसीसह असे म्हणण्याऐवजी अभिप्रायासह अशी सुधारणा करण्यात यावी अशी माझी विनंती आहे.

यानंतर श्री. भारवि....

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री.रामनाथ मोते...

सभापती महोदय, आपण आरटीई लागू केलेला आहे. त्या संदर्भातील निकष लागू केलेले आहेत. त्यानुसार एका विद्यार्थ्याला साधारणतः एक चौ.फूट जागा पाहिजे असा मानक आहे. एका वर्गामध्ये किमान 30 ते 35 विद्यार्थी असले पाहिजेत असा निकष आहे. एका विद्यार्थ्यास एक चौ.फूट जागा या प्रमाणे विचार करता एका वर्गासाठी 20x20 इतका जागा पुरेशी आहे. परंतु स्वयं अर्थसहाय्यित विधेयकामध्ये 45 ते 48 स्वे.मीटरची मागणी केलेली आहे. एका विद्यार्थ्याला एक चौ.फूट जागा लागते तर आपण 45 ते 48 स्वे.मीटरची अपेक्षा करणे योग्य ठरणार नाही. आरटीई निकषाच्या अनुषंगाने त्या जागेच्या निकषामध्ये बदल होण्याची आवश्यकता आहे अशी माझी विनंती आहे.

सभापती महोदय, सन 2013-2014 या शैक्षणिक वर्षाकरिता 15 जुलै, 2013 पूर्वी राष्ट्रीयकृत बँकेत ठेव म्हणून रक्कम ठेवण्यात येईल. या अटीच्या अधीन राहून शासनाने संयुक्त ठेवीची अट शिथिल करता येईल अशाप्रकारची तरतूद केलेली आहे. आपण यावर्षी त्यामध्ये शिथिलता आणणार आहोत. ही मुदत तीन वर्षासाठी आहे. त्यामध्ये काही बदल करता येईल काय याबाबत विचार व्हावा अशी विनंती आहे.

सभापती महोदय, स्वयं अर्थसहाय्यित शाळांना 3 जुलैपर्यंत अर्ज स्वीकारण्याची डेडलाईन दिलेली आहे. सन्माननीय सदस्य श्री.निरंजन डावखरे यांनी सूचना केली की, "काही तांत्रिक अडचणीमुळे सर्व्हर डाऊन झाल्यामुळे अनेक लोकांना अर्ज करता आले नाहीत. तेव्हा मुदत वाढवून द्यावी." आपण त्याकरिता आठ दिवसांची मुदत वाढवून दिली आहे. 31 जुलै ही कायद्यातील तरतूद असेल तर आपणास आठ दिवसांची मुदत वाढविता येईल काय याचा देखील विचार व्हावा अशी विनंती आहे. आपण मला बोलण्याची संधी दिली त्याबद्दल आपले आभार मानून मी माझे भाषण पूर्ण करतो.

डॉ.नीलम गोन्हे (विधानसभेने निवडलेल्या) : सभापती महोदय, सन 2013 चे वि.स.वि.क्रमांक 22 महाराष्ट्र स्वयं अर्थसहाय्यित शाळा (स्थापना व विनियमन) (दुसरी सुधारणा) विधेयक 2013 यावर माझे विचार मांडण्यासाठी मी उभी आहे.

सभापती महोदय, अनेक ठिकाणी शाळांचे संचालक धरणे धरून बसलेले आहेत. प्रत्येक वेळेला बृहत आराखड्याचा विषय सांगितला जातो. बृहत आराखड्यामध्ये हे विधेयक कुठे बसते ते आपण स्पष्ट केले पाहिजे. सन्माननीय सदस्य श्री.दिवाकर रावते निलंबित आहेत म्हणून सरकारने स्वतःची पाठ थोपटून घेऊ नये...

(सत्ताधारी पक्षातील अनेक सन्माननीय सदस्य एकाच वेळी बोलण्याचा प्रयत्न करतात.)

सभापती महोदय, आमचे म्हणणे पूर्ण करण्याचा आम्हाला अधिकार आहे. (अडथळा) चर्चा करण्याची ही कोणती पध्दत झाली ? समोरच्या बाकावरील सन्माननीय सदस्यांनी कितीही अडथळा केला तरी मी बोलणार आहे. सरकारने स्वतः पाठ थोपटून घेण्याचे कारण नाही असे मी बोलले,परंतु त्याचा पुढचा मतितार्थ ऐकून घेतला पाहिजे. (अडथळा) मी सिंचनाच्या प्रश्नावर बोलत नाही. या विधेयकामध्ये जे वेगवेगळे निकष आहेत त्या संदर्भात चर्चा

तालिका सभापती (श्री.मोहन जोशी) : ते वाक्य सभागृहाच्या कामकाजातून काढून टाकण्यात येत आहे.

डॉ.नीलम गोन्हे : सभापती महोदय, शिक्षणाच्या संदर्भातील विधेयक चर्चेला आलेले आहे. ज्यांना चांगल्या प्रकारे शाळा चालविण्याची इच्छा आहे आणि त्यांनी यापूर्वी शासनाकडे शाळांसाठी परवानगी मागितलेली असेल आणि ते स्वयं अर्थसहाय्यित तत्वावर शाळा चालविण्यास तयार असतील त्यांना पूर्वलक्षी प्रभावाने शाळा चालविण्यास मान्यता देणार काय ?

यानंतर श्री.बोर्डे...

डॉ.नीलम गोन्हे....

महोदय, मुद्दा असा आहे की, मराठी शाळांचे कार्यकर्ते किंवा कृती समितीचे लोक सरकारकडे परवानगी मिळविण्यासाठी धडपड करीत आहेत. त्यांना शाळांच्या मान्यतेसंदर्भातील अडचणी असल्यामुळे, या संदर्भात नियम करीत असताना शाळांच्या बाबतीत काटेकोरपणे राहिलो नाही तर शिक्षण शुल्क विनियमन विधेयकाची जी वासलात लागली तशी या विधेयकाची लागता कामा नये. आपण कायदा करून देखील त्याची अंमलबजावणी होत नसेल तर मागच्या दाराने डोनेशन रुपाने हैदोस सुरु राहतो.

महोदय, विधेयकांवर केवळ बोलायचे म्हणून बोलायचे नसते. लोक आपल्यावर लक्ष ठेवून असतात. आपण विधेयकावर काय बोलणार आहोत याकडे त्यांचे बारीक लक्ष असते. शिक्षण क्षेत्रात काम करणाऱ्या लोकांना आपल्याकडून फार अपेक्षा असतात. यापूर्वी मोलकरणींच्या बाबतीतील विधेयक सभागृहाला चर्चेला आले होते. ते विधेयक रात्री 12.00 वाजता संमत झाले होते. सर्वजण बोलत होते की, तुम्ही या विधेयकावर आता कशाला बोलता. मी त्या विधेयकावर रात्री 12.00 वाजता बोलल्यानंतर मला सकाळी 7.00 वाजता नागपूरहून मोलकरणींच्या संघटनेचा फोन आला. त्यांनी सांगितले की, आमच्याशी संबंधित असलेल्या विधेयकावर कोण काय काय बोलतो याकडे आमचे लक्ष होते. या विधेयकाच्या बाबतीत सुध्दा आपण ही बाब लक्षात घेतली पाहिजे. घाईघाईने हे विधेयक संमत करता कामा नये.

महोदय, मी एवढेच जाणून घेऊ इच्छिते की, पूर्वलक्षी प्रभावाने आपण शाळांना परवानगी देणार काय आणि बृहत आराखड्यामध्ये ते कोठे बसते हे सांगावे.आपण पाठ थोपटून घेऊ नये.

श्री.अमरसिंह पंडित : सभापती महोदय, मोलकरणींच्या विधेयकाचा आणि या विधेयकाचा काही संबंध नाही. मला वाटते सन्माननीय सदस्यांनी कधी तरी मुद्यावर बोलावे.

तालिका सभापती : ठीक आहे. हा भाग कामकाजातून काढून टाकू या.

डॉ.नीलम गोन्हे : महोदय, मी सन्माननीय सदस्य श्री.अमरसिंह पंडित यांना सांगू इच्छिते की, तुम्ही कितीही ओरडला तरी आम्ही हेच बोलणार.आपण मला बोलण्याची संधी दिल्याबद्दल मी आपले आभार मानते व माझे भाषण संपविते.

(सन्माननीय सदस्य श्री.अमरसिंह पंडित व सन्माननीय सदस्या डॉ.नीलम गोन्हे

ऐकमेकांना उद्देशून बोलतात.)

..2..

तालिका सभापती : मी सन्माननीय सदस्यांना सांगू इच्छितो की, कृपया आपण शांत बसावे. आता सन्माननीय सदस्य श्री.कपिल पाटील यांनी आपल्या भाषणास सुरुवात करावी.

श्री.कपिल पाटील (मुंबई विभाग शिक्षक) : महोदय, सन 2013 चे वि.स.वि.क्रमांक-22 महाराष्ट्र स्वयंअर्थसहाय्यित शाळा (स्थापना व विनियमन) (दुसरी सुधारणा) विधेयकावर माझे विचार व्यक्त करण्यासाठी मी उभा आहे.

महोदय, या विधेयकाच्या अनुषंगाने नव्या सुधारणा सुचविण्यात आलेल्या आहेत. त्या सुधारणांच्या तपशीलात मी जात नाही. वास्तविक पाहता कोणत्याही विधेयकावर बोलण्याचा सन्माननीय सदस्यांचा अधिकार असतो. तो नाकारता येत नाही. महोदय, आपण मला या विधेयकावर बोलण्याची संधी दिल्याबद्दल प्रथम मी आपले आभार मानतो.

महोदय, या विधेयकाला मुळात माझा विरोध होता. त्यातील किरकोळ दुरुस्त्यांसाठी हे विधेयक आले आहे. ज्या मागणीतून हे विधेयक आले आहे ती सरकारची अपरिहार्यता होती हे मला कळते. मागण्या चुकीच्या पध्दतीने केल्या गेल्या तर खाजगी कंपन्यांना कशा प्रकारे महाद्वार उघडून देतो त्याचे उत्तम उदाहरण हे विधेयक आहे. आज सुधारणा येत असताना, अस्तित्वात असलेल्या शाळा बंद पडत आहेत त्या शाळा स्वयंअर्थसहाय्यितच्या नावाखाली उघडण्यासाठी उघड परवाना द्या अशी जी माननीय मोते साहेब आपण मागणी केली आहे, तशी मागणी करू लागलो तर...

श्री.रामनाथ मोते : महोदय, मी अशा प्रकारची मागणी केलेली नाही.

श्री.कपिल पाटील : आपण ती मागणी मागे घेतली तर मला आनंद होईल. आपण ती मागणी मागे घ्यावी.

तालिका सभापती : ठीक आहे. हा भाग मी कामकाजातून काढून टाकतो.

श्री.कपिल पाटील : महोदय, माननीय श्री.रामनाथ मोते साहेबांचे ते वाक्य बाजूला ठेवतो. त्यांचा वेगळा उद्देश होता हे मी मान्य करतो. ते व्यवस्थेच्या बाजूने सकारात्मक आहेत या बाबत माझ्या मनात शंका नाही.

नंतर श्री.बरवड....

श्री. कपिल पाटील

सभापती महोदय, आपण ज्या पध्दतीने या सर्व खाजगीकरणाच्या दिशेने पावले उचलत आहोत त्याबद्दल कधी तरी गंभीरपणे विचार करणार आहोत की नाही ? माननीय शिक्षण मंत्री श्री. राजेंद्रबाबू दर्डा हे या पदावर आल्यानंतर जे अनेक बदल झाले त्याचे मी स्वागत केलेले आहे. मी त्यांचा चाहता आहे. त्या बदलांचे मी निश्चितपणे स्वागत करतो, कौतुक करतो, प्रशंसा करतो. पण त्याचबरोबर खाजगीकरणाच्या दिशेने जाण्याचे जे काही बिल आहे त्यालाही तेवढाच विरोध केला पाहिजे. अनेक चांगले बदल त्यांनी केले. ते अभ्यासक्रमात बदल घडवित आहेत. शासनाकडून आणि व्यवस्थेकडून त्यांना जेवढी मदत पाहिजे तेवढी मिळत नाही हेही मला मान्य केले पाहिजे. पण या निमित्ताने एका महत्वाच्या बदलाची दखल घेतली पाहिजे. मी आधीच सांगू इच्छितो की, माझी भूमिका नकारात्मक नाही.

सभापती महोदय, आपला जो अभ्यासक्रम होता तो अत्यंत जुनाट पध्दतीने चालत होता. त्यामध्ये बदल घडले पाहिजेत अशी सन्माननीय सदस्यांची वारंवार मागणी होती. परवा विधानसभेत आणि या सभागृहामध्ये सुध्दा भुगोलाच्या पुस्तकाच्या निमित्ताने जो वादंग उसळला आणि जुन्या कमिटीने ज्या पध्दतीने बेफिकिरीने पुस्तके तयार केली त्याबद्दल अनेक प्रश्न उपस्थित झाले. पण बालभारतीची जी नवीन पुस्तके आलेली आहेत त्याबद्दल मला शासनाचे, माननीय मंत्री महोदयांचे कौतुक केले पाहिजे. कौतुक हा शब्द बरोबर नाही कारण ते ज्येष्ठ आहेत. मला त्यांची प्रशंसा केली पाहिजे.

सभापती महोदय, परवा मी इयत्ता पहिलीचे पुस्तक पाहिले. सन्माननीय सदस्यांनी खरोखरच पहिलीचे पुस्तक वाचून बघावे. आपण शाळेमध्ये असताना पहिलीची पुस्तके वाचली जात नव्हती. परंतु नवीन पुस्तकाची केलेली मांडणी, त्या पुस्तकाचा आकार, त्यातील आशय हे सर्वार्थाने अतिशय वेगळे आहे. त्यामध्ये मुलांना आवडणारा भाग आहे. त्यामध्ये नवे बदल स्वीकारलेले आहेत आणि हे पहिल्यांदा घडत आहे त्याबद्दल मी माननीय शिक्षण मंत्र्यांचे मनःपूर्वक अभिनंदन करतो.

सभापती महोदय, मी पुस्तक पाहिल्यानंतर आपण बालभारतीचे जे नवीन मंडळ बनविले आहे ते मी पाहात होतो. हे पुस्तक कोणत्या सदस्यांच्या मंडळाने तयार केले आहे ते मी पाहिले.

RDB/

श्री. कपिल पाटील

त्यामध्ये पहिल्यांदा असे सदस्य आले की, जे शिक्षण क्षेत्रामध्ये काम करतात, जे साहित्याच्या क्षेत्रात काम करतात, भाषेच्या क्षेत्रात काम करतात असे सदस्य त्यामध्ये आहेत. त्यामध्ये श्री. कोतापल्ले साहेब आहेत. ते साहित्य संमेलनाचे अध्यक्ष होते. त्यामध्ये श्री. सदानंद मोरे आहेत तसेच श्री. अतुल कुलकर्णी सारखा अभिनेता आहे. ते नुसते वाचक नाहीत तर ते उत्तम गीतकार आहेत, लेखक आहेत. सर्व गीतकार आणि साहित्यिक भाषेचे तज्ज्ञ होतात अशातील भाग नाही किंवा सर्व कलाकार तज्ज्ञ होतात अशातील भाग नाही. श्री. अतुल कुलकर्णी हे नाव पाहिल्यानंतर माझा मित्र पत्रकार श्री. अतुल कुलकर्णी आहे की काय असे मला वाटले. पण त्यामध्ये अभिनेता श्री. अतुल कुलकर्णी असल्याचे मी पाहिले. वाडासारख्या आदिवासी भागामध्ये भाषेची प्रयोगशाळा हा अभिनेता चालवितो. त्या माणसाला मंडळात घेण्याचे जे धारिष्ट्य आपण दाखविले त्याबद्दल खरोखर धन्यवाद दिले पाहिजेत. जी चांगली गोष्ट आहे ती सांगितली पाहिजे. मी हे यासाठी सांगतो की, जे चांगले बदल होतात त्याची दखल घेतली पाहिजे. मी इयत्ता पहिली आणि दुसरीचे पुस्तक पाहिले पण दुसरीपेक्षा मला पहिलीचे पुस्तक अधिक आवडले. त्या पुस्तकातील शब्दांची रचना, कवितांची रचना वाचली. मी पूर्ण पुस्तक वाचले. मी माननीय शिक्षण मंत्र्यांचे मनापासून अभिनंदन करतो.

सभापती महोदय, एका बाजूला आपण चांगल्या पध्दतीचे बदल घडवित असताना दुसऱ्या बाजूला लोकानुनयाच्या मागे लागून जे बदल शाळांच्या व्यवस्थेमध्ये करीत आहोत ते मात्र धोकादायक आहेत. सर्वाना समान आणि दर्जेदार शिक्षण देण्यासाठी शासन घटनेने बांधलेले आहे. त्याच वेळेला आपण या राज्यामध्ये शिक्षण क्षेत्रामध्ये असमान व्यवस्था निर्माण करीत आहात. माननीय शिक्षण मंत्र्यांनी आकडेवारी देताना सांगितले की,

यानंतर श्री. खंदारे ...

श्री.कपिल पाटील.....

एका बाजूला असे सांगितले जाते की, 1166 मराठी नवीन शाळा देण्यासाठी व स्वयं अर्थसहाय्यित करण्यासाठी, 1145 शाळा इंग्रजीसाठी, मराठी शाळा स्वयंअर्थसहाय्यित पध्दतीने चालविण्यासाठी परवानगी दिली जात आहे. म्हणजे आपण मोठे काम करतो अशातील भाग नाही. मराठीकडून लोक इंग्रजी शाळेकडे जात आहेत अशातीलही भाग नाही. आता इंग्रजी माध्यमांच्या शाळाही बंद पडत आहेत. कारण या राज्यात नवीन वर्ग तयार झालेला आहे त्याचा एसएससी बोर्डावर विश्वास नाही. तो वर्ग आयबी, सीबीएसई, आयसीएसईकडे जातो. तो का जातो त्या कारणांचा शासन शोध घेत नाही. मी सभागृहात सातत्याने मागणी करतो की, शासनाने सीबीएसईचा पॅटर्न वापरला पाहिजे. 4 वर्षापूर्वी तो पॅटर्न स्वीकारण्यात आला नाही, परंतु माननीय मंत्री श्री.राजेंद्र दर्डा यांनी तो पॅटर्न स्वीकारला आहे. त्याबद्दल मी त्यांचे जरूर आभार मानतो. परंतु तो दर्जा सर्व शाळांना लागू झाला पाहिजे. यासाठी प्रयत्न करित असताना खाजगीकरणातून मुक्त द्वार उघडत असू ते अतिशय धोकादायक आहे.

सन्माननीय सदस्य श्री.रामनाथ मोते यांनी हा धोका वेगळ्या शब्दांमधून व्यक्त केला आहे. आता हे सुरु झालेले आहे. के.जी. किंवा सिनियर के.जी.ला प्रवेश न देण्याचे धोरण शाळांनी स्वीकारलेले आहे. शिशुवर्गात प्रवेश दिला जात नाही. त्यामुळे पहिलीतील मुले कमी होतात. पहिलीसाठी बंधने घातली की, आपोआप माध्यमिकसाठी मुले कमी येतात. मग हळूहळू तुकड्या कमी करण्याचा प्रकार सर्व ठिकाणी सुरु झालेला आहे. पालकांना, मुलांना चांगल्या शाळांमध्ये प्रवेश पाहिजेत. पण शाळा चालकांना किंवा संस्था चालकांनी हा प्रयोग सुरु केलेला आहे. त्यांना असे कळले आहे की, आपल्याला या पध्दतीने नवीन शाळा उघडता येतात. पैसे कमविता येतात, सरकारचे बंधन नाही. त्या दिशेने या संस्था काम करित आहेत. त्यांना शासन थांबविणार की नाही, त्या संस्थांना शासनाच्या जमिनी दिलेल्या आहेत. शासनाच्या अनुदानातून व सवलतीतून, नाममात्र दरातून या संस्था उभ्या राहिल्या आहेत. त्या संस्था गरिबांसाठी चालल्या पाहिजेत. त्या श्रीमंतांचे कुरण बनता कामा नये. त्यासाठी दक्षता घेतली पाहिजे. एका बाजूने शासन हे करणार नसेल तर त्यांनाही शासन रोखू शकणार नाही. ते कसे रोखणार असा माझा प्रश्न आहे. हे अतिशय वेगाने सुरु झाले आहे, पार्ला, दादर, बोरीवली, वसईत सुरु झाले आहे, खेडोपाडीत सुरु झालेले आहे.

2...

श्री.कपिल पाटील.....

नव्या वर्गाला असे वाटते की, माझ्या मुलांना चांगले शिक्षण मिळाले पाहिजे. घरगड्याला किंवा मोलकरणीला असे वाटत असते की, माझ्या मुलीने हे काम करू नये. माझ्या मुलाला हे काम करण्याची वेळ येऊ नये. त्यामुळे ती बाई आपल्या मुलांना चांगल्या शाळेत दाखल करते. ती बाई, आई आपल्या पोटाला चिमटा घेते, स्वतःचे पोट मारुन स्वतःच्या मुला, मुलीला चांगल्या शाळेत घालते. त्यामध्येही फरक होतो. मुलाला एक नंबरच्या व मुलीला दोन नंबरच्या शाळेत घालण्याचा प्रयत्न करतात. त्यांची दर्जेदार शिक्षणाची भूक आहे, कोणत्या भाषेतून मिळावे हा विषय नाही. दर्जेदार शिक्षण मिळण्यासाठी शासनाने काय प्रगती केली आहे ? माझी शिक्षण मंत्री महोदयांकडे मागणी आहे की, या राज्यातील सर्व शाळा सीबीएसईच्या पॅटर्नने चालविल्या पाहिजेत, त्या दर्जाच्या असावयास पाहिजे. त्या दिशेने पावले उचलली पाहिजेत. त्यासाठी प्रत्येक जिल्हा परिषदेच्या सेमी इंग्रजी माध्यमाच्या शाळा, गावातील कोणत्याही खाजगी अनुदानित शाळेत सुरु केले पाहिजे, तसा आग्रह धरला पाहिजे. हे करू शकतो. तसे न करता जुन्या पध्दतीने शाळा चालवित राहिलो तर लोकांचा विश्वास उडतो. मग नाईलाजास्तव लोक विनाअनुदानित इंग्रजी शाळांमध्ये आपल्या मुलांना पाठवितात. त्या शाळांमध्ये जास्त फी द्यावी लागते, तरीही तेथे पाठवितात. तेथे शिक्षणाचा दर्जा कसा असतो हा वेगळा विषय आहे. या राज्यातील अशी स्थिती आहे की, त्या इंग्रजी शाळांमध्ये अर्हताधारक शिक्षक नाहीत. इंग्रजी माध्यमाच्या भारंभार शाळा सुरु झाल्यामुळे तेथील शिक्षक डी.एड.नसतात, बी.एड.नसतात. ते शिक्षक इंग्रजी शाळेत शिकलेले असतात, त्यामुळे त्यांना इंग्रजी बोलता येते म्हणून त्यांना शिक्षकाची नोकरी मिळते. काही चांगल्या शाळा सोडल्या तर बाकी सर्व शाळांमध्ये हीच परिस्थिती आहे. रायन इंटरनॅशनल स्कूलमध्ये क्वॉलिफाईड शिक्षक नाहीत अशी ओरड आहे. अशा शाळा केवळ मोठ्या बॅनरवर चालतात. या शाळांच्या मोठमोठ्या इमारती आहेत, ए.सी.वर्ग असतात, पण शिक्षक मात्र क्वॉलिफाईड नसतात. मध्यमवर्गीय माणूस पोटाला चिमटा काढून आपल्या मुलांना अशा शाळांमध्ये दाखल करतो. परंतु त्याची तेथे फसवणूक होते.

यानंतर श्री.शिगम....

श्री. कपिल पाटील...

म्हणजे एकाच वेळेला जो मध्यवर्गीय वर्गात सामील झालेला आहे त्याची फसवणूक होते आणि दुस-या बाजूला जो अगदी गरीब वर्ग आहे त्याची देखील फसवणूक होते. या दोन्ही वर्गांना आपण तकलादू शिक्षण देण्याची व्यवस्था यामधून निर्माण केलेली आहे. याला प्रतिबंध घातला पाहिजे. आहे त्या शाळा पुरेशा आहेत. आपण भावनेच्या आहारी जाऊन मराठी शाळांची मागणी केली आणि त्यामधून हा सर्व उद्योग करावा लागत आहे. आ बेल मुझे मार अशी परिस्थिती निर्माण झालेली आहे. चुकीच्या मागणीमधूनच आपणाला हे बिल येथे आणावे लागले आहे. खाजगी क्षेत्राला शाळा काढण्याचे नवे कुरण हवेच आहे. हे आपण थांबविले पाहिजे. किरकोळ दुरुस्त्यामध्ये मी जाऊ इच्छित नाही. एखादी व्यवस्था स्वीकारल्यानंतर या दुरुस्त्या करणे भाग आहे. त्याबद्दल माझे काही म्हणणे नाही. परंतु ही विषम व्यवस्था आपण बंद करणार आहात काय ? या राज्यातल्या शहरातील मुलाला आणि या राज्यातल्या झोपडपट्टीमधील मुलाला सुध्दा समान दर्जेदार शिक्षण मिळण्याचा त्याचा जो अधिकार आहे तो अधिकार त्याला देणार का हा माझा प्रश्न आहे. या प्रश्नाचे उत्तर माननीय शिक्षण मंत्र्यांनी दिले पाहिजे. या राज्याला चांगले शिक्षणमंत्री मिळतात. पण शिक्षण मंत्र्यांच्या हातामध्ये तिजोरी नाही. तुम्ही कोणतेही अनुदान देत नाही, वेतनेतर अनुदान देत नाही, शिक्षकांना पगार देत नाही. वस्तीशाळा शिक्षकांना साडेतीन हजार रुपयावर काम करायला सांगता. कालपर्यंत आपण 1500 रुपयावर त्यांना काम करायला लावले. श्रीमंतांचे चोचले पुरविण्यासाठी हे सभागृह नाही. वस्तीशाळेसाठी हे सभागृह आहे. आमच्या खेड्यापाड्यातील मुलांना दर्जेदार शिक्षण मिळण्यासाठी हे सभागृह आहे. श्रीमंतानी राज्याच्या बाहेर कुठे जायचे असेल तेथे जावे. त्यांच्यासाठी या सभागृहाचा वेळ घ्यायचा असेल तर ते आम्हाला बिलकूल मान्य नाही. हे राज्य कुणासाठी चालणार आहे ? आपण यशवंतराव चव्हाण, महात्मा फुले, शाहू महाराज, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांची नावे सांगता. पण हे शासन शिक्षण व्यवस्थेसाठी एक छदामही द्यायला तयार नाही. हजारो विनाअनुदानित शाळा पडून आहेत. त्यांना अनुदान दिले जात नाही. पैसे आल्यावर अनुदान देऊ असे सांगितले जाते. हे काय चालले आहे ? शासन पैसे देणार नसेल, वेतनेतर अनुदान देणार नसेल आणि शाळा दर्जेदार करा असे सांगणार असेल तर शाळा दर्जेदार कशा होतील ? या शाळा कशा चालतील ? वस्तीशाळे पासून शहरातील अनुदानित शाळेपर्यंत ही अवस्था आहे. आज नॉन सॅलरी ग्रॅण्ट मिळत नसल्यामुळे लोक शाळा बंद करायला लागले आहेत.

..2..

श्री. कपिल पाटील...

मोटमोटया शाळांची अवस्था अशी आहे की, त्यांच्याकडे खडूसाठी पैसे नाहीत, लाईटचे बिल भरण्यासाठी पैसे नाहीत. सफाई करण्यासाठी अतिरिक्त कर्मचारी वर्ग दिला जात नाही. शिक्षक देत नाही. अशी कोणतीही व्यवस्था न देता स्वयंअर्थसहाय्यित शाळा चालवा असे शासन सांगते. म्हणजे एका बाजूला बिल आणायचे आणि सगळ्या अनुदानित शाळांना सांगायचे की तुम्ही इकडे या, पैसे घ्या. अशी व्यवस्था करण्याचा प्रयत्न होत असल्यामुळे माझा या बिलाला विरोध आहे. हे संपूर्ण बिल मागे घेतले पाहिजे. यासंबंधीचा रिपिल अॅक्ट आणून सांगा की आम्ही हे चुकीच्या पध्दतीने केले होते. अनुदान न देण्याची संकल्पना ही तिकडे जाण्यासाठी आहे. म्हणून मूळ विधेयक मागे घेण्यासाठी दुसरे एक विधेयक आणावे अशी मंत्री महोदयांना विनंती करून मी माझे भाषण संपवितो.

...3..

श्री. भगवान साळुंके (पुणे विभाग शिक्षक) : सभापती महोदय, महाराष्ट्र स्वयंअर्थसहायित शाळा (स्थापना व विनियमन) (दुसरी सुधारणा) विधेयकावर माझे विचार व्यक्त करण्यासाठी मी उभा आहे.

सभापती महोदय, या विधेयकावर बोलत असताना माझ्या डोळ्यासमोर राज्यातील खेड्यापाड्यातील, वाडयावस्तीतील, झोपडपट्टीतील मुलगा येतोय, पालक येतोय. मी व्यथित मनाने बोलत आहे. मी किती व्यथित झालो आहे हे शब्दात सांगण्याच्या पलीकडे आहे. महाराष्ट्रामध्ये जिल्हा परिषदेच्या 65000 शाळा आहेत. त्यापैकी 20 पेक्षा कमी मुले असल्यामुळे 11000 शाळा सन 2012-2013मध्ये बंद पडलेल्या आहेत. चालू वर्षी पहिलीच्या प्रवेशासाठी मुले मिळत नाहीत म्हणून जिल्हा परिषदेच्या शाळा बंद पडत आहेत. 50 पेक्षा कमी विद्यार्थी संख्या असल्यामुळे 2600 अनुदानित शाळांच्या मान्यता काढून घेण्याची प्रक्रिया सुरु आहे. हे एक चांगले विधेयक आहे असे शासन किती जरी सांगत असले तरी शासनाचा हेतू साधा, सरळ आणि सोपा आहे. गरिबारांच्या, बहुजनांच्या, हरिजनांच्या मोफत शिक्षणाच्या शाळा हळूहळू बंद करून "करा फी गोळा आणि चालवा तुमच्या शाळा" असा संदेश देऊन पालकाची धनवत्ता ही विद्यार्थ्यांची गुणवत्ता मानली जात आहे. यामध्ये षडयंत्र लपलेले आहे.

...नंतर श्री. गिते...

श्री.भगवान साळुंखे...

ते षडयंत्र सरकार आणावयास निघाले आहे. या ठिकाणी सन्माननीय सदस्य श्री.कपिल पाटील यांनी उल्लेख केला की, आंतरराष्ट्रीय शाळा हया अब्जाधीशांच्या शाळा आहेत. सीबीएसई आणि आसीएसईच्या शाळा कोटयाधीशांच्या आहेत. पूर्वी ज्या शाळा दिल्या आहेत त्या लक्षाधीशांच्या शाळा आहेत. गोरगरिबांसाठी असलेल्या शाळा जेथे स्व.यशवंतराव चव्हाण यांनी शिक्षण घेतले, ज्या शाळांमध्ये स्व.राजाराम बापू शिकले. येथे बसलेले सर्व मान्यवर शिकले. त्या शाळांची अतिशय दुरावस्था झालेली आहे. त्या शाळा आज हळूहळू बंद पडत आहेत. मराठी माध्यमांच्या शाळांचे उच्चाटन होत आहे. महाराष्ट्राची मराठी संस्कृती नष्ट होत चालली आहे आणि या गोष्टीकडे आम्ही बघणार आहोत की नाही हा खरा प्रश्न आहे. शाळांचे नुसते मार्केटींग करणार आहात काय ? खरे तर राजकीय इच्छाशक्ती यशवंतरावांचे वारसदार म्हणून दाखवावयास पाहिजे होती. मी राजकीय पक्षाबद्दल बोलत नाही. मी समग्र महाराष्ट्रातील विचारवंताबद्दल बोलतो आहे. शिक्षणाच्या बाबतीत विचार करणाऱ्या व्यक्तींबद्दल बोलतो आहे. पण आम्ही कोठे तरी हरविलेलो आहोत. आम्ही देहूच्या आळंदीला निघालो आहोत की आणखी कोणत्या आळंदीला निघालो आहोत अशा प्रकारची स्थिती याबाबतीत झालेली आहे. मी या निमित्ताने एवढेच सांगतो की, आता खूप पुढे गेले आहे आता एवढे तरी करू या की, मराठी माध्यमांच्या अनुदानित शाळा आहेत, स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या शाळा आहेत, त्या शाळांवर परिणाम होणार नाही अशा पध्दतीने शाळा देण्यात याव्यात. मागेल त्याला, मागेल तेथे, मागेल तेव्हा शाळा देण्याच्या धोरणामुळे नजीकच्या तीन चार वर्षांमध्ये महाराष्ट्रामध्ये "देवीचा रोगी कळवा आणि हजार रुपये मिळवा" " गरिबांची शाळा दाखवा आणि हजार रुपये मिळवा" अशा तऱ्हेची दुरावस्था होईल आणि मग एक काळ महाराष्ट्रामध्ये असे एक सरकार आले की, त्या सरकारने गरिबांच्या शिक्षणाचा खून केला अशी तुमच्या अकाउंटला नोंद होईल. अशी नोंद होऊ नये एवढे तरी भान ठेवून राज्य करा एवढेच या निमित्ताने सांगतो आणि या बाबतचे माझे मनोगत पूर्ण करतो.

2...

श्री.नागो पुंडलिक गाणार (नागपूर विभाग शिक्षक) :सभापती महोदय, महाराष्ट्र स्वयंअर्थसहाय्यित शाळा (स्थापना विनियमन) अधिनियम, 2012 यामध्ये आणखी सुधारणा करण्याकरिता विधेयक सभागृहात मांडण्यात आले आहे. त्यास विरोध करण्यासाठी मी उभा आहे.

सभापती महोदय, भारतीय राज्य घटनेने 6 ते 14 वयोगटातील बालकांना मोफत आणि सक्तीचे शिक्षण देण्याची जबाबदारी आणि कर्तव्य राज्य सरकारवर टाकलेले असताना राज्य शासनाने अनुदानित शाळा बंद करण्याचे षडयंत्र करण्यासाठी महाराष्ट्र स्वयंअर्थसहाय्यित शाळा (स्थापना विनियमन) अधिनियम, 2012 यामध्ये आणखी सुधारणा करण्याकरिता विधेयक मंजूर करून घेतले. वेळोवेळी त्यात आवश्यक त्या सुधारणा करून अनुदानित शाळा बंद करण्याचे षडयंत्र यशस्वी करण्याचे काम हे शासन करीत आहे. महात्मा फुले यांचे नाव घेणारे हे शासन अनुदान न देता अनुदानित शाळा बंद करून विना अनुदानित शाळा उघडणे हा शासनाचा मुख्य कार्यक्रम आहे. या गोष्टीला मी विरोध करतो, त्याचा धिक्कार करतो आणि माननीय शिक्षण मंत्र्यांना विनंती करतो की, त्यांनी हे विधेयक परत घ्यावे. धन्यवाद.

3...

श्री.राजेंद्र दर्डा (शालेय शिक्षण मंत्री) : सभापती महोदय, या ठिकाणी सन्माननीय सदस्य श्री.रामनाथ मोते, सन्माननीय सदस्या डॉ.नीलम गोन्हे, सन्माननीय सदस्य सर्वश्री कपिल पाटील, भगवानराव साळुंखे, नागो पुंडलिक गाणार यांनी अतिशय चांगल्या प्रकारचे मार्गदर्शन या ठिकाणी केलेले आहे. मला काही लोकांबाबत खूप आनंद होतो आहे की, चांगल्या गोष्टीला चांगले म्हणावे, वाईट गोष्टीला वाईट म्हणावे. चूक असेल तर चूक आहे असे सांगितले पाहिजे. पण चांगले असेल तर त्यास चांगले म्हटले पाहिजे अशी भावना सन्माननीय सदस्य श्री.मोते साहेब आणि सन्माननीय सदस्य श्री.कपिल पाटील यांच्यामध्ये पाहिली. त्यामुळे मला खरोखरच मनापासून आनंद होत आहे. सन्माननीय सदस्य श्री. भगवानराव साळुंखे यांनी व्यथित होऊन आपले मत व्यक्त केले. आपला सारखे मी देखील अनेकदा व्यथित होत असतो. मी पाहतो की, ज्या अनुदानित शाळांमध्ये पूर्ण पगार मिळतो आहे....

यानंतर श्री. भोगले...

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी

SGB/

20:55

श्री.राजेंद्र दर्डा....

त्या ठिकाणी विद्यार्थी का जात नाहीत? एखाद्या विनाअनुदानित शाळेत किंवा मोठ्या बॅनरवाल्या इंग्रजी शाळेत का जातात? ज्या शाळेमध्ये शिक्षकांना जितके वेतन मिळावयास पाहिजे तितके मिळत नाही, तेथे विद्यार्थी शिकण्यासाठी जातात. मला बाहेर गेल्यानंतर अनेक ठिकाणी विचारले जाते की, सभागृहात फक्त प्रश्न मांडले जातात. शिक्षणाच्या दर्जाबद्दल चर्चा होते का? मी उत्तर दिले की, होय. सध्याच्या दिवसात चर्चा होते. दर्जाबद्दल सुध्दा चर्चा करू लागले आहेत. आपल्या मनातील भावना आणि राग याची मला जाणीव आहे. माझ्या मनात सुध्दा राग येतो. कोणत्या बाजूने आपण चाललो आहोत याचा समाजाला कधी तरी विचार करावा लागणार आहे. सभागृहात एका बाजूला इंग्रजी शाळा देऊ नये कारण मराठी शाळांवर अन्याय होईल असे म्हणत असताना मी सभागृहाला हे सांगू इच्छितो की, माझे शिक्षण मराठी माध्यमातून झालेले आहे. दुस-या बाजूला आपण हेही पाहतो की, मोलकरणीला सुध्दा वाटते की आपल्या मुलीने इंग्रजी भाषेतून शिकले पाहिजे. मी मनापासून सांगतो की, या संदर्भात आपण एकत्रितपणे चर्चा केली पाहिजे. आपण पाठ थोपटण्यापलिकडे गेलो आहोत. त्याची आवश्यकता नाही. मला नक्की वाटते की, शिक्षण हक्क समितीचे कार्यकर्ते दोन तास पेंडॉलमध्ये थांबले होते. त्यांचे म्हणणे होते की, आम्ही आपले अभिनंदन करू इच्छितो. वर्षानुवर्षे लॉबकळत पडलेला 100 शाळांचा प्रश्न तुम्ही सोडविला आहे असे त्यांचे म्हणणे आहे. मला कोणाच्या प्रमाणपत्राची गरज नाही. शिक्षण हक्क समितीचे कार्यकर्ते मनापासून शिक्षण क्षेत्रात काम करीत आहेत. त्याचे हे कौतुकाचे शब्द माझ्या आयुष्याकरिता फार मोलाचे आहेत.

सभापती महोदय, माननीय सदस्य श्री.कपिल पाटील यांनी चांगल्याला चांगले म्हटले आहे, त्याबद्दल मला बरे वाटले. अभ्यासक्रमामध्ये होणाऱ्या बदलाबद्दल त्यांनी उल्लेख केला आहे. सीबीएसई पॅटर्नबद्दल बोलले आहेत. पहिली ते दुसरीचा यावर्षी आपण सीबीएसई पॅटर्नवर केलेला आहे. तिसरी ते पाचवी येणाऱ्या वर्षी, 2014-15 मध्ये सहावी ते आठवी करीत आहोत आणि नववी ते बारावीचा अभ्यासक्रम सीबीएसई पॅटर्नवर आपण नेला आहे. हा टप्पा आपण करू शकलो. बालभारतीच्या नवीन बदलाबद्दल आपण अभ्यास केला आहे. चांगल्या सूचना केल्या आहेत. मी काही केलेले नाही. ज्यांनी चांगले केले आहे त्यांच्यापर्यंत आपल्या भावना निश्चितपणे पोहोचविल्या जातील.

..2..

श्री.राजेंद्र दर्डा.....

सभापती महोदय, या ठिकाणी वेतनेतर अनुदानाचा विषय मांडला आहे. या वर्षापासून वेतनेतर अनुदान देण्याचे जाहीर केले होते. वेतनेतर अनुदान देण्यात यावे असे आदेश सुध्दा देण्यात आले आहेत. गेली आठ वर्षे वेतनेतर अनुदान देणे बंद होते. बृहत आराखड्याचा प्रश्न माननीय सदस्य डॉ.नीलम गोन्हे यांनी मांडला आहे. प्राथमिक शिक्षण म्हणजे पाचवीपर्यंतचे शिक्षण 1 कि.मी.मध्ये, आठवीपर्यंत 3 कि.मी. मध्ये आणि दहावीपर्यंत 5 कि.मी.पर्यंतच्या अंतरामध्ये शिक्षण मिळालेच पाहिजे. ते सुध्दा पूर्ण अनुदानित शाळांमधूनच मिळाले पाहिजे याबद्दल शासनाच्या मनात कोणतीही शंका नाही. ते निश्चितपणे मिळणार आहे.

सभापती महोदय, माननीय सदस्य श्री.रामनाथ मोते यांनी चार पाच मुद्दे मांडले आहेत. पूर्व प्राथमिकचा उल्लेख केलेला आहे. पूर्व प्राथमिक शिक्षण वगळण्याचे कारण असे की, केंद्र सरकारने आताच झालेल्या एका बैठकीमध्ये मध्यप्रदेश राज्याचे शिक्षणमंत्री श्री.चितणीस यांच्या अध्यक्षतेखाली एक समिती नेमली होती, त्या समितीने वेगळा विचार करून असे सुचविले होते, त्यानुसार पूर्व प्राथमिक शिक्षण वगळले आहे. मुंबई, ठाणे आणि इतर अनेक जिल्ह्यात महापालिकांची परिस्थिती अशी आहे की, जमिनीची उपलब्धता होत नाही. आपण जे केले ते मला निश्चित मान्य आहे. आपण सूचना केली आहे तिचा योग्य वेळी नक्की विचार करू.

सभापती महोदय, आपण सगळ्यांनी मेहनत घेऊन, परिश्रम घेऊन हे विधेयक तयार केले आहे. त्यामुळे त्यातून पारदर्शकपणे शाळा देऊ शकलो. त्याबद्दल कुठे कोणाची ओरड नाही. आपण शिफारशीऐवजी अभिप्राय असा शब्द वापरण्यात यावा असे सांगितले आहे. मी आपल्या मताशी सहमत आहे. त्या ठिकाणी अभिप्राय शब्द असला पाहिजे. आज हे करता आले नाही. आपण हेही सांगितले की, 45 मीटर हवे कशाला, 30 मीटर करता येईल, हे सगळे मुद्दे मी तपासून घेतो. आज जरी मला वाटले की हे विधेयक परिपूर्ण आहे.....

नंतर 5के.1...

31-07-2013

(असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही)

5K

SGJ/

21:00

असुधारित प्रत / प्रसिद्धीसाठी नाही

श्री.राजेंद्र दर्डा ...

बदलत्या काळात आपल्याला अनेक गोष्टी कराव्या लागतात. काही गोष्टी ह्या कमी कराव्या लागतात. काही गोष्टी ह्या योग्य वेळी निश्चित करण्यात येतील. या विधेयकाच्या चर्चेमध्ये आपण सर्वांनी भाग घेतल्याबद्दल मी पुन्हा एकदा आपणा सर्वांचे मनापासून अभिनंदन करतो. यापुढे समाजाला कुठे तरी चिंतन करावे लागणार आहे. अशा शाळांमध्ये लोकांच्या पाल्यांनी जावे अशी आमची देखील इच्छा नाही. आम्ही याचे निश्चित चिंतन करू. शिक्षकांचे प्रतिनिधीत्व करणारे बारा सन्माननीय सदस्य येथे नेहमीच चर्चा करीत असतात. आपल्या राज्यातील शैक्षणिक दर्जा वाढविण्यासाठी निश्चितपणे प्रयत्न करण्यात येईल. मी आपणा सर्वांना पुन्हा एकदा विनंती करतो की, हे विधेयक मंजूर करावे.

प्रश्न मतास टाकून संमत झाला.

तालिका सभापती : विधेयक विचारात घेण्यात आले आहे. आता विधेयक खंडशः विचारात घेण्यात येईल.

खंड 2 विधेयकाचा भाग झाला.

सन 2013 चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक 1 यांच्या कलम 3 ची सुधारणा

तालिका सभापती : खंड 3 ला सन्माननीय सदस्य अॅड.निरंजन डावखरे यांनी सुधारणा सुचविली आहे. ती त्यांनी मांडावी.

अॅड.निरंजन डावखरे (कोकण विभाग-पदवीधर) : सभापती महोदय, मी आपल्या अनुमतीने पुढील सुधारणा मांडतो:-

पृष्ठ क्रमांक 2 वर,

(1) ओळ क्रमांक 12 नंतर, पुढील मजकूर दाखल करण्यात येईल, -

(4) परंतुकानंतर पुढील परंतुक जादा दाखल करण्यात येईल, -

"परंतु, आणखी असे की, 2014-2014 या शैक्षणिक वर्षाकरिता असा अर्ज

8 ऑगस्ट 2013 पूर्वी करण्यात येईल",

(2) ओळ क्रमांक 13 मध्ये "(4)" या अंका ऐवजी "(5)" हा अंक दाखल करण्यात येईल.

सुधारणा प्रस्तुत झाली.

श्री.राजेंद्र दर्डा (शिक्षण मंत्री) : सभापती महोदय, सन्माननीय सदस्य अॅड.निरंजन डावखरे यांनी सुधारणा मांडली आहे. सन्माननीय सदस्यांचे असे म्हणणे आहे की, ऑनलाईन सिस्टीम काम करीत नाही. त्यामुळे मी आपल्या मार्फत सदनाला सांगू इच्छितो की, आपण ऑन लाईनद्वारे अर्ज भरण्यासाठी 8 दिवसांची मुदत वाढवून दिलेली आहे. मी सन्माननीय सदस्यांची सूचना मान्य करतो.

सुधारणा मतास टाकून संमत झाली.

खंड 3 सुधारल्याप्रमाणे विधेयकाचा भाग झाला.

खंड 4 विधेयकाचा भाग झाला.

तालिका सभापती : खंड 5 ला सन्माननीय सदस्य श्री.रामनाथ मोते यांनी सुधारणा सुचविली आहे. ती त्यांनी मांडावी.

श्री.रामनाथ मोते (कोकण विभाग शिक्षक) : सभापती महोदय, माननीय शिक्षण मंत्र्यांनी आश्वासन दिल्यामुळे मी माझी सुधारणा मागे घेतो.

खंड 5 ते 10 (दोन्ही सम्मिलित) विधेयकाचे भाग झाले

खंड 1, संपूर्ण शीर्षक व हेतुवाक्य विधेयकाचे भाग झाले.

श्री.राजेंद्र दर्डा (शिक्षण मंत्री) : सभापती महोदय, सन 2013 चे वि.स.वि.क्रमांक 22 सुधारणा केल्याप्रमाणे संमत करण्यात यावे असा प्रस्ताव मी आपल्या अनुमतीने मांडतो.

प्रश्न मतास टाकून संमत झाला

तालिका सभापती : सन 2013 चे वि.स.वि.क्रमांक 22 सुधारल्याप्रमाणे संमत झाले आहे.

.....

तालिका सभापती : मी सभागृहाला विचारू इच्छितो की, आता आपण पुढील कामकाज घ्यायचे काय ?

श्री.विनोद तावडे : सभापती महोदय, आजच्या कामकाज पत्रिकेमध्ये दर्शविण्यात आलेल्या सन 2013 च्या वि.स.वि.क्रमांक 23 संबंधी मला शासनाला विनंती करावयाची आहे. या विधेयकावर आम्हाला चर्चा करावयाची आहे. त्यामुळे ते आता घेणे योग्य नाही असे मला वाटते. आपण यशवंतराव चव्हाण यांची जन्मशताब्दी साजरी केली आहे. सत्तेचे विकेंद्रीकरण झाले पाहिजे असे आपण नेहमी बोलतो. सत्ता अधिकाधिक लोकांपर्यंत खाली गेली पाहिजे. शिक्षण मंडळावर आपण कार्यकर्ते नेमले आहेत. त्यांना काढून ते आपण नोकरशाहांना अधिकार देत आहोत. पाचवी, आठवी पास असू नये हे मला मान्य आहे. त्यात थोडा फार बदल केला पाहिजे. तो बदल आपण नक्की करू. अशाने आपण सत्तेच्या विकेंद्रीकरणकडे जात नाही. यातून टिपकल ब्युरोक्रेटीक अप्रोच दिसत आहे. त्यामुळे या विधेयकावर सविस्तर चर्चा केली पाहिजे. त्यात जे काही मेरिट असेल ते आम्ही स्वीकारण्यास तयार आहोत. त्यामुळे ज्यावेळेत चर्चा होऊ शकेल अशा वेळेत हे बिल घेतले पाहिजे. हे बिल उद्या किंवा परवा घेतल्यास आमची काहीही हरकत नाही. हे बिल आता घाईघाईमध्ये घेऊ नये एवढेच आमचे म्हणणे आहे.

तालिका सभापती : ठीक आहे. सभागृहाची बैठक आता स्थगित होत आहे. गुरुवार, दिनांक 1 ऑगस्ट 2013 रोजी सकाळी 10.00 वाजता सभागृहाची विशेष बैठक होईल. या विशेष बैठकीमध्ये सकाळी 10.00 ते 11.45 या वेळेत लक्षवेधी सूचना घेण्यात येतील.

सभागृहाची नियमित बैठक दुपारी 12.00 वाजता पुन्हा भरेल.

(सभागृहाची बैठक रात्री 9 वाजून 09 मिनिटांनी, गुरुवार, दिनांक 1 ऑगस्ट 2013 च्या सकाळी 10.00 वाजे पर्यंत स्थगित झाली.)

.....